

Programmabegroting 2017

Voorwoord

Hierbij bieden wij de begroting 2017 en de meerjarenbegroting 2017-2020 aan.

De samenstelling hiervan was dit jaar een zoektocht ten gevolge van het ontbreken van een vastgestelde kadernota en de gaande onderhandelingen van de nieuwe coalitie. Hiernaast was toch behoefte aan continuering c.q. uitbreiding van bestaand beleid. Gekozen is voor een aanpak en uitkomst waarbij dit kan worden gerealiseerd en zowel inhoudelijk als financieel ruimte is gecreëerd voor de nieuwe coalitie.

Financiële ruimte is gevonden in het toevoegen van Participatie aan de 3 D reserve en ontschottingsmogelijkheden binnen deze reserve. Hierdoor kunnen de tekorten van Vixia ten laste worden gebracht van deze reserve. Gekozen is dit alleen voor 2017 in te zetten om zodoende voldoende ruimte voor de komende jaren binnen de 3 D reserve te behouden en tevens de tijdsspanne van het transitietraject van Vixia te beperken.

In het kader van het samenstellen van een realistische begroting is ook gekeken naar het realiteitsgehalte van een aantal bezuinigingstaakstellingen. Conclusie is dat, op basis van de praktijk, een deel van de bezuinigingen niet haalbaar en derhalve niet verder is opgenomen. Zoals reeds eerder vermeld zijn geen voorstellen uit de kadernota meegenomen behalve een tweetal wettelijke zaken.

Het saldo van de voorliggende begroting is voor alle jaren positief. Voorwaarden om dit te realiseren zijn: de ambities binnen de budgettaire ruimte te houden en het creëren van een duurzame oplossing voor de oplopende tekorten van Vixia.

Voor de realisatie van een structureel sluitende begroting voor de lange termijn zijn keuzes op kerntaken, krimp en samenwerking uiterst noodzakelijk.

Tenslotte kan vermeld worden dat deze begroting BBV-proof is. Dit wil zeggen dat deze voldoet aan de eisen die het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording voorschrijft.

College van burgemeester en wethouders

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 INLEIDING	5
1.1 Leeswijzer	5
1.2 Financiële samenvatting	6
2 BESTUUR EN ORGANISATIE	8
2.1 Gemeenteraad	8
2.2 Portefeuileverdeling college van burgemeester en wethouders	9
2.3 Ambtelijke organisatie	11
2.4 Organogram gemeentelijke organisatie	12
2.5 Missie, visie en doelstellingen.....	12
3 PROGRAMMA'S	13
3.1 Programma 'Een samenleving met sociale vitale kernen'	13
3.2 Programma 'Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving'.....	27
3.3 Programma 'Bereikbare en bedrijvige gemeente'	43
3.4 Programma 'Dienstverlenende gemeente'	53
3.5 Programma 'Trots en bewust van haar eigen kwaliteit'	60
4 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	65
5 OVERHEAD	70
6 PARAGRAFEN	71
6.1 Paragraaf 'Lokale heffingen'	71
6.2 Paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'	78
6.3 Paragraaf 'Grondbeleid'	82
6.4 Paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen'	87
6.5 Paragraaf 'Financiering'	92
6.6 Paragraaf 'Bedrijfsvoering'	98
6.7 Paragraaf 'Verbonden Partijen'	103
6.8 Paragraaf 'Krimp'	115
7 FINANCIELE BEGROTING	117
7.1 Algemeen	117
7.2 Uitgangspunten begroting 2017	117
7.3 Totaal lasten en baten	119
7.4 Incidentele baten en lasten	121
7.5 Overzicht toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	122
7.6 Uiteenzetting financiële positie	123
7.7 EMU saldo.....	124
7.8 Geprognosticeerde balans.....	126
7.9 Investeringsplanning 2017-2020.....	129
7.10 Reserves en voorzieningen	131
7.11 Uitvoeringsinformatie: taakvelden	139
8 BIJLAGEN	144
8.1 Bijlage I Bezuinigingen	144
8.2 Bijlage II Overzicht Formatie.....	152
8.3 Bijlage III Begrippenlijst	153
8.4 Bijlage IV Lijst van afkortingen.....	157

1 INLEIDING

1.1 Leeswijzer

In het eerste deel van deze programmabegroting treft u algemene informatie aan over bestuur en organisatie, de missie, visie en doelstellingen (hoofdstuk 2).

Deze programmabegroting 2016 volgt de wettelijke voorschriften en is opgebouwd uit een '*beleidsbegroting*' en een '*financiële begroting*'. Deze voorschriften schrijven eveneens voor om per programma de relevante afwijkingen tussen werkelijk 2015 en begroot 2017 en tussen begroot 2016 en begroot 2017 weer te geven.

Daarnaast zijn ook de vernieuwingen BBV verwerkt zoals de voorgeschreven beleidsindicatoren, Overhead (hoofdstuk 5).

De beleidsbegroting bestaat uit programma's (hoofdstuk 3). Deze programma's sluiten aan bij de Strategische Toekomstvisie Gemeente Stein 2011-2021.

De drie 'W-vragen' zijn als leidraad gebruikt voor de beschrijving van de programma's en subdoelstellingen.

De programma's zijn opgebouwd uit subdoelstellingen. In elke subdoelstelling is ingegaan op de volgende vragen:

- *Wat willen we bereiken?*
Het antwoord op deze vraag is vormgegeven via een kernachtig geformuleerde *hoofddoelstelling* en onderliggende *subdoelstellingen*
- *Wat gaan we daarvoor doen?*
Het antwoord op deze vraag wordt gegeven door het vermelden van de *uitvoeringsmaatregelen* die in het jaar 2016 en in 2017 en verder worden opgepakt

Ook de voorgeschreven beleidsindicatoren (conform de nieuwe BBV -voorschriften) zijn per subdoelstelling opgenomen.

Elk programma wordt afgesloten met de vraag:

- *Wat gaat het kosten?*
Hier worden schematisch de financiële middelen die verbonden zijn aan de uitvoering van een programma op hoofdlijnen zichtbaar gemaakt. Daarbij worden de financiële middelen op programmaniveau op een aantal dimensies getoond.

Uitgebreidere informatie over de financiële middelen treft u aan in hoofdstuk 4 'Algemene dekkingsmiddelen' en hoofdstuk 7 'Financiële begroting'.

Verder zijn de paragrafen in hoofdstuk 6 opgenomen.

In tegenstelling tot de programma's, waarbij in eerste instantie de beleidsmatige invalshoek centraal staat, worden in de paragrafen een aantal meer beheersmatige aspecten beschreven, die dwars door de programma's heen lopen.

In de deze programmabegroting zijn ook de vernieuwingen BBV verwerkt, zoals deze zijn gepresenteerd in de raadscommissie van 29 september jl.

1.2 Financiële samenvatting

Autorisatie begroting

Door het vaststellen van de voorliggende programmabegroting 2017 autoriseert de gemeenteraad de financiële middelen (exploitatie- en investeringsbudgetten) die zijn verbonden aan de programma's en algemene dekkingsmiddelen. De raad geeft hiermee inhoud aan zijn kaderstellende rol. Deze autorisatie vindt plaats op programmaniveau, zoals geregeld in de wet Dualisering Gemeentebestuur.

Het college van burgemeester en wethouders is na autorisatie van de gemeenteraad bevoegd uitvoering te geven aan de doelstellingen van de betreffende programma's. In dit kader wordt het hoofdstuk 'Algemene dekkingsmiddelen' gelijk gesteld met een programma. Voor zover het college binnen de door de raad per programma aangegeven budgetten blijft (en uiteraard met inachtneming van de te bereiken resultaten) hoeft het college géén begrotingswijzigingen aan de raad voor te leggen. Middels de programmarekening legt het college verantwoording af aan de raad over de uitvoering van de programma's en dus ook over de besteding van de middelen en de bereikte resultaten. Het schuiven van budgetten tussen verschillende programma's kan slechts plaatsvinden via een – door de raad vastgestelde – begrotingswijziging, als onderdeel van de bestuursrapportages. Ieder programma bestaat uit een aantal subdoelstellingen.

De basis voor de voorliggende programmabegroting 2017 wordt gevormd door de jaarschijf 2017 uit de begroting 2016, inclusief berap I en II 2016.

Algemeen begrotingsbeeld

Meerjarig perspectief.

Het meerjarig perspectief laat het volgende beeld zien:

(bedragen x € 1.000)	2017	2018	2019	2020
Begrotingssaldo	301	648	523	600

Het begrotingssaldo wordt beïnvloed door incidentele baten en lasten. Door het effect van de incidentele baten en lasten buiten beschouwing te laten, ontstaat meer inzicht in de structurele baten en lasten. Het genormaliseerd resultaat dat hieruit voortvloeit is hieronder weergegeven.

(Bedragen x € 1.000)	2017	2018	2019	2020
Saldo van Incidentele baten en lasten	72	60	0	0
Genormaliseerd (structureel) resultaat	373	708	523	600

Financieel begrotingsbeeld

Verloop begrotingssaldi 2017-2020 (bedragen x € 1.000)						
nr.	Omschrijving	raad dd	Meerjarenperspectief			
			2017	2018	2019	2020
P	Jaarschijven vastgestelde begroting 2016	10-11-15	+110	+376	+ 320	+ 320
	Mutaties raadsbesluiten:					
1	Eerste bestuursrapportage 2016	07-07-16	-227	-222	-320	-320
3	Amendement baten OZB	03-12-15	+167	+171	+174	+174
4	Multifunctionele loods Berg ad Maas	18-02-16	-1	-1	-1	-1
5	Doorgeschoven posten 2015 > 2016	18-02-16	0	0	0	0
6	Inhuur 3D	28-04-16	0	0	0	0
7	Cultuurtraject raad	28-04-16	0	0	0	0
	Subtotaal ná berap-I 2016/wijzigingen		+49	+323	+173	+173
2	Opstellen programmabegroting 2017	10-11-16	+252	+325	+350	+427
	Begrotingsaldo		+301	+648	+523	+600

Saldo van Incidentele baten en lasten (zie par. 7.4)		72	60		
Genormaliseerd resultaat		+373	+708	+523	+600

2 BESTUUR EN ORGANISATIE

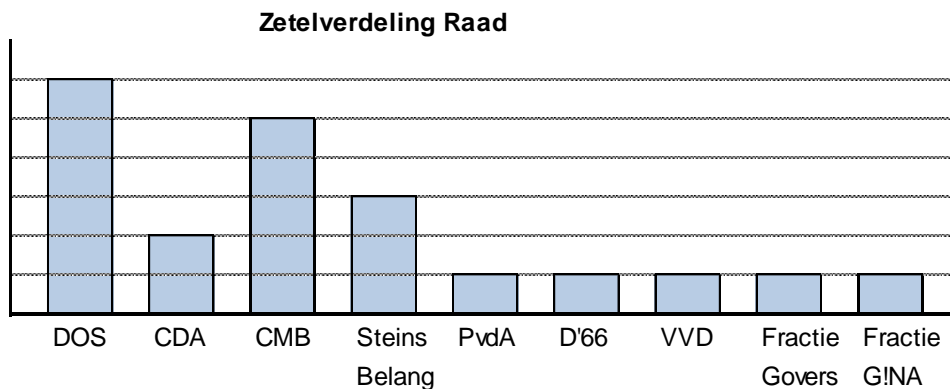
2.1 Gemeenteraad

Leden van de gemeenteraad worden voor een periode van vier jaar rechtstreeks door de inwoners van de gemeente gekozen. De gemeenteraad heeft een kaderscheppende en een controlerende taak.

De zetelverdeling luidt als volgt:

■ DOS	6 zetels
■ CDA	2 zetels
■ CMB	5 zetels
■ Steins Belang:	3 zetels
■ PvdA	1 zetel
■ D'66	1 zetel
■ VVD	1 zetel
■ Fractie Govers	1 zetel
■ Fractie G!NA	1 zetel

Totaal   21 zetels

De gemeenteraad heeft vijf *adviescommissies* ingesteld, te weten:

- Adviescommissie Openbare werken en milieu (OWM)
- Adviescommissie Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (VRO)
- Adviescommissie Maatschappelijke zaken (MZ)
- Adviescommissie Middelen en bestuurlijke zaken (MBZ)
- Adviescommissie Sociaal Domein (SD)

De commissies hebben tot taak de gemeenteraad op de verschillende vakgebieden te ondersteunen en te adviseren. Dit gebeurt onder andere door het aan de orde stellen van onderwerpen, het aanhoren en meewegen van belangen van insprekers in commissievergaderingen en het geven van advies aan de gemeenteraad.

2.2 Portefeuileverdeling college van burgemeester en wethouders

De portefeuilles zijn binnen het college van burgemeester en wethouders als volgt verdeeld:

Wethouder D.M.M. Hendrix (DOS)

Fysiek Domein

- 1ste Loco burgemeester
- Ruimtelijke Ordening
- Beheer Openbare werken en accommodaties
- Accommodatiebeleid (exclusief sportaccommodaties)
- Verkeer en Vervoer
- Milieu, afvalstoffen en riolering
- Afvalinzamelingsbedrijf RWM
- Begraafplaatsen
- Bouw- en Woningtoezicht (incl. Handhaving)
- Vastgoed en grondbeleid
- Volkshuisvesting
- Inkoop en aanbesteding
- Natuur- en landschapsprojecten
- Gebiedsgerichte aanpak
- Sportbeleid (inclusief sportaccommodaties)
- Vluchtelingenwerk
- Subsidiebeleid
- Cultureel erfgoed
- Markten en kermissen

Wethouder N. Wingelaar (DOS)

Middelen Domein

- 3e loco burgemeester
- Financiën
- Economische zaken (incl. deelnemingen en aandeelhouderschappen)
- Steinerbos
- Onderwijs
- Kinderopvang en Peuterspeelzalen
- Personeel en organisatie
- Publiekszaken, ICT en dienstverlening (incl DVC)

Wethouder H.J.S. Janssen (CDA)

Sociaal Domein

- 2e Loco burgemeester
- Integraal portefeuillehouder 3D's
- Eigen Kracht Visie
- Ouderenbeleid
- Jeugd-en jongerenbeleid/Jeugdzorg
- Wmo
- Vrijwilligersbeleid
- Arbeidsmarktbeleid
- Vixia
- Participatiewet
- Zorg en Welzijn
- Sociale Zaken
- Volksgezondheid (incl. GGD)

Burgemeester M.Leurs-Mordang:

- Algemene aangelegenheden
- Openbare orde en veiligheid
- Externe betrekkingen/ regionale samenwerking
- Voorlichting en communicatiebeleid
- Handhaving (algemeen)
- Woonwagenzaken (inclusief verplaatsing Achter de Hegge)
- Burgerlijke stand en verkiezingen
- Archief
- Externe veiligheid
- Evenementen
- Toerisme en Recreatie
- Kunst en Cultuur
- Musea
- Bibliotheekwerk

2.3 Ambtelijke organisatie

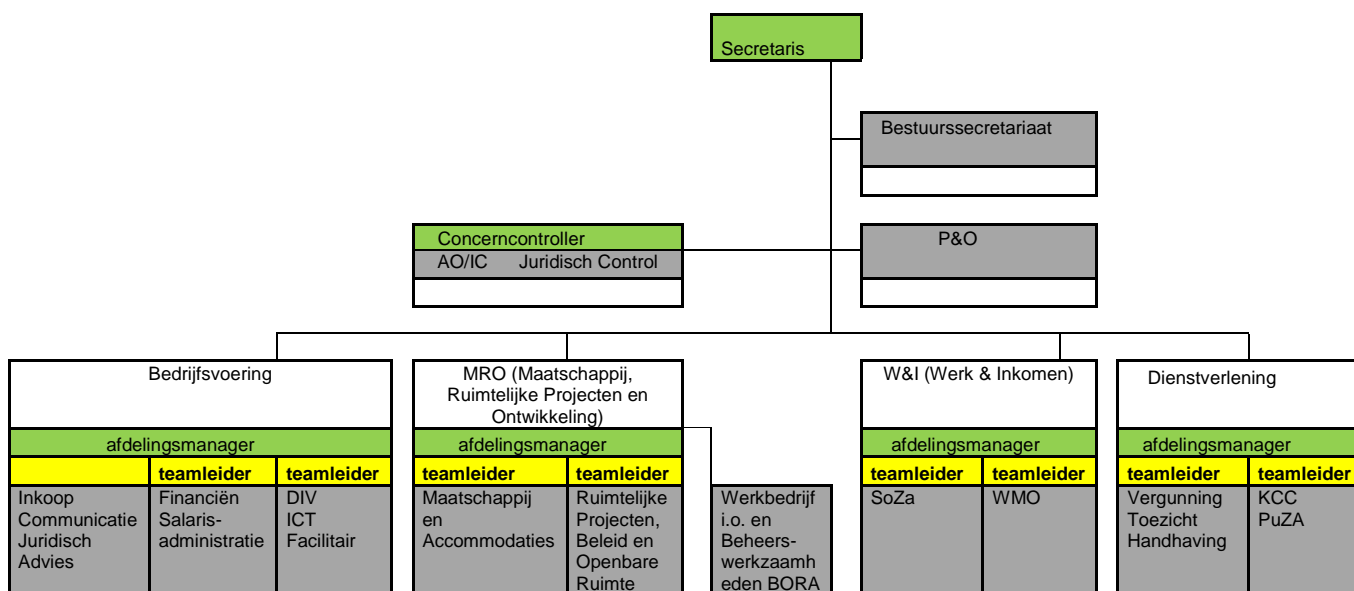
Aan het hoofd van de gemeentelijke organisatie staat de gemeentesecretaris. De gemeentelijke organisatie bestaat uit de volgende afdelingen/werkeenheden. Per onderdeel worden de taken kort toegelicht.

- **Bedrijfsvoering**
De afdeling Bedrijfsvoering biedt ondersteuning bij het kunnen realiseren van de (strategische) bedrijfsvoering en zorgt ervoor dat de organisatiedoelen en de behoeften van de medewerkers zoveel mogelijk worden geïntegreerd. Tevens levert de afdeling producten en diensten die door de overige afdelingen gebruikt worden om te kunnen produceren of om hun productiemiddelen te kunnen onderhouden.
- **Dienstverlening**
De afdeling Dienstverlening bestaat uit team Vergunning, Toezicht en Handhaving en team KCC/PuZa. De afdeling Vergunning, Toezicht en Handhaving zorgt voor de 2e lijns klantcontacten, behandeling van (complexere) vergunningen, toezicht en handhaving, uitvoering van vastgesteld beleid en gemeentelijke belastingen. Binnen team KCC/PuZa zijn alle taken zoveel mogelijk gecentraliseerd die te maken hebben met de eerste klantcontacten via telefoon of balie en overige contacten met de burger.
- **MRO**
De afdeling MRO is verantwoordelijk voor de integrale beleids- en kernenontwikkeling op de terreinen Ruimte en Maatschappij. Daarnaast is de afdeling verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en gemeentelijke accommodaties (gebouwenbeheer), de voorbereiding, aanleg en instandhouding van werken van infrastructurele aard ten behoeve van de openbare ruimte enerzijds en de verkeersveiligheid en leefbaarheid anderzijds.
- **W&I**
De afdeling Werk en Inkomen bestaat uit de teams Sociale Zaken (Soza) en Wmo-Jeugd. Soza is gericht op de uitvoering van de Participatiewet en de Wmo-Jeugd op de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de jeugdzorg. Daarbij werken beide teams kerngericht zodat de gemeente weet wat in de lokale situatie speelt en welke oplossingen in de maatschappelijke omgeving te vinden zijn. Als die oplossingen er niet of onvoldoende zijn wordt een vangnet geboden op grond van regelingen op het vlak van werk, inkomensondersteuning, maatschappelijke participatie, maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg.

Aansturing vanuit de Gemeentesecretaris

- **Bestuurssecretariaat**
Het Bestuurssecretariaat richt zich op de operationele ondersteuning van de leden van het college van burgemeester en wethouders College en de gemeentesecretaris.
- **Concerncontrol**
Concerncontrol heeft een toetsende, signalerende functie welke is gericht op het versterken van het werken met 'checks & balances' in de organisatie en helpt om te sturen op de doelstellingen en grip te krijgen op de uitvoering daarvan en ziet toe op het functioneren van de planning- en control cyclus
- **P&O**
P&O geeft advies aan de totale gemeentelijke organisatie inzake rechtspositie en arbeidsvoorwaardenregelingen en ondersteunt het college van burgemeester en wethouders, de gemeentesecretaris en het MT op gebied van Personeel en Organisatie.

2.4 Organogram gemeentelijke organisatie

2.5 Missie, visie en doelstellingen

Het is prettig wonen, leven, werken en recreëren in de gemeente Stein, een gemeente met hoogwaardige voorzieningen en een sterke economie. Vijf kernen met karakter en ieder van een eigen identiteit gelegen in de groene Zuid-Limburgse Maasvallei. Dat is de identiteit van de gemeente Stein. Deze identiteit is waardevol en de opgave is gericht op het behouden en versterken hiervan. Het beleid van de gemeente Stein is gericht op het inspelen op de toekomstige ontwikkelingen zodat de gemeente sterk haar opgaven kan vervullen. Het doel is het goede te behouden en te vernieuwen daar waar nodig en wenselijk is. De organisatie is met ingang van 1 januari 2016 aangepast. Keuzes zijn noodzakelijk en worden gemaakt met een duidelijke visie op de toekomst, met al haar kansen en bedreigingen. De vastgestelde strategische toekomstvisie 2011-2021 van de gemeente Stein, is leidend geweest voor de hoofdlijnen van het beleid, zoals neergelegd in deze begroting.

3 PROGRAMMA'S

3.1 Programma 'Een samenleving met sociale vitale kernen'

Portefeuillehouders	Wethouders D. Hendrix, N. Wingelaar, H. Janssen
---------------------	---

Inleiding

Stein investeert ook in 2017 conform de Strategische Toekomstvisie 2011-2021, in het zijn van een solidaire, ondernemende en gevarieerde samenleving. Hiervoor zijn de volgende doelen gesteld:

- Een actieve ondersteuning van lokale initiatieven;
- Samenwerking tussen burgers, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partijen in en tussen kernen te stimuleren;
- Mogelijkheden te bieden om jong en oud goed samen te laten leven in de kernen;
- Ontmoetingsplekken in de kernen te behouden en te creëren.

Om deze doelstellingen te realiseren wordt ook in 2017 ingezet op de verdere DOP's ontwikkeling en het invulling geven aan een sociale- economische agenda. Een ontwikkeling waarbij de overheid zich meer terug trekt en de verantwoordelijkheid van burgers zelf groter wordt.

In 2017 is de borging en verbetering van de taken binnen het sociaal domein een belangrijk aandachtspunt. Hierbij wordt nadrukkelijk in samenspraak met alle belanghebbenden gekeken naar optimalisatie van de resultaten en samenhang met sociaal vitale kernen en actief participerende burgers.

In deze doorontwikkeling moet meer zichtbaar worden dat het sociaal domein één geheel is. Het sociaal domein omvat alle ondersteuning en activering van burgers op het gebied van zorg en welzijn (Wmo), jeugdbeleid en jeugdhulp, werk en inkomen en de aangrenzende terreinen als zorggeschikt wonen, leefbaarheid, veiligheid, sport en onderwijs.

Het blijft bij dit alles gaan om:

- Een integrale gekantelde aanpak;
- De burger staat centraal; we bouwen op de kracht van burgers in een vitale samenleving;
- Eigen kracht, burgerkracht en participatie;
- Financiële duurzaamheid en het rijksbudget als richtlijn;
- Ook voor de meest kwetsbare burgers adequate ondersteuning garanderen;
- Één gezin – één plan – één regisseur als uitgangspunt
- Samenwerking vanzelfsprekend is onder het motto: lokaal waar het kan, regionaal waar dat moet of efficiënter is.

Krimp

Een belangrijke ontwikkeling die op korte én lange termijn de toekomst van Stein gaat beïnvloeden is die van krimp. Het is helder dat krimp de Steinse gemeenschap zal gaan veranderen. Hoe en met welke snelheid is nog niet bekend. De Raad is in 2016 een debat gestart dat uiteindelijk moet leiden tot richtinggevende uitspraken die het Steinse antwoord op krimp zullen zijn.

Ontmoetingsplekken

Elkaar ontmoeten blijft ook in 2017 een wezenlijk onderdeel van een sociaal, vitaal dorp. Van oudsher wordt waarde gehecht aan centrale, toegankelijke plekken zoals de buurtsuper, het café, het dorpsplein, de basisschool, de bibliotheek, het gemeenschapshuis, buitenspeelplekken en dorpsontmoetingscentra. Deze plekken zijn in veel gevallen de bron voor het grote aanbod van verenigingsactiviteiten in de gemeente. Tegelijk zien we die plekken veranderen door demografische en maatschappelijke ontwikkelingen waardoor voorzieningen wegvallen of vervangen worden door een (digitale) omgeving thuis of bij vrienden. 'Elkaar ontmoeten' verandert mee en we kunnen dit als gemeente maar beperkt sturen. We blijven wel stimuleren en faciliteren door met burgers mee te

denken over het aanbod van ontmoetingsplekken. Daarbij hebben we zowel aandacht voor kwetsbare groepen zoals ouderen en jongeren als voor een integrale aanpak en preventie.

Jong en oud

Voor kinderen in Stein hanteren we als gemeente het vertrekpunt dat elk kind de kracht heeft om zichzelf te ontwikkelen. Ook in 2017 hebben we als missie: goed en gezond opvoeden en opgroeien is op de eerste plaats belangrijk voor het kind. Bij opvoeden en opgroeien ligt de nadruk op talentontwikkeling, veiligheid, gezondheid, vroegsignalering en actief participeren op school en in de samenleving. Door hierin te investeren brengen we een fundament aan voor welzijn, economische zelfstandigheid en democratisch burgerschap.

De ontwikkelingen in het sociaal domein zorgen ervoor dat we meer dan ooit zullen samenwerken aan de ontwikkeling van het kind en zullen uitgaan van de eigen kracht. Daarnaast is een andere inzet van specialistische ondersteuning wenselijk (ontschotting tussen preventieve, lichte en zware zorg en ondersteuning). Deze ontwikkeling vond zowel plaats in het onderwijs met de komst van de Wet Passend Onderwijs, als in het preventieve jeugdbeleid en de taken vastgelegd in de Jeugdwet, Participatiewet en de Wmo.

Samenwerking

Burgers maken de gemeente Stein en de gemeente Stein is er voor haar inwoners. Via de dorpsontwikkelingsprocessen (DOPsgewijze aanpak) zijn meer burgers actief betrokken bij hun buurt, wijk of dorp. Ook krijgt de gemeente een beeld van de vraagstukken en de kracht in het dorp, en kan hier het beleid op afstemmen. In dit programma gaan we met name in op de vraag hoe we in Stein weer dichter bij de gemeenschap kunnen gaan staan. Waarin we meedenken met burgers als ze vragen hebben of initiatief willen nemen. We wachten niet op het moment dat de burger naar de gemeente komt, maar zoeken hen actief op via verschillende interactieve beleidsprocessen en met inzet van het kerngerichte welzijnswerk. Die processen van interactie én verandering vragen maatwerk, tijd en inspanning om te komen tot duidelijkheid over veranderende behoeften, taken en verantwoordelijkheden. Ook in 2017 en volgende jaren doen we dit onder andere via de DOPsgewijze aanpak.

Gezondheid

De gemeente Stein maakt deel uit van een regio waar al lange tijd sprake is van een minder goede gezondheid. De mensen hebben een kortere levensverwachting, een ongezondere leefstijl en meer chronische aandoeningen. Dit leidt tot meer zorgvragen en hogere kosten. Het beleid binnen het sociale maatschappelijke domein is daarom gericht op het leveren van een positieve bijdrage aan de gezondheid en het welzijn van de bewoners van Stein.

Wat willen we bereiken ?

Hoofddoelstelling:

“Stein investeert in een solidaire, ondernemende en gevarieerde samenleving”

Subdoelstelling I Ontmoetingsplekken

“Ontmoetingsplekken in de kernen behouden en creëren, fysiek en digitaal”

Subdoelstelling II Jong en oud

“Jong en oud samen leven”

Subdoelstelling III Samenwerking

“Actief eigenaarschap, samenwerking tussen burgers, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partijen”

Subdoelstelling I Ontmoetingsplekken

Wet en regelgeving

- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Wet Jeugdhulp

Vastgesteld beleid

- Strategische toekomstvisie 2011-2021
- Accommodatiebeleid 2008-2012
- Hoofdlijnennotitie Aanpak transitie en herinrichting sociale domein in de gemeente Stein
- DOP's gerichte aanpak
- Buitenspeelruimte Beleid
- Kaders bouwkundig, sport, en speltechnisch onderhoud gemeentelijke accommodaties en voorzieningen (december 2015)

Wat willen we bereiken ?

- Ontmoetingsplekken, zowel fysiek als digitaal;
- Er is in ieder dorp tenminste één plek waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en participeren;
- Toekomstbestendig accommodatiebeleid en –beheer.

Wat gaan we daarvoor doen ?

- Erfgoedbeleid
- Actualisatie accommodatiebeleid
- Passend asielbeleid
- Ontmoetingsplekken voor jong en oud
- Multifunctionele hal Berg aan de Maas

Erfgoedbeleid

In 2015 is een motie aangenomen voor het opstellen van monumentenbeleid en daaraan gekoppeld een lijst samen te stellen van beeldbepalende (monumentale) gebouwen.

In juni 2016 is de commissie geïnformeerd over het plan van aanpak om te komen tot erfgoedbeleid voor de gemeente Stein. Daarna is een bureau ingeschakeld dat samen met betrokken verenigingen en inwoners aan de slag is gegaan met het inventariseren van het waardevolle erfgoed in Stein. In 2017 volgen de volgende fases van het project:

- het beschrijven en waarderen van het waardevolle erfgoed,
- het opstellen van het beleid en
- het invoeren van beschermingsregime voor de waardevolle monumenten.

Actualisatie accommodatiebeleid

Het accommodatiebeleid heeft een nauwe relatie met het subsidiebeleid. De kaders van het op te stellen subsidiebeleid worden als uitgangspunt meegenomen bij het actualiseren van het accommodatiebeleid.

In 2016 is het traject voor het herijken van het subsidiebeleid gestart. De vaststelling is gepland in 2017. De uitgangspunten hiervan worden meegenomen bij de actualisatie van het accommodatiebeleid. Daarnaast is in 2016 het proces rondom "krimp" en daarbij behorende voorzieningen gestart. De resultaten van dit proces vormen de basis voor de richting hoe wij met onze voorzieningen in de toekomst willen omgaan. Het accommodatiebeleid wordt in 2017 hierop afgestemd.

Passend asielbeleid

In 2016 werd uw raad geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de huisvesting van asielzoekers en statushouders. De huisvesting en integratie van statushouders zal ook de komende jaren onze volle aandacht vragen. In 2016 is voor de begeleiding van statushouders de Stichting Vluchtelingenwerk Limburg ingehuurd. Deze inhuur zal ook in 2017 worden gecontinueerd. Voor de inburgering van statushouders is eind 2016 ook de zogenaamde participatieverklaring ingevoerd. Deze verklaring behelst een kennismaking van de statushouders met de Nederlandse cultuur, normen en waarden. Ten behoeve van deze participatieverklaring zijn statushouders verplicht om deel te nemen aan enkele activiteiten die door de gemeente worden georganiseerd ten behoeve van hun inburgering. Deze activiteiten worden in samenspraak met Vluchtelingenwerk georganiseerd. De verdere stappen in de inburgering zullen in 2017 worden uitgerold. Doel daarbij is te komen tot een daadwerkelijke participatie, waarbij een beroep zal worden gedaan op in de eerste plaats de

statushouders zelf, maar daarnaast ook op de betrokken maatschappelijke partijen (professionals en vrijwilligers) in de Steinse samenleving.

Streven is om bij deze integratie in ieder geval ook aandacht te schenken aan extra taalonderwijs voor jongeren en kinderen van statushouders. Taal is immers een noodzakelijke stap om te komen tot integratie binnen een woonbuurt, school, sportvereniging etc. De raad zal aan de hand van een vervolgnota op de in 2016 aangeboden nota worden geïnformeerd over deze verdere integratie-activiteiten.

De huisvesting van statushouders vindt plaats in samenspraak met de plaatselijke woningcorporaties. Ook in 2017 zal uitvoering worden gegeven aan het ontzorgingsarrangement, waarbij particuliere woningbezitters tijdelijk (maximaal 5 jaar) hun woning te huur kunnen aanbieden aan statushouders. De woningcorporaties nemen in deze constructie het beheer over van de particuliere woningbezitter.

Ontmoetingsplekken voor jong en oud

Het is belangrijk dat in elke kern ontmoetingsplekken zijn voor jong en oud, waar vrijwilligerswerk gedaan kan worden en waar mensen een zinvolle dagbesteding kunnen hebben. Hiermee worden niet de traditionele dagbestedingslocaties bedoeld maar algemene (vrij toegankelijke) voorzieningen die fungeren als een soort huiskamer. Het initiatief voor dergelijke voorzieningen kan komen vanuit burgers en/of vanuit professionele organisaties. De gemeente heeft een stimulerende en faciliterende rol om een dergelijk aanbod te realiseren. O.a. de multifunctionele centra kunnen benut worden voor de huisvesting van deze voorzieningen.

Voor de kinderen richt Stein buitenspeelplekken in. Dit gebeurt samen met betrokken inwoners. De rol die de gemeente hierbij invult varieert van leidende tot en met faciliterend. Inrichtingsplannen worden samen met inwoners opgesteld en voor het beheer worden vrijwilligers gezocht.

Multifunctionele hal Berg aan de Maas

Het doel is het creëren van een plek waar wagens voor het Oogstdankfeest gebouwd kunnen worden. Voor 2017 is de planning dat vergunningentrajecten worden doorlopen en de hal door Stichting Oogstdankfeest wordt gerealiseerd.

Wat gaan we doen in 2018 en verder ?

De volgende onderwerpen staan op de planning:

Accommodatiebeleid

Accommodatiebeheer:

- *het jaarlijks planmatig vervangen van speelvoorzieningen*
- *het jaarlijks planmatig vervangen van sporttechnische voorzieningen*

Verplichte indicatoren:

indicator	eenheid	periode	Stein
Niet-sporters	%	2014	52

Bron: Waarstaat jegemeente.nl

Subdoelstelling II Jong en oud

Wet en regelgeving

- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Wet Jeugdhulp
- Wet Kinderopvang
- Wet passend onderwijs
- Wet educatie en beroepsonderwijs

Vastgesteld beleid

- Beleidsplan Onderwijsachterstanden – Voor- en Vroegschoolse Educatie Stein 2011-2014
- Nota Jeugdbeleid 2010-2015 ‘Vroeger was er ook jeugd van tegenwoordig’
- Convenant Integrale Kindcentra

- Nota Brede schoolconcept kern Stein, een nadere uitwerking van de door de raad vastgestelde brede schoolvisie voor de kern Stein (2 april 2009)
- Toekomstvisie Stichting Kindante (7 december 2012)
- Hoofdlijnennotitie decentralisatie jeugdzorg Westelijke Mijnstreek (februari 2014)
- Beleidskader 2014 – 2018 Samenwerking van de 18 gemeenten in Zuid-Limburg op de zware gespecialiseerde jeugdhulp (februari 2014)
- Notitie Jongerenhuisvesting
- Beleidsplan WMO 2015-2016
- WMO verordening 2015
- Beleidsplan Schuldhulpverlening 2014-2018 (februari 2014)
- Subsidieverordening peuterprogramma gemeente Stein 2015
- Nota Gemeentelijk Minimabeleid 2015
- Beleidsplan Transformatie hulp in de huishouding
- Lokaal Integraal Jongerenbeleid 2015 e.v.
- Verordening Participatieraad gemeente Stein (2016)
- Beleidsregels Taaleis (2016)
- Afstemmingsverordening Participatiewet (2016)
- Toekomstvisie Leerlingenvervoer (april 2016)
- Toekomstvisie Schoolzwemmen (april 2016)

Wat willen we bereiken ?

Jeugd:

- Het nieuwe jeugdstelsel beoogt een samenleving met een jeugdstelsel dat de zorgrelaties tussen mensen onderling vooropstelt. Zorgrelaties tussen mensen, binnen het gezin, in familie-, buurt- of andere informele of gemeenschapsverbanden zijn van belang voor sociale cohesie en vormen een bron van sociaal kapitaal. Zorgen voor elkaar versterkt de individuele en collectieve vermogens in de samenleving; een zichzelf versterkend proces. De overheid dient dit proces zoveel als mogelijk te faciliteren en er daarbij voor te waken dat zij deze zorgtaken niet overneemt;
- Iedereen krijgt de hulp die hij of zij nodig heeft. De toegang is laagdrempelig en herkenbaar en in spoedgevallen altijd bereikbaar;
- De kosten van jeugdhulp moeten dalen, waarbij meer gebruik wordt gemaakt van eigen kracht en algemene voorzieningen. Voor de jeugdhulp wordt meer ingezet op ambulante hulp en minder op zwaardere intramurale hulp.

Kinderen 0 – 2 jaar.

- Kinderen worden regelmatig gezien en gevolgd zodat hun groei en ontwikkeling in beeld is. Zo nodig wordt er tijdig extra zorg geboden zoals voor- en vroegschoolse educatie;

Kinderen 2-4 jaar.

- We willen dat kinderen wanneer ze naar de basisschool gaan een goede startpositie hebben, met name op het gebied van spraak/ taal;
- We willen ouderbetrokkenheid en professionalisering van leidsters.

Kinderen van 4 – 12 jaar

Basisscholen spelen een cruciale rol in het ontwikkelingsproces van de kinderen.

- We streven naar het in stand houden van minimaal zes schoollocaties (twee in Elsloo, twee in Stein, één in Urmond, één in Berg a/d Maas). Deze gebouwen dienen aan de maat te zijn en zodanig te zijn ingericht dat ze op een flexibele wijze kunnen worden ingezet voor de nieuwe ontwikkelingen in de toekomst;
- Ouders hebben de keuzevrijheid in vormen van onderwijs en scholen.

Kinderen van 12 jaar en ouder (jongeren)

Wanneer kinderen de basisschool doorlopen hebben, stromen ze door naar het voortgezet onderwijs. We spreken dan ook niet meer over kinderen maar over jongeren.

- We willen Scholengemeenschap Groenewald in Stein behouden in de juiste omvang. Deze school staat hoog aangeschreven in de regio, wat blijkt uit de leerlingtoename in de afgelopen jaren.
- Behalve het bieden van voortgezet onderwijs aan onze jongeren willen we hen ook meer betrekken bij het reilen en zeilen in hun eigen omgeving. Jongerenparticipatie hebben we daarom hoog in het vaandel staan.

Volwassen educatie

- We willen laaggeletterden de mogelijkheid bieden om hun taalkennis bij te spijkeren. Dit is een belangrijke voorwaarde voor een actieve deelname aan de maatschappij.

Volwassenen, ouderen

- Het bevorderen van sociale samenhang, mantelzorg, vrijwilligerswerk en leefbaarheid;
- Het bevorderen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische, psychische of psychosociale problemen, zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving;
- Het bieden van opvang aan mensen met uiteenlopende problematiek die niet (meer) in staat zijn om zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving (maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, beschermd wonen en verslavingszorg).

Wat gaan we daarvoor doen ?

- Verschuiving zorgvraag
- Eigen Bijdrage
- Toezicht Wmo
- Cliëntondersteuning
- Inkoop uniforme arrangementen
- Één toegang jeugd
- Samenwerking jeugd - Wmo
- Peuteropvang en VVE
- Lokaal integraal jeugdbeleid
- Toekomst basisonderwijs kern Elsloo
- Toekomst basisonderwijs kern Stein
- Haalbaarheidstudie toekomstige onderwijshuisvesting Berg aan de Maas en Urmond
- Ontschotting budgetten 3D

Verschuiving zorgvraag

Er is een duidelijke verschuiving zichtbaar van dure geïndiceerde individuele zorg en ondersteuning naar ondersteuning via algemene voorzieningen en inzet van welzijnswerk. Deze beweging is dan ook het beoogde doel van de landelijke transitie en transformatie in het sociaal domein. Burgers houden zo meer eigen regie en staan beter in hun kracht. Dit maakt dat de druk op de algemene voorzieningen en op het welzijnswerk groter worden. Ook wordt het beroep op vrijwilligers en mantelzorgers daarmee groter. We zullen daarom extra oog hebben voor dreigende overbelasting van mantelzorgers. Adequate respijtzorg en tijdige inzet hiervan is van groot belang. Tevens stijgt de behoefte aan voorzieningen dicht bij de burger die algemeen toegankelijk zijn (bijv. inloop ggz). Het welzijnswerk speelt ook hierbij een belangrijke rol evenals de burger zelf en de professionele zorgorganisaties.

Deze aanpak heeft er in 2015 mede toe geleid dat er sprake is van lagere kosten. De verschuiving heeft echter wel het effect dat het beroep op het aanbod van welzijn toeneemt. Hierdoor zijn er, met name in de eerste helft van 2016, al fors langere wachttijden ontstaan bij het aanvragen van

ondersteuning vanuit de welzijnsorganisatie. Dit is een onwenselijke ontwikkeling en om die reden is het voorstel om het budget voor welzijn met € 100.000 te verhogen.

Eigen bijdrage

Er zijn sinds 2015 een aantal wijzigingen geweest in het eigen bijdragebeleid. Zo zijn de regelingen CER (Compenstatie Eigen Risico) en WTCG (wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten) afgeschaft. Het beoogde doel hiermee was dat mensen met een hoog inkomen ook een hogere eigen bijdrage betalen als het om zorgkosten gaat.

Het eigen bijdrage beleid in de Westelijke Mijnstreek hangt ook samen met de arrangementensystematiek van de maatwerkvoorzieningen Wmo. Met behulp van de resultaten 2016 zal goed geëvalueerd worden wat de effecten zijn van dit beleid en dit kan eventueel leiden tot aanpassingen in de eigen bijdrage systematiek.

Toezicht Wmo

Toezicht Wmo is een nieuwe taak onder de Wmo 2015. Het calamiteitentoezicht is regionaal geregeld via de GGD. In 2017 is het risicogestuurd toezicht gerealiseerd op schaal van regio Zuid Limburg (18 gemeenten). Hiertoe is een extra budget noodzakelijk van circa €15.000.

Cliëntondersteuning

Mensen moeten een beroep kunnen doen op cliëntondersteuning wanneer ze een voorziening aanvragen, gebruik maken van ondersteuning of een klacht hebben ten aanzien van de ondersteuning/begeleiding. We gaan monitoren hoe burgers de ondersteuning en begeleiding ervaren en gebruiken deze input voor de aanpassing van het beleid

Wij bieden hiervoor een brede cliëntondersteuning en organiseren cliëntervaringsonderzoeken.

Inkoop uniforme arrangementen jeugd

De 18 gemeenten in Zuid-Limburg kopen gezamenlijk de jeugdhulp in. In 2016 zijn er dienstverleningsovereenkomsten gesloten met meer dan 150 jeugdzorgaanbieders. De ingekochte arrangementen betreffen de volgende:

Individuele jeugdhulp behandeling; Ambulante groepsjeugdhulp; Ambulante individuele jeugdbegeleiding; Crisisopvang; Dyslexie behandeling; Dyslexie diagnose; GGZ 24-uurs verblijf; GGZ Behandeling; GGZ Verblijf zonder overnachting; Logeren; Residentiele behandeling; Verblijf.

De prijzen van de arrangementen zijn in 2014 bepaald. De hoogte van het tarief is tot stand gekomen door de omzet in 2012 van een aanbieder te delen door het aantal jongeren dat hij begeleidde of behandelde. Hierdoor is een tarief per aanbieder ontstaan en kan er voor dezelfde soort zorg een verschillend tarief worden betaald.

Sinds 2015 is er budget benoemd dat kan worden ingezet voor innovatieve projecten in de jeugdzorg. In het najaar van 2016 zullen de (eind)rapportages van de initiatieven die mbv het innovatiebudget zijn uitgevoerd, worden ingediend bij de gemeenten WM. De projecten worden dan geëvalueerd. Afhankelijk van de evaluatie wordt er voor 2017 wel of geen budget voor innovatieve initiatieven labelen. Als er besloten wordt dit niet te doen blijft het budget ter beschikking voor jeugdzorg in het algemeen.

Vanaf 2017 willen de gemeenten af van de verschillende berekeningen van de arrangementstarieven en op basis van dezelfde tarieven voor dezelfde hulp, de hulp en begeleiding inkopen. Er komt voor een belangrijk deel van de arrangementen één tarief. De hoogte van dit tarief wordt per arrangement bepaald aan de hand van de ingeschatte intensiteit en de complexiteit van de hulp.

Een toegang jeugd

Bij wet is geregeld dat er meerdere toegangen tot de individuele voorzieningen voor jeugdhulp zijn, te weten:

- via de huisarts, jeugdarts of medisch specialist
- via de gecertificeerde instelling, de kinderrechter en Veilig Thuis
- via de gemeente

De gemeentelijke toegang:

We willen waarborgen dat de jeugdigen die jeugdhulp nodig hebben dat krijgen en een herkenbare, laagdrempelige toegang tot jeugdhulp verkrijgen. In 2014 hebben we de keuze gemaakt dat inwoners

die jeugdhulp voor jongeren met lichamelijke, psychiatrische en verstandelijke beperkingen nodig hebben zich melden bij de gemeente om een goede aansluiting met de Wmo te borgen. De aard van deze voorzieningen lijkt op Wmo-voorzieningen en we kunnen goed aansluiten op ondersteuning als een jongere 18 jaar wordt.

Daarnaast is het jeugdgebiedsteam van het CJG sinds 2015 de toegangspoort voor jeugdigen die andere jeugdhulp nodig hebben (op gebied van opvoeden en opgroeien). Dit jeugdgebiedsteam is een team dat preventieve hulp verleent en indien nodig jeugdhulp inschakelt.

Deze splitsing in de toegang is onduidelijk voor inwoners en heeft geleid tot een verschil in werkwijze.

In 2017 willen we komen tot één (gemeentelijke) toegang voor jeugdhulp, waarbij we met name de sturing op de jeugdhulp willen verstevigen. Bekeken wordt nog of we dit in samenwerking met andere gemeenten in de Westelijke Mijnstreek doen (toegang overbrengen naar de gemeente Sittard-Geleen) of dat we de gehele toegangsfunctie over willen en kunnen brengen naar onze eigen gemeente. Ook willen we de verbinding met huisartsen intensiveren.

Samenwerking jeugd - Wmo

Zowel binnen het jeugdbeleid als vanuit de Wmo werken wij vanuit het principe 1Gezin1Plan1Regisseur. Wanneer een jongere in beeld is bij een hulpverlener, wordt de gehele gezinssituatie onder de loep genomen. Vaak is er namelijk méér aan de hand dan enkel de problemen bij de jongere. Omgekeerd mogen de kinderen in een gezin waarbij de ouders problemen hebben natuurlijk niet 'vergeten' worden. Dit vergt een goede samenwerking tussen de medewerkers op de terreinen Jeugd en Wmo.

Momenteel wordt gewerkt vanuit enerzijds het Jeugdgebiedsteam en anderzijds het Sociaal Team. In praktijk wordt al meer en meer samengewerkt tussen deze teams, maar formeel gezien zijn het twee aparte teams die vrijwel los staan van elkaar. Gelet op bovengestelde zou sprake moeten zijn van één team die zoals gezegd de totale gezinssituatie bekijkt.

Wij zijn dan ook voornemens om de twee teams samen te voegen tot één gebiedsteam 0-100+. In 2016 zijn hiervoor de eerste stappen gezet. In 2017 zal e.e.a. geformaliseerd zijn.

Peuteropvang en VVE

Onze voorschoolse voorzieningen zijn al geruime tijd geharmoniseerd, ondanks dat deze verplichte harmonisatie is uitgesteld naar 2018. Vanuit dat gegeven heeft de gemeenteraad op donderdag 30 juni 2016 de vigerende subsidieverordening peuterprogramma gemeente Stein 2016 vastgesteld. Deze subsidieverordening regelt inhoudelijke en financiële kaders om in aanmerking te komen voor een subsidie voor het aanbieden van een peuterprogramma, inclusief voor- en voegschoolse educatie (VVE). De ervaringen van de uitvoerende organisaties, van de jeugdgezondheidszorg als ook van de ouders hebben we meegenomen in het opstellen van de vigerende verordening.

Uitgangspunten voor deze verordening zijn dat het een drempelverlagende werking voor ouders heeft, dat de uitvoerende organisaties kwaliteit kunnen (blijven) waarborgen en dat dit alles in goede, constructieve samenwerking gaat. We volgen in 2017 de ontwikkelingen rondom peuteropvang op de voet om waar nodig ons beleid daarop aan te passen. Uiteraard zullen we dit dan ook aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorleggen.

Lokaal integraal jeugdbeleid

In december 2015 heeft de gemeenteraad ingestemd met het Lokaal Integraal Jeugdbeleid dat een doorlooptijd kent tot en met 2019. Gemeenten ontkomen er in de huidige tijd niet aan om een visie op onderwijs te ontwikkelen. In het kader van de transformatie van het sociaal domein ontstaan namelijk nieuwe verbindingen tussen overheid, maatschappelijke partijen, bedrijfsleven en burgers. Inmiddels hebben we verbindingen tussen het VVE beleid (voor- en voegschoolse educatie), passend onderwijs en de jeugdzorg gelegd, gezamenlijke doelen bepaald en verdere afspraken gemaakt. Dit heeft geresulteerd in bovengenoemd plan. Ook in 2017 gaan we weer verder met het verbinden van verschillende thema's die allemaal hetzelfde doel nastreven: ontwikkelingskansen bieden voor elk kind in de gemeente Stein, het versterken en benutten van diens talenten en het voorkomen van eventuele risico's. In 2017 zal verder uitwerking gegeven worden aan de afstemming en koppeling van het Lokaal Integraal Jeugdbeleidsplan met de Lokale Educatieve Agenda (LEA). Dit laatste is een instrument voor gemeenten, schoolbesturen en overige partners om het lokaal onderwijsbeleid vorm en inhoud te geven. Omdat dit nagenoeg hetzelfde doel heeft als ons Lokaal Integraal Jeugdbeleid gaan we de (inhoudelijke én financiële) samenvoeging hiervan in 2017 verder vorm geven dan wel verder uitvoeren.

Toekomst basisonderwijs kern Elsloo

Het afgelopen jaar bent u door middel van nieuwsbrieven geïnformeerd over de voortgang van het proces dat uitsluitend moet geven over de toekomst van het onderwijs in de kern Elsloo. Medio 2016 heeft de projectgroep haar advies gepresenteerd aan de beide CvB's (Stichting Kindante en Onderwijsstichting Movare). Dit heeft geresulteerd in een voorgenomen besluit dat uitgaat van een fusie van de 4 scholen tot 1 school. In het schooljaar 2016/2017 wordt uitvoering gegeven aan dit voorgenomen besluit. Dan moet blijken of hiermee gebouwelijke consequenties zijn gemoeid. Als dat het geval is zullen wij te zijner tijd een voorstel aan u presenteren. Het is de bedoeling dat de nieuwe situatie per 1 augustus 2017 is geëffectueerd.

Toekomst basisonderwijs kern Stein

In de toekomstvisie die eind 2012 door het College van Bestuur van Stichting Kindante is gepresenteerd, wordt voor de kern Stein uitgegaan van 2 onderwijslocaties. Dit uitgangspunt is bevestigd in het eindrapport van de raads werkgroep, vastgesteld door de raad op 10 oktober 2013. Een van deze locaties is de nieuwbouw van IKC "de triviant". Met het schoolbestuur is in 2016 het overleg gestart over de spreiding van huisvestingsvoorzieningen in deze kern. Ook het gewenste ontwikkelingsaanbod, afgestemd op de behoefte vanuit maatschappelijke omgeving is hierin meegenomen.

Deze ontwikkeling maar ook de nieuwe leerlingenprognose en de schoolkeuze van de ouders in Meers (leerlingen groep 5 t/m 7 schooljaar 2016/2017 en potentiële basisschoolleerlingen) moeten een antwoord geven op de vraag wat dit betekent voor de ruimtelijke situatie van "de triviant" op de lange termijn en of het noodzakelijk is concrete maatregelen te treffen.

Haalbaarheidsstudie toekomstige onderwijshuisvesting Berg ad Maas en Urmond

Met onze raadsinformatiebrieven van 19 mei 2016 hebben wij u geïnformeerd over ons besluit naar aanleiding van de ruimtelijke verkenning inzake de unilocatie. Vervolgens is met het schoolbestuur overeenstemming bereikt over het Programma van Eisen als basis voor het inwinnen van offertes i.v.m. de keuze voor het externe bureau dat de haalbaarheidsstudie gaat uitvoeren. Het plan van aanpak dat door het geselecteerde bureau is opgesteld zal aan de raad ter vaststelling worden aangeboden. Op het moment van aanleveren van deze tekst was nog niet duidelijk wanneer (eind 2016 of begin 2017) het plan kan worden gepresenteerd. De resultaten van dit interactieve proces worden in 2017 aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

Ontschotting budgetten 3D

Met de komst van de drie decentralisaties is er sprake van een budget 3D. In de praktijk is dit echter ingericht als een 2D budget (WMO en Jeugd wet) en valt het participatiebudget hier niet onder. Hierdoor komen overschotten en tekorten bij de Participatie wet niet ten bate of ten laste van de reserve 3D maar van de exploitatie.

Om een totaal beeld te krijgen van de baten en lasten van de 3D's is het voorstel om deze budgetten voor 2017 te ontschotten. Hierbij blijven alle budgetten wel geoormerkt en inzichtelijk maar landen baten en lasten in de reserve 3D. Naast het vergroten en verbeteren van het inzicht is er daardoor ook beter op te sturen.

Dit sluit ook aan bij de aankondiging dat wij in de toekomst als gemeente nog maar 1 budget van het rijk ontvangen, waarbij geen onderscheid meer wordt gemaakt tussen geld voor zorg en voor werk en inkomen. Ook daarom is het belangrijk om inzichtelijk te hebben hoe de verdeling van baten en lasten binnen het sociaal domein is om te kunnen vergelijken en keuzen te maken.

Dit doen we voorlopig alleen nog voor 2017. De taakgebieden van de 3D's en het omringende speelveld is nog volop in beweging. Denk hierbij aan de ontwikkelingen rond Vixia en de beleidsnotities die geactualiseerd worden. In 2017 wordt onderzocht het zinvol is de ontschotting door te zetten voor het gehele sociale domein. Zolang de resultaten van dit alles nog niet bekend zijn is een vooruitblik naar 2018 lastig en is hier in deze begroting niet voor gekozen.

Verplichte indicatoren:

indicator	eenheid	periode	Stein
Absoluut Verzuim	Aantal per 1000 leerlingen	2014	24
Relatief verzuim	Aantal per 1000 leerlingen	2014	31
Vroegtijdig schoolverlaters (zonder startkwalificatie; vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO Onderwijs	2012	2,6
Jongeren met een delict voor de rechter	%	2012	1,73
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2012	3,52
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2015	10,9
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2015	1
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2015	0,6
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2015	Gegevens niet beschikbaar

Bron: Waarstaatjegemeente

Subdoelstelling III Samenwerking

Wet en regelgeving

- Wet publieke gezondheid
- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Jeugdwet

Vastgesteld beleid

- DOPs gewijze aanpak (2015)

Wat willen we bereiken ?

Actief eigenaarschap, samenwerking door middel van DOPsgewijze aanpak:

- Het aantal werkgroepen dat actief is binnen de DOPsgewijze aanpak is 5% gestegen (nulmeting 1 juli 2015: 18 werkgroepen ontstaan vanuit DOP);
- Het aantal burgers dat actief/betrokken is bij de DOPsgewijze aanpak is 10% gestegen (nulmeting 1 juli 2015: 94 mensen zijn actief/betrokken in/bij werkgroepen);
- Alle beleidsactualisaties en interventies die gevolgen hebben voor de dorpen interactief georganiseerd waarbij afgestemd is met relevante DOP werkgroepen. Waar mogelijk worden processen vanuit burgers geregistreerd. Als actualisaties niet interactief worden georganiseerd zijn hier argumenten voor genoemd in het collegevoorstel;

Sport en gezondheid:

- De licht stijgende trend van overgewicht en obesitas ombuigen dan wel neutraliseren;
- Meer bewegen, sporten door burgers;
- Een dekkend systeem van AED's;
- Bestrijden alcoholgebruik onder jongeren jonger dan 18 jaar.

Wat gaan we daarvoor doen ?

- Laagdrempelige wijkvoorzieningen
- Actieve en betrokken inwoners
- Kermissen
- Gezondheidsbeleid
- Sportbeleid
- Bibliotheekwerk

Laagdrempelige wijkvoorzieningen

Het is wenselijk dat er meer laagdrempelige voorzieningen in de wijken komen, o.a. gelet op het groeiende aantal ouderen dat langer in de wijk woont. De gemeente heeft daarbij een faciliterende rol. Overleg en afstemming met o.a. professionele partijen en burgerinitiatieven is hierbij noodzakelijk. In 2017 zal bijvoorbeeld het wijkcentrum in de voormalige basisschool Don Bosco als pilot worden uitgerold als een van de projecten binnen het DOP Nieuwdorp. Dit is een initiatief van de wijkbewoners die behoefte hebben aan laagdrempelige wijkvoorzieningen gericht op ontmoeting, (zorg)ondersteuning en recreatie. Het College van B&W heeft in juni 2016 kaders meegegeven zodat wordt voorkomen dat het wijkcentrum concurrentie gaat vormen voor MFC's in de gemeente.

Actieve en betrokken inwoners en ondernemers

De uitvoer van de verschillende DOP initiatieven komt steeds meer in beeld en vraagt ondersteuning van de gemeente. We gaan richting een overheid die meer van buiten naar binnen werkt. Met name in de kernen Berg aan de Maas en Stein zien we initiatieven zoals de herinrichting van het Beatrixplein en de integrale visies voor de wijken Oud Stein en Nieuwdorp. Daarnaast is in juli 2016 gestart met DOP Stein Kerensheide en in het najaar met DOP Stein Centrum.

Ook grootschaliger bottom up initiatieven willen wij financieel en procesmatig ondersteunen. Wij willen hiervoor (financiële) ruimte vrijmaken vanuit de reserve 3D. De afstemming van burger- en ondernemersinitiatieven met gemeentelijke initiatieven vanuit de DOPsgewijze aanpak willen wij verder stimuleren en intensiveren. Dit zal meer procesbegeleiding vragen vanuit de gemeentelijke organisatie.

Kermissen

Vanaf 2016 wordt ingezet op één kermis per kern (Elsloo en Stein). De huidige locaties blijven gehandhaafd. Ingezet wordt op kwalitatieve opwaardering en het toekomstbestendig maken van de kermis. De gemeente neemt de stroomkosten voor haar rekening zodat de interesse van de exploitanten groter wordt. De exploitanten betalen geen pachtgelden meer maar promotiegelden. Deze gelden gaan gebruikt worden voor een uitvoerige promotie vooraf. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan acties op scholen en inschakelen van verenigingen.

Gezondheidsbeleid

De 18 gemeenten in Zuid-Limburg houden gezamenlijk een GGD in stand. Gezamenlijk (met elkaar en met de GGD) wordt een regionale ambitienota volksgezondheid ZL geschreven. Deze zal eind 2016 worden vastgesteld. De komende jaren is het zaak om de beschreven ambities uit te laten komen. Hierbij zullen verbindingen worden gelegd met de doelen en uitgangspunten binnen het Sociaal Domein.

Sportbeleid

In 2015 heeft de gemeenteraad via de commissie MZ de wens uitgesproken richting het college de focus van de buurtsportcoaches meer te laten leggen op inwoners van Stein, jong en oud, die niet of nauwelijks bewegen. Voorheen werden ook veel activiteiten georganiseerd waar vooral actievere inwoners op af kwamen. Deze wens is door het college ter harte genomen en doorvertaald in het activiteitenplan 2016. Ook in 2017 zullen we wederom vooral inzetten op de minder actieve inwoners van Stein door middel van verschillende, gerichte activiteiten.

De afgelopen twee jaar hebben de buurtsportcoaches op alle basisscholen in de gemeente Stein het programma School in Actie uitgevoerd. Met dit programma hebben de buurtsportcoaches basisscholen ondersteund in het verzorgen van kwalitatief hoogwaardige gymlessen. In het schooljaar 2016/2017 zal vervolgens het programma Smart&Fit worden uitgevoerd. Alle leerlingen worden gescreend en, afhankelijk van hun conditie en motoriek, doorgeleid naar een sportvereniging, een ander beweegprogramma of een interventie gericht op de aanpak van overgewicht. Dit zal in 2017 vooral zijn uitwerking moeten krijgen. We zullen de commissie en raad hier structureel over blijven informeren.

Bovenstaande beleidswijziging (inzetten op minder actieve inwoners) heeft als gevolg gehad dat de buurtsportcoaches andere activiteiten niet hebben uitgevoerd.

Bibliotheekwerk

Om adequaat in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen hebben de portefeuillehouders van de deelnemende gemeenten medio 2015 besloten een nieuw proces te starten voor herpositionering van het bibliotheekwerk vanaf 2018. Uitgangspunt is dat er één basisvoorziening moet blijven voor het bibliotheekwerk in de regio. De door de gemeente Stein besloten taakstelling per 2018 ad. € 150.000

wordt in dit traject meegenomen. De intentie is de gemeenteraden voorjaar 2017 beleidsvoorstellen voor te leggen.

Veilig Thuis

Veilig Thuis Zuid-Limburg is het advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling en is voor Zuid-Limburg ondergebracht bij de GGD. De organisatie is volop in ontwikkeling en dient nog een slag te maken als het gaat om het wegwerken van wachtlijsten, voldoen aan landelijke normtijden en het verwerken van de politiemeldingen met ingang van 1 januari 2017. Als gevolg van deze ontwikkelingen zal de organisatie in omvang toenemen. Welke consequenties dit voor de bijdrage van gemeente Stein heeft aan Veilig Thuis als onderdeel van de GGD, is op dit moment nog onbekend.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkingsvorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
GGD Zuid Limburg	Gemeenschappelijke regeling	Het bevorderen van de gezondheid van inwoners door het tegengaan en vroegtijdig signaleren van ziekten. Daarnaast geven van voorlichting over gezonde voeding en het stimuleren van mensen tot meer beweging.
Omnibuzz	Gemeenschappelijke regeling	Het zorgdragen voor het vervoer van klanten met een beperking die een beroep kunnen doen op de Wet maatschappelijke ondersteuning. Daarnaast wordt de zelfredzaamheid en participatie van mensen met ee beperking bevorderd.
Anti Discriminatievoorziening Limburg	Gemeenschappelijke regeling	Burgers, bedrijven en organisaties stimuleren tot meer samenwerking. En het het signaleren, voorkomen en bestrijden van discriminatie en ongelijke behandeling.

Wat gaat het kosten ?

Baten en lasten

Samenleving sociale vitale kernen (x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
				2018	2019	2020
Lasten	22.181	24.823	20.855	20.160	20.146	20.203
Baten	1.209	1.551	1.224	1.224	1.224	1.224
Saldo van baten en lasten	-20.972	-23.272	-19.632	-18.936	-18.921	-18.979
Toevoeging reserves	2.022	1.151	1.589	1.435	1.390	1.390
Ottrekking reserves	350	1.685	2.661	1.700	1.741	2.018
Resultaat	-22.644	-22.738	-18.559	-18.670	-18.569	-18.351

Toelichting mutaties programma: Een samenleving met sociale vitale kernen

Relevante afwijkingen tussen werkelijk 2015 en raming 2017

Onderwerp	Toelichting	Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / Nadeel in 2017
Wijziging BBV Overhead	In de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016 is voorgeschreven dat de kosten van overhead centraal worden begroot en in een apart hoofdstuk moeten worden opgenomen. Deze kosten mogen vanaf de begroting 2017 niet meer in de programma's worden opgenomen. In die programma's mogen dan alleen nog de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit leidt in dit programma tot een afwijking ten opzichte van het jaar 2015.	1.223	V
Fanfarezalen	In 2015 is de vloer van de fanfarezaal in Urmond gesaneerd	59	V
Reserve MFC	In 2015 is de reserve MFC Stein gevormd	270	V
Leerlingenvervoer	Op basis van de aanbesteding op Zuid Limburgse schaal zijn de budgetten voor het leerlingenvervoer in 2017 gekort	123	V
Multifunctionele Hal Berg ad Maas	In 2017 is budget opgenomen voor de multifunctionele hal in Berg aan de Maas	166	N
PGB	De budgetten pgb jeugd en wmo worden neerwaarts bijgesteld a.g.v. een beëindiging van de indicaties in 2016, omdat uit de herindicatie blijkt dat er geen zorgvraag is. de begrote cijfers 2016 en verdere jaren waren in 1e instantie gebaseerd op de realisatiecijfers 2015 Op dit programma ontstaat aldus een voordeel, maar voor de begroting in totaliteit budgettair neutraal a.g.v. een storting in de reserve 3D.	733	V

Relevante afwijkingen tussen de ramingen 2016 en 2017

Onderwerp	Toelichting	Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / Nadeel in 2017
Wijziging BBV Overhead	In de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016 is voorgeschreven dat de kosten van overhead centraal worden begroot en in een apart hoofdstuk moeten worden opgenomen. Deze kosten mogen vanaf de begroting 2017 niet meer in de programma's worden opgenomen. In die programma's mogen dan alleen nog de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit leidt in dit programma tot een afwijking ten opzichte van het jaar 2016.	1.395	V
Kapitaallasten	Ontwikkeling kapitaallasten (vrijval gerealiseerde investeringen en investeringen 2015-2017)	134	V
Sportaccommodaties	In de begroting 2016 is rekening gehouden met herstelwerkzaamheden aan sportcomplex Mergelakker	61	V
Speelvoorzieningen	In de begroting 2016 is een budget opgenomen voor de sanering van de speelvoorzieningen (30) en voor de herinrichting van de speelvoorziening Nieuwdorp (25)	55	V
Herijking subsidie verordening	Proceskosten voor de herijking van het subsidiebeleid in 2016	75	V
Huisvesting basis onderwijs	Extra kosten vervanging dak basisschool Kerensheide als gevolg van asbestverwijdering in 2016	122	V
	In 2016 is budget opgenomen voor onderzoeken naar de toekomstige huisvesting van het basisonderwijs	67	V

Multifunctionele Hal Berg aan de Maas	In 2017 is budget opgenomen voor de multifunctionele hal in berg aan de Maas	166	N
Algemeen maatschappelijk werk	<p>Het betreft de invulling van de post uit de kadernota, verschuiving van de zorgvraag. Waar het beroep op de zware zorg door de werkwijze verschuift naar een lichte vorm van zorg, verschuift ook de vraag van lichtere professionele zorg naar een toenemende vraag naar algemene voorzieningen zoals het algemeen maatschappelijk werk en cliëntondersteuning. Deze verschuiving levert in beginsel een besparing op waar het gaat om de professionele zorg maar resulteert nu al in een vraag om meer budget voor algemeen toegankelijke voorzieningen.</p> <p>Op dit programma ontstaat aldus een nadeel, maar voor de begroting in totaliteit budgettair neutraal a.g.v. een onttrekking uit de reserve 3D</p>	100	N
WMO	<p>Het betreft de extra kosten ivm de wettelijke taak, toezicht op WMO. De WMO 2015 kent nieuwe taken en verantwoordelijkheden voor gemeenten. Inwoners moeten kunnen vertrouwen op veilige zorg die van goede kwaliteit is. Gemeenten moeten daarom voorzien in adequaat toezicht op de naleving van de gestelde kwaliteitseisen van de voorzieningen die worden geboden aan inwoners vanuit de Wmo. om de kwaliteit te borgen schrijft de Wmo basis-kwaliteitseisen voor. Deze worden per gemeente gespecificeerd in verordeningen en contracten met aanbieders.</p> <p>Op dit programma ontstaat aldus een nadeel, maar voor de begroting in totaliteit budgettair neutraal a.g.v. een onttrekking uit de reserve 3D</p>	91	N
PGB	<p>De budgetten pgb jeugd en wmo worden neerwaarts bijgesteld a.g.v. een beëindiging van de indicaties in 2016, omdat uit de herindicatie blijkt dat er geen zorgvraag is.</p> <p>de begrote cijfers 2016 en verdere jaren waren in 1e instantie gebaseerd op de realisatiecijfers 2015</p> <p>Op dit programma ontstaat aldus een voordeel, maar voor de begroting in totaliteit budgettair neutraal a.g.v. een storting in de reserve 3D.</p>	733	V

3.2 Programma 'Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving'

Portefeuillehouders | *Burgemeester M. Leurs-Mordang en Wethouders D. Hendrix en N. Wingelaar*

Inleiding

De gemeente Stein kenmerkt zich door een goede geografische ligging, woonkernen met cultuurhistorische waarden, het landschap en een hoog voorzieningenniveau en biedt daarmee een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. In onze strategische visie is dit vertaald in de kernwaarde "een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving". De hierbij behorende ambities zijn vertaald in de ruimtelijke structuurvisie 2015-2025. De visie bevat het ruimtelijke beleid op hoofdlijnen voor de komende jaren. Het voornaamste doel van de ruimtelijke structuurvisie is het verder uitwerken en concretiseren van de doelen uit de strategische toekomstvisie. Verder heeft de structuurvisie een sterke samenhang met de "Eigenkrachtvisie".

Op 1 juli 2015 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel Omgevingswet aangenomen. Het fysieke domein staat daarmee voor een fundamentele herziening van het omgevingsrecht. Hoewel de vaststelling van de wet is uitgesteld tot medio 2019 vraagt de (gevolgen van de) implementatie van de wet ook in 2017 aandacht.

De komende jaren is de ontwikkeling van de samenstelling en omvang van de bevolking leidend voor de ruimtelijke ontwikkeling. Dit beïnvloedt de ruimtelijke ontwikkeling van kernen en wijken. De opgave voor de komende jaren is om een prettige woongemeente te blijven. Daarvoor moet de gemeente Stein zowel kwantitatief als kwalitatief haar woningvoorraad toekomstbestendig maken, dit in samenhang met een goed accommodatiebeleid maar ook met ontwikkelingen op het gebied van welzijn en zorg. Belangrijke ontwikkelingen daarin zijn de in 2016 vastgestelde Structuurvisie Wonen en lokale Woonvisie.

In de strategische visie is de ambitie uitgesproken de omgevingskwaliteiten verder te versterken. Daarom worden groene verbindingen gelegd en wordt de beleving van Stein als gemeente aan het water verbeterd. Daaraan gekoppeld worden de toeristische recreatieve potenties beter benut. Cultuurhistorische waarden worden hiermee in verbinding gebracht. Door te blijven investeren in de ruimtelijke kwaliteit van het grondgebied nemen we de verantwoordelijkheid deze ambitie verder vorm te geven. Een belangrijk instrument voor het nastreven van de ambities voor de omgevingskwaliteit is de ruimtelijke structuurvisie. De structuurvisie met daaraan gekoppeld de uitvoeringsagenda is het beleidsinstrument waarin de ambitie om omgevingskwaliteiten te versterken concreet is vertaald. Aandacht voor duurzaamheid speelt daarnaast een belangrijke rol.

Het gemeentelijk meerjarig investeringsplan vroeg bijzondere aandacht. In 2017 heeft een herprioritering geleid tot een gezond evenwicht tussen de ambities enerzijds en de beschikbare financiële middelen en capaciteit anderzijds.

Wat willen we bereiken ?

Hoofddoelstelling:

"Stein investeert in kwaliteit van wonen en voorzieningen"

Subdoelstelling I woonmilieus

"Stein stemt woonmilieus in de gemeente af op de toekomstige samenstelling van de bevolking"

Subdoelstelling II omgevingskwaliteit

"Stein versterkt haar omgevingskwaliteit, die bestaat uit groen, water, cultuurhistorie en de openbare ruimte"

Subdoelstelling III ontwikkeling Chemelotcampus/brainport 2020

"Stein haakt aan bij de verdere ontwikkeling van de Chemelotcampus als onderdeel van Brainport 2020 en wil de economische kansen die dit oplevert verzilveren"

Subdoelstelling IV voorzieningenniveau sturen op kwaliteit

“Stein gaat haar voorzieningenniveau sturen op kwaliteit en kwantiteit vanuit toekomstige behoefte, economisch en maatschappelijk draagvlak en regionaal aanbod”

Subdoelstelling V duurzaamheid

“Stein gaat verkennen hoe duurzame keuzes ruimtelijk en qua energiegebruik gemaakt kunnen worden”

Subdoelstelling I Woon/werkmilieu's

Wet en regelgeving

- Wet ruimtelijke ordening (Wro)
- Besluit ruimtelijke ordening (Bro)
- Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg)
- Onteigeningswet
- Provinciaal omgevingsplan Limburg 2014
- Provinciale omgevingsverordening 2014
- Woningwet 2015
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Vastgesteld beleid

- Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (22 september 2016)
- Ruimtelijke structuurvisie 2015-2025
- Strategische Toekomstvisie gemeente Stein 2011-2021 (15 september 2011)
- Nota grondbeleid (28 mei 2015)
- Grondprijzennota 2016 (december 2015)
- Beleidsnota Grondenbeheer 2016-2018 (december 2015)
- Verordening Wonen Zuid-Limburg 5 juli 2013
- Regionale prestatieafspraken tussen gemeenten en corporaties (2014)
- Strategisch kader Wonen en Leefbaarheid (2013)
- Bestuursafspraken Zuid-Limburg (februari 2016)

Wat willen we bereiken ?

Overeenkomstig de recent vastgestelde ruimtelijke structuurvisie stemt Stein de woonmilieus in de gemeente af op de toekomstige samenstelling van de bevolking door middel van:

- aandacht voor duurzaamheid van nieuw en bestaand vastgoed (niet alleen aandacht voor de energieprestatie en gebruik tijdens de hele levenscyclus van vastgoed maar ook bij hergebruik en sloop van materialen);
- flexibiliteit aan te brengen in functies en gebruiksmogelijkheden van nieuw en bestaand vastgoed;
- aandacht voor gebruikskwaliteiten gedurende de levensloop van gebruikers;
- het realiseren van de juiste woning op de juiste locatie: focussen op de randvoorwaarden voor een hoogwaardig woonklimaat op die plaatsen waar goede condities voor een hoogwaardig woonklimaat op lange termijn aanwezig zijn;
- combinaties van voorzieningen te stimuleren;
- ontmoetingsplekken te stimuleren;
- het vergroenen van de woonkernen;
- het goed zwaluwstaarten van de ontwikkelingen op het ruimtelijke fysieke domein en het sociaal maatschappelijke domein waar wij een integrale gebiedsgerichte en DOPsgewijze aanpak een goed instrument voor achten.

Wat gaan we daarvoor doen ?

- Wonen/volkshuisvesting
- Jongerenhuisvesting/Starterslening
- Voortgang afronding Kanaalboulevard
- Voortgang doorontwikkeling Kattekop
- Centrumplan
- Poort van Stein
- Herstructurering Bedrijventerrein Kerensheide
- Opwaarderen stationsomgeving Beek-Elsloo
- Structuurvisie bedrijven en kantoren
- Structuurvisie detailhandel
- Voortgang exploitatie Bramert noord

Wonen/volkshuisvesting

Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg:

Middels de vastgestelde Structuurvisie Wonen Zuid -Limburg varen de 18 gemeenten in Zuid-Limburg een gezamenlijke koers op het gebied van wonen en woningvoorraadontwikkelingen. Hiermee is er een gelijk speelveld voor alle partijen die actief zijn op de woningmarkt. In 2017 zal uitvoering worden gegeven aan deze structuurvisie. Op dit moment is onduidelijk of en wanneer er besluitvorming over eventueel benodigd instrumentarium dient plaats te vinden.

Woonvisie:

In 2017 zal ook uitvoering worden gegeven aan de lokale woonvisie. Onderdeel hiervan is in ieder geval de (periodieke) monitoring van de woongegevens met specifieke aandacht voor leegstand. Hierover zal uw raad in de 2^e helft van 2017 worden geïnformeerd. Indien er aanleiding is om de woonvisie te actualiseren dan zal dit uiteraard eveneens dan gebeuren en aan uw raad worden voorgelegd.

Prestatieafspraken:

Vanuit een gedeelde ambitie tussen huurders, gemeenten en corporaties zijn er regionale prestatieafspraken gemaakt tussen huurders, corporaties en gemeenten. De regionale prestatieafspraken Westelijke Mijnstreek 2016-2018 bestaan uit een kaderdocument dat ieder jaar uitgewerkt wordt in een regionale jaarschijf. Eventuele aanpassingen van de prestatieafspraken en de jaarschijf voor 2018 zal de raad eind 2017 ter informatie worden aangeboden.

Jongerenhuisvesting/Starterslening

Het thema jongerenhuisvesting maakt integraal onderdeel uit van het woonbeleid. In de hierna volgende P&C documenten (begrotingen, bestuursrapportages en jaarrekeningen) zal jongerenhuisvesting daarom niet meer als afzonderlijk thema worden opgenomen.

Met de lokale woonvisie als voornaamste basis zullen voor wat betreft het thema jongerenhuisvesting de volgende zaken worden opgepakt:

- (Haalbaarheids-)onderzoek woningbouwconcepten o.a. voor jongeren en zo mogelijk daadwerkelijke uitvoering;
- Attenderen van 18-jarigen op belang tijdig inschrijven bij woningcorporatie(s).

Verder zal het labelen van een gedeelte van de woningen van Wonen Limburg voor jongeren worden onderzocht en zo mogelijk daadwerkelijk in 2017 worden uitgevoerd. Ook in 2017 blijft de gemeente middels de vernieuwde vorm van de starterslening deze faciliteit voor de jongeren handhaven.

Voortgang afronding Kanaalboulevard

De VOF Kanaalboulevard is voornemens om uiterlijk 2018 te komen tot een afronding van het plan Kanaalboulevard. Voor diverse woonblokken zijn vergunningprocedures aangezet, afgerond danwel in uitvoering. De uitvoering geschiedt voor een belangrijk deel in 2017.

Met de VOF is eind 2016 een Allonge overeengekomen, als aanvulling op de eerder gesloten samenwerkingsovereenkomst. Deze Allonge heeft geen financiële gevolgen, maar ziet met name op de (vertraagde) realisatie en de gewijzigde stedenbouwkundige opzet van het plan.

Na afronding van het plan neemt de gemeente Stein het beheer van de openbare ruimte over (conform de eerder afgesproken uitgangspunten).

Voortgang afronding Kattekop

In 2017 wordt fase 2 van het plan Kattekop door Wonen Limburg gerealiseerd. Fase 2 (het gedeelte tegenover appartementencomplex Muntherveste) behelst 6 halfvrijstaande woningen, 9 rijwoningen en 5 levensloop woningen. Alle woningen worden duurzaam uitgevoerd (energieneutraal). Na de afronding van fase 2 resteert uitsluitend nog de hoek Torenstraat als onbebouwd gedeelte van het plan, alsmede een kleine invulling aan de oostkant van het plan. Wonen Limburg oriënteert zich over de planvorming voor deze gedeeltes.

Centrumplan

In 2017 wordt fase 2 van het Centrumplan gerealiseerd. Deze fase bestaat uit de bouw van 24 appartementen, een supermarkt en twee commerciële units. Hierbij wordt de omliggende openbare ruimte heringericht en wordt op het huidige Omphaliusplein het Omphaliuspark aangelegd.

Poort van Stein

In 2016 is gestart met het in procedure brengen van een voorontwerp bestemmingsplan. Het bestemmingsplan wordt in 2017 door de Raad vastgesteld. Dit vormt een belangrijke basis voor de ontwikkeling van de Poort van Stein. Als onderdeel van deze ontwikkeling wordt ook de openbare ruimte opgewaardeerd. Wij zien dit als een integrale ontwikkeling die wij wensen te realiseren binnen de realisatie-overeenkomst met de ontwikkelende vastgoedpartij. De commissie VRO wordt periodiek over de voortgang geïnformeerd.

Herstructurering bedrijventerrein Kerensheide

Voor het bedrijventerrein Kerensheide geldt dat, vooral door de langdurige leegstand van de voormalige Superconfexlocatie en het gebrek aan ruimtelijke kwaliteit in zijn algemeenheid, dit bedrijventerrein aan economische kracht heeft ingeboet. Naast de herontwikkelingsopgave in het gebied ten zuiden van de Nijverheidsweg is in het noordelijk deel vooral sprake van een revitaliseringsopgave.

Beide opgaven zijn vastgelegd in het masterplan "Herstructurering bedrijventerrein Kerensheide". Hierin worden de volgende 3 fases van de totale opgave onderscheiden:

1. de opwaardering van de openbare ruimte in het noordelijk deel van het bedrijventerrein;
2. de herontwikkeling van de voormalige Superconfexlocatie;
3. de herontwikkeling van de kavel Dassen.

De herontwikkeling van de Superconfexlocatie is toegelicht bij de uitvoeringsmaatregel "Ontwikkeling Poort van Stein". De opwaardering van de openbare ruimte is hiermee nauw verbonden en wordt in 2017 ter hand genomen. De herontwikkeling van de kavel Dassen is een opgave voor de langere termijn omdat deze kavel in particulier bezit is.

Opwaarderen stationsomgeving Beek-Elsloo

In 2017 wordt vervolg gegeven aan de planuitwerking van het project opwaardering station Beek-Elsloo. De provincie Limburg de lead van dit project overgenomen van de gemeenten Beek en Stein. De uitwerking geschiedt uiteraard wel in afstemming met de gemeenten. Uitgangspunt is om in 2018 te starten met de realisatie.

In 2017 wordt het stedenbouwkundig ontwerp verder verfijnd en gedetailleerd in een civieltechnisch programma van eisen dat uiteindelijk als bestek kan worden aanbesteed.

Een deel van de aanpassingen in het plan heeft te maken met spoorweginfrastructuur. Het aanpassen van spoorweginfrastructuur is een verantwoordelijkheid van Prorail. De Provincie of de gemeente kan hiervoor niet als opdrachtgever fungeren. Het project wordt gerealiseerd in afstemming met Prorail en NS (deze laatste heeft het beheer van de stations).

In 2017 vindt de verdere afstemming met de omgeving plaats (gebruikers en directe omgeving aan beide zijden van het station).

De resterende procesgeldten (€ 31.000) voor de realisatie van het project zijn bij in berap II-2016 doorgeschoven naar 2017 e.v.

Structuurvisie bedrijven en kantoren

De in 2017 door de 18 gemeenteraden vast te stellen ruimtelijk economische structuurvisie is een middel om een gezonde en toekomstbestendige ruimtelijke economische structuur te bewerkstelligen. Voor bedrijventerreinen geldt dat hierin de bedrijventerreinen in Zuid-Limburg te worden benoemd, keuzes worden gemaakt ten aanzien van logistieke, regionale, bovenregionale en speciale bedrijventerreinen en dat de herstructureringsopgave inclusief een set maatregelen c.q. instrumentarium om dit te bereiken wordt aangegeven. Vooralsnog is de opgave voor bedrijventerreinen vooral inzetten op fasering.

De opgave bij kantoren is anders van aard. Hiervoor geldt dat voorzienbaarheid wordt gecreëerd. Het creëren van voorzienbaarheid is noodzakelijk om, waar dat aan de orde en noodzakelijk is, in een vervolgfase plannen en verborgen plancapaciteit te schrappen en overtollig kantoorvloeroppervlakte uit de markt te nemen. Dit gaat gepaard met een set aan maatregelen c.q. instrumentarium.

Structuurvisie detailhandel

De ambitie in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 is een gezonde detailhandelsmarkt die goed inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen.

De centrale opgave is dan ook een groei in kwaliteit bij een afnemende kwantiteit.

Daarbij zijn de belangrijkste kwalitatieve uitdagingen:

- De kwaliteit van de binnensteden als belangrijke ontmoetingsplaatsen behouden en waar mogelijk versterken.
- Voor dorpskernen en wijken is de opgave vooral om het voorzieningenniveau en daarmee de leefbaarheid zoveel mogelijk op peil te houden.
- Er moet gewerkt worden aan de kwaliteit van de grootschalige winkelgebieden aan de rand van de steden.

Om te zorgen voor blijvend bloeiende winkelgebieden, is een heldere visie nodig op het toekomstige voorzieningenniveau. Derhalve worden gezamenlijke regionale detailhandelsvisies voor Noord-, Midden- respectievelijk Zuid-Limburg opgesteld én uitgevoerd. De visies bevatten gezamenlijke ambities en opgaven, gezamenlijke principes en spelregels en een gezamenlijke werkwijze. Het proces wordt met de vaststelling van de visie door de 18 gemeenteraden in Zuid-Limburg in 2017 afgerond.

Voortgang exploitatie Bramert Noord

Voor Bramert-Noord geldt een onherroepelijk globaal bestemmings- en exploitatieplan met de bestemming "Wonen - uit te werken".

Door de "stand-still"-periode van 4 jaar wordt de ontwikkeling van Bramert-Noord niet opgepakt. Na 2018 wordt voor de woningbouw in het plangebied Bramert-Noord een algehele heroverweging gemaakt.

Wat gaan we doen in 2018 en verder ?

Voor 2018 en volgende jaren staan op de planning:

- Ontwikkelen Poort van Stein
- Het implementeren van het beleid op basis van Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg;
- Het afronden van fase II van het Centrumplan Stein;
- Het herstructureren bedrijventerrein Kerensheide;
- Het realiseren van de opwaardering van de stationsomgeving Beek-Elsloo.
- Uitvoeringsmaatregelen Ruimtelijke Structuurvisie

Verplichte indicatoren:

In 2017 is voor 20% van de uitvoeringsmaatregelen uit de structuurvisie een door de Raad gedragen projectvoorstel gedaan;

In 2017 is 100% van het gemeentelijk grondgebied voorzien van een bestemmingsplan <10 jaar.

indicator	eenheid	periode	Stein
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2013	5,6
Demografische druk	%	2016	59,7

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Subdoelstelling II Omgevingskwaliteit

Wet en regelgeving

- Structuurvisie infrastructuur en milieu
- Wet ruimtelijke ordening
- Besluit ruimtelijke ordening
- Wet voorkeursrecht gemeenten
- Provinciaal omgevingsplan Limburg 2014
- Gemeentewet
- Wet Milieubeheer
- Waterwet
- Wegenverkeerswet
- Wegenwet
- Wet verontreiniging oppervlaktewater (riool- en regenwateroverstorten)
- Wet Bodembescherming (panden buitengebied)
- Wet op de Waterhuishouding
- Wet verontreiniging oppervlaktewater (riooloverstorten)
- Wet drinkwatervoorziening (legionella)
- Telecomverordening
- Burgerlijk Wetboek
- Pachtwet
- Flora en faunawet
- DOB besluit voor onkruidbestrijding op verhardingen
- Kaderrichtlijn water
- WKPB (wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen)
- WION (grondroerdersregeling)
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)
- Politiewet 2012
- Wet op de Veiligheidsregio's
- Opiumwet
- Wet Tijdelijk Huisverbod

Vastgesteld beleid

- Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (22 september 2016)
- Strategische toekomstvisie 2011 – 2021 (15 september 2011)
- Structuurvisie Stein 2015-2025
- Nota grondbeleid (28 mei 2015)
- Beleidsnota grondenbeheer 2016-2019(3 december 2015)
- Grondprijzennota 2015 (4 december 2014)
- Structuurschets "Stein op weg naar 2015" middels gebiedsgewijze aanpak (september 2004)
- Vaststellen nieuwe gebieden gebiedsgerichte aanpak (3 december 2009).
- Beleidskaders onderhoud openbare ruimte (2016)
- Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2015-2020 (30 oktober 2014)
- Beleidsplan afvalwater Westelijke Mijnstreek (30 oktober 2014)
- Waterplan Stein 2009 (1 oktober 2009)
- Kostendekkingsplan riolering (3 december 2015)
- Afkoppelbeleid particulieren (26 juni 2014)
- Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan (25 juni 2013)
- Parkeerbeleid (25 juni 2013)
- Beleidsplan Openbare Verlichting (26 juni 2014)
- Kadernota integraal Veiligheidsbeleid Westelijke Mijnstreek 2015-2018 "Veiligheid kent geen grenzen" (4 december 2014)

- Damoclesbeleid (burgemeester 1 december 2010)
- Victoriabeleid (1 november 2012)
- Bestuurlijke en Geïntegreerde Aanpak Georganiseerde Misdaad (Bibob-beleid) (2007)
- Crisisplan (9 december 2011)
- Rampbestrijdingsplan hoogwater Maas (december 2015)
- Rampbestrijdingsplan Chemelot (december 2015)

Wat willen we bereiken ?

Door te investeren in groen, water, openbare ruimte en cultuurhistorie versterkt Stein haar omgevingskwaliteit. Deze verbetering van de omgevingskwaliteit wordt concreet vertaald door:

- De groene verbindingen zoals vastgelegd in de regiovisie Westelijke Mijnstreek te voltooien;
- De beleving van Stein als gemeente aan het water (Maas en Julianakanaal) te verbeteren en de toeristische recreatieve potenties beter te benutten;
- De cultuurhistorische waarden van de verschillende kernen beter te benutten en te verbinden met toerisme en recreatie in onze gemeente;
- Te blijven investeren in het versterken van de kwaliteit van de openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen ?

- Evaluatie nota handhaven met beleid
- Wetsvoorstel private kwaliteitsborging in de bouw
- Normalisatie woonwagenzaken
- Kennismaken van gebiedsscan Stein
- Kennismaken van uitvoeringsplan Integrale Veiligheid WM
- Implementatie wet VTH
- Verkeersregelinstallatie Urmonderbaan/A2
- Grootschalige wegconstructies
- Aansluiting Bergerweg op brug Berg
- Implementatie Omgevingsrecht
- Uitvoeringsmaatregelen Ruimtelijke Structuurvisie
- Onderhoud openbare ruimte
- Vervangen boogbrug Veestraat
- Afkoppelen Maasband
- Riolen
- Vervangen riool Dross. Everhartstraat
- Evaluatie GRP
- Projecten die doorlopen in 2017

Evaluatie nota handhaven met beleid

Op 22 oktober 2015 heeft de raad de nota "Handhaving met Beleid" vastgesteld en ingestemd met de inhuur van BOA-capaciteit. Op basis daarvan is voor 2016 een HandhavingsUitvoeringsProgramma vastgesteld. Het jaar 2016 stond in het teken van monitoring en verzamelen van kengetallen zodat eind 2016 een evaluatie kan plaatsvinden om te beoordelen of met de huidige middelen de gewenste prioriteiten kunnen worden gehaald. De evaluatie van de inzet van de BOA's maakt hier onderdeel van uit. Deze evaluatie dient als input voor de afweging en besluitvorming in 2017. Daarnaast is er een enquête gehouden, DE top 5 van ergernissen wordt ook meegenomen in de evaluatie

Wetsvoorstel private kwaliteitsborging in de bouw

Op 13 mei 2015 heeft de Ministerraad op voorstel van minister Blok van Wonen en Rijksdienst ingestemd met het wetsvoorstel 'Kwaliteitsborging voor het bouwen'. Marktpartijen zijn in het nieuwe stelsel zelf verantwoordelijk voor het voldoen aan de wettelijke eisen. Bij het afgeven van een vergunning voor het bouwen kijkt de gemeente niet meer naar bouwtechnische aspecten en voert geen controles meer uit tijdens de bouw. In plaats daarvan komt een nieuw systeem van kwaliteitsborging waarin marktpartijen zorgen dat aan de wettelijke eisen wordt voldaan. Onder bepaalde voorwaarden kan ook de aannemer of architect de kwaliteitsborger zijn. Een onafhankelijke publieke toelatingsorganisatie zal beoordelen of een methode voldoet. De gemeente controleert bij het afgeven van een vergunning voor het bouwen of wordt gewerkt met een toegelaten methode voor

kwaliteitsbewaking, toegepast door een hiervoor gerechtigde kwaliteitsborger. Ook blijft de gemeente toetsen aan de lokale welstandseisen, het bestemmingsplan en de veiligheid voor de omgeving. Het wetsvoorstel is op 14 april 2016 ingediend bij de Tweede Kamer. Pas na goedkeuring door zowel de Tweede als de Eerste kamer staat de planning en inhoud van de wet vast. Naar verwachting zal het nieuwe systeem van kwaliteitsborging gefaseerd ingevoerd worden, waarbij een invoeringsdatum vanaf 1 januari 2018 wordt genoemd voor de eerste fase van beoordeling door private kwaliteitsborgers. Hierop anticiperend wordt binnen de gemeente Stein in 2016 een impactanalyse uitgevoerd. Hierdoor worden de gevolgen inzichtelijk en hoe hierop het beste kan worden ingespeeld zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin. Kwantitatief wordt nu in beeld gebracht welke invloed de nieuwe wet heeft op onder meer uren (formatie) en de relatie met (bouw)leges. Op basis van de kwantitatieve analyse kan vervolgens kwalitatief worden gekeken naar de invloed op functies/inzet van medewerkers, werkprocessen en de relatie met betrokken partijen zoals aanvragers, adviseurs en belanghebbenden. De resultaten van beide analyses dienen als input voor de afweging en besluitvorming in 2017.

Integraal woonwagenbeleid

In 2016 is een plan van aanpak vastgesteld met als doel normalisatie op de woonwagenlocaties.

Het beoogd effect is om gedurende een afgebakende periode, op een integrale wijze, het normalisatieproces op woonwagenlocaties op gang te brengen. Het is de bedoeling dat iedere afdeling binnen de gemeente Stein haar taken, rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden ten aanzien van de woonwagenlocaties kent en oppakt. Dit moet leiden tot een situatie waarin alle werkzaamheden in relatie tot de woonwagenlocaties weer ingebed raken in het normale werkproces van ambtenaren van de gemeente Stein. We gaan handhaven waar nodig, maar dit plan heeft nadrukkelijk ook een sterke sociale component. Samen met alle afdelingen binnen onze gemeente en externe partijen gaan we op een interactieve wijze werken aan een stevig beleidsplan voor de komende jaren. Dit beleid is gericht op participatie waarbij we ons gaan richten op de jeugd.

Kennisnemen van gebiedsscan Stein

De gebiedsscan Stein wordt jaarlijks opgesteld door het Regionaal Basis Team Westelijke Mijnstreek en het politiedistrict Zuid-West eenheid Limburg. Hiermee informeert de Politie het bestuur over lokale ontwikkelingen op het gebied van veiligheid. Het doel van de gebiedsscan is tweeledig:

1. Het vormt een goede basis voor de interne (operationele) sturing van het basisteam in het licht van een probleemgerichte aanpak van de belangrijkste lokale veiligheidsproblemen.
2. Met de gebiedsscan informeert de politie het lokaal bestuur (en andere veiligheidspartners) over de ontwikkelingen van de criminaliteit en overlast in onze gemeente.

Verder levert de gebiedsscan belangrijke input aan voor de Uitvoeringsplannen Integrale Veiligheid Westelijke Mijnstreek van de gemeente.

De gebiedsscan Stein wordt aan de raad ter kennisname voorgelegd

Kennisnemen van uitvoeringsplan Integrale Veiligheid WM

Na het vaststellen van de Kadernota Integraal Veiligheidsbeleid Westelijke Mijnstreek 2015 - 2018 op 4 december 2014, vindt in de volgende jaren monitoring en evaluatie van het beleid plaats. Voortvloeiend uit de Kadernota worden jaarlijks Uitvoeringsplannen Integrale Veiligheid Westelijke Mijnstreek vastgesteld, waar onder het UVP 2017. Naast regionale speerpunten worden ook lokale speerpunten benoemd. Het UVP 2017 wordt ter kennisname aan de raad aangeboden.

Implementatie wet VTH

De Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving is op 14 april 2016 in werking getreden. Het doel van deze wet is een veilige en gezonde leefomgeving, door het bevorderen van de kwaliteit en samenwerking bij de uitvoering en handhaving van het omgevingsrecht. De wet is een invulling van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en regelt de randvoorwaarden voor gemeenten en provincies om tot een hogere kwaliteit van handhaving te komen. Zo wordt het basistakenpakket van de omgevingsdiensten wettelijk vastgelegd en worden gemeenten verplicht een verordening kwaliteit VTH te hebben. Deze verordening wordt in 2017 vastgesteld.

Verkeersregelinstallatie Urmonderbaan/A2

Bij de aanleg van de verkeersregelinstallatie (VRI) Urmonderbaan/A2 is contractueel vastgelegd dat de gemeente Stein bijdraagt in 25% van de kosten bij vervanging van deze installatie. De installatie

wordt in het najaar 2016 vervangen. Het vervangen van de VRI is pas in de loop van 2016 aangekondigd bij de gemeente en was hierdoor niet opgenomen in de begroting 2016. De bijdrage van circa € 65.000 wordt, volgens afspraak met de provincie, in 2017 in rekening gebracht.

Grootschalige wegreconstructie

De Nieuwe Postbaan en de rotonde ACL worden vanwege hun slechte toestand in 2017 en 2018 gereconstrueerd. Hierbij worden de wegen qua inrichting en belastbaarheid geschikt gemaakt voor de toekomstige ontwikkelingen. Hierbij moet worden gedacht aan de toename van het vrachtverkeer tussen het Chemelotterrein en de haven, de stimulering van de bedrijvigheid in de haven en de gebiedsvisie.

In de begroting 2016-2019 was voor de rotonde ACL was al budget opgenomen in 2017 en voor de Nieuwe Postbaan in 2019. Dit is nu in de begroting 2017-2020 geactualiseerd..

De budgetten voor het reconstrueren van de rotonde Veestraat en de Heidekampweg zijn voor 2019 en 2020 opgenomen.

Verder wordt in 2017 gestart met de voorbereiding van de reconstructie van de Mauritsweg in Stein. De uitvoeringsbudgetten hiervoor zijn in 2018 en 2020 opgenomen.

Aansluiting Bergerweg op brug Berg

De reconstructie van de Bergerweg stond in de meerjarenbegroting 2016-2019 gepland voor 2018. Het deel tussen de brug over het Julianakanaal en de kruising met Molenweg wordt in 2017 uitgevoerd zodat de Bergerweg vloeiend aansluit op de verbrede brug in Berg aan de Maas. Hiervoor is € 70.000 opgenomen.

Implementatie Omgevingswet

In 2016 is gestart met de voorbereiding van de implementatie van de Omgevingswet door alle betrokkenen te informeren, de kennis te verbreden en bewustwording te creëren. In 2017 start een projectorganisatie met de daadwerkelijke implementatie.

Aangezien de inhoudelijke uitvoeringsregelingen die bij de Omgevingswet behoren, nog niet bekend zijn, bestaat thans nog geen zicht op de exacte omvang van de implementatie en het daarvoor benodigde budget.

Verder wordt gezocht naar samenwerkingsverbanden met overige gemeenten en de Provincie Limburg. Tenslotte zal de gemeente Stein nog middelen ontvangen van het Rijk voor de implementatie van de Omgevingswet. Ten tijde van het opstellen van de begroting is het te ontvangen bedrag nog niet bekend.

Uitvoeringsmaatregelen Ruimtelijke Structuurvisie

Een belangrijk onderdeel van de ruimtelijke structuurvisie is het uitvoeringsprogramma. Het proces in het kader van de Structuurvisie en de Eigenkrachtvisie, aangevuld met onderdelen uit het coalitieakkoord, heeft uiteindelijk geleid tot een uitvoeringsprogramma met in totaal 69 projecten. De lijst bevat zowel nieuwe als bestaande projecten. In 2017 wordt gewerkt aan:

- De herstructurering van het bedrijventerrein Kerensheide
- Ontwikkeling van de Poort van Stein
- Duurzaamheid
- MISA 2.0

Onderhoud openbare ruimte

De raad heeft op 30 juni 2016 budgettair neutrale wijzigingen in het onderhoudskaders voor de openbare ruimte vastgesteld. Het onderhoudsbudget voor de openbare ruimte is wel bijgesteld omdat blijkt dat de nieuwe manier van onkruidbestrijding meer inspanning vraagt dan vooraf was ingeschat. Daarnaast zijn budgetten aangepast aan de prijsindexatie en aan de nieuwe tarieven van NV RWM.

Vervangen boogbrug Veestraat

In 2016 zijn de voorbereidingen getroffen voor het vervangen van de boogbrug aan de Veestraat / Heirstraat. De huidige brug over het spoor van DSM/Chemelot wordt volledig gesloopt en vervangen door een nieuwe brug. De nieuwe brug krijgt twee rijstroken, waardoor de verkeerslichten komen te vervallen. Door frequent overleg met DSM/Chemelot wordt ervoor gezorgd dat de contracteisen ook op dit specifieke onderdeel (o.a. risico's) worden afgestemd. Voor de uitvoering was in 2016 een budget opgenomen van € 1.350.000. Omdat de realisatie pas in 2017 en 2018 plaatsvindt, is het budget naar deze jaren doorgeschoven.

Afkoppelen Maasband

In het waterplan en het gemeentelijk rioleringsplan is het rioolstelsel in de kern Maasband opgenomen als afkoppellocatie waardoor hemelwater niet meer verpompt hoeft te worden naar de RWZI. Dit afkoppelproject biedt ook de mogelijkheid om verkeerskundige problemen in Maasband aan te pakken en invulling te geven aan de wens uit het coalitieakkoord om de wegen in Maasband op te knappen. In 2016 is de planvoorbereiding in overleg met de bewoners (DOP) opgepakt. Het project moet ook worden afgestemd op de werkzaamheden van het Grensmaasproject. Het verhogen van de kade (indicatie uitvoering in april 2017) heeft een directe relatie met het afkoppel- en inrichtingsplan. Het project biedt ook een mogelijkheid voor het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit. Verder worden de werkzaamheden met de nutsbedrijven (Enexis) gepland en afgestemd.

In 2016 is een QuickScan naar de afkoppelmogelijkheden uitgevoerd. Hieruit bleek dat het beschikbare budget onvoldoende is om de kern volledig af te koppelen en de bestrating te vernieuwen. Ons college heeft op 12 juli 2016 ingestemd met het toepassen van een gescheiden rioolstelsel en de reconstructie van de wegen in de hele kern Maasband en van het budget 2016 € 325.000 door te schuiven naar 2017 en dit budget in 2017 te verhogen tot € 770.000 en een budget van € 50.000 op te nemen voor het realiseren van een sobere centrale parkeerplaats in Maasband.

Vervangen riool Dross. Everhartstraat

Met de buurtbewoners is afgesproken dat de bomen worden verwijderd. Het huidige riool ligt onder deze bomen. De verwachting is dat het riool met het verwijderen van de bomen wordt beschadigd en moet worden vervangen. Het nieuwe riool wordt niet meer onder de bomen gelegd maar onder de verharding. Dit project biedt tevens de gelegenheid het riool aan te sluiten op de te realiseren infiltratievoorziening in het Omphaliuspark.

Evaluatie GRP

Bij het vaststellen van het GRP is besloten dat in 2017 een evaluatie van het GRP plaats vindt. Vandaar dat in 2017 is een evaluatie en actualisatie van het beleidsplan, het beheerplan en het kostendekkingsplan afvalwater is gepland. Deze actualisatie leidt mogelijk tot het bijstellen van het onderhoudsbudget en de investeringen.

Projecten die doorlopen in 2017

Projecten die in 2016 zijn gestart en in 2017 doorlopen zijn:

- Aankoop gronden Heidekampspark
- Reconstructie Julianastraat/Raadhuisstraat (weg en riolen)
- Reconstructie Dr Poelsstraat / Charles de Geloosstraat (financiële afwikkeling)
- Gebiedsgerichte aanpak Urmond Oost (wegen en riolen)
- LED armaturen openbare verlichting
- Upgraden openbare ruimte Steinerbos
- Reconstructie gedeelte Dross. J. van Kesselstraat, Haalbrugskensweg, Omphaliusstraat, Stadhouderslaan.
- Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad
- Maatregelen waterplan Stein Centrum
- DWA Stadhouderslaan

Wat gaan we doen in 2018 en verder ?

Ruimtelijk beleid

Bij ruimtelijk beleid staan de volgende onderwerpen op de planning:

- Afronding Centrumplan Stein;
- De herstructurering van het bedrijventerrein Kerensheide (m.n. de opwaardering noordelijk deel);
- Realisatie stationsomgeving Beek-Elsloo;
- Het afronden van Kanaalboulevard en Kattkop;
- Voortgang exploitatie van Bramert Noord;
- De uitvoeringsmaatregelen van de ruimtelijke structuurvisie;

- De jaarlijkse actualisatie van de grondprijzen;
- Het implementeren van de Omgevingswet waaronder de Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving en de Wet kwaliteitsborging.

Bij beheer openbare ruimte staan de volgende onderwerpen op de planning:

Reconstructie wegen en afkoppelen/vervangen riolen:

- Afronden Julianastraat-Raadhuisstraat (weg en riool) in 2018
- Riolvergroten /afkoppelen Vaartstraat en Moutheuvel in 2018
- Afronden gebiedsgerichte aanpak wegen en riool Urmond Oost in 2018
- Voorbereiding afkoppelen Meers in 2019 en 2020
- Reconstructie Mauritsweg Stein in 2018 en 2020
- Afronden van de rehabilitatie Nieuwe Postbaan in 2018
- Afronden reconstructie rotonde ACL in 2018
- Gebiedsgerichte aanpak wegen en riool Stein Centrum in vanaf 2019.
- Afkoppelen omgeving Odalaan in 2018
- Nog voor 2019 te bepalen project vervangen riool
- Reconstructie van de Molenweg Zuid in 2019
- Reconstructie van de Heidekampweg en de rotonde Veestraat in 2019 en 2020

Verkeersmaatregelen:

- Verkeerskundige aanpassingen Obbichterstraat in 2020

Openbare verlichting:

- Vervangen van oude armaturen door LED armaturen 2018 t/m 2020
- Vervangen van lichtmasten vanaf 2019

Bruggen:

- Afronden vervangen boogbrug Veestraat in 2018

Vaststellen / actualiseren van beleidskaders:

- Beleid kunstwerken (2018)

Openbare orde en veiligheid

Bij openbare orde en veiligheid staan de volgende onderwerpen op de planning:

- Het integraal Veiligheidsbeleid
- De crisisbeheersing
- Cameratoezicht
- Woonwagenbeleid

Verplichte indicatoren:

indicator	eenheid	periode	Stein
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2014	75,4
Harde Kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	2014	2,1
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2015	0,4
Geweldmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2015	3,5
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2015	4,9
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2015	5,7
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motor-voertuig	%	2014	3
Overige verkeersongevallen met een gewonde fietser	%	2014	6
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2014	129

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Overige indicatoren:

Omschrijving indicator	Rek. 2011	Rek. 2012	Rek. 2013	Rek. 2014	Rek 2015	Begr. 2016 incl BR 2	Begr. 2017
Groen:							
Aantal meldingen groenonderhoud	133	119	187	303	332	360	380
Aantal hectaren te onderhouden groen	164	170	170	170	170	170	170
Wegen:							
Aantal meldingen onderhoud wegen	226	245	290	315	522	400	400
Aantal kilometers te onderhouden wegen	186	187	187	187	187	187	187
Aantal kilometers te onderhouden fietspaden	35	35	35	36	35	35	35
Aantal kilometers te onderhouden voetpaden	142	143	143	143	143	143	143
Openbare verlichting:							
Aantal meldingen over openbare verlichting	13	225	211	300	407	400	400
Aantal lichtmasten met LED verlichting	24	40	50	222	1.030	1.210	1.700
Aantal te onderhouden lichtmasten	5.534	5.550	5.550	5.550	5.550	5.590	5.595
Riolen:							
Aantal meldingen over riolen	127	103	176	222	173	200	200
Aantal kilometers afgekoppeld riool	7	8	11	14	14	15	
Aantal kilometers te onderhouden riool	145	147	147	147	147	154	
Aantal rioolaansluitingen (woning en niet woningen)	11.975	11.978	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Grondbeheer (Geen bepaald complex):							
Aantal m2 afgestoten grond in geen bepaald complex	35.682	570	308	4.416	3.610		
Aantal gelegaliseerde grondgebruiken	12	8	5	9	16		
Ongedierte:							
Meldingen ongedierteoverlast	207	218	136	160	209		
Afval:							
Meldingen zwerfvuil	165	209	151	200	351	300	300
Meldingen afval	480	148	136	295	843		
Aantal ton opgehaald huisvuil:							
Restafval	2.675	2.865	2.946	2.970	2.920	3040	3040
Groente Fruit en Tuinafval (GFT)	1.839	1.717	1.658	1.760	1.810	1660	1660
Oud papier	1.764	1.640	1.374	1.420	1.407	1360	1360
Kunststofverpakkingen/PMD	401	367	367	355	365	360	360
Grof tuinafval en kerstbomen	259	352	327	385	320	407	407
Kringloopgoederen	225	158	131	105	100	105	105
Glas en textiel	873	737	780	797	832	830	830
Ingezameld huisvuil via de afvalstraat	2.255	2.140	2.118	2.125	2.283	2170	2170

Omschrijving indicator	Rek. 2011	Rek. 2012	Rek. 2013	Rek. 2014	Rek 2015	Begr. 2016 incl BR 2	Begr. 2017
Openbare orde en veiligheid:							
Behandelen huisverboden	2	2	2	7	2	1	7
Bestuurlijke aanpak	1	0	0	8	14	14	20
Bibob-toetsen nieuwe Drank- en Horecaverunningen	0	1	1	0	2	0	0
Bibob-toetsen bestaande Drank- en Horecaverunningen	0	5	5	5	0	0	0

Subdoelstelling III Ontwikkeling Chemelotcampus/brainport 2020

Wet en regelgeving

- Beleidsplan LED 2014-2020
- Nationaal Beleid Brainport 2020
- Topsectorenbeleid Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.
- Koers voor Zuid Limburg POL2014

Vastgesteld beleid

- Strategische toekomstvisie Stein 2011-2021 (15 september 2011)
- Regiovisie Westelijke Mijnstreek 2009 (3 december 2009)
- Nieuwe Ruimtelijke Structuurvisie Stein (26 februari 2015)
- Visie Chemelot 2025 (september 2016)

Wat willen we bereiken ?

Gemeente Stein wil de kansen benutten (werkgelegenheid, voorzieningen, bezoekers, nieuwe inwoners) die de verdere ontwikkeling van Chemelotcampus oplevert. Inmiddels ligt er de visie Chemelot 2025. Het doel van deze integrale gebiedsvisie Chemelot e.o. is om de groeikansen rond het cluster Chemelot en de Chemelot campus nog beter te benutten (de kennis-as) in balans met de leefbaarheid, mobiliteit en andere economische/ruimtelijke functies in de omgeving (quality of life). Wij blijven alert op de kansen maar ook potentiële bedreigingen die deze visie biedt.

Wat gaan we daarvoor doen ?

De gemeente Stein participeert sinds 2014 in Limburg Economic Development (LED). Jaarlijks wordt gemonitord en geëvalueerd of de beleidsdoelstellingen van de programma's worden gehaald. Vanwege de sterkere groei dan verwacht is bijstelling nog niet aan de orde geweest. In met name de regionale overleggen Economie Westelijke Mijnstreek wordt het belang voor economische ontwikkelingen in de gemeente Stein bewaakt.

Wat gaan we doen in 2018 en verder ?

De gemeente blijft participeren in LED en Regiobranding.

Subdoelstelling IV Voorzieningen niveau sturen op kwaliteit

Deze subdoelstelling komt in meerdere of mindere mate ook voor in de overige programma's. Deze subdoelstelling wordt door de voorliggende begroting ingevuld. Hier ligt een nauwe relatie met subdoelstelling III van dit programma en de uitgangspunten van de Strategische Toekomstvisie 2011-2021 zoals o.a. verwoord in Programma I. In feite vindt in dit programma de concretisering plaats. Er worden nog geen specifieke voorstellen gepresenteerd om de hier genoemde subdoelstelling nader in te vullen. Dit is een opgave die in de toekomst wordt opgepakt.

Subdoelstelling V Duurzaamheid

Wet en regelgeving

- Nationaal beleid
- Klimaatakkoord Rijk en Gemeenten (Schoon en Zuinig)

Vastgesteld beleid

- Structuurvisie gemeente Stein 2015-2025 (26 februari 2015)
- Strategische toekomstvisie gemeente Stein 2011 – 2021 (15 september 2011)
- Regiovisie Westelijke Mijnstreek “Ruimte voor nieuwe generaties” (3 december 2009)
- Het Groene Net (10 februari 2011)
- Structuurvisie Wonen regio Westelijke Mijnstreek (9 juni 2011)

Wat willen we bereiken ?

De gemeente wil de komende jaren een impuls geven aan duurzame ontwikkelingen. De basis voor het thema duurzaamheid is in de ruimtelijke structuurvisie gelegd. Met de ruimtelijke structuurvisie als basis is in 2016 een projectplan opgesteld dat leidt tot een programmatische aanpak voor het thema duurzaamheid. Dit plan is de basis voor de uitvoering van duurzaamheidsprojecten in 2017 en verder. Ten tijde van het opstellen van deze begroting is het projectplan nog in voorbereiding waardoor de financiële doorvertaling (mocht deze aan de orde zijn) in berap I- 2017 wordt opgenomen.

Wat gaan we daarvoor doen ?

- Verduurzaming (gemeentelijke) accommodaties
- Het Groene Net
- Aanpak geluidsoverlast Tillistraat
- LED armaturen (zie subdoelstelling 2)

Verduurzaming (gemeentelijke) accommodaties

Het in 2016 gestarte onderzoek naar het treffen van duurzaamheidsmaatregelen bij gemeentelijke accommodaties wordt in 2017 uitgewerkt in een uitvoeringsplan.

Het Groene Net

In 2016 is de eerste kraal van Het Groene Net in de Westelijke Mijnstreek operationeel geworden. Deze eerste kraal heeft betrekking op (het centrum van) de gemeente Sittard-Geleen. Uitrol van het netwerk over de andere gedeelten van de gemeente Sittard-Geleen, alsmede de gemeenten Beek en Stein is nog steeds aan de orde.

Energielevering geschiedt voor deze eerste kraal door de BES (biomassacentrale Sittard-Geleen). Energielevering in de overige kralen geschiedt door de aansluiting op het Chemelot-terrein en het gebruik van restwarmte (stoom) aldaar. De provincie Limburg fungeert inmiddels als regisseur voor dit project en overlegt hiertoe met de betrokken partijen. Voor de financiering van de aansluiting van het Chemelot-terrein vindt overleg plaats met het Ministerie van Economische Zaken en een bijdrage in (het onderzoek naar) de ontsluiting van het Chemelot-terrein.

De verdere uitrol van het project vindt risico-arm plaats, dit op basis van het dan beschikbare aanbod (en de hieraan verbonden kosten voor aanleg van het netwerk) en afname van energie. Met name vanwege deze afname is op dit moment sprake van een onrendabele kraal in Stein. Aanleg is dan alleen mogelijk door te zoeken naar andere afnemers en/of gebruik van het (over)rendement uit andere kralen. Dat onderzoek wordt in 2017 en 2018 opgepakt door Het Groene Net BV (Ennatuurlijk en de gemeentelijke overheden).

Zodra in Stein een kraal wordt aangelegd, treedt de gemeente formeel toe tot de BV. Op basis van de Samenwerkingsovereenkomst tussen partijen vindt vooruitlopend hierop wel de aanlevering van de gemeentelijke groenfractie aan BES plaats.

Aanpak geluidsoverlast Tillistraat

Het treffen van een geluidwerende voorziening voor de Tilliastraat staat voor 2017 gepland. Hiervoor is een budget van € 310.000 doorgeschoven van 2016.

Wat gaan we doen in 2018 en verder ?

Vanaf 2018 wordt uitvoering gegeven aan de duurzaamheidsmaatregelen die volgen uit het onderzoek naar de verduurzaming van gemeentelijke accommodaties.

Verplichte indicatoren:

Bij nieuwe projecten wordt expliciet aandacht besteed aan het thema duurzaamheid. Bij elk project wordt een 0-meting gedaan om na afloop van het project te kunnen meten in welke mate het project heeft bijgedragen aan een duurzame ontwikkeling.

indicator	eenheid	periode	Stein
Hernieuwbare elektriciteit	%	2014	3,7

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkingsvorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid Limburg	Gemeenschappelijke regeling	Het beschermen, bewaken en bevorderen van de gezondheid van alle Zuid-Limburgers met speciale aandacht voor mensen in een kwetsbare positie.
Anti Discriminatievoorziening Limburg	Gemeenschappelijke regeling	Het creëren van een aantrekkelijke leefomgeving door het signaleren, voorkomen en bestrijden van discriminatie en ongelijke behandeling in de provincie Limburg.
Veiligheidsregio Zuid Limburg	Gemeenschappelijke regeling	Zorgdragen voor de fysieke veiligheid (met name brandweezorg en de crisisbeheersing) voor inwoners en bedrijven in Zuid-Limburg.
Intergemeentelijke Milieu Dienst	Gemeenschappelijke regeling	Uitvoeren van alle milieutaken voor de doelstelling duurzaamheid.
Regionale Uitvoeringsdienst Zuid Limburg	Gemeenschappelijke regeling	Het verhogen van de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving tegen lagere kosten in relatie tot de subdoelstelling duurzaamheid.
NV RWM	Private onderneming	Uitvoeren van de inzameling en het laten verwerken van huishoudelijk afval en het uitvoeren van opgedragen reinigingstaken van de 4 deelnemende gemeenten uit de Westelijke Mijnstreek (waar onder Stein)

Wat gaat het kosten ?

Baten en lasten

Aantrekkelijke woon- en leefomgeving	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	(x € 1.000)	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten	17.899	19.117	13.286	11.761	11.956	12.090
Baten	10.861	11.094	9.307	6.698	6.798	6.805
Saldo van baten en lasten	-7.038	-8.023	-3.979	-5.064	-5.159	-5.285
Toevoeging reserves	154	499	1.352			
Onttrekking reserves	381	115	134	149	82	17
Resultaat	-6.810	-8.406	-5.196	-4.915	-5.077	-5.268

Toelichting relevante afwijkingen programma: Aantrekkelijke woon- en leefomgeving

Relevante afwijkingen tussen werkelijk 2015 en raming 2017

Onderwerp	Toelichting	Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / Nadeel in 2017
Wijziging BBV Overhead	In de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016 is voorgescreven dat de kosten van overhead centraal worden begroot en in een apart hoofdstuk moeten worden opgenomen. Deze kosten mogen vanaf de begroting 2017 niet meer in de programma's worden opgenomen. In die programma's mogen alleen nog de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit leidt in dit programma tot een afwijking ten opzichte van het jaar 2015.	80	N
Kapitaallasten	Ontwikkeling kapitaallasten (vrijval gerealiseerde investeringen en investeringen 2015-2017)	103	V
St. Antoniuskerk Urmond	In 2015 is de St. Antoniuskerk in Urmond aangekocht	175	V
Brug Berg aan de Maas	In 2017 is budget voor het verbreden van de brug in Berg aan de Maas opgenomen. In 2017 is een provinciaal subsidie voor deze brug geraamd.	725	N
		725	V
Straatreiniging	Kosten voor de straatreiniging vallen duurder uit	50	N
Groen	Hogere kosten voor onkruidbestrijding (strengere wetgeving)	96	N
Verkeer	In 2015 zijn incidentele verkeersmaatregelen uitgevoerd	200	V
Parkeren	In 2015 zijn kosten gemaakt voor aanleg en aanpassing van parkeervoorzieningen	70	V
Vijver Steinerbos	In de begroting 2017 is rekening gehouden met groot onderhoud aan de vijver Steinerbos. Voor de dekking van deze kosten wordt voor 50% beschikt over de rioolvoorziening en voor 50% over de algemene reserve.	-500	N
		500	V
Veiligheidsregio	Lagere bijdrage aan de veiligheidsregio in 2015	101	N

Relevante afwijkingen tussen de ramingen 2016 en 2017

Onderwerp	Toelichting	Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / Nadeel in 2017
Wijziging BBV Overhead	In de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016 is voorgescreven dat de kosten van overhead centraal worden begroot en in een apart hoofdstuk moeten worden opgenomen. Deze kosten mogen vanaf de begroting 2017 niet meer in de programma's worden opgenomen. In die programma's mogen alleen nog de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit leidt in dit programma tot een afwijking ten opzichte van het jaar 2016.	414	V
Kapitaallasten	Ontwikkeling kapitaallasten (vrijval gerealiseerde investeringen en investeringen 2015-2017)	73	N
St. Antoniuskerk Urmond	In de begroting 2016 is budget opgenomen voor de sloop van de St. Antoniuskerk Urmond	50	V
Groen	Hogere kosten voor onkruidbestrijding (strengere wetgeving)	41	N
Brug Berg aan de Maas	In 2017 is rekening gehouden met een provinciaal subsidie	725	V
Brandkranen	In 2016 is budget opgenomen voor de uitbreiding van het aantal brandkranen	240	V

3.3 Programma 'Bereikbare en bedrijvige gemeente'

Portefeuillehouders	Wethouders D. Hendrix, H. Janssen, N. Wingelaar
---------------------	---

Inleiding

Stein heeft een goed economisch klimaat. Onze belangrijkste economische pijlers zijn:

- Haven en logistieke ligging
- Sterk Midden- en Kleinbedrijf
- Recreatie, toerisme, natuurontwikkeling
- Regionale bedrijvigheid
- Participatie in Limburg Economic Development

Komende jaren willen we actief inspelen op het vergroten van onze economische slagkracht en op het faciliteren van bedrijven door een goed ondernemersklimaat te bieden. Wij zetten vooral in op het stimuleren van verdergaande samenwerking tussen ondernemers onderling, tussen ondernemers en de gemeente en tussen ondernemers en maatschappelijke partijen.

Voor mensen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben, door omstandigheden of beperkingen, zetten wij in op voorzieningen en stimulerende maatregelen zowel op lokaal en als ook regionaal niveau. Komende jaren zal nog meer gestuurd moeten worden op de realisatie van garantiebannen en werkplekken voor nieuw beschutte participatie. Om dit te realiseren gaan wij in gesprek met ondernemers en geven wij zelf het goede voorbeeld.

Onder het motto "Stein wil je zien" is het belangrijk om de toeristische mogelijkheden in Stein verder te verbeteren door ze beter met elkaar te verbinden. We denken vooral aan verbindingen tussen waterrecreatie (bij Grensmaas bijv.), natuurrecreatie, cultuurhistorie/musea, wandelen en fietsen met horeca. Het Steinerbos speelt hier een belangrijke rol in. Het is een belangrijke trekker. In 2017 is het Steinerbos onderwerp van onderzoek.

We onderstrepen het belang van toeristische mogelijkheden verder door de vele vrijwilligers die bij stichtingen en verenigingen in deze sector actief zijn, te ondersteunen in het project Cultureel Erfgoed en Toerisme.

Mede hierom en vanwege de verstedelijkte ligging, is het van groot belang om de groengebieden rond Stein te handhaven en daar waar stukken ontbreken, deze aan te vullen tot een samenhangende Groene Ring. Op deze wijze worden de diverse recreatieve uitloopgebieden en bufferzones verbonden en ontstaan vanuit het stedelijk gebied goede groene routes naar de omgeving. Deze vormen de basis vormen voor de recreatieve voorzieningen in Stein.

Wat willen we bereiken ?

Hoofddoelstelling:

"Stein investeert in het versterken en verbreden van het economisch profiel door een beter gebruik van de toeristisch recreatieve potenties rondom natuur, landschap, cultuur en cultuurhistorie, sport en evenementen"

Subdoelstelling I lokale economie:

"Speerpunten lokale economie: haven en logistiek; behouden en versterken MKB, aansluiten bij Brainport Zuid-Nederland, toeristische trekpleisters en recreatiemogelijkheden"

Subdoelstelling II vrijetijdseconomie:

"Vrijetijdseconomie en recreatie en toerisme als nieuwe economische motor"

Subdoelstelling III Bezoek aan Stein:

"Bevorderen bezoek aan Stein"

Subdoelstelling IV Economische slagkracht:

"Vergroten van economische slagkracht en ondernemende en faciliterende gemeente"

Subdoelstelling I Lokale economie

Wet en regelgeving

- Participatiewet
- IOAW
- IOAZ
- Bbz
- Regeling Suwi
- Awb

Vastgesteld beleid

- Strategische Toekomstvisie Stein 2011 – 2021
- Havennetwerkvisie provincie Limburg 2030 (2012)
- Structuurvisie 2015-2025
- Limburg Economic Development (2010)
- Visie Brainport 2020
- Beleidsplan participatie 2015/2016
- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive gemeente Stein 2015
- Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Stein 2015
- Handhavingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015
- Verordening individuele inkomenstoeslag (december 2014)
- Verordening individuele studietoelage 2015
- Re-integratieverordening Participatiewet gemeente Stein 2015
- Verordening tegenprestatie gemeente Stein 2015
- Verordening werkleeraanbod Wet Investeren in Jongeren
- Verordening persoonsgebonden budget Wet sociale werkvoorziening
- Verordening cliëntenparticipatie Wsw
- Toeslagenverordening Wet investeren in jongeren
- Maatregelenverordening Wet investeren in jongeren
- Beleidsplan Minimaregelingen Gemeente Stein 2015-2016
- Beleidsregels bestuurlijke boete Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Stein
- Verordening loonkostensubsidie Participatiewet

Wat willen we bereiken ?

- Als onderdeel van het logistiek knooppunt Zuid Limburg, de haven van Stein profileren en de samenwerking met de binnenhavens in Nederlands en Belgisch Limburg verbeteren. Dit om zo de economische potentie van de havens beter te benutten.
- De samenwerking tussen gemeente en bedrijfsleven in Stein verbeteren en intensiveren: Het regionale ondernemersnetwerk dat de gemeente heeft opgebouwd handhaven en verder uitbouwen met daarin aandacht voor bestaande én nieuwe relaties.
- Verzilveren van kansen die we verwachten door ontwikkeling Chemelotcampus en Brainport 2020.
- Samenwerking tussen bedrijfsleven en gemeente op het gebied van arbeidsmarkt intensiveren.
- Kansen creëren om de samenwerking met MKB en LED te intensiveren.
- Een effectieve en efficiënte regionale werkgeversbenadering die resulteert in kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Beheersing van de instroom en bevordering van de uitstroom uit de Participatiewet.

Wat gaan we daarvoor doen ?

- Sociaal Economisch beleidsplan.
- Werkgeversdienstverlening Regio/Subregionaal/Lokaal.
- Activeren en participeren in gericht terugdringen (jeugd)werkloosheid.
- Grensinfopunt en grensoverschrijdende samenwerking.
- Arbeidsmarktbeleid en arbeidsmarkten.

Sociaal economisch beleidsplan

De gemeente Stein wil een gemeente zijn met sociaal vitale kernen in een aantrekkelijke woon en leefomgeving en ook een bereikbare en bedrijvige gemeente. Bedrijven hebben een continuïteitsdoelstelling en eigen belangen. Hiernaast zorgen ze voor werkgelegenheid. Ze zijn daarmee dus ook van groot belang voor onze inwoners. Om deze belangen meer met elkaar te verenigen heeft de gemeente de behoefte aan een economisch kompas in de vorm van een beleidsplan.

Het economisch beleidsplan is nodig om een extra impuls te geven aan de economische groei in de gemeente Stein. Het doel van het beleidsplan is het ontwikkelen van kaders en ambities voor de bedrijvigheid en werkgelegenheid in Stein voor de periode 2017-2022. De kaders en ambities dienen richtinggevend te zijn voor de uitwerking daarvan in concrete projecten en maatregelen in uitvoeringsplannen.

Het beoogde resultaat van dit project is een door de gemeente vastgesteld visiedocument "Economische Beleidsplan 2017-2022". Het is de bedoeling dat het een kort en duidelijk visiedocument wordt, waaruit in één oogopslag duidelijk is wat onze koers vanaf 2017 wordt. De in het visiedocument opgenomen kaders en ambities zijn richtinggevend voor de uitwerking in concrete projecten en maatregelen via uitvoeringsplannen.

Zoals gebruikelijk wordt het beleidsplan in nauwe samenwerking en op interactieve wijze met relevante stakeholders opgesteld. Het beleidsplan zal eerste helft 2017 worden vastgesteld.

Werkgeversdienstverlening regionaal, sub-regionaal en lokaal

Om optimaal aan te sluiten bij de wensen en mogelijkheden van werkgevers, als het gaat om 1 loket voor werkgelegenheid voor de doelgroep, functioneert er al langer een zogenaamd werkgevers-servicepunt (WSP). In Zuid-Limburg zijn er 4 WSP's die nauw samenwerken zodat er voor alle werkgevers sprake is van 1 aanspreekpunt en 1 accountmanager. Hierdoor worden vraag en aanbod vanuit 1 punt gestuurd en ingevuld. De accountmanager (baanmakelaar) voor Stein is wekelijks een aantal dagdelen aanwezig en bezoekt werkgevers. Tevens wordt in nauwe samenwerking tussen sociale zaken en deze baanmakelaar invulling gegeven aan Sociaal return of investment (SROI). Dit SROI is ook voor de gemeente een belangrijk uitgangspunt bij het verstrekken opdrachten.

Activeren en participeren in gericht terugdringen (jeugd)werkloosheid

Evenals voorgaande jaren wordt jaarlijks door het bieden van een goede toegang naar werk en het inzetten van trajecten, gewerkt aan het terugdringen van (jeugd)werkloosheid. Voor de Westelijke Mijnstreek is de toegang geregeld bij 1 loket in Sittard-Geleen. Na aanmelding wordt voor elke betrokkene een plan gemaakt (kort en krachtig). Dan wordt snel mogelijk gestart met een traject naar werk, onderwijs of zo nodig naar zorg. Belangrijk is dat de weg naar werk zo kort mogelijk wordt gehouden en dat er geen sprake is van vrijblijvendheid. Om dit te bevorderen is in Sittard Geleen, naast het participatiehuis ook een praktijkcentrum gestart. Hier kunnen mensen daadwerkelijk aan de slag, worden ze geobserveerd en ingespeeld op hun mogelijkheden. Stein koopt hier trajecten in. Bij de inzet van dit soort instrumenten gaat het steeds om het toetsen en waar mogelijk aanleren van werknemers- en vakvaardigheden. Alles gericht op reële werkgelegenheidskansen. Om deze trajecten te ondersteunen worden in Stein ook mensen ingezet in leerwerktrajecten bij het SteinsWerkbedrijf i.o. maar ook binnen DOP's en het Steinerbos. Hierbij zorgen de eigen jobcoachen van W&I voor begeleiding.

Grensinfopunt en grensoverschrijdende samenwerking

Stein participeert in de pilot (2015-2019) van het in Maastricht gevestigde Grensinfopunt. Het doel is grensoverschrijdend werken te ondersteunen met adviezen en waar nodig belemmeringen weg te nemen. Met name op het gebied van belasting, verzekeringen en vervoer zijn knelpunten. De oorzaak ligt in de regel bij nationale wetgeving. Daarom wordt er op nationale- en internationale schaal samengewerkt om dit te verbeteren. Door te participeren in het Grensinfopunt levert Stein een bijdrage om over de grens werken te bevorderen en daarmee werkgelegenheidskansen te vergroten.

Arbeidsmarktbeleid en arbeidsmarkten

Arbeidsmarktbeleid gaat over het bevorderen en realiseren van werkgelegenheid voor personen met een afstand tot arbeid en ondersteuning bij het vinden van werk.

In de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg wordt binnen het Regionaal Werkbedrijf (overheid, onderwijs en bedrijfsleven) samengewerkt om dit beleid uit te voeren met betrekking tot de banenafpraak van 125.000 banen. Hierbij wordt gestuurd op afstemming en samenwerking met werkgevers en onderwijsinstellingen en gestuurd op het registreren van de doelgroep en instrumenten om werkgelegenheid te bevorderen. Afspraken onder deze samenwerkingen zijn vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.

Invulling aan deze overeenkomst wordt vanuit Stein vormgegeven in de samenwerking binnen de sub-regio Westelijke Mijnstreek. Met name op het gebied van toegang en het vinden van banen via het werkgeversservicepunt. Aanvullend wordt vanuit Stein ook op bestuurlijk en ambtelijk niveau gewerkt aan het onderhouden van relaties met werkgevers om het creëren van werkgelegenheid voor de doelgroep te stimuleren en te vergroten. Ook werkgelegenheid voor de doelgroep binnen de gemeente krijgt in 2017 aandacht, om ook zelf te voldoen aan de taakstelling.

Om de weg van aanmelding naar werk zo kort mogelijk te maken komt er voor de Westelijke Mijnstreek 1 uitvoeringsorganisatie die zich richt op arbeidsbemiddeling. Deze organisatie komt tot stand door de samenvoeging van de sociale diensten, het WSP en Vixia.

Wat gaan we doen in 2018 en verder ?

Arbeidsmarktbeleid en arbeidsmarkten

Vanaf 2018 is het Participatiebedrijf WM een feit en de weg naar werk in de vorm van bemiddeling en begeleiding geborgd voor ieder met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hierbij wordt nauw samengewerkt binnen de regio Zuid-Limburg om gezamenlijk te komen tot een optimale match tussen banen en doelgroep en een groei van werkgelegenheid voor deze doelgroep. Als gemeente concentreren we ons dan op de resultaten en volgen we de ontwikkeling in de samenleving die samenhangen met participatie. Hierbij geven we bijzondere aandacht aan personen die zijn aangewezen op beschutte participatie, bieden we leerwerktrajecten gericht op baanvaardigheid (via SWB) en hebben we oog voor ons doel: iedereen moet mee kunnen doen.

In 2018 en 2019 continueert de gemeente Stein de participatie in de pilot Grensinfopunt.

Verplichte indicatoren:

indicator	eenheid	periode	Stein
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame bevolking ten opzichte van de beroepsbevolking CBS	2015	62,8
Achterstandsleerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	2012	6,48
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2012	1,11
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	2015	94,7
Banen	Aantal per 1000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar	2015	575,7
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2015	195,8
Functiemenging	%	2015	44,1

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Eigen indicatoren:

	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Verwerkte adviesaanvragen grensinfopunt	2.500	2.500	>2.500	>2.500	>2.500

Subdoelstelling II Vrijtijdseconomie

Wet en regelgeving

- Wet ruimtelijke ordening (Wro)
- Wet algemene bepalingen omgevingswet (Wabo)
- Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014
- Waterwet

- Boswet
- Flora en Faunawet

Vastgesteld beleid

- Bestemmingsplannen
- Regiovisie Westelijke Mijnstreek (2 juli 2009)
- Rapport Groene Waarden Regiovisie Westelijke Mijnstreek
- Actieplan Vrijtijdseconomie Westelijke Mijnstreek
- RivierPark Maasvallei
- Groenstructuurvisie Stein (tbv structuurschets Stein op weg naar 2015)
- Structuurvisie 2015-2025

Wat willen we bereiken ?

- De groene waarden van Stein moeten bijdragen aan een aantrekkelijke woon- en leefomgeving voor inwoners van Stein, maar ook voor kenniswerkers in de regio Westelijke Mijnstreek (koppeling Brainport 2020)
- Realisatie van het grensoverschrijdend rivierpark Maasvallei
- De groene ring rondom Stein optimaal laten aansluiten op de woonomgeving door deze bruikbaar en beleefbaar te maken voor wandelaars en fietsers.
- De groene gebieden van Stein verbinden bij de ecologische hoofdstructuur en de groene verbindingen in de Westelijke Mijnstreek.
- Met de gemeenten in de Westelijke Mijnstreek samenwerken om het aanbod, de kwaliteit, de uitstraling en de belevingswaarde van de regio Westelijke Mijnstreek te versterken.
- Toerisme en recreatie integreren met andere beleidssectoren zoals kunst en cultuurbeleid, ruimtelijke ordening, economie.
- Een toekomstbestendige visie op het Steinerbos.
- Het stimuleren en faciliteren van meer verblijfsmogelijkheden in de gemeente Stein
- Samenwerken met burgers en ondernemers op het gebied van recreatie en toerisme

Wat gaan we daarvoor doen ?

- Realisatie grensoverschrijdend RivierParkMaasvallei
- Groot onderhoud vijver Steinerbos
- Gemeentelijke natuurmonumenten
- Project Schone Maas
- Project cultureel erfgoed en toerisme
- Creëren of versterken toeristische trekkers onder het motto 'Stein wil je zien'
- Steinerbos

Realisatie grensoverschrijdend RivierParkMaasvallei

Fietsrouteplan

In samenwerking met projectbureau rivierpark Maasvallei werken de gemeenten in het RivierParkMaasvallei gezamenlijk het fietsrouten netwerk uit. Globale planning voor de realisatie van de fietspaden is gekoppeld aan de werkzaamheden die plaatsvinden in het RivierParkMaasvallei en zal plaatsvinden in de periode 2017 t/m 2022. Aanleg van de fietspaden op de kades zal ook in deze periode plaatsvinden.

Grensoverschrijdende samenwerking

Bestuurders uit zowel de Nederlandse als Belgische Maasvallei hebben in het verleden gesproken over de toekomst van het RivierParkMaasvallei. Als de bekrachtiging van de samenwerking is een intentieverklaring ondertekend. Hierin onderschrijven beiden Limburgers dat men gezamenlijk wil werken aan de uitbouw en de bestendigheid van het RivierPark. De samenwerking bij het realiseren van gemeenschappelijke einddoelen op vlak van hoogwaterveiligheid, ecologie en landschap alsook open lucht recreatie en toerisme staan hierbij centraal. De ambitie van deze overeenkomst is de

Maasvallei uit te bouwen tot een internationaal landschapspark en een toeristische trekpleister van formaat.

Om de samenwerking te intensiveren, het RivierPark als een grensoverschrijdend toeristisch attractief landschap verder te ontwikkelen is een degelijke grensoverschrijdende samenwerkingsvorm vereist. Daarvoor dienen zich verschillende alternatieven aan: één gemeenschappelijke projectorganisatie, samenwerking tussen twee (nationale) projectorganisaties, of uitbesteding aan een privaat bureau. Deze mogelijkheden worden in 2017 uitgewerkt.

Promotie RivierParkMaasvallei

Het trekkerschap voor de recreatieve ontwikkeling en versterking van de kleine kernen rust bij de gemeenten in samenwerking met de natuurbeheerders van het ecologisch netwerk. Deze acht partijen doen een beroep op de VVV's van Zuid- en Midden-Limburg om met hun kennis en netwerk de vermarkten, promotie en communicatie van het Rivierpark Maasvallei uit te bouwen in samenwerking met de Vlaamse organisaties (RLKM en Toerisme Limburg) en de natuurorganisaties. Zie ook de website www.rivierparkmaasvallei.eu

Groot onderhoud vijver Steinerbos

De visvijver is in 1935 aangelegd en dus al 80 jaar oud. De vijver is door DSM aangelegd als recreatieve voorziening voor haar in Stein wonende en verblijvende medewerkers. De vijvers dienen in zijn geheel opgeknapt en uitgediept te worden, de beschoeingen over de volle lengte vernieuwd te worden en bermen en paden zijn aan herstel toe.

Gemeentelijke natuurmonumenten

Vanuit de in het voorjaar 2015 verschenen Rijksnatuurvisie neemt de gemeente Stein deel aan 't pilotproject gemeentelijke natuurmonumenten. In de natuurvisie onder het kopje 'Natuur midden in de samenleving' wordt opgemerkt dat er "bij burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties een groeiend besef is ontstaan dat we meer in symbiose met de natuur moeten gaan leven." Gemeenten kunnen een belangrijke rol spelen in het natuurbesluit. Zij zijn de aangewezen partij om lokale partners en bedrijven enthousiast te maken voor natuur. Aanwijzen van een gemeentelijk natuurmonument biedt een gemeente de mogelijkheid om op lokaal niveau belangrijke waarden te behouden, die wezenlijk zijn voor de beleving van natuur en landschap door haar inwoners. Voor de aanwijzing van gemeentelijke natuurmonumenten kunnen gemeenten zelf criteria opstellen. Het voorstel om Gemeentelijke natuurmonumenten in te stellen en daarbij eventuele. private financiering in te schakelen, lijkt uitstekende mogelijkheden te bieden om de natuurgebieden terug te geven aan de lokale bevolking. Wezenlijk is dat de eigenaar van het natuurgebied te allen tijde de regie houdt over hoe het beheer plaatsvindt.

Project Schone Maas

Binnen het project 'Schone Maas' werken provincie, waterschappen, gemeenten, natuurorganisaties en andere partijen samen om zwerfafval langs de oevers van de Maas tegen te gaan. Ook in 2017 blijft de gemeente binnen het project 'Schone Maas' acteren.

Verenigingen worden door gemeente Stein actief benaderd met de vraag of zij een traject eenmalig willen opschonen of voor langere tijd willen adopteren. Voor het opschonen van een tracé langs de Maas ontvangt een vereniging een financiële vergoeding, afhankelijk van de ligging, de grootte en hoeveelheid zwerfvuil. De gemeente faciliteert in knijpstokken, afvalzakken en het afvoeren van het verzamelde afval.

Project cultureel erfgoed en toerisme

Vrijtijdseconomie, recreatie en toerisme kunnen fungeren als economische motor en een bijdrage leveren aan het profiel van de gemeente. Wij vinden het daarom belangrijk de toeristische mogelijkheden in de gemeente verder uit te bouwen door de organisaties die op dat terrein actief zijn beter met elkaar te verbinden.

We doen dit door de ondersteuning van deze verenigingen en stichtingen vanuit het project Cultureel Erfgoed en Toerisme. Fase 1 bestond uit verkenning en kennismaking en werd afgesloten met een eerste cultuurcafé over het thema gemeentelijke monumenten. Na de zomer 2016 werd deze fase geëvalueerd, waarna fase 2 van start is gegaan. In deze fase, die minimaal 2 jaar zal duren, wordt door de deelnemende organisaties gewerkt aan een gezamenlijke visieontwikkeling en de mogelijkheden van structurele samenwerking onderzocht.

Creëren of versterken toeristische trekkers onder het motto 'Stein wil je zien'

In 2017 wordt op toeristisch recreatief gebied gezocht naar verdere samenwerking en bundeling van toeristische informatie alsmede evenementen. De mogelijkheid wordt onderzocht om intensiever samen te werken met het Project Cultureel Erfgoed, de toeristische werkgroep Maaskentj en het strategisch communicatiebeleid vanuit de gemeente. Dit moet leiden tot een versterking van het toeristische profiel van de gemeente. Een voorbeeld van een dergelijk project is het RivierparkMaasvallei dat een groot grensoverschrijdend toeristisch potentieel heeft.

Steinerbos

Op 26 mei 2016 is een raadsconferentie gehouden over de toekomst van het zwembad/recreatiepark Steinerbos. Ten behoeve van deze raadsconferentie lag een notitie voor met drie mogelijke scenario's.

Op basis van deze conferentie is door de aanwezige raadsleden geopteerd voor scenario 2, waarbij de exploitatie van Steinerbos overgaat naar een private partij.

Aan de hand van deze raadsconferentie is uw raad in het najaar van 2016 een bestuursopdracht voorgelegd ter nadere uitwerking. Deze bestuursopdracht beschrijft het proces van de verdere uitwerking. Op basis hiervan vindt thans uitwerking plaats voor 2017 en volgende jaren.

Wat gaan we doen in 2018 en verder ?

De toeristische en recreatieve mogelijkheden van Stein worden versterkt. De komende jaren wordt uitwerking gegeven aan de in 2017 uitgewerkte grensoverschrijdende samenwerkingsvorm van het RierParkMaasvallei.

Uitvoering wordt gegeven aan het vastgestelde uitvoeringsprogramma Ruimtelijke Structuurvisie.

De bestuursopdracht Steinerbos wordt uitgewerkt en ter besluitvorming voorgelegd.

Verplichte indicatoren:

	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
aantal km fietsroutes GrensPark Maasvallei			4,5		
Participanten Cultureel Erfgoed en Toerisme	10	10	10	10	10

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Subdoelstelling III Economische slagkracht

Wet en regelgeving

n.v.t.

Vastgesteld beleid

- Strategische toekomstvisie Stein 2011-2021
- Structuurvisie 2015-2025
- Visie Brainport 2020
- Programma werklocaties provincie Limburg
- Provinciaal Omgevingsplan Limburg (2014)
- Limburg Economic Development (2010)

Wat willen we bereiken ?

- De digitale dienstverlening naar ondernemers toe te verbeteren .
- Deelname aan Limburg Economic Development: door middel van samenwerking, zowel strategisch als uitvoerend met gemeenten in Zuid Limburg, het bedrijfsleven en het onderwijs, wil de gemeente Stein haar positie versterken.
- De bedrijventerreinen van Stein kwalitatief op orde houden, de veiligheid op de bedrijventerreinen nog meer onder de aandacht brengen en de kansen per bedrijventerrein uitvergroten en meer promoten.

Wat gaan we daarvoor doen ?

- Parkmanagement
- Regionale structuurvisie Ruimtelijke economische thema's

Parkmanagement

In 2016 is het plan van aanpak Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) vastgesteld. Het plan van aanpak bevat maatregelen die ertoe moeten leiden dat de 5 bedrijventerreinen in de gemeente veiliger worden. Hieraan wordt in 2017 concreet uitvoering gegeven door maatregelen uit het plan op te pakken. Tevens zal in 2017 een keuze worden gemaakt of en op welke wijze Stein participeert in Parkmanagement Westelijke Mijnstreek.

Regionale structuurvisie Ruimtelijk economische thema's

Het gebruik van de ruimte in de gemeente verandert. Er is te weinig programma voorhanden om alle leegstaande gebouwen te vullen. Er is een overaanbod aan woningen, winkels, kantoren en maatschappelijke voorzieningen (zoals schoolgebouwen). Er dienen strategische keuzes te worden gemaakt, omdat het invullen van alle leegstaande gebouwen en terreinen niet meer realistisch is.

Op de schaal van Zuid Limburg wordt samengewerkt om tot keuzes te komen, een samenwerking die vorm krijgt in de uitwerking van het provinciaal omgevingsplan Limburg (POL): de intergemeentelijke structuurvisie ruimtelijk economische thema's Zuid-Limburg. Hierin worden op Zuid-Limburgse schaal afspraken over het terugdringen van het overaanbod op het gebied van detailhandel, kantoren en het faseren van de uitgifte van bedrijventerreinen gemaakt. Tot aan de vaststelling van deze intergemeentelijke structuurvisie zijn bestuursafspraken gemaakt. Het doel van de intergemeentelijke structuurvisie is o.a. voorzienbaarheid te creëren op plaatsen waar we geen detailhandel en kantoren meer willen.

Wat gaan we doen in 2018 en verder ?

In 2018 en verder wordt uitvoering gegeven aan het plan van aanpak Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO). Verder wordt het Sociaal-Economisch beleidsplan uitgevoerd.

Verplichte indicatoren:

indicator	eenheid	periode	Stein
Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	2013	92
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2015	112,4

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkingsvorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Gemeenschappelijke regeling Vixia	Gemeenschappelijke regeling	Versterken van de lokale economie door het uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW).
NV Theodora	Private onderneming	Het verkregen van extra inkomsten voor de gemeenten uit eventueel verkregen dividend.
Steinerbos BV	Private onderneming	Bijdrage aan de vrije tijdseconomie en toerisme

Wat gaat het kosten ?

Baten en lasten

Bereikbare en bedrijvige gemeente (x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	2018	Meerjarenraming 2019 2020	
Lasten	14.535	13.593	12.066	11.789	11.511	11.530
Baten	5.314	4.930	4.814	4.816	4.818	4.820
Saldo van baten en lasten	-9.221	-8.663	-7.252	-6.973	-6.693	-6.711
Toevoeging reserves	1.000					
Onttrekking reserves		10	40			
Resultaat	-10.221	-8.653	-7.212	-6.973	-6.693	-6.711

Toelichting mutaties programma: Bereikbare en bedrijvige gemeente

Relevante afwijkingen tussen werkelijk 2015 en raming 2017

Onderwerp	Toelichting	Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / Nadeel in 2017
Wijziging BBV Overhead	In de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016 is voorgeschreven dat de kosten van overhead centraal worden begroot en in een apart hoofdstuk moeten worden opgenomen. Deze kosten mogen vanaf de begroting 2017 niet meer in de programma's worden opgenomen. In die programma's mogen dan alleen nog de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit leidt in dit programma tot een afwijking ten opzichte van het jaar 2015.	682	V
Kapitaallasten	Ontwikkeling kapitaallasten (vrijval gerealiseerde investeringen en investeringen 2015-2017).	425	V
Fietsbrug Meers	In 2015 is € 1.000.000 gestort in de bestemmingsreserve Fietsbrug Meers.	1.000	V
Groenprojecten	In 2015 zijn de kosten van de regionale groenprojecten verantwoord	298	V
WSW	De WSW bijdrage wordt jaarlijks lager, het rijk verlaagt per medewerker jaarlijks (rijksbezuinigingen), deze lagere bijdrage wordt betaald aan de WSW organisatie.	682	V
Steinerbos	In 2015 is een voorziening gevormd voor de aan het Steinerbos verstrekte lening.	140	V
	Effecturering van de met ingang van 2017 opgelegde taakstelling verlaging exploitatietekort.	100	V
	In 2015 zijn gratis seizoensabonnementen verstrekt.	80	V

Relevante afwijkingen tussen de ramingen 2016 en 2017

Onderwerp	Toelichting	Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / Nadeel in 2017
Wijziging BBV Overhead	In de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016 is voorgeschreven dat de kosten van overhead centraal worden begroot en in een apart hoofdstuk moeten worden opgenomen. Deze kosten mogen vanaf de begroting 2017 niet meer in de programma's worden opgenomen. In die programma's mogen dan alleen nog de kosten worden	911	V

	opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit leidt in dit programma tot een afwijking ten opzichte van het jaar 2016.		
Steinerbos	In de begroting 2016 is een budget opgenomen voor de sloop van het voormalig zwembad	155	V
	Effecturering van de met ingang van 2017 opgelegde taakstelling verlaging exploitatietekort	100	V
	In 2016 is rekening gehouden met de vertrekking van gratis seizoensabonnementen.	80	V
WSW	De WSW bijdrage wordt jaarlijks lager, het rijk verlaagt per medewerker jaarlijks (rijksbezuinigingen), deze lagere bijdrage wordt betaald aan de WSW organisatie.	243	V
Trajecten PW	Er wordt vanuit gegaan dat er extra budget nodig is voor de inzet van regionale arbeidsmarktinstrumenten (jongerenloket, participatiehuis, sroi, werkloket, WSP).	92	N

3.4 Programma 'Dienstverlenende gemeente'

Portefeuillehouders	Burgemeester M. Leurs-Mordang en Wethouder N. Wingelaar
---------------------	---

Inleiding

Wij willen toegevoegde waarde bieden aan onze klanten. Die toegevoegde waarde is een combinatie van de producten en de diensten die we leveren en de service waarmee we dat doen (wat we leveren en de manier waarop). Wij staan garant voor de kwaliteit van het product of de dienst.

Bedrijven en burgers moeten uiterlijk in 2017 zaken die ze met de overheid doen digitaal kunnen afhandelen

Onze service is optimaal. We helpen onze klanten slim, snel, slank en soepel. Slim door alle kanalen open te stellen, de klant kiest. Snel door het hanteren van korte doorlooptijden. Slank door het inrichten van eenvoudige procedures. Soepel door mee te denken, te adviseren en te begeleiden, in het bijzonder daar waar de klant dat nodig heeft, en door datgene wat we weten van de klant optimaal te gebruiken voor de dienstverlening. Daar staat tegenover dat de klant een eigen verantwoordelijkheid heeft. Dat geldt voor de inhoud van zijn vraag of aanvraag, en dat geldt voor zijn gedrag naar ons. We zijn er niet voor om altijd 'ja' te verkopen, maar wel om de weg te wijzen naar wat wel mogelijk is. Of soms om helder en gemotiveerd aan te geven waarom iets gewoonweg niet kan.

Stein heeft voldoende kwaliteit om een zelfstandige gemeente te blijven. Het toenemende takenpakket en de decentralisatie van rijkstaken in combinatie met minder middelen nopen tot samenwerking met andere gemeenten. Voor Stein geldt: lokaal wat lokaal kan en regionaal wat regionaal moet. Stein wil hier een krachtige bijdrage aan leveren. In een gezamenlijk traject met raad en college heeft in april 2016 een 1e verkenning en een debat plaatsgevonden van samenwerking.

Er wordt op een groot aantal gebieden samengewerkt met gemeenten in de regio Westelijke Mijnstreek en in de regio Zuid-Limburg. De samenwerkingsverbanden op het sociaal domein binnen en buiten de Westelijke Mijnstreek zijn hiervan een goed voorbeeld. Inmiddels is op initiatief van de gemeente Stein binnen de Westelijke Mijnstreek de discussie gestart over intensivering van de samenwerking. Gezamenlijk wordt onderzocht welke gebieden/taakvelden zich daarvoor lenen en welke vorm daarbij dan tot de beste resultaten kan leiden.

In het verruimen van de regionale contacten stappen wij over de grenzen van de Westelijke Mijnstreek heen. Ook de landsgrenzen vormen hierbij geen belemmering.

Wij kijken ook nadrukkelijk naar samenwerkingsmogelijkheden met onze inwoners, bedrijven, kennisinstellingen en ketenpartners. We zien samenwerking als een voorwaarde om onze doelstelling: "zelfstandig blijven en de dienstverlening aan burgers verbeteren" te realiseren.

Wat willen we bereiken ?

Hoofddoelstelling:

"Stein investeert in een baanbrekende samenwerking in en tussen de kernen én met de regio Westelijke Mijnstreek"

Subdoelstelling I Dienstverlening centraal

"Stein biedt haar (digitale) dienstverlening dicht bij de burgers aan"

Subdoelstelling II Regionale samenwerking

"Stein vergroot haar (digitale) samenwerking op (eu)regionale schaal: op strategisch niveau als onderdeel van Zuid Limburg, op uitvoerend niveau door de samenwerking op Westelijke Mijnstreek niveau te concretiseren"

Subdoelstelling III actief eigenaarschap

"Stein stimuleert actief eigenaarschap van burgers en ondernemers bij toekomstige ontwikkelingen in de kernen"

Subdoelstelling IV Lokale initiatieven ondersteunen

"Stein stimuleert en ondersteunt lokale initiatieven, die bijdragen aan wat we in de toekomst willen bereiken"

Subdoelstelling I Dienstverlening dichtbij burgers

Wet en regelgeving

- Kieswet
- Wet Basisregistratie personen (BRP)
- Boek I BW- burgerlijke stand
- Wet Basisregistratie Lonen, Arbeidsverhoudingen en Uitkeringen (BLAU)
- Wet Basisregistratie Ondergrond (BRO)

Vastgesteld beleid

- Coalitieakkoord 2014-2018 "Besturen met creativiteit, improvisatie en innovatie".
- Communicatieplan (november 2010).
- Programmaplan Dienstverlening Centraal 2010-2015 (december 2010).
- Visie op dienstverlening 2011-2015 (3 mei 2011).
- Beleidsplan documentaire informatievoorziening (8 november 2011).
- Beleidsplan informatiebeveiliging (7 januari 2014).
- Beleidsplan automatisering (10 juni 2014).
- Huwelijksbeleid (2015)
- Verordening op het beheer en het gebruik van de begraafplaatsen voor de gemeente Stein 2011 (2010)

Wat willen we bereiken ?

Als gemeente willen we ervoor zorgen dat de dienstverlening aan burgers en bedrijven door de overheid verbetert, de informatie-uitwisseling sneller en makkelijker verloopt en de efficiëntie wordt verhoogd. Kortom: Digitale overheid: betrouwbaar, veilig en betaalbaar. Om als gemeente te kunnen inspelen op de externe ontwikkelingen zoals Digitaal 2017 en de i-visie gemeenten 2020 zullen deze in samenhang met de interne ontwikkelingen en de nieuwe visie op dienstverlening worden vertaald in een nieuw integraal informatiebeleidsplan 2017-2020. De verbeteringen die we de komende jaren op het gebied van dienstverlening willen realiseren worden hieronder benoemd.

Wat gaan we daarvoor doen ?

- Dienstverlening Centraal
- Digitalisering vergunningen
- Visie op dienstverlening
- Kwaliteitsimpuls begraafplaatsen

Dienstverlening centraal

Toelichting realisatie projecten 2017

Op basis van het eerder genomen besluit om de projecten van dienstverlening centraal bij de lijnafdelingen onder te brengen zijn deze projecten in 2016 toegewezen aan de betreffende afdelingen. De hieraan gekoppelde investerings- en exploitatiebudgetten zijn eveneens toegewezen aan deze afdelingen.

Voor 2017 staan de volgende projecten op de planning:

-Project 1 Nieuwe website

Bij dit project gaat het om het verbeteren c.q. vernieuwen van de huidige website, inclusief het beheer en de implementatie van digitale formulieren.

-Project 4 Mijn Overheid.nl

Bij dit project gaat het om het aansluiten op MijnOverheid.nl. Dit is de persoonlijke website voor overheidszaken. Burgers kunnen hier zien hoe ze geregistreerd zijn bij de overheid, berichten van de overheid ontvangen en hun zaken met de overheid regelen (belastingdienst, UWV, et cetera).

-Project 7 DigiD machtigen

Bij dit project gaat het om het aansluiten op DigiD Machtigen. Hiermee kunnen burgers hun overheidszaken via internet door iemand anders laten regelen. Dit is handig als ze hier zelf niet toe in staat zijn. Of ze vinden het makkelijk als iemand anders dit voor ze doet. Het afstaan van de persoonlijke DigiD is niet gewenst en hierdoor ook niet meer nodig. Organisaties die gebruik mogen maken van DigiD kunnen DigiD Machtigen inzetten voor alle digitale diensten aan burgers waarvoor zij DigiD inzetten.

-Project 19 Gemeenschappelijke ontsluiting basisregistraties (GOB)

Het project Gemeenschappelijke Ontsluiting Basisregistraties (GOB) realiseert generieke diensten, standaarden en voorzieningen die moeten voorzien in het zo efficiënt en eenvoudig mogelijk verkrijgen van gegevens uit basisregistraties. Hierbij kan gedacht worden aan digilevering en digimelding.

-Project 27 Informatiebeveiliging en privacy

Dit project is nader toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering.

-Project 34 e-Facturen (Verplichtingenadministratie-Simple Finance)

Simple Finance wordt een gemoderniseerde versie van ons huidige financiële systeem. Het project is in 2016 door als een pilot opgestart. Stein wil, samen met 4 andere gemeenten, als kwartiermaker aansluiten. Hiervoor zijn in 2016 en 2017 voorbereidingskosten nodig. Zodra duidelijk is of dit project daadwerkelijk uitgevoerd gaat worden, zal mogelijk aanvullend budget nodig zijn.

-Project 36 Digitaliseren W&I dossiers

Bij dit project gaat het om het digitaliseren van de W&I dossiers ter ondersteuning van het plaats en tijdsafhankelijk werken waarbij wordt aangesloten op het zaakgericht werken.

-Project 63 Standaardisatie beheerpakketten

Dit project betreft het standaardiseren van de beheerpakketten van de wegen, riool, groen en gebouwen, en heeft een link met project 11 binnengemeentelijk gebruik van de basisregistratie grootschalige topografie.

-Project 66 Basisregistratie Lonen, Arbeidsverhoudingen en Uitkeringen

BLAU is de beoogde Basisregistratie voor Lonen, Arbeidsverhoudingen en Uitkeringen en zal voor een deel gaan bestaan uit de gegevens van de huidige polisadministratie van UWV. Momenteel is de Polisadministratie wel reeds beschikbaar, maar is geen basisregistratie. Wettelijk kader of ontwikkeltraject is nog onduidelijk of valt na 2016.

-Project 76 Klanttevredenheidsonderzoek

Elke 2 jaar wordt er een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd op basis van onze visie op dienstverlening.

Digitalisering vergunningen

Het doel van het project is dat burgers en bedrijven 24 uur per dag, 7 dagen per week de keuze hebben om digitaal vergunningen (WABO en APV) te kunnen aanvragen. Op gemeentelijk niveau kan er dan digitale dossieropbouw en buitentoezicht plaatsvinden. Het beoogde resultaat door over te stappen van analoog naar digitaal werken is dat er meer inzicht en grip verkregen wordt op de beschikbare gegevens behorende bij een vergunningaanvraag, verbetering van de dienstverlening en bedrijfsvoering doordat er effectiever en klantvriendelijker er kan worden gewerkt, waardoor er tijdswinst kan worden geboekt.

Het project digitaliseren vergunningen is een 1^e aanzet in de aanloop van het veranderende ICT landschap in het kader van de nieuwe omgevingswet, welke naar verwachting begin 2019 van kracht zal zijn. Fase 1 - het digitaliseren van de APV vergunningen - wordt reeds in 2016 uitgevoerd. Het project loopt echter door naar 2017, waarin wij de handhavings-/toezichttaken mobiel beschikbaar maken (i.v.m. het uitvoeren van deze taken buitenshuis) en het externe documentmanagementsysteem koppelen met een applicatie voor versie- en documentbeheer.

Visie op dienstverlening

In 2010 is een dienstverleningsconcept opgesteld (De visie op dienstverlening gemeente Stein 2011-2015), gebaseerd op het Antwoord@ principe.

Mede door de vele veranderingen als gevolg van het uitbesteden van taken, de snelheid van de ontwikkeling van digitale mogelijkheden, en de vele samenwerkingsverbanden, zijn er landelijk nieuwe inzichten en werkwijzen ontstaan met betrekking tot dienstverlening. Ook voor onze gemeente is het nu van belang om op basis van deze landelijke ervaringen te onderzoeken of koerswijziging op dit gebied nodig is. Daarom is het van belang om onze visie op dienstverlening en de consequenties die dit heeft voor o.a. onze informatievoorziening te herzien.

Hierbij vormen de huidige situatie, wat wettelijk moet en wat de gemeente wil (onze ambitie) de basis voor de nieuwe dienstverleningsvisie. Deze visie zal vervolgens uitgewerkt worden in een beknopt dienstverleningsconcept en een bijbehorend implementatieplan (wat gaan we doen).

Het resultaat van dit traject:

- Een korte beschrijving van de huidige status van de dienstverlening (waar staan we nu);
- Inzicht in de landelijke trends en ontwikkelingen;
- Inzicht in wat zijn onze ambities;
- Een korte beschrijving van de gewenste situatie (dv concept), waarin o.a. aandacht is voor de Meldingen Openbare Ruimte en de (door)ontwikkeling van ons KCC (inclusief telefoonprotocol)
- Inzicht in de acties die uitgevoerd moeten worden.

Kwaliteitsimpuls begraafplaatsen

In 2015 is gestart met het voorbereiden van de herinrichting van de begraafplaatsen, waarbij rekening is gehouden met het ruimen van vervallen graven. In 2016 zijn de werkzaamheden verband houdend met het ruimen van de vervallen graven afgerond. Parallel aan de voorbereidingen van de herinrichting is een analyse van de drie begraafplaatsen opgesteld. Resultaat van deze analyse zijn adviezen ten aanzien van de toekomstige exploitatie en beleid. Enkele adviezen hebben betrekking op de inrichting van de begraafplaatsen en worden nog verwerkt in de herinrichtingsplannen. Opmerkingen gemaakt tijdens de inloopavond over de herinrichting begraafplaatsen worden in de plannen verwerkt. Aanbesteding van de werkzaamheden heeft in 2016 plaatsgevonden. De uitvoering hiervan zal in 2017 plaatsvinden.

Wat gaan we doen in 2018 en verder ?

In het kader van digitale dienstverlening staan voor 2018 nog een aantal projecten op het programma. Dit betreffen:

eNIK

Bij de implementatie van eNIK (Nederlandse identiteitskaart) gaat het zowel om uitgifte als om afname. Uitgifte betekent het toevoegen van een chip op identiteitspapieren zodat de burger veilig met de overheid kan communiceren.

Bij afname gaat het om het daadwerkelijk gebruiken van eNIK als digitaal authenticatie voor het afnemen van producten en diensten van de gemeente via internet.

BRO Basisregistratie Onderhoud

De basisregistratie Ondergrond (BRO) bevat gegevens over geologische en bodemkundige opbouw en, voor zover van belang voor het benutten van natuurlijke hulpbronnen in de ondergrond, ondergrondse constructies en gebruiksrechten. Het gebruik van geologische en bodemkundige gegevens vindt veelal plaats in de vorm van kaarten en profielen gebaseerd op geologische en bodemkundige modellen. Deze modellen maken ook deel uit van de BRO. De wet basisregistratie ondergrond is in voorbereiding.

Subdoelstelling II Regionale samenwerking

Wet en regelgeving

- Gemeentewet
- Provinciewet
- Wet gemeenschappelijke regelingen

- Burgerlijk wetboek
- Overige specifieke wetgeving m.b.t. het gemeentelijk takenpakket en / of gemeentelijke samenwerking (zoals Jeugdwet, Participatiewet, Wet collectieve preventie volksgezondheid)

Wat willen we bereiken ?

Samenwerking met andere gemeenten, inwoners, bedrijven, ketenpartners en kennisinstellingen moet leiden tot een verbetering van de kwaliteit, vergroting en binding van kennis en kunde, een efficiëntere inzet van mensen en middelen, een toename van de democratische legitimatie en toename van de bestuurskracht.

Wat gaan we daarvoor doen ?

- Samenwerking(en)

Samenwerkingen

In 2016 is binnen de Raad en College met elkaar van gedachten gewisseld over de vraag welke taken wij voor Stein als kerntaken zien. De noodzaak hiertoe is met name ingegeven door het financieel toekomstperspectief van de gemeente Stein. In een gezamenlijk traject met Raad en College heeft in 2016, op basis van onderzoek ook een 1e verkenning en een debat plaatsgevonden van krimp en kerntaken van de gemeente Stein.

Met betrekking tot krimp discussie is afgesproken deze breder te trekken naar de gevolgen voor diverse sectoren.

Betreffende samenwerken wordt er een nadere uitwerking gegeven inzake intensivering samenwerking op uitvoeringsniveau en strategische visie in de Westelijke Mijnstreek.

De kerntakendiscussie betreft de discussie in welke hoedanigheid (kwaliteitsniveau, zelfstandig of in samenwerking) de gemeente Stein de wettelijke en niet-wettelijke taken uitvoert. Bij de niet-wettelijke taken komt daar als extra discussiepunt bij of de gemeente Stein deze taken al dan niet moet blijven uitvoeren.

De output daarvan zal in 2017 leiden tot een standpuntbepaling en Steinse agenda op de thema's kerntaken, krimp en samenwerking.

Subdoelstelling III Actief eigenaarschap

Deze subdoelstelling komt in meerdere of mindere mate ook voor in de overige programma's. Deze subdoelstellingen worden in andere onderdelen van deze begroting ingevuld. Bijvoorbeeld programma I (Dorpsontwikkelingsplannen (DOP)), III en V. Bij de Wet Maatschappelijke Ondersteuning geeft het college hier al uitvoering aan. Ook draagt het college deze boodschap uit rondom thema's als veiligheid (uw zorg, onze zorg), WMO en DOP.

Deze subdoelstelling komt terug binnen de maatschappelijke discussie over bezuinigingen, accommodatiebeleid, subsidiebeleid en dergelijke.

Subdoelstelling IV Lokale initiatieven ondersteunen

Deze subdoelstelling komt in meerdere of mindere mate ook voor in de overige programma's. Deze subdoelstelling wordt door de voorliggende begroting ingevuld. Hier ligt een nauwe relatie met subdoelstelling III van dit programma en de uitgangspunten van de Strategische Toekomstvisie 2011-2021 zoals o.a. verwoord in Programma I en Programma V, subdoelstelling III. In feite vindt in deze programma's de concretisering plaats.

Er worden nog geen specifieke voorstellen gepresenteerd om de hier genoemde subdoelstelling nader in te vullen. Dit is een opgave die in de toekomst wordt opgepakt.

Wat gaat het kosten ?

Baten en lasten

Dienstverlenende gemeente (x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	2018	Meerjarenraming 2019 2020	
Lasten	2.364	2.336	2.068	1.648	1.692	1.599
Baten	651	947	806	814	814	814
Saldo van baten en lasten	-1.713	-1.389	-1.262	-834	-877	-784
Toevoeging reserves						
Onttrekking reserves	76	76	76	76	76	76
Resultaat	-1.637	-1.314	-1.186	-758	-802	-709

Toelichting relevante afwijkingen programma: Dienstverlenende gemeente

Relevante afwijkingen tussen werkelijk 2015 en raming 2017

Onderwerp	Toelichting	Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / Nadeel in 2017
Wijziging BBV Overhead	In de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016 is voorgeschreven dat de kosten van overhead centraal worden begroot en in een apart hoofdstuk moeten worden opgenomen. Deze kosten mogen vanaf de begroting 2017 niet meer in de programma's worden opgenomen. In die programma's mogen dan alleen nog de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit leidt in dit programma tot een afwijking ten opzichte van het jaar 2015.	661	V
Begraafplaatsen	In 2017 zijn de kosten opgenomen voor de uitvoering van de herinrichting van de begraafplaatsen. Deze kosten worden gedekt uit de algemene reserve en zijn daarom neutraal voor exploitatie.	406	N
Leges	In 2015 lagere leges begraafplaatsen (47) en lagere legesopbrengsten van omgevingsvergunningen (104) ten opzichte van 2017 door met name het achterblijven van woningbouw en uitgestelde en-of vertraagde bouwprojecten van derden.	151	V

Relevante afwijkingen tussen de ramingen 2016 en 2017

Onderwerp	Toelichting	Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / Nadeel in 2017
Wijziging BBV Overhead	In de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016 is voorgeschreven dat de kosten van overhead centraal worden begroot en in een apart hoofdstuk moeten worden opgenomen. Deze kosten mogen vanaf de begroting 2017 niet meer in de programma's worden opgenomen. In die programma's mogen dan alleen nog de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit leidt in dit programma tot een afwijking ten opzichte van het jaar 2016.	727	V

Begraafplaatsen	In 2017 zijn de kosten opgenomen voor de uitvoering van de herinrichting van de begraafplaatsen. Deze kosten worden gedekt uit de algemene reserve en zijn daarom neutraal voor exploitatie.	434	N
Leges omgevingsvergunningen	In 2016 is rekening gehouden met hogere leges-opbrengsten de omgevingsvergunningen ten opzichte van 2017. De te verwachten opbrengsten worden gebaseerd op de plancapaciteitsmonitor en fluctueren jaarlijks.	165	N

3.5 Programma 'Trots en bewust van haar eigen kwaliteit'

Portefeuillehouders	Burgemeester M.Leurs-Mordang en Wethouder N. Wingelaar
---------------------	--

Inleiding

Stein is van oudsher een op zichzelf aangewezen gemeente. Dit is zowel cultuurhistorisch als geografisch bepaald. De inwoners van Stein weten wat ze willen en kenmerken zich door hoge mate van betrokkenheid bij hun leefomgeving. Deze eigen kracht is een goede voedingsbodem voor interactieve beleidsvorming en participatietrajecten. Zo werken we (aan de hand van de strategische toekomstvisie) aan een samenleving die trots en bewust is van haar eigen kwaliteiten. De afgelopen jaren is gewerkt aan sociale vitale dorpen en aan een aantrekkelijke fysieke leefomgeving.

Wat externe gerichtheid en promotie betreft zijn we voorstander om de samenwerking op allerlei terreinen op te zoeken én te initiëren. Zo wordt komend jaar op toeristisch recreatief gebied gezocht naar verdere lokale, regionale en grensoverschrijdende samenwerking en wordt ingezet op versterking van het sociaal economisch profiel van onze gemeente. Zo participeren we in het Limburg Economic Development programma en willen we, onder meer als antwoord op krimp, de economische slagkracht binnen de gemeentegrenzen vergroten.

Wat willen we bereiken ?

Hoofddoelstelling:

“Stein investeert in bewustwording van haar eigen kwaliteiten en draagt die met trots uit”

Subdoelstelling I naar buiten

“Stein verbetert zijn externe gerichtheid”

Subdoelstelling II: Promotie en motto

“Stein pakt de promotie van de gemeente op onder het motto ‘Stein... wil je zien’ en door de ligging van Stein in de Maasvallei als onderscheidende identiteit ten opzichte van de rest van Zuid Limburg”

Subdoelstelling III bestuurskracht

“Stein toont daadkracht en bestuurskracht”

Subdoelstelling I Externe gerichtheid

Wet en regelgeving

n.v.t.

Vastgesteld beleid

- Eigenkrachtvisie
- Strategische Toekomstvisie
- Ruimtelijke Structuurvisie

Wat willen we bereiken ?

Deze subdoelstelling komt in meerdere of mindere mate ook voor in de overige programma's van deze begroting. Bijvoorbeeld in programma I (Dorpsontwikkelingsplannen (DOP)) en in programma II de structuurvisie en de Strategische Toekomstvisie gemeente Stein.

De krimpvisie/eigenkrachtvisie wordt toegelicht in de paragraaf "Krimp".

Wat gaan we daarvoor doen ?

De gemeente met de DOPsgewijze aanpak werkt aan sterke en trotse gemeenschappen, en dat inwoners hier zelf invulling aan geven. Ook in 2017 e.v. doen we er alles aan om dit verder te versterken, door inzet van 1Stein, onze website, ondersteuning door inzet ambtenaren en bestuurders

en het Eigen kracht pilot budget van jaarlijks € 50.000 dat de raad t/m 2018 beschikbaar heeft gesteld.”

Subdoelstelling II Promotie en motto

Wet en regelgeving

n.v.t.

Vastgesteld beleid

- Strategische toekomstvisie
- Ruimtelijke structuurvisie

Wat willen we bereiken ?

Het vergroten van de bekendheid van de troeven van onze gemeente in de regio, zoals bijvoorbeeld de uitstekende logistieke bereikbaarheid, de hoogwaardige recreatieve voorzieningen, unieke cultuurhistorische kenmerken en de bijzondere landschapsprojecten. Dit moet leiden tot een versterking van zowel het toeristisch als het economisch profiel van onze gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen ?

Onder het motto 'Stein... wil je zien' willen we toeristische trekkers creëren of versterken. In 2017 wordt op toeristisch recreatief gebied gezocht naar verdere samenwerking en bundeling van toeristische informatie alsmede evenementen. De mogelijkheid wordt onderzocht om intensiever samen te werken met het Project Cultureel Erfgoed, de toeristische werkgroep Maaskentj en het strategisch communicatiebeleid vanuit de gemeente. Daarnaast biedt het in ontwikkeling zijnde Rivierpark Maasvallei een groot grensoverschrijdend toeristisch potentieel.

Wij kennen nog geen beleid waarmee we actief inspelen op het vergroten van de economische slagkracht en op het faciliteren van bedrijven door een goed ondernemersklimaat te bieden. In 2017 zal uitvoering worden gegeven aan het vast te stellen beleid waarbij we vooral inzetten op het stimuleren van verdergaande samenwerking tussen ondernemers in de toeristische sector.

Wat gaan we doen in 2018 en verder ?

Afhankelijk van de resultaten in 2017 wordt een doorvertaling gemaakt naar concrete uitvoeringsplannen en - projecten.

Subdoelstelling III Daadkracht en bestuurskracht

Wet en regelgeving

- Grondwet
- Gemeentewet
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Vastgesteld beleid

- Verordening artikel 212 e.v. Gemeentewet
- Strategische toekomstvisie Stein 2011-2021
- Financiële verordening (januari 2014)
- Verordening doelmatigheid en doeltreffendheid (februari 2008)
- Gezamenlijke Rekenkamercommissie gemeenten Sittard-Geleen en Stein (mei 2014)
- Beleidsnota verbonden partijen (februari 2014)
- Nota risicomanagement (februari 2014)
- Controleprotocol (maart 2016)

Wat willen we bereiken ?

Een bestuurlijke cultuurverbetering, en een sluitende meerjarenraming met een gezonde financiële positie. Dat zijn de doelstellingen waardoor het college en raad zich laten leiden in hun voorstellen en besluitvorming.

Wat gaan we daarvoor doen ?

- Financiële ruimte scheppen
- Cultuurverbetering bestuur
- Thema's gemeenteraad
- Voorziening pensioenen (oud) wethouders
- Voorziening wachtgeldverplichtingen personeel
- Voorziening boventallige medewerkers
- Voorziening uitkeringen gewezen wethouders

Financiële ruimte scheppen

Ten behoeve van de begroting 2017 zijn een aantal actiepunten onderzocht en geëffectueerd die moeten leiden tot een sluitende begroting 2017 en in meerjarig perspectief structureel in evenwicht brengen van lasten en baten. Dit heeft geleid tot navolgende besluiten:

(meerjaren)Begroting 2017:

1. Standpuntbepaling bezuinigingen.
2. Onderzoek en raadsvoorstel ontschotting 3 D's..
3. Onderzoek naar begrotingsruimte historisch, meerjarig investeringsplan, incidentele investeringen maatschappelijk nut.
4. Nieuw beleid voor oud beleid.

Op (middel)lange termijn:

5. Gemeentelijke belastingen a.d.h.v. een belastingbeleidsplan.
6. Samenwerking n.a.v. de raadsconferentie.
7. Krimpdiscussie n.a.v. het raadsdebat.
8. Kerntakendiscussie; vervolgsessie raad.

Cultuurverbetering bestuur

Op basis van het voorstel van de initiatiefgroep (bestaande uit raadsleden die het cultuurverbeteringstraject trekken) dat eind 2016 wordt aangeboden aan de gemeenteraad is het de bedoeling dat de nieuwe commissiestructuur in het eerste kwartaal van 2017 operationeel is. De focus ligt hierbij met name op een efficiëntere vergadervorm met een uitgesproken rol voor inbreng van burgers in het besluitvormingsproces.

In het kader van cultuurverbetering worden ook de rollen en verantwoordelijkheden van de gemeenteraad en het college nader uitgewerkt.

Thema's gemeenteraad

De thema's die in 2017 nader uitgewerkt worden of een vervolg moeten krijgen zijn: Toekomst Steinerbos, Samenwerking, Kerntaken, Krimp/Investeringsplan en Financiën. De initiatiefgroep heeft de intentie om de bevindingen uit het cultuurverbeteringstraject in te zetten bij beeld- en besluitvorming op bovengenoemde thema's.

Voorziening pensioenen (oud) wethouders

De voorziening pensioenen (oud) wethouders is gebaseerd op de medio 2016 bestaande feiten en inzichten. Uiteraard zijn wijzigingen (o.a. mutaties binnen het college van burgemeester en wethouders) van invloed op de voorziening. Op het moment dat zulks aan de orde is zal de voorziening op de hiervoor bestemde momenten worden geactualiseerd.

Voorziening wachtgeldverplichtingen personeel

De voorziening wachtgeldverplichtingen personeel is gevormd voor het betalen van (toekomstige) wachtgeldverplichtingen van voormalige medewerkers.

Voorziening boventallige medewerkers

De voorziening boventallige medewerkers is gevormd voor de betaling van de maandelijkse loonkosten voor boventallige medewerkers.

De voorziening, zoals deze in de begroting 2017 is opgenomen, is gebaseerd op de medio 2016 bestaande feiten en inzichten. Op het moment dat zulks aan de orde is zal de voorziening op de hiervoor bestemde momenten worden geactualiseerd.

Voorziening uitkeringen gewezen wethouders

In 2014 is de voorziening uitkeringen gewezen wethouders gevormd in verband met betalingen van te verwachten uitkeringen aan gewezen wethouders in de periode 2015 t/m 2016 om de jaarlijkse schommelingen in de uitkeringen aan gewezen wethouders te egaliseren. Indien mutaties binnen het college van burgemeester en wethouders zich voordoen, zal de voorziening op de hiervoor bestemde momenten worden geactualiseerd.

Wat gaan we doen in 2018 en verder ?

In maart 2018 vinden verkiezingen plaats. De nieuwe raad en het nieuwe college gaan dan aan de slag om te komen tot een nieuw college/raadprogramma.

Verplichte indicatoren:

indicator	eenheid	periode	Stein
Formatie*	FTE per 1.000 inwoners (toegestane formatie)	1 / 1 / 2017	5,72 FTE
Bezetting*	FTE per 1.000 inwoners (werkelijk aantal fte)	1 / 1 / 2017	5,72 FTE
Apparaatskosten**	Kosten per inwoner	2017	€ 282,93
Externe inhuur***	kosten als % v.d. totale loonsom - kosten totale inhuur externen	2017	3,2%

*Uitgangspunt is de ambtelijke formatie zoals deze thans in de Begroting 2017 is opgenomen. De formatie wordt gelijk gesteld aan de bezetting.

**Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de ambtelijke organisatie, exclusief griffie en bestuur.

***Onder de loonkosten wordt verstaan de totale kosten van de ambtelijke organisatie Loonkosten in de begroting 2017. Uitgangspunt is dat per januari 2017 alle vacatures zijn ingevuld.

Wat gaat het kosten ?

Baten en lasten

Trots en bewust van haar eigen kwaliteit (x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
				2018	2019	2020
Lasten	5.318	4.403	1.284	1.275	1.212	1.221
Baten	74	82	77	53	53	53
Saldo van baten en lasten	-5.244	-4.322	-1.207	-1.222	-1.159	-1.168
Toevoeging reserves						
Onttrekking reserves						
Resultaat	-5.244	-4.322	-1.207	-1.222	-1.159	-1.168

Toelichting relevante afwijkingen programma: Trots en bewust van haar eigen kwaliteit

Relevante afwijkingen tussen werkelijk 2015 en raming 2017

Onderwerp	Toelichting	Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / Nadeel in 2017
Wijziging BBV Overhead	In de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016 is voorgeschreven dat de kosten van overhead centraal worden begroot en in een apart hoofdstuk moeten worden opgenomen. Deze kosten mogen vanaf de begroting 2017 niet meer in de programma's worden opgenomen. In die programma's mogen dan alleen nog de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit leidt in dit programma tot een afwijking ten opzichte van het jaar 2015.	2.567	V
Voorzieningen	In 2015 is een bedrag van € 405.000 voor bovenformatieve medewerkers in de voorziening gestort, een bedrag van € 184.000 in de voorziening wachtgeldverplichtingen en een hoger bedrag van € 166.000 in de voorziening gewezen wethouders.	755	V
Inhuur	In 2015 is binnen dit programma een hoger bedrag aan inhuur personeel besteed.	275	V
Bezuinigingen	In 2017 zijn bezuinigingen op formatie en inkoop in de budgetten verwerkt.	188	V

Relevante afwijkingen tussen de ramingen 2016 en 2017

Onderwerp	Toelichting	Bedrag (x € 1.000)	Voordeel / Nadeel in 2017
Wijziging BBV Overhead	In de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016 is voorgeschreven dat de kosten van overhead centraal worden begroot en in een apart hoofdstuk moeten worden opgenomen. Deze kosten mogen vanaf de begroting 2017 niet meer in de programma's worden opgenomen. In die programma's mogen dan alleen nog de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit leidt in dit programma tot een afwijking ten opzichte van het jaar 2016.	2.436	V
Voorzieningen	In 2016 is een bedrag geraamd van € 80.000 voor aanvullende storting in de voorziening bovenformatieve medewerkers en een hoger bedrag van € 133.000 in de voorziening gewezen wethouders. Uit de voorziening wachtgeldverplichtingen is een bedrag van € 22.000 vrijgevallen.	191	V
Inhuur	In 2016 is binnen dit programma een hoger bedrag aan inhuur personeel besteed.	284	V
Bezuinigingen	In 2017 is een hoger bedrag aan bezuinigingen op formatie en inkoop in de budgetten verwerkt.	136	N
Transitie	In 2017 zijn minder overige kosten voor het transitietraject geraamd dan in 2016.	125	V

4 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

In dit hoofdstuk worden baten en de daaraan gerelateerde lasten toegelicht, die géén directe relatie hebben met de diverse programma's.

Baten en lasten

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
(x € 1.000)						
Lokale heffingen	4.972	5.390	5.505	5.615	5.728	5.841
Algemene uitkeringen	35.502	34.994	33.077	33.018	32.837	32.858
Dividend	1.404	629	306	306	306	306
Saldo financieringsfunctie	344	190	119	114	109	104
Overige algemene dekkingsmiddelen	4.745	3.543	1.882	1.010	939	890
Onvoorzien	0	-43	-134	-134	-134	-134
Overhead	0	0	-7.095	-6.743	-6.962	-7.059
Totaal (incl. mutaties reserves)	46.967	44.703	33.661	33.187	32.824	32.806

Lokale heffingen

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
(x € 1.000)						
Hondenbelasting	206	200	211	215	219	224
Invordering lokale heffingen	-30	0	0	0	0	0
OZB niet woningen	0	0	1.706	1.740	1.775	1.811
OZB woningen	0	0	3.484	3.554	3.625	3.696
OZB-eigenaren	4.077	4.403	0	0	0	0
OZB-gebruikers	603	686	0	0	0	0
Toeristenbelasting	116	101	103	105	107	110
Totaal	4.972	5.390	5.505	5.615	5.728	5.841

Algemene uitkering

Het gemeentefonds is een fonds op de rijksbegroting waaruit de gemeenten jaarlijks een algemene uitkering ontvangen. Met deze uitkering moeten gemeenten hun taken vervullen, minimaal op het niveau zoals dit door de wet wordt voorgeschreven. Ook wordt hiermee het bestuurlijke en ambtelijke apparaat in stand gehouden. Van verschillende ministeries krijgen gemeenten daarnaast specifieke uitkeringen om specifieke taken te vervullen.

In de besteding van de algemene uitkering is de gemeente vrij. Wel staan hier wettelijke taken tegenover. Over de besteding hoeft geen verantwoording aan het Rijk te worden afgelegd. De algemene uitkering is voor gemeenten de belangrijkste vrij besteedbare inkomstenbron.

Het gemeentefonds bestaat uit een algemene uitkering en diverse decentralisatie- en integratie uitkeringen. De middelen die we ontvangen binnen de algemene uitkering om de zogenaamde 3 decentralisaties te kunnen uitvoeren zijn opgenomen onder de integratie-uitkeringen.

De gegevens die in deze begroting zijn opgenomen ten aanzien van het gemeentefonds zijn gebaseerd op de gegevens uit de mei-circulaire 2016.

€ x 1.000	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
				2018	2019	2020
Algemene uitkering	18.012	18.233	17.781	18.079	18.221	18.483
Decentralisatie- en integratie uitkeringen	2.833	2.835	2.597	2.583	2.594	2.624
<i>Deelfonds sociaal domein:</i>						
WMO	3.867	4.003	3.875	3.806	3.761	3.739
Jeugdzorg	5.586	5.132	4.634	4.688	4.688	4.689
Participatie wet	5.204	4.791	4.190	3.862	3.573	3.323
Totaal	35.502	34.994	33.077	33.018	32.837	32.858

Opbrengst uit beleggingen

De gemeente heeft aandelen in vennootschappen. Door enkele vennootschappen wordt dividend uitgekeerd. In onderstaand overzicht is een specificatie van de belangrijkste baten (dividend) en lasten van de aandelen opgenomen.

(x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Dividend Enexis en B.N.G.	2.655	650	328	328	328	328
Rentelasten beleggingen	1.251	21	22	22	22	22
Totaal	306	629	306	306	306	306

Dividend aandelen Enexis en BNG:

Bij de berekening van het dividend van Enexis is in de begroting 2017 en in de meerjarenraming 2018-2020 rekening gehouden met een bedrag van € 0,67 per aandeel.

Bij de berekening van het dividend van BNG is in de begroting 2017 en in de meerjarenraming 2018-2020 rekening gehouden met een bedrag van € 1,02 per aandeel.

Rentelasten beleggingen:

De aandelen van de beleggingen zijn als activa op de balans opgenomen. Van activa worden rentelasten aan de exploitatie doorberekend.

Saldo financieringsfunctie

Dit betreft voornamelijk het saldo van de rente over de eigen financieringsmiddelen en het saldo van de toegerekende rente aan de producten van de programma's.

(x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo financieringsfunctie	344	190	239	114	109	104
Totaal (incl. mutaties reserves)	344	190	239	114	109	104

Overige algemene dekkingsmiddelen

(x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Stelposten	0	-28	-404	-429	-428	-437
Saldo kostenplaatsen	-14	-284	0	0	0	0
Bespaarde rente	1.363	1.334	1.172	1.187	1.172	1.163
Overige financiële middelen	0	0	0	0	0	0
Totaal	1.349	1.021	768	758	744	726

Stelposten

De stelposten in de overige algemene dekkingsmiddelen betreffen:

(x € 1.000)	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020
Onderuitputting kapitaallasten	50	50	50	50
Stelpost herbezetting OR	-85	-85	-85	-85
Stelpost cafetaria en leeftijdsverlof	-36	-40	-40	-40
Stelpost flexibele beloning	-28	-28	-28	-28
Stelpost ziek en piekpot	-283	-283	-283	-283
Stelpost uren grondexpl nader te benoeme	-8	-35	-35	-33
Stelpost taxaties verzekerde objecten	0	0	0	-10
Stelpost tijdelijke salarismutaties	-13	-7	-8	-7
Totaal	-404	-429	-428	-437

Toelichting stelposten

Stelpost onderuitputting kapitaallasten

Door het niet realiseren van investeringen ontstaat er een onderuitputting in de kapitaallasten. Bij deze begroting wordt door het opvoeren van deze stelpost van € 50.000 rekening gehouden met deze onderuitputting.

Stelpost flexibele beloning, OR herbezettingbudget, cafetaria model, leeftijdsverlof e.d.

In de personele begroting is rekening gehouden met een vervangingsbudget in verband met langdurige ziekte of andere reden.

Eveneens wordt in de P-begroting rekening gehouden met kosten die voortvloeien uit de rechtspositie (CAR/UWO), zoals leeftijdsverlof en flexibele beloning. Er is voor gekozen deze budgetten niet te verdelen over de diverse afdelingen maar op centraal niveau te administreren.

Stelpost uren grondexploitatie nader te benoemen:

Aan de grondexploitatie complexen worden directe personeelskosten toegeschreven. Doordat het aantal grondexploitatie complexen afneemt kunnen minder personeelskosten aan de complexen worden toegeschreven. De kosten van deze capaciteit zijn voorlopig op deze post terecht gekomen. Indien de uitwerking van de structuurvisie extra capaciteit vraagt, dan zal deze stelpost vervallen. Indien dit niet het geval is, dan zal vacaturruimte worden geschrapt waardoor de totale beschikbare capaciteit minder wordt.

Stelpost taxaties

Een keer per 4 jaar wordt een integrale taxatie van de bezittingen van de gemeente worden uitgevoerd om de juiste verzekeringswaarde te bepalen. Hierdoor wordt vermeden dat er wellicht sprake is van onder- of oververzekering.

Stelpost tijdelijke salarismutaties:

Deze stelpost bestaat uit personele lasten die vooraf niet toe te rekenen zijn aan de medewerkers en of afdeling waarvan zij deel uit maken.

Deze lasten, uitgaven op het gebied van herbezetting, cafetaria middelen, leeftijdsverlof, flexibele beloning, ouderschapsverlof enz. doen zich gedurende het lopende jaar voor.

Bespaarde rente:

Het eigen vermogen dient als financieringsbron. De beschikbaarheid van het eigen vermogen vermindert de behoefte aan rentedragend vreemd vermogen waardoor de rentekosten kunnen worden verlaagd. De bespaarde rente is berekend over de reserves en voorzieningen per 1 januari van het desbetreffende jaar.

Onvoorziene uitgaven

Onvoorzien

	Rekening		Begroting	Begroting	Meerjarenraming			
	(x € 1.000)		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Onvoorzien			0	-43	-134	-134	-134	-134
Totaal			0	-43	-134	-134	-134	-134

Verschil begroting 2017-werkelijk 2015

In de primaire begroting is een verplichte post onvoorzien opgenomen, die in de loop van 2017 kan worden aangewend. Voor de rekening 2015 geldt dat geen bedrag op deze post mag worden verantwoord. Indien het budget niet volledig is aangewend valt dit vrij ten gunste van het resultaat.

Verschil begroting 2017/2016:

In 2016 is een deel van het budget ingezet zodat nog € 43.000 resteert.

Reserves die niet gekoppeld zijn aan een programma

Mutaties reserves	Rekening		Begroting	Begroting	Meerjarenraming			
	(x € 1.000)		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Algemene reserve			3.635	1.979	1.982	26	28	28
Reserve knelpunten gemeentelijke huisves			-389	41	-1.066	41	41	41
Res.tijdelijke verhoging pensioenpr. ABP			142	0	0	0	0	0
Reserve krimp			-160	338	50	50	0	0
Reserve incidentele investering			168	164	148	135	126	95
Totaal			3.396	2.522	1.114	252	195	164

In bovenstaande tabel zijn reserves opgenomen die niet rechtstreeks aan een programma kunnen worden gekoppeld, omdat een rechtstreeks verband ontbreekt.

Algemene reserve:

Onderstaand overzicht geeft de mutaties van de algemene reserve in de jaren weer:

	* € 1.000	Werkelijk 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Doorgeschoven posten 2014 --> 2015		-425		
Doorgeschoven post DVC		-392		
Storting in voorziening boventallige medewerkers		-405		
Storting in voorziening wachtgeldverplichting personeel		-55		
Vormen reserve fietsbrug Meers *		-1.000		
Projectkosten Achter de Hegge		-23	-200	
Kosten cultuurtraject bestuur		-34		
Kosten MT en oude contracten		-214		
Kosten organisatievernieuwing		-179		
Kosten onderzoek W&I		-100		
Dekking reserve gemeentelijke huisvesting en MFC		-700		
Upgraden begraafplaatsen		-39		
Afschrijven investeringen maatschappelijk nut		-357		
Vervroegd afschrijven voormalig zwembad		-177		
Toevoeging i.v.m. door te schuiven budget DVC		465		
Escrow uitkering Essent			282	
Verbreden brug Berg aan de Maas			-766	
Kosten organisatievernieuwing (3e wijziging 2015)			-105	
Individueel keuzebudget 2016			-270	
Doorgeschoven posten naar 2016 (5e wijziging 2016)			-1.364	

* € 1.000	Werkelijk 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Cultuurtraject raad		-20	
Terugstorten restant subsidie St. Augustinuskerk		18	
Doorschuiven project upgraden begraafplaatsen naar 2016		445	-445
Dekking 50% kosten vijver Steinerbos			-250
Onttrekking ten gunste van reserve gemeentelijke huisvesting			-1.107
Dekking kapitaallasten incidentele investering DVC			-14
Dekking kosten functionele loods Berg aan de Maas			-166
Mutaties algemene reserve algemene dekkingsmiddelen	-3.635	-1.979	-1.982
Bijdrage aan voorz. te verwachte verliezen grondexploitaties	-18	2	
Winst centrumplan/mergelakker			1.352
Mutaties algemene reserve grondexploitaties (Programma III)	-18	2	1.352
Totaal mutaties algemene reserve	-3.653	-1.977	-630

*In 2015 (Amendement raad 6 november 2014) is vanuit de algemene reserve de bestemmingsreserve fietsbrug Meers gevoed met een bedrag van € 1 miljoen. Bij aanwending van deze € 1 miljoen zal binnen de bestaande budgetten dekking gezocht worden voor de hiermee samenhangende rentekosten.

Reserve krimp

Vanaf 2011 wordt via de maatstaf krimp geld uit het gemeentefonds ontvangen. De voeding fluctueert als gevolg van de ontwikkelingen van het aantal inwoners, woonruimten en de uitkeringsfactor. De onttrekking uit deze reserve voor 2017 is € 50.000 visie op demografische ontwikkeling.

Reserve Gemeentelijke huisvesting

Deze reserve wordt gevoed met de verkoopopbrengst van de grond (voormalig gemeentehuis) en ingezet ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten van het huidige gemeentehuis.

Reserve incidentele investeringen

In 2012 is € 2.494.000 uit de algemene Essent reserve onttrokken. Vanaf 2012 wordt deze reserve ingezet ter dekking van jaarlijkse afschrijvingskosten van incidentele investeringen.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkingsvorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Bank Nederlandse Gemeenten	Private onderneming	Het genereren van extra inkomsten voor de gemeente uit eventueel verkregen dividend.
Enexis	Private onderneming	Het genereren van extra inkomsten voor de gemeente uit eventueel verkregen dividend.

5 OVERHEAD

Als gevolg van de gewijzigde voorschriften in het BBV, wordt de overhead vanaf 2017 niet meer verdeeld over diverse posten in de begroting, maar wordt het volledige bedrag zichtbaar gemaakt op één product (taakveld overhead) als onderdeel van programma 5.

Definitie van overhead: het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning van medewerkers primaire proces.

Uitgangspunt blijft echter, dat de gemeente de integrale kosten via de heffingen in rekening kan brengen. Dat zijn de directe kosten vermeerderd met een redelijke opslag voor de overhead. Voor het bepalen van die redelijke overhead werd onder het oude BBV aangesloten bij de manier waarop in de begroting de overhead werd toegerekend. Door de wijziging in de voorschriften kan dat niet meer. De overhead kan alleen buiten de begroting om aan de tarieven worden toegerekend. In verband daarmee is het noodzakelijk om daarvoor een systematiek te bepalen.

De gemeente is vrij in de wijze waarop overhead aan heffingen wordt doorberekend. Omdat bij de toerekening van overhead altijd sprake is van arbitraire keuzes, is een relatief eenvoudige methode goed te rechtvaardigen. In de begroting 2017 is uitgegaan van het toerekenen van overhead aan de heffingen op basis van de omvang van het betreffende taakveld. Het opslagpercentage wordt dan als volgt berekend:

Overhead / totale lasten taakvelden excl overhead excl mutatie reserves = opslagpercentage

Op basis van de begroting van de gemeente Stein is de opslag voor 2017 berekend op 14,5%.

Overhead (€)	Lasten taakvelden ex overhead ex reserves(€)	Opslag %
7.201.271	49.500.773	14,5%

Voordeel van deze systematiek is de eenvoud. Omdat alle lasten met een vast percentage worden verhoogd, kan het bedrag dat in de heffing wordt betrokken met een vast percentage van 14,5% worden verhoogd. Deze systematiek wordt ook gebruikt bij investeringen en de grondexploitatie

6 PARAGRAFEN

6.1 Paragraaf 'Lokale heffingen'

Het pakket van de gemeentelijke belastingen en heffingen bestaat in Stein uit een 6-tal heffingen. Deze worden gelegitimeerd door verordeningen die de raad elk jaar vastgesteld.

De lokale heffingen worden ingedeeld in twee categorieën:

- Belastingen: Deze worden door de overheid dwangmatig opgelegd. Voor de belastingbetaler staat hier geen individuele aanwijsbare prestatie tegenover. Belastingplichtigen hebben feitelijk geen keuzemogelijkheid.
- Heffingen: Dit zijn betalingen aan de overheid voor een door de overheid individueel geleverde specifieke overheidsprestatie. De heffingen zijn gebaseerd op het profijtbeginsel. Iemand die van de overheid profiteert, betaalt hiervoor een bijdrage.

Algemeen

Waarom wordt belasting geheven?

Een gemeente genereert geen winst zoals een private onderneming. De lasten die de gemeente jaarlijks maakt voor het lokaal bestuur en het onderhouden en in stand houden van wegen, riolering, scholen, openbaar groen etc. worden voor een groot gedeelte gedekt uit de van het Rijk ontvangen algemene uitkering. Omdat de algemene uitkering niet de volledige uitgaven dekt, moet de gemeente zelf ook baten genereren. Dit gebeurt door het heffen van belastingen, heffingen en privaatrechtelijke heffingen.

Verskil algemene heffingen en specifieke heffingen

Bepaalde belastingen/heffingen mogen alleen worden opgelegd als kosten worden gemaakt voor dit doel. Zo mag bijvoorbeeld de opbrengst van de afvalstoffenheffingen niet hoger zijn dan de kosten die hiervoor worden gemaakt. Er zijn ook belastingen/ heffingen die een algemeen karakter hebben. Deze zijn wat hoogte en besteding betreft niet voor een specifiek doel bestemd, maar dienen ter dekking van algemene uitgaven.

De heffingen van de gemeente Stein zijn

- Onroerende Zaak Belastingen (OZB)
- Afvalstoffenheffingen
- Rioolheffingen
- Hondenbelasting
- Toeristenbelasting
- Leges

Totstandkoming van de tarieven:

Jaarlijks worden bij het vaststellen van de begroting ook de opbrengsten voor de belastingen/heffingen en retributies door de gemeenteraad vastgesteld. In de raad van 10 november 2016 wordt, na vaststelling van de programmabegroting 2017, per belasting/heffing een aparte verordening vastgesteld met daarin opgenomen het doel, de grondslag en de definitieve tarieven 2017 van de belasting/heffing.

Tarievenbeleid:

In de programmabegroting 2017-2020 is voor de Onroerend Zaak Belastingen rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van de opbrengst met 2%, exclusief de mutaties van areaaluitbreiding door ver- en nieuwbouw. Bij de overige belastingen, tarieven en heffingen is met een jaarlijkse stijging van 2% rekening gehouden tenzij dit door de wettelijke voorschriften niet mogelijk is.

De opbrengst van de tarieven voor de afvalstoffen- en rioolheffingen zijn jaarlijks 100% kostendekkend in de begroting opgenomen.

Opbrengsten:

Overzicht opbrengsten heffingen

Geraamde inkomsten € x 1.000	2016	2017	2018	2019	2020
OZB	5.089	5.190	5.294	5.400	5.507
Afvalstoffenheffingen	2.497	2.442	2.457	2.433	2.437
Rioolheffingen	2.588	2.830	3.006	3.149	3.151
Hondenbelasting	200	211	215	219	224
Toeristenbelasting	101	103	105	107	110

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Doel van de belasting/heffing:

De opbrengst van deze belastingen is een algemeen dekkingsmiddel. Tegenover deze belastingopbrengsten staan geen specifieke uitgaven.

Wie is belastingplichtig?

De OZB wordt geheven van:

1. de eigenaren van alle woningen en
2. de eigenaren en gebruikers van niet-woningen (bedrijven, scholen, trafo's etc.) binnen de gemeentegrenzen.

Grondslag van de heffing

De grondslag voor de heffing is de WOZ-waarde. Dit is de waarde volgens de Wet Onroerende Zaken. De tarieven voor de OZB zijn mede afhankelijk van de getaxeerde WOZ-waarden.

Overige informatie

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook verschillen in belastingcapaciteit. Voor de belastingcapaciteit wordt een afgeleide van de waarde van onroerende zaken gebruikt. Gemeenten die binnen hun grenzen veel hoog gewaardeerd onroerend goed hebben, ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt met 80% rekening gehouden en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekkentarij toegepast. Dit rekkentarij is globaal afgeleid van het gemiddelde OZB-tarief. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, is niet relevant voor deze aftrekpost bij de algemene uitkering..

Afvalstoffenheffingen

Doel van de belasting/heffing:

De opbrengsten van deze heffingen worden benut voor het dekken van de kosten voor het ophalen, verwijderen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen en de kosten voor heffing en invordering.

Wie is belastingplichtig?

De gebruiker van een perceel waar huishoudelijke afvalstoffen kunnen ontstaan, is belastingplichtig. Dit kan een woning zijn, maar ook bijvoorbeeld een vakantiehuis naast een woonhuis.

Grondslag van de heffingen

Voor de afvalstoffenheffingen worden hoofdzakelijk tarieven per kilo aangeboden afval, per lediging afvalbak en een vast recht gehanteerd.

Verwachte kosten

De gemeente heeft een wettelijk inzamelplicht voor het afval van huishoudens. Om deze kosten transparant te maken, zijn de kosten naar taakveld uitgesplitst.

Verdeling kosten

Uit onderstaande overzicht blijkt dat het grootste deel van de gemeentelijke kosten staat op het taakveld afval (€ 2.031.000). Deze kosten bestaan vooral uit het daadwerkelijk inzamelen en

verwerken van het huishoudelijke afval inclusief het scheiden van afval en het recyclen. Ook de kosten voor de heffing en invordering van de afvalstoffenheffingen worden binnen dit taakveld verantwoord. Denk hierbij aan het versturen van juiste aanslagen aan de juiste personen. Naar verwachting wordt € 307.000 uitgegeven aan taken die onder het taakveld verkeer en wegen vallen. Zo draagt het schoonmaken en het schoonhouden van de wegen bij aan een afvalvrije openbare ruimte.

Daarnaast is € 339.000 toegerekend van het taakveld overhead. Dit zijn kosten die worden gemaakt voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

De compensabele BTW bedraagt € 432.000 en wordt, conform de BBV-wetgeving, eveneens aan de kosten toegerekend.

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een afvalstoffenheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. In Stein is de afvalstoffenheffing volledig kostendekkend.

Berekening van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffingen 2017		
		<i>bedragen * € 1.000</i>
lasten taakvelden		
2.1 verkeer en vervoer	307	
7.3 afval	2.031	
totaal lasten taakvelden	2.338	
baten exclusief heffingen		
7.3 afval	667	
totaal baten taakvelden	667	
netto lasten taakvelden		
	1.671	
toe te rekenen lasten:		
overhead	339	
compensabele BTW	432	
totale lasten	2.442	100%
opbrengst heffingen	2.442	
dekking		100%

Rioolheffingen

Doel van de belasting/heffing

De opbrengst van deze heffingen wordt benut voor het dekken van de kosten van afval-, hemel- en grondwater (inclusief rioleringen).

Wie is belastingplichtig?

De belasting wordt geheven:

- a. van degene die bij het begin van het belastingjaar het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht het genot heeft van een perceel dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering, verder te noemen: eigenarendeel; en
- b. van de gebruiker van een perceel van waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd dan wel dat belang heeft bij nakoming van de gemeentelijke waterzorgplichten, verder te noemen: gebruikersdeel.

Grondslag van de heffing

Stein baseert zich op het eigendomsrecht. Per perceel wordt een vast bedrag opgelegd. Daarnaast worden de grootverbruikers aangeslagen bij een gebruik van meer dan 200 m³ water.

Verwachte kosten

De gemeente is wettelijk verplicht haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Om deze kosten transparant te maken, zijn de kosten naar taakveld uitgesplitst.

Verdeling kosten

Het merendeel van de gemeentelijke kosten betreft het taakveld riolering. De kosten bestaan vooral uit kosten voor het nakomen van de gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater, m.n. aanleg en onderhoud van rioleringen en de kosten voor heffen en invorderen van de rioolheffingen.

Verder is € 314.000 opgenomen voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

Naar verwachting wordt € 113.000 uitgeven aan straatreiniging welke onder het taakveld verkeer en wegen valt. Dit voorkomt overbelasting van het rioolstelsel bij piekbelasting.

De compensabele BTW bedraagt € 347.000 en wordt, conform de BBV-wetgeving, eveneens aan de kosten toegerekend.

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 228a van de Gemeentewet een rioolheffingen invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. In Stein is de rioolheffing volledig kostendekkend.

Berekening van kostendekkendheid van de rioolheffing 2017		
	<i>bedragen * € 1.000</i>	
lasten taakvelden		
2.1 verkeer en vervoer	113	
7.2 riool	2.051	
8.1 ruimtelijke ordening	5	
totaal lasten taakvelden	2.169	
baten exclusief heffingen		
nvt	0	
totaal baten taakvelden	0	
netto lasten taakvelden	2.169	
toe te rekenen lasten:		
overhead	314	
compensabele BTW	347	
totale lasten	2.830	100%
opbrengst heffingen	2.830	
dekking		100%

Hondenbelasting

Doel van de belasting/heffing

De opbrengst van de hondenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Tegenover deze opbrengsten staan geen specifieke uitgaven.

Wie is belastingplichtig?

Deze belasting wordt geheven van de binnen de gemeente wonende houder van één of meerdere honden.

Grondslag van de heffing

De heffing heeft een fiscaal karakter en is gebaseerd op het aantal honden dat door een belastingplichtige wordt gehouden.

Tarieven hondenbelasting:

	2016	2017
1 ^e en volgende hond	85,00	86,70
Kennel	352,40	359,45

Overige informatie

De aanslag hondenbelasting wordt gecombineerd met de aanslag gemeentelijke heffingen opgelegd. Vanaf 2009 wordt structureel gecontroleerd op het bezit van een hond in relatie tot de hondenbelasting. De controle vindt verspreid over de gemeente plaats en rouleert jaarlijks waardoor iedere wijk/straat een keer aan de beurt komt.

Toeristenbelasting

Doel van de belasting/heffing

De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel. Een deel van de opbrengst wordt aangewend voor de revitalisering van het toerisme en de recreatie.

Wie is belastingplichtig?

Belastingplichtige is die persoon die verblijft (overnacht) in de gemeente Stein zonder in het bevolkingsregister van deze gemeente te zijn opgenomen.

Grondslag van de heffing

Per persoon wordt per overnachting een bedrag geheven.

Tarieven toeristenbelasting:

	2016	2017
Tarief per overnachting	1,84	1,88

De verordening op de toeristenbelasting is zodanig aangepast dat kleinschalige recreatie (kamperen bij de boer tot € 10,00 per persoon per nacht) onder de uitsluitingsgronden valt.

Overige informatie

De toeristenbelasting wordt per kwartaal, op aangifte, achteraf opgelegd.

Leges

Doel van de belasting/heffing

Het heffen van leges vindt plaats als vergoeding voor geleverde diensten.

Wie is belastingplichtig?

Leges worden geheven van de aanvrager van de dienst.

Grondslag van de heffing

De grondslag is divers en afgestemd op de gevraagde dienstverlening.

Tarieven

De hoogte van de tarieven is divers en afhankelijk van de dienst die wordt aangevraagd. Uitgangspunt is een jaarlijkse verhoging met 2% tenzij de tarieven wettelijk zijn gemaximeerd.

Overige informatie

De geraamde totale legesopbrengst mag niet hoger zijn dan de geraamde totale uitgaven. Bij het bepalen van de leges tarieven wordt hier mee rekening gehouden. De legesverordening bestaat uit drie delen (zogenoeten titels) die vervolgens weer zijn opgebouwd in hoofdstukken. Bij de legesverordening is het in het nieuwe BBV vereist dat de kostendekkend per hoofdstuk in beeld wordt

gebracht. In onderstaande tabellen is de kostendekkendheid van de leges opgenomen conform het nieuwe BBV. Het bepalen van de mate van kostendekkendheid is een continu proces. Omdat dit het eerste jaar is dat we de kostendekkendheid op deze manier moeten presenteren, verwachten we dat dit onderdeel zich in komende jaren verder zal ontwikkelen.

Titel 1 – Algemene dienstverlening

We streven naar 100% kostendekkendheid, maar zijn hierin beperkt door de gemaximeerde legestarieven vanuit het Rijk. Zie hieronder de mate van kostendekkendheid voor de leges burgerzaken.

Titel 1 : Algemene dienstverlening	lasten	baten	kosten dekking
Burgerlijke stand	31.550	30.900	98%
Reisdocumenten	134.450	115.250	86%
Rijbewijzen	70.350	65.500	93%
Verstrekingen uit gemeentelijke basisregistraties	32.900	25.000	76%
Kansspelen	2.325	1.250	54%
Verkeer en Vervoer	11.950	4.000	33%
Diversen	6.425	3.475	54%
Totaal	289.950	245.375	85%

Titel 2 – Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Het grootste gedeelte van de kosten en opbrengsten binnen titel 2 vallen binnen het hoofdstuk van de Omgevingsvergunning.

Titel 2 : Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgevings-vergunningen	lasten	baten	kosten dekking
Omgevingsvergunningen	314.725	289.000	92%
Totaal	314.725	289.000	92%

Binnen titel 2 wordt dus grofweg 94% van de kosten gedekt door baten. De leges in titel 2 zijn aldus niet 100% kostendekkend. De afgelopen jaren zien we dat de kostendekkendheid onder druk is komen te staan vanwege ontwikkelingen op de markt en op het gebied van wetgeving.

Titel 3 – Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn

Titel 3 vormt een klein gedeelte van onze legesinkomsten. Onze tarieven zijn hier niet kostendekkend, de mate van kostendekkendheid ligt rond de 54%.

Titel 3 : Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijnen	lasten	baten	kosten dekking
Horeca	11.425	6.175	54%
Organiseren van evenementen of markten	14.575	7.875	54%
Brandveiligheidsverordeningen	2.250	1.225	54%
Totaal	28.250	15.275	54%

Vergelijking regionaal

In onderstaande tabel zijn de gegevens over de woonlasten 2016 van de 4 gemeenten van de Westelijke Mijnstreek opgenomen. De cijfers zijn afkomstig uit het belastingoverzicht 2016 dat door de provincie Limburg in maart 2016 is gepubliceerd.

Gemiddelde woonlasten van een 4-persoons huishouden met een eigen woning met een gemiddelde WOZ-waarde:

Gemeentelijke woonlasten	Stein	Beek	Schinnen	Sittard-Geleen
OZB				
Gemiddelde WOZ-waarde	173.936	180.662	189.856	149.379
Tarief eigenaren woningen	0,1709%	0,1514%	0,1609%	0,1824%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,3032%	0,2659%	0,2110%	0,4601%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,2551%	0,2155%	0,2191%	0,3509%
OZB aanslag eigenaar	297,26	273,46	305,48	272,47
Afvalstoffenheffing				
Tarief vastrecht	145,00	112,68	105,00	163,81
Tarief per kg restafval	0,19	0,12	0,19	0,19
Tarief per kg groenafval	0,12	0,19	0,19	0,12
Tarief per lediging	0,78	0,78	0,78	0,80
Aanslag afvalstoffenheffing	231,00	200,28	200,04	246,33
Rioolheffing				
rioolheffing eigenaar	204,00	220,09	-	183,10
rioolheffing gebruiker	-	-	277,75	-
Aanslag rioolheffing	204,00	220,09	277,75	183,10
Totale woonlasten	732,26	693,83	783,27	701,90

Gemiddelde woonlasten van een 4-persoons huishouden in een huurwoning

Gemeentelijke woonlasten	Stein	Beek	Schinnen	Sittard-Geleen
Afvalstoffenheffing				
Tarief vastrecht	145,00	112,68	105,00	163,44
Tarief per kg restafval	0,19	0,12	0,19	0,19
Tarief per kg groenafval	0,12	0,19	0,19	0,12
Tarief per lediging	0,78	0,78	0,78	0,80
Aanslag afvalstoffenheffing	231,00	200,28	200,04	246,33
Rioolheffing				
rioolheffing gebruiker	-	-	277,75	-
Aanslag rioolheffing	-	-	277,75	-
Totale woonlasten	231,00	200,28	477,79	246,33

Verplichte indicatoren:

indicator	eenheid	periode	Stein	Gemeente-klasse 25.000-50.000 inwoners
Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro	2015	174	219
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuis-houden	In Euro's	2016	702	648
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuis-houden	In Euro's	2016	794	732

6.2 Paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'

Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Stein acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Risicoprofiel

Om de risico's van Gemeente Stein in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Het risicoprofiel is tot stand gekomen door gebruik te maken van een softwareprogramma (NARIS) waarmee risico's schematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn vanuit de stafdiensten in totaal 32 risico's in beeld gebracht. Dit zijn zowel grote als kleine risico's, risico's met interne of externe oorzaak en operationeel dan wel strategisch van aard. In onderstaand overzicht worden echter alleen de tien risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg
1	Instellingen waarvoor de gemeente garant staat kunnen hun verplichtingen niet nakomen.	Financieel - Aflossingsverplichting voor de gemeente	10%	max.€ 6.300.000
2	WMO: Open einde regeling, autonome groei van uitgaven Gevolg budgetten zijn ontoereikend om de voorzieningen te faciliteren	Financieel -	50%	max.€ 1.000.000
3	De financiële gevolgen van de gewijzigde legionellawetgeving zijn nog niet in beeld gebracht (en niet opgenomen in de begroting)	Financieel - Hogere beheerskosten van accommodaties	90%	max.€ 150.000
4	bij ontbreken van een structuurvisie welke verplicht is voor het gehele grondgebied, kan er geen bovenplanse vereveningsbijdrage worden geheven bij planinvulling/ en exploitatie.	Financieel - financieel gemis	30%	max.€ 375.000
5	Transitietraject kan leiden tot het beëindigen van het dienstverband van medewerkers	Financieel -	30%	max.€ 375.000
6	Verdrinking in het zwembad	Financieel - Schadeclaim	30%	max.€ 375.000
7	RWM kan haar verplichtingen niet nakomen ten aanzien van de geldening van	Financieel - aanspraak op de door de gemeente verstrekte garantstelling	10%	max.€ 1.100.000

	1,1 miljoen waarvoor de gemeente garant staat			
8	Softwareontwikkeltraject niet conform OTAP(ontwikkel-testen-accepteren-productie).	Financieel - Niet functionerende applicaties bij het leveren van een dienst/product in het kader van de uitvoering van een wettelijke taak	70%	max.€ 150.000
9	Afstempelen van staatsobligaties als gevolg van financiële crisis	Financieel - Een lagere terugbetaling van uitgezette gelden (obligaties)	30%	max.€ 350.000
10	Niet controleren van alle toezichttaken	Financieel - fin. aansprakelijkheid	10%	max.€ 1.000.000

Totaal grote risico's	€ 11.175.000
Overige risico's	€ 3.267.000
Totaal alle risico's	€ 14.442.000

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 14.442.000)) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag
5%	€ 395.096
10%	€ 494.177
15%	€ 576.322
20%	€ 650.674
25%	€ 720.363
30%	€ 789.690
35%	€ 860.341
40%	€ 934.369
45%	€ 1.009.397
50%	€ 1.088.461
55%	€ 1.169.375
60%	€ 1.256.336
65%	€ 1.347.717
70%	€ 1.448.020
75%	€ 1.560.935
80%	€ 1.701.924
85%	€ 1.900.749
90%	€ 2.297.317
95%	€ 4.171.504

Uit bovenstaande tabel blijkt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2.297.317 (benodigde weerstandscapaciteit).

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Stein bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	€ 18.058.000
Begrotingsruimte	€ 300.965
Post onvoorzien	€ 134.000
Stille reserves/geheime reserves	€ 0
Totale weerstandscapaciteit	€ 17.623.035

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 17.623.035}}{\text{€ 2.297.317}} = 7.66$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van de Gemeente Stein valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Financiële kengetallen:

Als gevolg van een wijziging in het BBV worden in deze paragraaf een aantal kengetallen opgenomen. Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. Deze kengetallen worden in hier opgenomen omdat deze paragraaf weergeeft hoe solide de begroting is en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen.

Indicator	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Netto schuldquote	65%	48%	97%	108%	107%	114%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	51%	40%	84%	94%	94%	102%
Solvabiliteitsratio	31%	29%	26%	26%	26%	24%
Structurele exploitatieruimte	5,8%	-1,0%	-0,7%	0,4%	0,2%	0,0%
Grondexploitatie	-5,9%	-0,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens	103%	103%	103%	103%	103%	103%

Bovenstaande tabel geeft op de volgende manier inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente Stein;

Bovenstaande tabel geeft op de volgende manier inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente Stein:

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hoe lager de netto schuldquote, hoe lager de relatieve schuldenlast. De netto schuldquote stijgt door de toename van de schulden (vreemd vermogen). Deze toename van de schulden heeft ook effect op de solvabiliteitsratio.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Er is tevens een tweede berekening van de netto schuldquote, maar nu gecorrigeerd met de doorverstrekte leningen aan woningbouwcorporaties en deelnemingen. In de eerste berekening van de netto schuldquote zijn deze verstrekte leningen niet meegenomen, omdat er een risico bestaat dat de gemeente deze bedragen niet (volledig) zal kunnen terugvorderen.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio is de verhouding tussen eigen vermogen en totaal vermogen. Het geeft weer in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe beter de gemeente hier toe in staat is..

Structurele exploitatieruimte

Het percentage voor structurele exploitatieruimte geeft de mate aan waarin de structurele lasten volledig afgedekt worden door structurele baten en de mate waarin al of niet beroep gedaan hoeft te worden op incidentele middelen die maar tijdelijk beschikbaar zijn.

Grondexploitatie

Deze indicator geeft de verhouding weer tussen de boekwaarde van de gronden en de totale baten van de gemeente.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens

De indicator belastingcapaciteit geeft aan hoe hoog de gemiddelde woonlasten voor een gezin zijn in de gemeente Stein ten opzichte van het landelijke gemiddelde van het voorgaande jaar.

6.3 Paragraaf 'Grondbeleid'

Inleiding

Het grondbeleid van de gemeente Stein is vastgelegd in de Nota Grondbeleid. Het grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel om de visie van de gemeente te realiseren. Deze visie heeft de gemeente vastgelegd in de "Strategische toekomstvisie", de "Ruimtelijke Structuurvisie 2015-2025" en het coalitieakkoord Het grondbeleid heeft hoofdzakelijk invloed op en samenhang met het Programma "Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving".

Nota Grondbeleid

In de Raadsvergadering van 28 mei 2015 heeft uw Raad de nota Grondbeleid vastgesteld. In de nota Grondbeleid is de relatie gelegd met het Coalitieakkoord 2014-2018 en het relevante beleid en wet- en regelgeving.

De nota bevat de kaders waarbinnen het grondbeleid wordt uitgevoerd.

Met betrekking tot het Grondbeleid heeft de gemeente de volgende doelstelling:

- Stein moet een aantrekkelijke woongemeente blijven met behoud van leefbare kernen.
- Een goede spreiding van evenwichtig woningaanbod met voldoende betaalbare wooneenheden voor jongeren en jonge gezinnen en voldoende aanbod van levensloopbestendige woningen.
- Een toename van de ruimtelijke en functionele kwaliteit van zowel de woon- en werkgebieden, als het buitengebied van Stein.
- Binnen de kernen een maximale kwaliteitsverbetering, clustering, multifunctionaliteit en flexibiliteit van maatschappelijke accommodaties en voorzieningen.

De gemeente Stein voert zgn. "situationeel grondbeleid". Dat wil zeggen dat afhankelijk van de geformuleerde doelstellingen en de prioriteit die de gemeente Stein aan een ontwikkeling geeft, wordt gekeken welke rol de gemeente in het proces wil innemen. Bij het bepalen van de rol van de gemeente is de uitvoeringsparagraaf van de Ruimtelijke Structuurvisie leidend.

In de Nota Grondbeleid zijn ook de financiële kaders van het te voeren beleid vastgelegd.

Grondprijzennota

Conform de nota Grondbeleid worden de grondprijzen periodiek bijgesteld op grond van marktontwikkelingen en prijswijzigingen. Uitgangspunt bij het vaststellen van grondprijzen is dat grond wordt verkocht tegen marktconforme prijzen. Bij de bepaling van de grondprijs moet invulling worden gegeven aan het kostenverhaal en moet ongeoorloofde staatssteun worden voorkomen.

In onderstaand overzicht is de verwachte ontwikkeling van de grondprijzen opgenomen. Aangezien de gemeente na 2017 niet meer beschikt over bouw kavels zijn de grondprijzen meerjarig ongewijzigd gebleven.

	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Sociale woningbouw					
Woningen/appartementen (incl. zorgwoningen)	€ 19.500 p/kavel	€ 19.500 p/kavel	€ 19.500 p/kavel	€ 19.500 p/kavel	€ 19.500 p/kavel
Woonwagendplaatsen	€ 16.020	€ 16.020	€ 16.020	€ 16.020	€ 16.020
Woningbouw					
Vrije kavels/projectbouw	€ 210,- p/m ²	€ 210,- p/m ²	€ 210,- p/m ²	€ 210,- p/m ²	€ 210,- p/m ²
Kavels tbv starters	€ 133,- p/m ²	€ 133,- p/m ²	€ 133,- p/m ²	€ 133,- p/m ²	€ 133,- p/m ²
Maatschappelijke voorzieningen zonder winstoogmerk					
Sociaal-culturele en maatschappelijke voorz.	€ 102,- p/m ² bvo	€ 102,- p/m ² bvo	€ 102,- p/m ² bvo	€ 102,- p/m ² bvo	€ 102,- p/m ² bvo
Onderwijs-, sport- en recreatieve voorziening	€ 80,- p/m ²	€ 80,- p/m ²	€ 80,- p/m ²	€ 80,- p/m ²	€ 80,- p/m ²
Zorginstellingen	€ 130,- p/m ² bvo	€ 130,- p/m ² bvo	€ 130,- p/m ² bvo	€ 130,- p/m ² bvo	€ 130,- p/m ² bvo
Maatschappelijke voorziening met winstoogmerk					
	€ 200,- p/m ² bvo	€ 200,- p/m ² bvo	€ 200,- p/m ² bvo	€ 200,- p/m ² bvo	€ 200,- p/m ² bvo

Relevant beleid en wet- en regelgeving

Ruimtelijke Structuurvisie Stein 2015-2025

De in februari 2015 vastgestelde Ruimtelijke Structuurvisie bevat de hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid voor het gemeentelijke grondgebied. De structuurvisie geeft ambitie, richting en koers aan de mogelijke ruimtelijke inrichting van de gemeente voor de nabije toekomst.

Provinciale Omgevingsplan Limburg 2014

Eind 2014 heeft Provinciale Staten het nieuwe Provinciale Omgevingsplan Limburg 2014 (hierna: POL) vastgesteld. Het POL is een plan met een formele wettelijke status, een visiedocument waarmee de provincie vastlegt wat ze samen met haar omgevingspartners wil doen om in Limburg de fysieke voorwaarden voor een optimaal leef- en vestigingsklimaat te realiseren. In het POL staat met name de kwaliteit van de fysieke kanten van het leef- en vestigingsklimaat centraal. In algemene zin gaat het ontwerp POL2014 uit van het principe meer stad, meer land.

Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (SVWZL)

Met deze structuurvisie (als opvolger van de regionale structuurvisie Wonen Westelijke Mijnstreek uit 2011) varen de 18 gemeenten in Zuid-Limburg een gezamenlijke koers op het gebied van wonen en woningvoorraadontwikkelingen. Doel is het creëren van een excellent woon- en leefklimaat in Zuid-Limburg door een goed functionerende woningmarkt met aantrekkelijke, elkaar aanvullende woonmilieus. Kader voor de SVWZL is het POL.

Deze structuurvisie is in september 2016 aan de gemeenteraad van Stein voorgelegd ter vaststelling.

Regionale prestatieafspraken Westelijke Mijnstreek 2016-2018

De gemeenten, woningcorporaties en huurdersbelangenorganisaties in de Westelijke Mijnstreek hebben op 24 februari 2016 prestatieafspraken gemaakt. De prestatieafspraken omvatten:

- vormgeven aan ons partnerschap
- woningvoorraad
- betaalbaarheid en beschikbaarheid van het wonen
- kwaliteit en duurzaamheid van de woningvoorraad
- zorg en welzijn
- leefbaarheid en gebiedsgericht werken

Woonvisie Stein 2016

Passend binnen de regionale kaders (SVWZL en regionale prestatieafspraken), vormt de woonvisie een uitwerking van de strategische toekomstvisie Stein 2011-2021 en de ruimtelijke structuurvisie Stein 2015-2025 specifiek m.b.t. het thema wonen.

Nieuwe Grondexploitatiewet

De Wet op de ruimtelijke ordening (Wro) is op 1 juli 2008 in werking getreden ter vervanging van de oude WRO. De grondexploitatie is onderdeel van de Wro. Doelstelling van de grondexploitatiewet is een goede regeling voor kostenverhaal, binnenplanse verevening en locatie-eisen bij particuliere grondexploitatie. In de wet blijft vrijwillige samenwerking voorop staan. Daarom is gekozen voor voortzetting van een gemengd stelsel voor grondexploitatie met zowel een privaatrechtelijk als publiekrechtelijk spoor.

Notitie Grondexploitatie 2016 commissie Besluit Begroten en Verantwoorden

Op 17 maart 2016 is het definitieve Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV met de wijzigingen voortvloeiende uit het traject Vernieuwing BBV en wijzigingen uit de invoering van de Vennootschapsbelasting met terugwerkende kracht per 1 januari 2016 in werking getreden. In dit besluit zijn o.a. wijzigingen opgenomen in verband met de inwerkingtreding van de Wet modernisering Vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen (Vpb-plicht) en de gevolgen daarvan voor de verantwoording van de grondexploitaties.

Naar aanleiding van het wijzigingsbesluit heeft de Commissie BBV een geactualiseerde richtinggevende Notitie Grondexploitaties gepubliceerd.

De wijzigingen met de grootste impact voor de begroting voor de gemeente Stein zijn:

- De nieuwe definitie Bouwgrond in exploitatie en de definitie grondexploitatiebegroting.
- Het vervallen van de balanscategorie 'niet in exploitatie genomen bouwgronden'.

- De toegestane toe te rekenen rente aan 'Bouwgrond in exploitatie'.

In het wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is een nieuwe definitie opgenomen voor bouwgrond in exploitatie:

Gronden in eigendom van een gemeente, waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

Definitie Grondexploitatiebegroting:

De financiële vertaling van een grondexploitatiecomplex, waarbij de kosten en opbrengsten gefaseerd zijn in de tijd, met een richttermijn van 10 jaar (voortschrijdend).

Anticiperend en strategisch aangekochte gronden en ruilgronden moeten vanaf 1 januari 2016 geactiveerd worden als materieel vast actief. Gevolg hiervan is dat geen kosten (voorbereidingskosten, rentekosten) mogen worden geactiveerd op deze verworven gronden. Onder bepaalde voorwaarden is het wel toegestaan de kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een periode van maximaal 5 jaar onder de immateriële vaste activa te activeren.

Per 1 januari 2016 mag alleen rente worden toegerekend aan 'Bouwgrond in exploitatie' gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen.

Grondexploitaties

Volgens de Notitie Grondexploitaties 2016 BBV dient jaarlijks een herziening van de grondexploitatie plaats te vinden. Een actualisatie van de grondexploitatiebegroting met planinhoudelijke wijzigen, dan wel autonome wijzigingen met materiële financiële gevolgen, moet opnieuw door de Raad worden vastgesteld.

Conform het gestelde in de Nota Grondbeleid is de herziening van de grondexploitaties gekoppeld aan de Planning- en Controlcyclus.

Voor de herziene grondexploitaties zijn onderstaande uitgangspunten toegepast:

- Rente 2017-2020: 2,58%
- Aangezien alle grondexploitaties in 2017 zijn afgerond, is geen inflatiepercentage (zowel voor de kosten als de opbrengsten) toegepast.
- Activering van kosten binnen de grondexploitatie vindt plaats met in acht neming van de door de Commissie BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden) opgestelde Notitie grondexploitatie 2016.
- Winsten worden genomen als ze daadwerkelijk zijn gerealiseerd. Tussentijdse winstneming is mogelijk indien wordt voldaan aan de voorwaarden zoals opgenomen in de Notitie grondexploitatie 2016 van de commissie BBV. Winstnemingen komen ten gunste van de Algemene Reserve.
- Voor grondexploitaties met een geprognosticeerd nadelig saldo wordt een voorziening getroffen ter grootte van het tekort. Deze voorziening wordt gevormd ten laste van de Algemene Reserve.

Bouwgrond in exploitatie

In 2017 zijn onderstaande grondexploitaties in uitvoering:

- Kanaalboulevard
- Ontwikkeling Centrumplan Stein
- Mergelakker Oost

Onderstaand volgt een korte stand van zaken.

Kanaalboulevard

Met de VOF is eind 2016 een Allonge overeengekomen, als aanvulling op de eerder gesloten samenwerkingsovereenkomst. Deze Allonge heeft geen financiële gevolgen, maar ziet met name op de (vertraagde) realisatie en de gewijzigde stedenbouwkundige opzet van het plan. Bij teruglevering van de openbare ruimte wordt door de ontwikkelaar de laatste termijn van de bijdrage uit de realiseringsovereenkomst ontvangen. Om de gewenste kwaliteit van de openbare ruimte te borgen wordt de ontvangen bijdrage hiervoor ingezet. Aangezien alle kosten, met uitzondering van de kosten die een relatie hebben met het terugleveren van de openbare ruimte, reeds gedekt zijn door de gerealiseerde verkopen is in 2010 overgegaan tot voorlopige winstneming voor een bedrag van € 150.0000.

Op basis van de in juli 2016 geactualiseerde exploitatiebegroting blijkt dat het exploitatiesaldo per einddatum (31-12-20017) nihil is en als gevolg hiervan geen verdere winstneming meer plaatsvindt.

Ontwikkeling Centrumplan Stein

In 2017 zal het Centrumplan Stein afgerond worden middels de aanleg van de openbare ruimte rondom het winkelgebied fase 2 en de aanleg van het Omphaliuspark. Verder vindt in 2017 de afrekening plaats van de door de Provincie ontvangen subsidies. Binnen de grondexploitatie is sprake van een taakstellend budget. Verder zijn met de ontwikkelaar afspraken gemaakt over de grondafname en bijdragen. Door de herziene verslagleggingsregels BBV, Notitie Grondexploitaties 2016, is de rentebescrijving lager dan in de februari 2015 door de Raad vastgestelde grondexploitatie.

De, in juli 2016, geactualiseerde exploitatiebegroting heeft per einddatum 31 december 2017 een positief resultaat van € 1,2mln. Het positieve resultaat komt conform de verslagleggingsregels ten gunste van de Algemene Reserve, waarna deze bestemd wordt voor de Reserve huisvesting en de Reserve MFC.

Mergelakker Oost

De grondexploitatie omvat de verkoop van twee bouw kavels aan de Veestraat en één kavel voor maatschappelijke voorzieningen bij de ingang van het sportcomplex Mergelakker. De verkoop van de kavels was voorzien in 2016. Aangezien medio 2016 nog geen geïnteresseerde is voor één van de kavels is de verkoop doorgeschoven naar 2017.

De in juli 2016 geactualiseerde exploitatiebegroting heeft per einddatum 31 december 2017 een positief saldo van € 140.000. Het positieve resultaat komt conform Raadsbesluit ten gunste van de Algemene Reserve.

bedragen * € 1.000

Complex	Geraamde boekwaarde ultimo:				Verwacht resultaat ultimo 2017*	Realisatie in
	2017	2018	2019	2020		
Kanaalboulevard	-				nihil	2017
Centrum Stein	-				1.211	2017
Mergelakker-Oost	-				140	2017
Totaal	0	0	0	0		

* = negatief (-/-) betekent verlies

Risico's

In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat door de toenemende complexiteit van de ontwikkelingen, de hoogte van de investeringen en de huidige economische situatie de risico's in de grondexploitaties alsmear groter worden. Inzicht in het verloop van de financiële prognoses alsmede de risico's is daarom van groot belang.

Voorziening te verwachten verliezen

Geldend beleid is dat positieve exploitatiesaldi ten gunste van de Algemene Reserve worden geboekt en dat de voorziening "Te verwachten verliezen grondexploitatie" de buffer vormt voor verliezen en risico's binnen de grondexploitatie.

In 2017 vindt de volgende mutatie plaats binnen deze voorziening.

- De grondexploitatie Centrumplan ontvangt een bijdrage uit het Regiofonds. Het gemeentelijk aandeel in de bijdrage van het Regiofonds ad € 204.000 wordt verantwoord via de voorziening te verwachten verliezen grondexploitatie.

Ultimo 2017 is de stand van deze voorziening nihil.

Weerstandvermogen

Om inzicht te krijgen in de risico's van de grondexploitaties is een risico-inventarisatie uitgevoerd. Deze risico-inventarisatie heeft alleen plaatsgevonden voor de bouwgrondexploitatie 'Mergelakker Oost'. De risico-inventarisatie is opgenomen in de gemeente brede risico-inventarisatie, zie paragraaf "Weerstandvermogen".

Reserve Bouwgrondexploitatie

De financiële gevolgen (kapitaallasten) voortvloeiende uit de gewijzigde verslagleggingsregels BBV Bouwgrondexploitaties per 1 januari 2016 worden ten laste van deze reserve gebracht.

Begrote stand reserve

bedragen * € 1.000

Reserve	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 201	Ultimo 2020
Bouwgrondexploitatie	195	65	0	0
Totaal	195	65	0	0

6.4 Paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen'

Inleiding

In de openbare ruimte vinden activiteiten plaats in het kader van wonen, werken en recreëren. Hiervoor is de openbare ruimte ingericht met kapitaalgoederen (infrastructuur). De kapitaalgoederen worden onderhouden en tijdig vervangen. De door de raad gewenste kwaliteit van de kapitaalgoederen is vastgesteld in beleidskaders. De vastgestelde beleidskaders zijn daarna, door het college, vertaald in beheerplannen waarin de kosten voor vervanging en onderhoud zijn opgenomen. De beheerplannen worden verwerkt in de begroting.

De volgende kapitaalgoederen zijn in deze paragraaf opgenomen:

- gebouwen en overige accommodaties
- wegen
- openbare verlichting
- bruggen
- rioleringen
- groen

Gebouwen en overige accommodaties

Beleidskaders

De raad heeft op 3 december 2015 de beleidskaders voor gebouwen en speelvoorzieningen vastgesteld. Voor de speelterreinen geldt verder dat in de kadernota 2014 is besloten het aantal speelvoorzieningen terug te brengen naar negen. Vanaf de begroting 2014 wordt in de begroting alleen nog maar met de vervanging van speeltoestellen op deze negen beoogde locaties rekening gehouden. In het kader van de dorpsgewijze aanpak (DOP's) is besloten dat het feitelijk aantal te handhaven speelvoorzieningen en de locaties in overleg met de inwoners worden vastgesteld. Het voor vervanging en onderhoud beschikbare budget voor de in de Kadernota 2014 beoogde 9 locaties, blijft het maximaal hiervoor beschikbaar budget.

Beheerplannen

De beheerplannen BOP en SOP zijn begin 2015 geactualiseerd voor de periode 2015-2029. Jaarlijks wordt, voorafgaand aan de uitvoering, beoordeeld of de geplande werkzaamheden noodzakelijk zijn dan wel dat deze kunnen worden uitgesteld of doorgeschoven. Daarna worden de werkzaamheden waar mogelijk gebundeld en volgens de geldende inkoopprocedures in de markt gezet. De volgende actualisatie van de beheerplannen staat voor 2017 gepland. Bij de gemeentelijke accommodaties is, gebaseerd op de geldende NEN 2767 normering (BOP), geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële vertaling

De begin 2015 geactualiseerde beheerplannen BOP en SOP zijn in de begroting 2017-2020 opgenomen. De jaarlijkse storting in de voorzieningen groot bouwkundig onderhoud (voor de in het BOP opgenomen accommodaties) bedraagt € 435.200. De jaarlijkse storting in de voorziening groot sporttechnisch onderhoud bedraagt € 74.250.

Herstel- en calamiteitenonderhoud worden op de exploitatie verantwoord.

De vervangingsinvesteringen worden, hoofdzakelijk, op het programma "een samenleving met sociale vitale kernen" verantwoord en waar nodig toegelicht.

Directe lasten onderhoud gebouwen	Bedragen x € 1.000					
	Rek. 2015	begr. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Bouwkundig onderhoud (BOP)	289	362	234	218	220	220
Sporttechnisch onderhoud (SOP)	81	141	131	132	128	128
Ten laste van voorziening:						
Groot onderhoud accommodaties (BOP)	163	677	276	323	343	464
Groot sporttechnisch onderhoud (SOP)	20	105	97	103	60	135
Groot onderhoud gemeenschapshuizen (BOP)	0	93	7	4	16	144
Totaal exploitatie + voorziening	553	1.378	745	780	767	1.091

Wegen

Beleidskaders

Op 30 juni 2016 heeft de raad de onderhoudsniveaus Beheer Openbare Ruimte (BOR) vastgesteld. De vastgestelde kwaliteit is van toepassing op de instandhouding van de verhardingen gedurende de technische levensduur in die gebieden waar de komende jaren geen grootschalige reconstructies of wijzigingen zijn gepland.

Beheerplannen

Om de 2 jaar wordt - via inspectie - het beheerplan wegen geactualiseerd en wordt een doorkijk gegeven voor 15 jaren. Na beëindiging van het groot onderhoud 2014 zijn alle wegen in Stein geïnspecteerd. Met de financiële gevolgen van de inspectie is in de begroting 2016-2019 rekening gehouden. De volgende inspectie is gepland in 2017.

Bij wegen is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële vertaling

Vanaf 2010 is voor groot onderhoud wegen een voorziening gevormd. Hierin wordt op basis van het vastgesteld beheerplan jaarlijks een bedrag gestort. De hoogte van de storting wordt telkens bij het vaststellen van het beheerplan wegen geactualiseerd. Vanaf 2015 bedraagt de storting in de voorziening groot onderhoud wegen € 532.000.

In de voorziening groot onderhoud wegen worden geen kosten van rehabilitaties of reconstructies van wegen verantwoord. Deze worden als investering op het programma 'een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving' verantwoord en waar nodig toegelicht.

Directe lasten onderhoud wegen	Bedragen x € 1.000					
	Rek. 2015	Begr. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Klein onderhoud wegen	139	137	137	117	117	117
Wegvoorzieningen (o.a. belijningen)	34	30	30	30	30	30
Ten laste van voorziening:						
Groot onderhoud wegen	914	548	703	513	552	601
Totaal exploitatie + voorziening	1.087	715	870	660	699	748

Openbare verlichting

Beleidskaders

Op 26 juni 2014 heeft de raad het beleidsplan openbare verlichting 2014-2017 vastgesteld. Het beleidsplan is vooral gericht op de toepassing van LED verlichting waarmee energiebesparingen en het terugdringen van CO-2 uitstoot wordt bevorderd.

Het beleidsplan wordt om de 4 jaar geactualiseerd. In 2017 wordt het nieuwe beleidsplan 2018-2021 vastgesteld.

Beheerplannen

Het beheer van de openbare verlichting is overgedragen aan Ziut BV, zij hebben een beheer- en onderhoudsplan voor onze verlichting

Bij openbare verlichting is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële vertaling

Bij het vaststellen van het beleidsplan OVL 2014 -2017 zijn gelijktijdig de financiële gevolgen van het nieuwe beleid verwerkt de begroting. De kosten voor het vervangen van lichtmasten en armaturen worden als investering op het programma 'een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving' verantwoord en waar nodig toegelicht.

Directe lasten openbare verlichting	Bedragen x € 1.000					
	Rek. 2015	Begr. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Energie	86	93	92	91	91	91
Onderhoud	180	179	177	171	171	171
Totaal exploitatie	266	272	269	262	262	262

Bruggen

Beleidskaders

In 2017 wordt het beleidsplan Kunstwerken vastgesteld. Dit wordt een actualisatie en scopeverbreding van het meerjarig onderhoudsplan Kunstwerken dat op 7 juli 2011 door de raad is vastgesteld.

Beheerplannen

Het in 2011 opgestelde onderhoudsplan was gebaseerd op drie kunstwerken (de boogbrug Veestraat en de bruggen in de Nieuwe Postbaan en in de Brugstraat). Inmiddels heeft de gemeente meerdere bruggen in beheer zoals de fietsbrug Juliakanaal Stein, de brug in het Steinerbos en de brug in het Heidekampark.

De binnen de gemeente gelegen duikers zijn niet opgenomen in een beheerplan. Middels een QuickScan wordt onderzocht of de duikers in eigendom zijn van de gemeente en of deze in het beheerplan moet worden ondergebracht.

Financiële vertaling

Voor het onderhouden van de kunstwerken is een voorziening gevormd. Op basis van het huidige beheerplan wordt jaarlijks € 31.500 in de voorziening gestort. Bij het in 2017 vast te stellen beleidsplan kunstwerken wordt ook inzicht geven in de actuele onderhoudstoestand van de kunstwerken, de actualisatie van de voorziening en de bijstelling van de storting in de voorziening kunstwerken.

De kosten voor het vervangen en onderhouden van bruggen worden op het programma 'een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving' verantwoord en waar nodig toegelicht.

Directe lasten onderhoud bruggen	Bedragen x € 1.000					
	Rek. 2015	Begr. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Onderhoud kleine kunstwerken	7	2	2	2	2	2
Ten laste van voorziening:						
Groot onderhoud bruggen (1)	140	5	12	5	22	20
Totaal exploitatie + voorziening	147	7	14	7	24	22

Riool

Beleidskaders

Op 1 oktober 2009 heeft de raad het Waterplan vastgesteld. Hierin zijn de volgende ambities opgenomen:

- 1) scheiden van vuilwater en regenwater;
- 2) verkleinen van afwaterende oppervlakken naar de riolering;
- 3) water maakt groen: in verdroogde beekdalen en versterkt de stedelijke groenstructuur;
- 4) water stroomt zichtbaar weg om te infiltreren of naar oppervlaktewater;
- 5) overheid, inwoners en bedrijven zijn samen verantwoordelijk voor de verwerking van regenwater;
- 6) maatregelen worden genomen met zorg voor de (leef)omgeving;
- 7) mensen worden bewust (gemaakt) over de aanwezigheid van water en de omgang met water.

De gemeente moet op grond van de Kader Richtlijn Water (KRW) maatregelen nemen om het overstorten op kwetsbare wateren te verminderen. Hierdoor heeft vooral het afkoppelen van regenwater grote invloed op het uitvoeringsprogramma.

In 2013 is gestart met het opstellen van een regionaal beleid- en uitvoeringskader voor het stedelijk watermanagement. Deze kaders vervangen het traditioneel Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan voor de gemeenten Beek, Schinnen, Sittard-Geleen en Stein. Hierin participeren ook het waterschap Roer en Overmaas en Waterschapsbedrijf Limburg. De kaders voor Stein zijn op 30 oktober 2014 door de raad vastgesteld .

Op 24 september 2014 heeft de raad het GRP vastgesteld en is gekozen voor een rioolheffing, waarbij de tarieven van de rioolheffing worden vastgesteld op basis van het principe van 100% kostendekkendheid waarbij alle eigenaren een vast bedrag per perceel betalen en de gebruikers vanaf een watergebruik van 200 m2 per jaar een opslag betalen.

Het kostendekkingsplan 2015-2019 en de nieuwe methode van heffen van rioolheffingen heeft de raad op 3 december 2015 vastgesteld. De nieuwe methode bestaat uit het heffen van een vast bedrag voor kleingebruikers van water en voor de grootverbruikers een vast bedrag verhoogd met een toeslag.

Op 26 juni 2014 heeft de raad het afkoppelbeleid particulieren vastgesteld.

Voor 2017 is een evaluatie en actualisatie van het beleidsplan, het beheerplan en het kostendekkingsplan afvalwater gepland.

Beheersplannen

Op 19 augustus 2014 heeft het college de bij het regionaal beleid- en uitvoeringskader stedelijk management behorende beheerplan en projectplannen vastgesteld. Bij rioleringen zijn bij onderhoud en vervanging geen achterstanden. Wel is in 2016 is een achterstand geconstateerd bij het onderhoud van infiltratievoorzieningen en afwatergreppels. Dit is in de loop van 2016 opgepakt.

In 2017 is een evaluatie en actualisatie van het beleidsplan, beheerplan en het kostendekkingsplan afvalwater voorzien.

Financiële vertaling

Het aanleggen, afkoppelen, vervangen en onderhouden van riolen wordt op het programma 'een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving' verantwoord en waar nodig toegelicht. Met de financiële gevolgen van het beheerplan en de projectplannen is in de begroting 2017-2020 rekening gehouden.

Directe lasten onderhoud riolering	Bedragen x € 1.000					
	Rek. 2015	Begr. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Onderhoud	829	810	522	517	517	517
Totaal exploitatie	829	810	522	517	517	517

Groen

Beleidskaders

In 2012 heeft de raad de onderhoudskaders voor het beheer van de openbare ruimte (BOR), waar het groen deel van uitmaakt, vastgesteld voor de jaren 2013 - 2017. Op 30 juni 2016 heeft de raad besloten deze kaders te actualiseren. Voor het groenbeheer zijn de volgende wijzigingen vastgesteld:

1. de groenkwaliteit in de centra is verlaagd van A naar B;
2. de groenkwaliteit op en rond de rotondes en bij de komgrenzen is verhoogd van B naar A;
3. de groenkwaliteit op de doorgaande gemeentelijke wegen aan de oostzijde is verhoogd van B naar A;
4. burgers wordt de mogelijkheid gegeven om op eigen initiatief extra kwaliteit te leveren, binnen nog op te stellen kaders, bovenop de vastgestelde kwaliteit van het groen.

Beheersplannen

De vastgestelde beleidskaders voor het beheer en onderhoud van het groen zijn verwerkt in groenonderhoudsbestekken. Deze bestekken worden als leidraad gebruikt voor de uitvoering van het groenonderhoud.

In 2017 en 2018 worden het groenonderhoud op de woonlocaties op de vastgestelde kwaliteit gebracht.

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële vertaling

Het groenonderhoud wordt uitgevoerd door het Steins Werkbedrijf i.o. en drie groenaannemers voor het specialistisch onderhoud (o.a. bermen, sportvelden en bomen)

Het aanleggen en onderhouden van groen wordt op het programma 'een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving' verantwoord en waar nodig toegelicht.

Directe lasten onderhoud groen	Bedragen x € 1.000					
	Rek. 2015	Begr. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Bestrijden onkruid	27	85	126	126	126	126
Onderhoud bermen	40	47	51	51	51	51
Landschapsplannen	60	60	60	60	60	60
Onderhoud openbaar groen	738	741	748	748	688	688
Totaal exploitatie	865	933	985	985	925	925

6.5 Paragraaf 'Financiering'

Algemeen

De financieringsparagraaf is voorgeschreven in de wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO). Hierin zijn de kaders gesteld voor de inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van de decentrale overheden. De raad heeft op 25 februari 2014 de financiële verordening (artikel 212 gemeentewet) vastgesteld. In deze verordening is ook de financieringsfunctie opgenomen. De paragraaf financiering in de begroting is bedoeld om de uitvoering van de financieringsfunctie te volgen. In juli 2016 is bij de vernieuwing van het BBV een rentenotitie gepubliceerd. In die notitie is aangegeven hoe rentelasten en -baten in de begroting en jaarstukken verwerkt moeten worden. De bepalingen en richtlijnen van die notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2018. Voor het begrotingsjaar 2017 is dit een aanbeveling. De gemeente Stein heeft deze aanpassingen in deze begroting doorgevoerd.

Leningportefeuille

Omschrijving	Bedrag x €
Opgenomen leningen (excl.aan woningst.verstreekte leningen per 1/1/2017)	38.245.000
Reguliere aflossingen in 2017	-2.937.000
Leningschuld per 31.12.2017	35.308.000

In bovenstaand overzicht is een rekening gehouden met nieuwe leningen ter dekking van de geraamde financieringsbehoefte. Deze behoefte neemt toe door realisatie van de geraamde investeringen, waarbij ook desinvesteringen betrokken worden. De bepaling van de financieringsbehoefte gebeurt integraal (totaal financiering) waarbij alle kasstromen worden betrokken. In onderstaande tabel zijn de grootste investeringen opgenomen zoals deze zich in meerjarenperspectief voordoen.

Investering (bedragen x € 1.000)	2017	2018	2019	2020
Programma een samenleving met sociale vitale kernen				
- Vervangen kunststof toplaag Haslou			520	
Programma een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving				
- Reconstructie Julianastraat Raadhuisstraat wegen en riool	575	433		
- Afkoppelen kern Maasband	770			
- GGA Urmond oost wegen en riolen	1.750	1.750		
- Reconstructie Mauritsweg Stein		1.390		1.366
- Reconstructie rotonde ACL	300	300		
- Verkeerskundige aanpassingen Obbichterstraat			200	400
- LED armaturen openbare verlichting	240	90	100	200
- GGA Stein Centrum wegen en riool				2.100
- Upgraden openbaar deel Steinerbos	802		1.000	
- Projecten vervanging riool				
- Geluidsvoorzieningen Tilliastraat	310		600	
- Reconstructie Molenweg Zuid				
- Rehabilitatie Nieuwe Postbaan	600	600	750	
- Reconstructie Heidekampweg			200	750
- Reconstructie rotonde Veestraat				200
- Herinrichten Mergelakker	300			
- Maatregelen waterplan Stein Centrum	200			
- Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad	251			
Programma trots en bewust van haar eigen kwaliteit				
- Hardware werkplekken mobiele devices				240

Jaarlijks wordt bekeken of zich mogelijkheden voordoen tot vervroegde aflossing of herfinanciering tegen lagere rente. De gewogen gemiddelde rentevoet van de aangegane leningen (exclusief woningbouw) bedraagt per 1 januari 2017 3,81%. De herfinancierings- en renteherzieningsmomenten vertonen een goede spreiding in de tijd waardoor het renterisico beperkt blijft.

In de komende jaren laten de reguliere aflossingsbedragen een dalend verloop zien van € 2,7 miljoen in 2017 naar € 2,6 miljoen in 2020.

Kasbeheer

Voor het beheer van de financiële middelen houdt de gemeente Stein een rekening courant aan bij de NV Bank Nederlandse Gemeenten en de Rabobank. De NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) fungeert als huisbankier. Met deze bank is een rentecompensabel stelsel overeengekomen. Dit wil zeggen dat overschotten en tekorten op de verschillende bankrekeningen als een geheel worden gezien en hierop de renteberekening wordt gebaseerd. Ook het afromen van overtollige middelen naar de schatkist verloopt via de BNG.

Rentebeleid

Bij de berekening van de rente over de eigen financieringsmiddelen en het financieringsstekort boven de kasgeldlimiet (zie hierna) is voor 2017 en verder uitgegaan van 3,5%. Voor het financieringstekort tot de kasgeldlimiet is voor 2017 en verder uitgegaan van een rentevoet van 1,0%. Een onvoorziene renteontwikkeling heeft uiteraard invloed op de financieringskosten. Een wijziging van het rentepercentage met 1% zal, op basis van het geraamde financieringstekort, leiden tot meer of minder rentekosten van € 176.000

Rente omslagpercentage

In het kader van de vernieuwing van het BBV is de renteomslag berekend conform de nota rentenotitie die in 2016 door de commissie BBV is gepubliceerd. Vanwege het inzicht in de rentelasten van externe financiering het renteresultaat en de wijze van toerekening is onderstaand renteschema opgenomen. Het rente omslagpercentage wordt berekend door de totale rentekosten te delen door het totaal geactiveerd bedrag. De totale rentekosten bestaan uit de rente voor vaste geldleningen, de bespaarde rente over de eigen financieringsmiddelen (reserves) en de rente van de financieringsbehoefte. Het omslagpercentage voor de begroting 2017 is per 1 september 2016 berekend op 3,3 %.

Renteschema:		2017
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering:	€ 2.037.449
b.	De externe rentebaten	-/- € 454.474
	Totaal door te rekenen externe rente	€ 1.582.975
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- 14.000
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden doorberekend	-/- € 498.320
		-/- € 512.320
	Saldo door te rekenen externe rente	€ 1.070.655
d1.	Rente over eigen (res+voorz)	€ 1.203.475
d2.	Rente over voorzieningen (CW)	
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	€ 2.274.130
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	€ 2.258.714
f.	Saldo renteresultaat taakveld treasury	€ 15.416

Rentevisie

Sinds maart 2015 zijn de centrale banken van het Eurosysteem, waaronder De Nederlandsche Bank, gestart met het grootschalig aankopen van staatsobligaties voor 60 miljard euro per maand. In maart 2016 werd het bestaande programma uitgebreid, waarna er maandelijks voor 80 miljard euro aan staatsobligaties gekocht kan worden. Het Eurosysteem injecteert hierbij geld direct in de economie door de staatsobligaties aan te kopen. De intentie is de aankopen tot en met september 2016 uit te voeren, en in ieder geval totdat de Raad van Bestuur van de ECB bewijs ziet van een duurzame verandering van de inflatieontwikkeling in overeenstemming met de doelstelling. Indien verlening gewenst is kan de ECB tot maart 2017 leningen blijven opkopen.

De belangrijkste drijfveer voor de ECB voor haar aankoopprogramma is de vrees dat de inflatieverwachtingen in de eurozone te laag zouden blijven of nog verder zouden dalen en zo een neerwaartse spiraal op gang zou brengen. Op middellange termijn heeft de centrale bank immers een inflatiedoelstelling van net geen 2%

De rente voor het aantrekken van financieringsmiddelen is in historisch perspectief gezien laag. De herfinancieringsrente van de ECB bedraagt vanaf maart 2016 0,00 procent. Daarmee staat de rente die banken aan de ECB moeten betalen als zij geld opnemen, op een historisch laag niveau.

De rente is in belangrijke mate afhankelijk van de economische ontwikkeling en de inflatie. Bij een lage inflatie is er een risico dat er deflatie ontstaat. Deflatie betekent dat het prijsniveau in een economie daalt en dit kan forse schade opleveren voor de economische groei. Als prijzen dalen is het bijvoorbeeld voordelig om uitgaven uit te stellen. Er heerst een grote mate van onzekerheid, waardoor het moeilijk blijft, zo niet onmogelijk, om een rentevisie op te schrijven.

Hoewel de voorspelbaarheid van de rente zeker op langere termijn gering is, kan het toch wenselijk zijn tendensen aan te geven die als basis kunnen dienen voor het sluiten van transacties. Daarbij worden een aantal vuistregels gehanteerd:

- De rente van vaste leningen is door de lange looptijd financieel van groter belang dan de rente van leningen met een korte looptijd.
- Bij een verwachte daling van de lange rente wordt het aantrekken van vaste langlopende leningen zoveel mogelijk uitgesteld tot de rentedaling is ingetreden.
- Bij een verwachte stijging van de lange rente vindt consolidatie plaats van korte schuld (korte schuld wordt omgezet in langlopende leningen).
- Bij een te verwachten stabiele renteontwikkeling wordt in de actuele financieringsbehoefte voorzien met de financieringsvormen die absoluut gezien de laagste rente dragen.
- Dit alles uiteraard binnen de mogelijkheden die de regelgeving biedt.

Uitgangspunten financiering

Onderstaand de belangrijkste beleidsmatige uitgangspunten die gehanteerd worden bij financiering. Hierbij moet rekening gehouden worden met het verplicht schatkistbankieren vanaf eind 2013. Het rentetarief van dit schatkistbankieren bedraagt momenteel 0 %.

- Overtollige geldmiddelen worden uitsluitend uitgezet in de schatkist.
- Indien een liquiditeitsbehoefte ontstaat worden middelen aangetrokken in de vorm van dag- en kasgeldleningen en kredietlimiet op de rekening courant.
- Onderhandse geldleningen en vaste geldleningen worden aangetrokken voor financiering met een looptijd van langer dan één jaar.
- Overeenkomsten voor het aangaan van leningen, het uitzetten van middelen of het verlenen van garanties luiden in euro.
- Bij het uitzetten van middelen, het verstrekken van garanties en het aangaan van financiële participaties, uit hoofd van de publieke taak, worden zoveel mogelijk zekerheden bedongen. Het college motiveert in zijn besluit het openbaar belang van dergelijke uitzettingen van middelen, verstrekkingen van garanties en financiële participaties.

Resultaat uitzettingen

Sinds de verkoop van de aandelen Essent in 2009 beschikt de gemeente over geldmiddelen waarover rendement moet worden behaald. Vervolgens heeft in 2014 de verkoop van de aandelen Attero aan Waterland plaatsgevonden. Het rendement van de beschikbare middelen moet het wegvallen van het dividend compenseren, rekening-houdend met de verwachte dividenden van Enexis. Voor de deelneming in Enexis is, zoals opgenomen in de begrotingsbrief 2017 van de Provincie Limburg, voor

de jaren 2017-2020 met een dividendschatting van € 0,67 per aandeel rekening gehouden. Dit is gelijk aan het bedrag dat in de (meerjaren)begroting 2016 reeds verwerkt was.

Verder levert ook de rente over de bruglening aan Enexis en de belegging bij APG een bijdrage aan de weggevallen inkomsten. Het jaarlijks verwacht rendement van de bruglening van € 1.076.000 bedraagt € 75.000.

Van de belegging in "OVE Garantie Fonds" (voorheen APG) is in 2016 € 8.000.000 vrijgevallen. Met dit bedrag is in 2016 een aflopende lening van € 8.000.000 bij de BNG afgelost. Het verwacht rendement van de laatste tranche (2019/2020) is € 166.000 (€ 4.000.000 x 4,15%).

Het totaal verwachte dividend en rente van bovengenoemde uitzettingen komt daarmee uit op:

Omschrijving:	(x € 1.000)	2017	2018	2019	2020
Dividend deelneming Enexis (460.350 aandelen x 0,67)		308	308	308	308
Rente Brugleningen* (€ 1.076.000)		75	75	75	75
Belegging "OVE Garantie Fonds" (€ 4.000.000 x 4,15 %)		166	166	166	166

* Bij aflopende tranches van de brugleningen en beleggingen wordt ervan uitgegaan dat vrijkomende middelen als intern financieringsmiddel gebruikt worden waardoor de lagere rentelasten de wegvallende rentebaten zullen compenseren.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF)

In de wet zijn de Europese normen verankerd voor de hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. Die normen raken ook gemeenten, omdat de gemeenteschulden en financieringstekorten van gemeenten meetellen in de overheidsschuld van Nederland. Alle gemeenten samen krijgen een plafond voor het totale EMU-tekort van gemeenten in een jaar. Dat plafond wordt volgens de wet na bestuurlijk overleg voor een bepaalde periode overeengekomen. Het plafond voor de gezamenlijke gemeenten bedraagt 0,32% van het bruto binnenlands product. Met het plafond wordt de groei van de netto schuld (volgens de definitie voor het EMU-saldo) van de gezamenlijke gemeenten in een jaar beperkt.

Iedere gemeente krijgt daarnaast een individuele referentiewaarde voor het EMU-tekort in een jaar. Echter bij het opstellen van de begroting is het van belang te letten op de ontwikkeling van de hoogte van uw gemeenteschuld! Te hoge schulden zijn voor de financiële gezondheid van de gemeente niet goed. Pas als het plafond voor het EMU-tekort van de gezamenlijke gemeenten wordt overschreden kan de individuele referentiewaarde voor het EMU-tekort een rol gaan spelen.

Voor de berekening van het EMU-saldo van de gemeente Stein wordt verwezen naar paragraaf 7.6 'EMU-saldo'

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn met ingang van 2013 gaan schatkistbankieren.

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Doel is om de EMU-schuld te verminderen. Er is sprake van een optische verbetering want de totale schuldpositie van de gezamenlijke overheden wijzigt niet.

De deelnemende instellingen houden hun publieke middelen aan op een eigen rekening-courant bij het ministerie van Financiën. Alle decentrale overheden zijn aangesloten op de schatkist, ook als een decentrale overheid geen overtollige middelen heeft. Deelnemende gemeenten regelen het betalingsverkeer via de eigen bank(en). Een eventueel negatief saldo op de bankrekening(en) wordt aangezuiverd vanaf de rekening-courant die de gemeente heeft bij het ministerie van Financiën. Andersom wordt een positief saldo op deze bankrekening juist afgeroomd ten gunste van de rekening-courant van de gemeente bij het ministerie van Financiën.

Er is een doelmatigheidsdrempel van 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000 per gemeente (maar wel met een maximum van € 2,5 miljoen).

Voor Stein is deze gemiddelde drempel per kwartaal $0,75\% \times € 61.500.000$ (het begrotingstotaal per 1/1/2017) = € 462.000.

Stein beschikt momenteel niet over overtollige middelen die in de schatkist ondergebracht moeten worden. Het rentetarief van het schatkistbankieren bedraagt momenteel 0%.

Het is voor gemeenten wel mogelijk om overtollige middelen uit te lenen aan andere overheden, en daarmee een beter rendement te halen dan bij de schatkist.

Hierbij bestaat de mogelijkheid om leningen die door BNG Bank aan een gemeente zijn verstrekt, over te dragen aan decentrale overheden die over overtollige middelen beschikken. Indien de BNG Bank een aan de gemeente verstrekte lening overdraagt aan een andere decentrale overheid, dan wordt

deze andere decentrale overheid de nieuwe crediteur. Rente en aflossing zijn in dat geval niet langer verschuldigd aan BNG Bank, maar aan de decentrale overheid die de vordering heeft overgenomen. De voorwaarden van de lening blijven in geval van overdracht onveranderd. Cessie van vorderingen behoeft op grond van het Burgerlijk Wetboek geen instemming van de kredietnemer.

Risicobeheer

Met risico's wordt bedoeld renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's en debiteurenrisico's. Het beheersen van risico's komt tot uitdrukking via het gebruik van de instrumenten kasgeldlimiet en renterisiconorm. Beide instrumenten hebben tot doel het renterisico te begrenzen dat verbonden is aan financiering met korte en lange schuld.

Renterisico op vlottende schuld

Om het renterisico op de netto vlottende schuld te beheersen mogen gemeenten voor hun financieringsbehoefte niet onbepaald kort geld aantrekken. Het aantrekken van kort geld is normaliter goedkoper dan lang geld, maar is ook aan fluctuaties onderhevig.

De maximale toegestane netto vlottende schuld wordt bepaald door de zgn. kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar.

Voor 2017 komt de kasgeldlimiet voor Stein neer op:

Berekening kasgeldlimiet 2017		(x 1.000 €)
(a)	Omvang van de programmabegroting per 1/1/2017:	€ 61.500
(b)	Bij ministeriele regeling vastgesteld percentage:	8,5%
	Toegestane kasgeldlimiet voor 2017 (a) x (b):	€ 5.230

De kasgeldlimiet wordt aan het begin van het jaar vastgesteld voor het gehele jaar. De kasgeldlimiet bedroeg de afgelopen jaren:

Jaar:	Kasgeldlimiet (x 1.000 €)
2013	5.652
2014	4.675
2015	5.865
2016	5.780
2017	5.230

Als de liquiditeitspositie een vlottende schuld vertoont die groter is dan de kasgeldlimiet, leidt dit tot het aflossen c.q. het consolideren van kort geld door aantrekken van vaste geldleningen. De wet Fido geeft aan dat in de financieringsparagraaf van de begroting informatie over de liquiditeitspositie opgenomen te worden. Dit is de gemiddeld netto vlottende schuld minus de gemiddeld vlottende middelen in relatie met de kasgeldlimiet. In onderstaande tabel is deze informatie opgenomen:

Periode	Netto vlottende schuld - /- overschot vlottende middelen	Kasgeldlimiet	Overschrijding	Onderschrijding
3 ^e kw 2015	7.244	5.865	1.379	
4 ^e kw 2015	3.648	5.865		2.217
1 ^e kw 2016	2.700	5.780		3.080
2 ^e kw 2016	1.792	5.780		3.988

Renterisico op vaste schuld

De renterisiconorm is bedoeld om het renterisico op leningen met een looptijd langer dan 1 jaar (vaste schuld) inzichtelijk te maken. Het doel van deze norm uit hoofde van de wet Fido is te voorkomen dat bij herfinanciering van de leningen bij (aanzienlijk) hogere rente grote schokken optreden in de hoogte van de door de gemeente te betalen rente. Dus hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. Een wijziging in de rentestand werkt daardoor vertragend op de rentelasten en rentebaten in enig jaar. Deze norm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Uit onderstaande berekening blijkt dat de komende vier jaar het renterisico ruim binnen de norm blijft.

Berekening (bedragen x € 1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	2017	2018	2019	2020
(1)	Renteherziening	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	2.737	2.670	2.623	2.623
(3)	Renterisico (1+2)	2.737	2.670	2.623	2.623
(4)	Renterisiconorm*	12.300 9.563	11.100	11.100	11.200
(5a)	Ruimte onder renterisiconorm		8.430	8.477	8.577
(5b)	Overschrijding renterisiconorm				

* Berekening renterisiconorm:

Begrotingstotaal 2017 € 61.500 x 20% = € 12.300

Liquiditeitenrisico

Dit zijn risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitenplanning en de meerjaren-investeringsplanning waardoor financiële resultaten kunnen afwijken van de verwachtingen. Momenteel wordt in de financieringsbehoefte voorzien met financieringsvormen die absoluut gezien de laagste rente hebben.

Koersrisico's

Dit is het risico dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. De financiële vlottende activa van de gemeente omvatten rekening-courant gelden, kasgeld en deposito's. De vaste financiële activa bestaan enerzijds uit aandelenbezit en deelname in gemeenschappelijke regelingen, aan derden verstrekte leningen en beleggingen in een garantiefonds. Een specificatie van het aandelenbezit van de gemeente Stein is opgenomen in de paragraaf 6.7 verbonden partijen.

Debiteurenrisico's

Dit betreft het risico dat vorderingen op debiteuren niet kunnen worden geïnd en afgeboekt moeten worden. Ter afdekking van mogelijk oninbare vorderingen belastingdebiteuren is de voorziening dubieuze vorderingen belastingen gevormd. Ter afdekking van de nog te ontvangen huren voor standplaatsen en woonwagens is de voorziening dubieuze vorderingen woonwagengebouwen gevormd. De voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken is als buffer gevormd voor debiteuren die niet aan hun verplichtingen voldoen.

Liquiditeitenontwikkeling

In onderstaande tabel is de liquiditeitenontwikkeling van de gemeente Stein meerjarig in beeld gebracht.

(bedragen x € 1.000)	2017	2018	2019	2020
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Begrotingssaldo	301	648	523	600
Afschrijvingen	3.002	3.104	3.287	3.280
Mutaties reserves	-1.084	-742	-704	-884
Mutaties voorzieningen	-902	-79	-2	-369
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Vermeerderingen investeringen	-7.819	-7.567	-2.807	-5.650
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Geldleningen opnamen/aflossingen	-3.314	-3.259	-3.133	-3.140
Aflossing APG / Bruglening			1.076	
Ontwikkeling Liquiditeiten	-9.816	-7.895	-1.760	-6.163

6.6 Paragraaf 'Bedrijfsvoering'

Bedrijfsvoering algemeen

Bedrijfsvoering kan worden gedefinieerd als: faciliterend en beheersing van de primaire en ondersteunende processen in de organisatie met het doel om de beleidsdoelstellingen te realiseren. Hiernaast het mede zorgdagen dat de gemeente zijn beleid op recht -en doelmatige wijze realiseert en zich daarover verantwoord aan de gemeenteraad.. Bedrijfsvoering heeft vanuit deze functie een belangrijke bijdrage om de organisatie in control te houden zodat beter sturing kan worden gegeven aan de organisatie en deze beheersbaar te maken. Bedrijfsvoering doet dit vanuit haar administrerende, rapporterende, ondersteunende en adviserende rol. In 2017 zullen de rollen en taken van Bedrijfsvoering in relatie tot Concerncontrol verder gestalte gaan krijgen. De lean aanpak middels procesverbetering zal verder worden uitgerold. Tevens zal de ondersteuning van de raadsessies ten aanzien van krimp, kerntaken en samenwerking worden doorgezet. Bedrijfsvoering betreft:

- Financiën
- Juridische advisering
- Juridisch control
- Automatisering
- Facilitaire zaken
- Informatiebeveiliging en privacy
- Communicatie
- Organisatieontwikkeling
- Bedrijfsvoering
- Uitgangspunten personeelskosten
- Stelposten secundaire arbeidsvoorwaarden
- Inkoop
- Indicatoren personeelsbeleid.

Op deze functionele gebieden zal, voor wat betreft de speerpunten voor 2017, verder worden ingegaan

Financiën

Planning en control

In 2017 zal het proces van planning -en control worden geëvalueerd en voorstellen voor een (her)inrichting worden ontwikkeld. Ook zal het penc proces via de "lean-methode" onder de loupe worden genomen gericht op een efficiënter procesverloop. Tenslotte zal worden geïnvesteerd in de verhoging van kennis en vaardigheden van de bij de penc cyclus betrokken functionarissen. Tenslotte zal het risicomangement in relatie tot de nota reserves en voorzieningen en een nieuwe financiële verordening worden vorm gegeven.

Financiële administratie

In 2017 zal de debiteuren/crediteuren administratie verder worden geoptimaliseerd. In dit kader is de behoefte een verplichtingen administratie in te voeren (zie ook projecten dienstverlening).

Sturingsinformatie

Het gaat in 2017 om het ontwerp en implementeren van dashboards voor de diverse doelgroepen (raad, college, management en (beleids)medewerkers gericht op transparantie en sturing.

Besluit Begroting en Verantwoording

In 2016 is in de gemeente Stein gestart met de implementatie hiervan voor de begroting 2017. In het plan van aanpak met betrekking tot de implementatie is uitgegaan van de uitgangspunt "Basis op orde" m.a.w. de gemeente kiest ervoor, gezien de omvang van de wijzigingen en de korte implementatietijd, om in 2016 nog niet over te gaan tot doorontwikkelen van de begroting en de administratie.

In 2017 zal verder aandacht besteed worden aan de doorontwikkeling en implementatie van bijvoorbeeld een nieuw rekeningschema, beleid verbonden partijen en een nieuwe budgetstructuur.

Juridische advisering

De speerpunten van het taakveld juridische zaken zijn:

- de coördinatie van civiele procedures (inclusief korte gedingen);

- het fungeren als juridische vraagbaak en het verlenen van juridische ondersteuning (advies) aan bestuur, management en vakafdelingen;
- het fungeren als trait d'union naar de huisadvocaat;
- het secretariaat van de commissie van advies voor de bezwaar- en beroepschriften.

Nieuwe ontwikkelingen op de rechtsgebieden gemeenterecht, algemeen bestuursrecht en vermogensrecht (m.n. contractenrecht), welke voor alle afdelingen van belang zijn, worden in overleg met de afdelingsmanagers en medewerkers geïmplementeerd. Deze activiteiten hebben een voornamelijk intern gericht karakter.

Juridische control

Concern Control zal in het jaar 2017 nadrukkelijk aandacht besteden aan juridische control en - in het verlengde hiervan - aan juridische kwaliteitszorg. De werkzaamheden zijn gericht op het ontwikkelen, implementeren en onderhouden van instrumentarium, gericht op verbetering van de juridische kwaliteit van gemeentelijke besluitvorming. De insteek is nadrukkelijk concerngericht en behelst vaste onderwerpen zoals de kwaliteit van verordeningen en beleidsregels, contracten, projecten en projectstructuren, gemeenschappelijke regelingen en - zo nodig - de inschakeling van externe juridische adviseurs. Ook zal aandacht worden besteed aan (pré)mediation, in welk kader een modus ontwikkeld zal worden om geschillen (denk aan bezwaar- en beroepsprocedures) door middel van minnelijk overleg te beëindigen.

Nieuwe ontwikkelingen op de rechtsgebieden gemeenterecht, algemeen bestuursrecht en vermogensrecht (m.n. contractenrecht), welke voor de gehele organisatie van belang zijn, worden in overleg met afdelingsmanagers en medewerkers geïmplementeerd. Het misbruik van de Wet openbaarheid van bestuur, waar ook onze organisatie mee te maken heeft, is een nadrukkelijk aandachtspunt.

Door een gestructureerde aanpak, gericht op verbetering van de kwaliteit van gemeentelijke producten en diensten, beogen wij onze burgers, verenigingen en instellen van dienst te zijn alsmede tegelijkertijd risico's voor de gemeente Stein (te denken valt aan imagooverlies door rechterlijke vernietiging van gemeentelijke besluitvorming en/of schadeclaims door gedupeerden), zoveel mogelijk op voorhand voorkomen.

Tevens zal worden toegezien op de interne afhandeling van binnenkomende klachten in de zin van artikel 9:1 Awb ('klachten over onheuse gedragingen') en zal de trait d'union functie richting Ombudscommissie Gemeente Stein, welke is belast met de beoordeling van 'klachten over de wijze van klachtafhandeling, worden onderhouden.

Automatisering

Na het eerste volledige jaar van uitbesteding van de ICT Infrastructuur bij Open Line, zullen we de samenwerking in 2017 verder verbeteren. Daarnaast zal ICT ondersteunen bij diverse projecten voor het verder implementeren van de digitale overheid.

Facilitaire zaken

In 2017 zullen op facilitair gebied een tweetal aanbestedingen uitgevoerd worden, voor schoonmaak en de koffieautomaten.

Vanwege fysiek ruimte gebrek in de archiefruimte van de gemeente Stein, zal het archiefblok 1992-2001 vervroegd worden overgebracht naar het Euregionaal Historisch Centrum (EHC) in Sittard-Geleen. In 2017 zal dit blok moeten worden opgeschoond en beschreven volgens de richtlijnen van het EHC. De incidentele kosten van € 20.000 voor schonen en beschrijven van dit blok in 2017 en de structurele kosten van € 11.000 voor het onderbrengen in het historisch archief zijn in deze begroting opgenomen.

Informatiebeveiliging en privacy

- Informatiebeveiliging:

De gemeente Stein behoort evenals alle andere gemeenten te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). In 2016 is gestart met de implementatie van verbeterpunten met als doel informatiebeveiliging structureel te borgen. Ook voor 2017 zullen diverse (aanvullende) verbeteringen doorgevoerd moeten worden waarvoor eveneens budget nodig is. Hiervoor is de inzet van de CISO (Chief Information Security Officer) nodig. De CISO ondersteunt de organisatie bij het bewaken en verhogen van de informatieveiligheid en rapporteert hierover aan het management. De CISO is eveneens het centrale aanspreekpunt voor informatiebeveiliging. Naast de inzet van de CISO

is inzet nodig van een extern deskundige voor gemiddeld 1 dag in de maand en aandacht nodig voor het vergroten van de bewustwording van informatiebeveiliging bij het personeel.

Om informatiebeveiliging / privacybescherming structureel te gaan borgen is het noodzakelijke dat hiervoor een FTE structureel moet worden ingezet. De kosten van deze uitbreiding zijn in deze begroting opgenomen.

- Privacy:

De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) is al ruim 15 jaar van kracht en is vanaf 2016 aangescherpt met:

- * Hoge bevoegdheden voor de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) die kunnen oplopen tot € 825k per overtreding en

- * De meldplicht datalekken die grote nadelige gevolgen kan hebben voor een gemeente in termen van reputatieschade, politieke schade, herstelkosten, boetes en claims ingeval sprake is van een ernstige datalek.

Op Europees niveau is vanaf 25 mei 2016 Europese Privacy-verordening (Algemene Verordening Gegevensbescherming – hierna de AVG) van kracht geworden, die nog strakker geregeld is dan de huidige Wbp. De AVG overruled op dit moment de Wbp en organisaties hebben tot 25 mei 2018 de tijd om hun bedrijfsvoering aan te passen op deze verordening. Daarna mag iedereen publieke als private organisaties op de naleving van de AVG aanspreken en loopt het boeterisico op tot maximaal € 20 miljoen of 4% van de wereldwijde jaaromzet.

Gelet op de beperkte tijd om privacy-compliant te zijn, zal overkoepelend privacybeleid en een implementatieplan privacy opgesteld worden en dit plan zal vervolgens in gang gezet worden.

Communicatie

De rol en taakopvatting van de overheid verandert. Bovendien willen én nemen inwoners meer en meer zelf de regie. Van een sterk sturende overheid verschuift de nadruk naar een overheid 'die mogelijk maakt', met andere woorden: een faciliterende overheid. Interactie en cocreatie staan hierbij centraal. In de netwerksamenleving komt beleid gezamenlijk tot stand. De overheid deelt haar expertise met de spelers in het veld, moet cocreëren, een luisterende houding aannemen en 'buiten binnenhalen'.

Het loslaten van de vertrouwde manier van werken en het structureel in dialoog gaan met stakeholders uit de samenleving in het kader van interactieve beleidsvorming vereist flexibiliteit en een hoge mate van omgevingsbewustzijn van de gemeentelijk organisatie. Deze nieuwe manier van werken vereist ook andere vaardigheden, competenties en rollen van beleidsmedewerkers, maar ook een andere rol vanuit communicatie.

Cluster Communicatie legt - nog sterker dan voorheen - de focus op beleids- en bestuurscommunicatie. Het streven is dat beleids- en communicatieadviseurs vanaf het begin van beleidsprocessen nauw met elkaar samenwerken om 'binnen en buiten' met elkaar te verbinden. Op deze manier zit communicatie in het hart van het beleid en draagt communicatie bij aan de realisatie van strategische organisatiedoelen. Daarbij is het verder inbedden van de adviserende en coachende functie en rol ten behoeve van het bestuur, het management, projectleiders en dorpscontactpersonen van belang.

Organisatieontwikkeling

Het merendeel van de in het plan van aanpak organisatievernieuwing gemeente Stein 2015 opgenomen actiepunten betrof het op orde krijgen van de basis zodat voor 2017 en volgende jaren deze actiepunten in de bedrijfsvoering zijn geborgd teneinde voldoende toegerust te zijn om de professionele, resultaatgerichte, flexibele en faciliterende organisatie te zijn waar we met zijn allen trots op kunnen zijn. Hoewel het merendeel van de actiepunten is gerealiseerd zijn er ook enkele die doorlopen in 2017.

Dit betreft actualisatie van onder andere een beperkt aantal met de Ondernemingsraad overeengekomen rechtspositionele regelingen, het verder implementeren van projectmatig werken, verdere ontwikkeling instrumentarium op middelenterrein alsmede wijzigingen/aanpassingen in de ICT omgeving.

Op de hiervoor bestemde momenten (in de P&C documenten en bijeenkomsten van de Klankbordgroep organisatievernieuwing) zal de voortgang hiervan worden kenbaar gemaakt.

Bedrijfsvoering

De door de gemeenteraad vastgestelde formatie zal in 2017 nagenoeg volledig zijn ingevuld met vaste medewerkers waardoor de inhuur van externen tot een minimum kan worden beperkt tot een (noodzakelijke) minimale flexibele schil.

In 2017 zal tevens meer zicht ontstaan op omvang van de organisatie op basis van de uitwerking van de maatregelen uit de in 2016 gestarte krimp- en kerntakendiscussie.

Uiteraard zal het afstemmen van de beleidsprogramma's op de visie en cultuur aandacht blijven krijgen.

Uitgangspunten personeelskosten

De huidige CAO voor het ambtelijk personeel heeft een looptijd tot 1 mei 2017. Voor de begroting 2017-2020 is, naast de 0,4% salarisstijging per 01.01.2017, rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van de loonkosten van 1%. Indien de daadwerkelijke loonkostenstijging afwijkt zal met de actuele ontwikkeling rekening worden gehouden en op de hiervoor bestemde momenten worden bijgesteld.

Met het oog op de wettelijke invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB) met ingang van 1 januari 2017 is in de 1e bestuursrapportage 2016 reeds rekening gehouden met een extra last vakantiegeld (juni tot en met december 2016) in 2017 en een jaarlijkse extra last bovenwettelijk verlof van € 55.000.

Stelposten secundaire arbeidsvoorwaarden

Naast de reguliere salariskosten zijn er personele lasten die niet vooraf zijn toe te rekenen aan medewerkers of afdelingen. Hierbij moet gedacht worden aan lasten voor onder andere herbezetting, cafetariamiddelen (vanaf 1 januari 2017 ondergebracht in het IKB) leeftijdsverlof of flexibele beloning. Hiervoor zijn stelposten opgenomen. Zodra voornoemde lasten zich voordoen worden deze in mindering gebracht op de stelposten en via de hiervoor bestemde bestuursrapportages functioneel geraamd.

Voor 2017 zijn onderstaande stelposten geraamd;

cafeteria en leeftijdsverlof	€	36.300
herbezetting OR	€	32.852
flexibele beloning	€	28.171
stelpost tijdelijke salarismutaties	€	<u>13.353</u>
Totaal stelposten	€	110.676

Inkoop

Een van de gestelde doelen voor een professionele inkooporganisatie is een (bijna) complete contractadministratie. Per 1 juli 2016 was de stand van het aantal ingevoerde actuele contracten 385 stuks. Het gevulde contractbeheersysteem wordt in het eerste halfjaar van 2017 opgeleverd.

Het inkoopbeleid is geactualiseerd en is in het 3^e kwartaal van 2016 door het college vastgesteld. Dit beleid geeft de kaders en spelregels weer voor het inkopen en aanbesteden van leveringen, diensten en werken.

Afgeleid vanuit het inkoopbeleid is er een inkoophandboek gemaakt dat een procesbeschrijving geeft van het inkoopproces, met daarbij de benodigde documentatie.

Vanaf 2017 wordt de nadruk gelegd op contractmanagement en leveranciersmanagement.

Indicatoren personeelsbeleid

Ziekteverzuimpercentage

omschrijving	rekening 2015	begroot 2016	begroot 2017	begroot 2018	begroot 2019	begroot 2020
verzuimpercentage	6,05%	5,0%	4,5%	4,5%	4,5%	4,5%

Het percentage in 2015 werd deels beïnvloed door een aantal langdurige verzuimgevallen welke in 2016 aanzienlijk werden teruggedrongen. Op basis van bestaande inzichten wordt het nog steeds reëel geacht over 2017 een percentage van 4,5% te realiseren

Stage- en werkervaringsplaatsen

omschrijving	rekening 2015	begroot 2016	begroot 2017	begroot 2018	begroot 2019	begroot 2020
stageplaatsen	6	10	10	10	10	10

Met inachtneming van de bepalingen in het stage- en werkervaringsbeleid zal meer gestreefd moeten worden ook daadwerkelijk het aantal beschikbaar gestelde stage- en werkervaringsplaatsen te realiseren in 2017. Mogelijkerwijs dat het gemeentelijk werkbedrijf hier (meer) mogelijkheden voor kan bieden.

omschrijving	rekening 2015	begroot 2016	begroot 2017	begroot 2018	begroot 2019	begroot 2020
werkervaringsplaatsen	6	4	4	4	4	4

6.7 Paragraaf 'Verbonden Partijen'

Inleiding

Een aantal taken binnen de gemeente worden uitgevoerd via zogenaamde verbonden partijen. Dit zijn partijen die gemeentelijke taken uitvoeren, in opdracht van de gemeente. Omdat bestuurlijk te realiseren doelen en of een substantieel deel van het financiële budget in handen wordt gelegd van verbonden partijen is het voor de gemeente belangrijk om inzicht te hebben en te houden in de realisatie van doelstellingen, activiteiten en financiën van die verbonden partij. We hebben het immers over het realiseren van bestuurlijk afgesproken doelen en besteding van publieke middelen.

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een financieel en bestuurlijk belang heeft. De verbonden partijen kennen verschillende juridische verschijningsvormen. Het belangrijkste onderscheid is dat tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke verbonden partijen. Publiekrechtelijke verbonden partijen verschijnen meestal in de vorm van een gemeenschappelijke regeling. Bij privaatrechtelijke partijen gaat het meestal om stichtingen of vennootschappen.

Het college bestuurt en beheert de Verbonden Partijen conform de kaders die de raad in 2014 in de Nota verbonden Partijen heeft vastgelegd. Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en de mogelijke hieruit voortvloeiende risico's, besteden wij in de begroting en jaarrekening expliciet aandacht aan de verbonden partijen.

Deze paragraaf bevat de wettelijk verplichte informatie over de verbonden partijen van de gemeente:

- Naam en vestigingsplaats;
- Doelstelling (openbaar belang);
- Financieel belang van de gemeente
- Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente;
- Relatie met programmabegroting (gemeentelijke doelstellingen);
- Ontwikkelingen (beleidsvoornemens);

Financieel belang:

In het BBV wordt financieel belang gedefinieerd als een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Bestuurlijk belang:

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, hetzij in de vorm van vertegenwoordiger in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Overzicht verbonden partijen

Hieronder treft u een opsomming aan van de verbonden partijen waarin de gemeente Stein een financieel en bestuurlijk belang heeft.

In deze opsomming is een onderscheid gemaakt tussen

- Gemeenschappelijke regelingen
- Stichtingen en verenigingen
- Coöperaties en vennootschappen
- Overige verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

- Veiligheidsregio Zuid Limburg
- Gemeenschappelijke regeling Vlxia
- Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid Limburg
- Omnibuzz
- Intergemeentelijke Milieudienst Beek, Nuth en Stein
- Regionale Uitvoeringsdienst Zuid
- BSGW

Stichtingen/Verenigingen

n.v.t.

Coöperaties en venootschappen

Steinerbos BV
Enexis holding N.V.
NV Bank Nederlandse gemeenten
NV Waterleidingsmaatschappij Limburg
NV Industriebank LIOF
NV Theodora
NV RWM

Overige verbonden partijen

n.v.t.

De inhoudelijke bijdrage vanuit de verbonden partijen aan de beleidsdoelen van de gemeente is in de programmabladen opgenomen.

Er volgt nu van de publiekrechtelijke verbonden partijen een actueel overzicht van o.a. het openbaar belang, visie in relatie tot de doelstellingen, actuele beleidsvoornemens verwachte ontwikkelingen ten aanzien van het gemeentelijk belang en de financiële positie.

Publiekrechtelijke verbonden partijen

Veiligheidsregio Zuid Limburg

1. Naam	Veiligheidsregio Zuid Limburg
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
3. Vestigingsplaats	Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang	Uitvoeren van de aan de Veiligheidsregio opgedragen taken gericht op rampenbestrijding en crisisbeheersing.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma:II Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving</i> <i>Subdoelstelling:II Omgevingskwaliteit versterken</i>
6. Deelnemende partijen	Alle gemeenten van Zuid-Limburg
7. Bestuurlijk belang	Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen bestaat de bestuursstructuur uit een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). De burgemeester vertegenwoordigt de Gemeente Stein in het AB.
8. Financieel belang	Alle gemeenten in Zuid-Limburg betalen, op basis van een verdeelsleutel, hun aandeel in de kosten.
9. Vermogen	Eigen vermogen 31-12-2015 € 8.671.685 31-12-2014 € 8.914.207
	Vreemd vermogen 31-12-2015 € 36.056.438 31-12-2014 € 41.159.645
10. Financieel resultaat	2015: € 109.721 2014: € 1.380.375
11. Risico's	De risico's zijn beschreven in de risicoparagrafen van de begrotingen en jaarrekeningen van de Veiligheidsregio. De Veiligheidsregio beschikt over een eigen algemeen reserve.
12. Ontwikkelingen	Geen bijzondere ontwikkelingen.

Gemeenschappelijke regeling Vixia

1. Naam	Gemeenschappelijke regeling WSW Vixia
2. Rechtsvorm	De Gemeenschappelijke regeling Vixia is een gemeenschappelijke regeling die is voortgekomen uit een fusie van de gemeenschappelijke regeling Millenerpoort en de gemeenschappelijke regeling Wegom. De ingangsdatum is januari 2001
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang	De gemeenschappelijke regeling Vixia is een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam dat belast is met de integrale uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening en de daaruit voortvloeiende en daarmee verband houdende voorschriften en regelingen.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma:III Een bereikbare en bedrijvige gemeente'</i> <i>Subdoelstelling:I lokale economie</i>
6. Deelnemende partijen	gemeenten in de Westelijke Mijnstreek.
7. Bestuurlijk belang	Vixia voert voor de gemeenten het budgetbeheer uit, hetgeen erop neerkomt dat de gemeenten hun volledige WSW-budget doorsluizen naar Vixia en zij voor verrekening met de andere WSW-bedrijven zorgdragen. Op het einde van het jaar vindt er dan een afrekening plaats. Gestuurd wordt op volledige benutting van het beschikbare budget.
8. Financieel belang	Het financieel en bestuurlijk belang van de vier deelnemende gemeenten is gebaseerd op het aantal WSW'ers. Dit betekent dat er sprake is van een verdeling die (in beperkte mate) kan fluctueren. Grosso modo kan gesteld worden dat de verdeling als volgt is samengesteld: Beek: 9 % Schinnen: 5 % Stein: 18 % Sittard-Geleen: 68 %
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2014 € 120.000 31-12-2015 € - 450.000
Vreemd vermogen	31-12-2014 € 6.073.000 31-12-2015 € 5.550.000
10. Financieel resultaat	2014 € 57.600 2015 - € 684.000
11. Risico's	A.g.v. de instroomstop van medewerkers kan niet altijd meer voldaan worden aan afspraken met opdrachtgevers. Om die reden neemt het risico toe dat de toegevoegde waarde sneller afneemt dan de lasten (minder medewerkers). Het toenemend exploitatietekort vormt een risico omdat het vinden van compensatieopdrachten onzeker is.
12. Ontwikkelingen	Als gevolg van een instroomstop m.b.t. WSW medewerkers, een teruglopend bedrijfsresultaat en een afnemende subsidie wordt er in 2017 een transformatie van Vixia ingezet. Het doel een arbeidsbeemiddelingsbedrijf in samenwerking en samenhang met de sociale diensten van de deelnemende gemeenten. Hierbij gaat het om het borgen van

	<p>werkgelegenheid voor beschut werken en de garantie van werkgelegenheid voor de WSW-medewerkers.</p> <p>Separaat aan deze begroting is een voorstel gelanceerd dat de instemming heeft van de raden en dat per 1 januari 2018 moet leiden tot de start van een participatiebedrijf voor de Westelijke mijnstreek.</p> <p>In deze ontwikkelingen is ook oog voor onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid van een regionaal onderhoudsbedrijf westelijke Mijnstreek.</p>
--	--

Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid Limburg (GGD ZL)

1. Naam	GGD Zuid Limburg				
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen (+ Maastricht + Heerlen)				
4. Doelstelling en openbaar belang	<p>De GGD Zuid Limburg is de geneeskundige gezondheidsdienst van de 18 gemeenten in Zuid Limburg.</p> <p>De GGD Zuid Limburg beschermt, bewaakt en bevordert de gezondheid van alle Zuid-Limburgers met speciale aandacht voor mensen in een kwetsbare positie. Daarmee wil de GGD eraan bijdragen dat iedereen, van jong tot oud, actief kan deelnemen aan onze samenleving. De GGD doet dit namens de gemeenten die de taak hebben om de lokalepublieke belangen op het gebied van volksgezondheid te behartigen. Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen bestaat de bestuursstructuur uit een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). Het DB bestaat uit bestuurders van zeven gemeenten. In het AB zijn alle 18 gemeenten met een bestuurder vertegenwoordigd.</p>				
5. Relatie met beleidsprogramma	<p><i>Programma: I Sociale en vitale kernen / II aantrekkelijke woon en leefomgeving</i></p> <p><i>Subdoelstelling: IV Actief eigenaarschap / II Omgevingskwaliteit</i></p>				
6. Deelnemende partijen	De 18 gemeenten van Zuid-Limburg				
7. Bestuurlijk belang	Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen bestaat de bestuursstructuur uit een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). De portefeuillehouder volksgezondheid vertegenwoordigt de Gemeente Stein in het AB, de burgemeester is lid van het DB.				
8. Financieel belang	Alle gemeenten in Zuid-Limburg betalen, op basis van een verdeelsleutel, hun aandeel in de kosten. De bijdrage van de Gemeente Stein in 2017 bedraagt € 466.438				
9. Vermogen	<table> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>31-12-2014 € 4.262.352 31-12-2015 € 4.201.460</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>31-12-2014 € 18.038.939 31-12-2015 € 16.740.492</td> </tr> </table>	Eigen vermogen	31-12-2014 € 4.262.352 31-12-2015 € 4.201.460	Vreemd vermogen	31-12-2014 € 18.038.939 31-12-2015 € 16.740.492
Eigen vermogen	31-12-2014 € 4.262.352 31-12-2015 € 4.201.460				
Vreemd vermogen	31-12-2014 € 18.038.939 31-12-2015 € 16.740.492				
10. Financieel resultaat	2014: € 704.013 nadelig 2015: € 60.891 nadelig				

11. Risico's	Het weerstandsvermogen van de GGD bedraagt eind 2015 € 672.000 en is aanmerkelijk lager dan de geschatte risico's waarmee de GGD volgens haar eigen risico inschatting wordt geconfronteerd. Het weerstandsvermogen bestaat uit de algemene reserve van € 38.000 en bestemmingsreserves van in totaal € 634.000. De algemene reserve dient volgens een door het bestuur genomen besluit minimaal 6% te bedragen van de exploitatielasten hetgeen overeenkomt met een bedrag van € 1.063.000. Hieruit blijkt dat de algemene reserve van de GGD die is bedoeld om incidentele tegenvallers te kunnen opvangen aanmerkelijk lager is dan de door het bestuur gestelde norm.
12. Ontwikkelingen	De begroting 2017 van de GGD staat in het teken van verbindingen. Verbindingen tussen GGD, gemeenten, burgers en partners binnen buiten het sociale domein zijn nodig om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen kunnen meedoen in de samenleving.

Omnibuzz

1. Naam	Gemeenschappelijke regeling Omnibuzz
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang	Het zorg dragen voor het vervoer van klanten met een beperking die een beroep kunnen doen op de Wet maatschappelijke ondersteuning.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma: I Een samenleving met vitale en sociale kernen Subdoelstelling: IV Actief eigenaarschap</i>
6. Deelnemende partijen	Gemeenten Beek, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Schinnen, Stein, Sittard-Geleen, Meerssen, Vaals en Valkenburg a/d Geul.
7. Bestuurlijk belang	Kwalitatief goed en betrouwbaar (aangepast)vervoer tegen reële kosten.
8. Financieel belang	De gemeente Stein heeft zitting in het algemeen bestuur van Omnibuzz en stelt op basis daarvan mede de rekening en begroting vast. De totale gemeentelijke bijdrage gebaseerd op een bedrag per inwoner voor de overhead en de vervoerskosten (het reisvolume/daadwerkelijk gebruik)
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2014 € 877.000 31-12-2015 € 914.000
Vreemd vermogen	31-12-2014 € 791.000 31-12-2015 € 803.000
10. Financieel resultaat	2014: € 752.000 voordelig 2015: € 1.065.000 voordelig
11. Risico's	-
12. Ontwikkelingen	

Intergemeentelijke Milieu Dienst Beek, Nuth en Stein (IMD)

1. Naam	Intergemeentelijke Milieudienst Beek, Nuth en Stein
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
3. Vestigingsplaats	Elsloo
4. Doelstelling en openbaar belang	Uitvoering van alle gemeentelijke milieutaken.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma: II Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving</i> <i>Subdoelstelling: V duurzaamheid</i>
6. Deelnemende partijen	Gemeente Beek, Nuth en Stein.
7. Bestuurlijk belang	Conform de samenwerkingsregeling wordt het Algemeen Bestuur gevormd door de voorzitter en twee leden per deelnemende gemeenten, aangewezen door en uit de onderscheiden colleges. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de voorzitter en de drie portefeuillehouders milieu.
8. Financieel belang	De verdeling van de kosten over de deelnemende gemeenten vindt plaats op basis van de te besteden uren per gemeente.
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2015 € 0 31-12-2014 € 0
Vreemd vermogen	31-12-2015 € 594.568 31-12-2014 € 696.525
10. Financieel resultaat	2015: € 300,- 2014: € 300,-
11. Risico's	In de gemeenschappelijke regeling ligt vast dat de financiële eindverantwoordelijkheid voor de financiële positie van de IMD door de deelnemende gemeenten wordt gedragen.
12. Ontwikkelingen	De medewerkers van de IMD zijn sedert januari 2014 vanuit de IMD gedetacheerd bij de RUD in afwachting van het plaatsingsproces. Tot de definitieve plaatsing van de IMD-medewerkers bij de RUD kan de IMD niet worden geliquideerd.

Regionale Uitvoeringsdienst Zuid Limburg (RUD ZL)

1. Naam	Regionale Uitvoeringsdienst Zuid Limburg
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
3. Vestigingsplaats	Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang	Het doel van de vorming van de RUD is om hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te bereiken op het gebied van milieu voor minimaal de basistaken van alle 19 deelnemers en de specialistische milieutaken voor o.a. de centrumgemeenten en de IMD-gemeenten Beek, Nuth

	en Stein. De RUD is tevens een BRZO-RUD omdat alle BRZO-taken provinciebreed hier zijn ondergebracht. De vorming van een uitvoeringsdienst is wettelijk verplicht.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma:II Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving</i> <i>Subdoelstelling:V duurzaamheid</i>
6. Deelnemende partijen	In Zuid-Limburg werken de gemeenten Beek, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Nuth, Onderbanken, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Voerendaal en de Provincie Limburg op basis van een gemeenschappelijke regeling samen in de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zuid-Limburg.
7. Bestuurlijk belang	Op basis van de Gemeenschappelijke Regeling is de gemeente Stein bestuurlijk vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur van de RUD. Daarnaast is de gemeente Stein bestuurlijk vertegenwoordigd in het Dagelijks Bestuur van de RUD.
8. Financieel belang	De verdeling van de kosten over de deelnemers vindt plaats op basis van de te besteden uren per gemeente. In 2017 bedraagt de bijdrage van Stein aan de RUD Zuid-Limburg € 451.489.
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2015 € 2.495.8410 31-12-2014 € 1.967.861
Vreemd vermogen	31-12-2015 € 981.090 31-12-2014 € 674.958
10. Financieel resultaat	2015: € 1.389.088 2014: € 1.192.272
11. Risico's	In de gemeenschappelijke regeling ligt vast dat de financiële eindverantwoordelijkheid voor de financiële positie van de RUD door de gemeenten wordt gedragen. Onverlet deze eindverantwoordelijkheid heeft de RUD als zelfstandig orgaan een eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor de vorming van voldoende weerstandsvermogen.
12. Ontwikkelingen	De medewerkers van de IMD zijn sedert januari 2014 gedetacheerd bij de RUD in afwachting van het plaatsingsproces.

Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)

1. Naam	Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)
2. Rechtsvorm	Het RIEC heeft geen rechtsvorm. Het betreft een samenwerkingsverband dat beheerstechnisch is ondergebracht bij de Gemeente Maastricht.
3. Vestigingsplaats	Hoensbroek
4. Doelstelling en openbaar belang	Voorkomen en bestrijden van georganiseerde criminaliteit, zoals drugshandel, prostitutie, ondermijning en witwassen.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma:II Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving</i> <i>Subdoelstelling:II Omgevingskwaliteit versterken</i>
6. Deelnemende partijen	Gemeente Stein, RIEC, politie, belastingdienst, Openbaar Ministerie, Ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, woningstichtingen.
7. Bestuurlijk belang	De burgemeester is als portefeuillehouder verantwoordelijk voor openbare orde en veiligheid.
8. Financieel belang	Iedere Limburgse gemeente draagt financieel bij aan het RIEC door middel van een verdeelsleutel per inwoner.
9. Vermogen	Eigen vermogen
	Het RIEC stelt geen balans op

Vreemd vermogen	Het RIEC stelt geen balans op
10. Financieel resultaat	2015: € 662.696 voordelig 2014: € 243.146 voordelig
11. Risico's	Juridische procedures, veiligheid personeel.
12. Ontwikkelingen	Betere integrale samenwerking, normalisatie woonwagenzaken.

Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)

1. Naam	Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
3. Vestigingsplaats	Roermond
4. Doelstelling en openbaar belang	<p>BsGW Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen is een zelfstandig samenwerkingsverband voor heffing en inning van gemeentelijke belastingen en waterschapsbelastingen en voor uitvoering van de wet WOZ. 30 van de 33 Limburgse gemeenten en de twee Limburgse waterschappen werken samen in BsGW.</p> <p>Deze samenwerking betekent dat de uitvoeringstaken van de waterschapsbelastingen, de gemeentelijke belastingtaken en administratieve taken van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), worden verzorgd door BsGW.</p> <p>De verzelfstandiging beoogt een zo groot mogelijk maatschappelijk rendement te halen uit samenwerking tussen lokale overheden op het gebied van belastingheffing en -inning.</p>
5. Relatie met beleidsprogramma	<p><i>Programma II: Aantrekkelijke woon- en leefomgeving, subdoelstelling 2: omgevingskwaliteit</i></p> <p><i>Programma VI: Algemene dekkingsmiddelen subdoelstelling I lokale heffingen</i></p>
6. Deelnemende partijen	30 van de 33 Limburgse gemeenten en de twee Limburgse waterschappen werken samen in BsGW. De deelnemende gemeenten zijn Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Venlo, Voerendaal, Weert. De waterschappen Peel en Maasvallei en het Waterschap Roer en Overmaas nemen deel aan de GR.
7. Bestuurlijk belang	Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen bestaat de bestuursstructuur uit een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). De portefeuillehouder financiën vertegenwoordigt de Gemeente Stein in het AB.
8. Financieel belang	<p>De processen voor waterschappen en gemeenten overlappen elkaar in grote mate en de benodigde basisgegevens worden gelijktijdig voor alle deelnemers opgebouwd. Omdat BsGW de processen voor alle belastingsoorten integraal uitvoert, zijn de daarmee samenhangende kosten zodanig met elkaar verweven dat kosten niet per belastingsoort gedifferentieerd kunnen worden. De uitvoeringskosten van de productieprocessen worden om die reden toegerekend aan eenduidige, herkenbare hoofdprocessen, overeenkomstig de organisatieopzet van BsGW. Dit resulteert in vijf primaire producten van dienstverlening: Gegevensbeheer en heffen, Waarderen, Innen, Klantzaken en Parkeerbelasting. De verdeling van deze kosten over de deelnemers gebeurt hierna met behulp van eenheidstarieven per product van dienstverlening.</p> <p>De bijdrage van Stein in 2015 aan de BsGW was conform begroting € 378.000 (€ 325.000 reguliere bijdrage en € 53.000 goodwill)</p>
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2015 € 48.000 31-12-2014 € -284.000

Vreemd vermogen	31-12-2015 € 5.998.000 31-12-2014 € 7.150.000
10. Financieel resultaat	2015: € 332.000 <i>nadelig</i> 2014: € 570.000 <i>nadelig</i>
11. Risico's	In de GR ligt vast dat de financiële eindverantwoordelijkheid voor de financiële positie van de BsGW door de deelnemers wordt gedragen. Onverlet deze eindverantwoordelijkheid heeft de BsGW als zelfstandig orgaan een eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor de vorming van voldoende weerstandsvermogen.-
12. Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> Landelijk (VNG) wordt aangedrongen op een aanpassing van de proceskostenregeling om de bovenmatige vergoeding aan WOZ-bureaus terug te brengen tot redelijke proporties. BsGW heeft zelf ook acties uitgezet. Het nieuwe woningwaarderingstelsel (WWS), waarmee de maximaal wettelijke huurprijs mede wordt bepaald door de WOZ-waarde van de woning, is per 1 oktober 2015 in werking getreden. Dit leidt tot een taakuitbreiding voor de BsGW). Vanaf de anslagoplegging 2016 ontvangen niet alleen de eigenaren maar ook de huurders van sociale huurwoningen een WOZ-beschikking. De VNG en de Waarderingskamer vragen op landelijk niveau aandacht voor de dekkingsproblematiek van gemeenten/uitvoeringsorganisaties als gevolg van de invoering WWS, alsmede de extra proceskosten Het kabinet streeft ernaar om ten minste op Prinsjesdag 2016 te komen met een voorstel belastingherziening. Indien mogelijk wordt al een stap gezet in het Belastingplan 2016. Een wezenlijke wijziging dan wel toevoeging van belastingsoorten kan vergaande gevolgen hebben voor de bestaande processen binnen BsGW en zelfs voor de kostenverdeelmethode.

Privaatrechtelijke verbonden partijen

De gemeente Stein heeft aandelen in de volgende vennootschappen:

Instelling	Aantal aandelen	Nominale waarde
Bank Nederlandse Gemeenten NV	19.266	€ 48.165
Enexis Holding NV	460.350	€ 460.350
Steinerbos BV	1	€ 1
Waterleidingmaatschappij Limburg NV	9	€ 40.840
NV Theodora	219	€ 99.378
NV RWM	117	€ 11.700

Bank Nederlandse Gemeenten

1. Naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
2. Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
3. Vestigingsplaats	Den Haag
4. Doelstelling en openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
5. Relatie met beleidsprogramma	Ondergebracht bij programma Algemene Dekkingsmiddelen

6. Deelnemende partijen	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten en provincies.
7. Bestuurlijk belang	De gemeente Stein heeft stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
8. Financieel belang	De gemeente Stein is houder van 19.266 aandelen met een nominale waarde van € 2,50 per aandeel.
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2015 € 4.163 miljoen 31-12-2014 € 3.582 miljoen
Vreemd vermogen	31-12-2015 € 145.317 miljoen 31-12-2014 € 149.891 miljoen
10. Financieel resultaat	2015: € 226 miljoen 2014: € 126 miljoen
11. Risico's	Gezien de huidige economische situatie zijn de winstverwachtingen en dividenden onzeker.
12. Ontwikkelingen	-

Enexis

1. Naam	Enexis
2. Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	Het distribueren en het transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water, en het in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie en transportnetten in relatie tot energie.
5. Relatie met beleidsprogramma	Ondergebracht bij programma Algemene Dekkingsmiddelen.
6. Deelnemende partijen	De aandelen van Enexis Holding zijn in handen van Nederlandse provincies en gemeenten
7. Bestuurlijk belang	De gemeentelijke aandeelhouders in Limburg zijn verenigd in de VEGAL. De gemeente Stein heeft stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders
8. Financieel belang	De gemeente Stein is houder van 460.350 aandelen met een nominale waarde van € 1 per aandeel.
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2015 € 3.608 miljoen 31-12-2014 € 3.517 miljoen
Vreemd vermogen	31-12-2015 € 3.425 miljoen 31-12-2014 € 2.900 miljoen
10. Financieel resultaat	2015: € 223,1 miljoen 2014: € 265,5 miljoen
11. Risico's	Gezien de huidige economische situatie zijn de winstverwachtingen en dividenden onzeker.
12. Ontwikkelingen	-

Steinerbos BV:

1. Naam	Steinerbos BV
2. Rechtsvorm	BV
3. Vestigingsplaats	Stein
4. Doelstelling en openbaar belang	De vennootschap heeft ten doel het exploiteren van het Recreatiepark Steinerbos en het scheppen van voorwaarden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma III
6. Deelnemende partijen	Gemeente Stein.
7. Bestuurlijk belang	Via de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) kan de gemeente Stein sturend optreden. De jaarrekening van Steinerbos B.V. wordt vastgesteld door de AVA. Tussen de gemeente Stein en de Steinerbos B.V. zijn een exploitatieovereenkomst en een huurovereenkomst gesloten. De exploitatieovereenkomst strekt tot doel om de wederzijdse rechten en plichten vast te leggen tussen partijen. Onder andere is beschreven welke exploitatiebijdrage door de gemeente Stein betaald wordt en welke tegenprestaties door Steinerbos B.V. hiervoor geleverd worden. De huurovereenkomst strekt tot doel om de aanwezige onroerende zaken inclusief de ondergrond ter beschikking te stellen aan Steinerbos B.V. teneinde het recreatiepark te kunnen exploiteren. Tevens is in deze overeenkomst beschreven onder welke condities en tegen welke prijs het gehuurde ter beschikking wordt gesteld aan de B.V.
8. Financieel belang	De gemeente Stein is enig aandeelhouder van de vennootschap Steinerbos B.V. Het kapitaal van de vennootschap bestaat uit één aandeel van één euro (€ 1,00).
9. Vermogen	31-12-2015: € 1 31-12-2014 € 1
Eigen vermogen	31-12-2015: € 0 31-12-2014 € 0
Vreemd vermogen	31-12-2015: € 0 31-12-2014 € 0
10. Financieel resultaat	2015: - € 350.000 (voor aanwending van onttrekking aan eigen exploitatiereserve van € 290.000, incl. gemeentelijke bijdrage van € 981.000) 2014: € 242.000 (incl. gemeentelijke bijdrage van € 981.000) 2013: € 498.000 (incl. gemeentelijke bijdrage van € 981.000)
11. Risico's	Verlaging gemaximaliseerde exploitatiebijdrage tot € 881.000 met ingang van 2017, in het licht van een exploitatie van het zwembad/recreatiepark die financieel onder druk staat.
12. Ontwikkelingen	Uitwerking toekomst Steinerbos aan de hand van de raadsconferentie van 26 mei 2016 (besluitvorming najaar 2016)

NV RWM

1. Naam	NV RWM
2. Rechtsvorm	NV
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang	Uitvoeren inzamelen van huishoudelijk afval en aanverwante reinigingstaken voor de aangesloten gemeenten.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma 2: Aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Subdoelstelling: Omgevingskwaliteit
6. Deelnemende partijen	De gemeenten: Stein, Sittard-Geleen, Beek en Schinnen
7. Bestuurlijk belang	Wethouder Hendrix vertegenwoordigt de gemeente in de AVA en inhoudelijk.
8. Financieel belang	Het aandeel van Stein in het aandelenkapitaal van de NV RWM bedroeg in eerste instantie € 5.900. In december 2010 heeft de NV RWM de deelnemende gemeenten gevraagd het aandelenkapitaal uit te breiden om een vergunning op grond van de Wet wegvervoer goederen te krijgen. Voor Stein betekende dit een uitbreiding van het aandelenkapitaal met € 5.800. Op 15 februari 2011 heeft het college hiermee ingestemd. Stein bezit 117 aandelen á € 100.
9. Vermogen	Eigen vermogen 31-12-2014 € 2.962.200 31-12-2015 € 3.548.000
	Vreemd vermogen 31-12-2014 € 8.368.100 31-12-2015 € 10.939.000
10. Financieel resultaat	2014: € 684.700 <i>batig</i> 2015: € 850.000 <i>batig</i>
11. Risico's	Bij beëindiging contract worden desintegratiekosten in rekening gebracht.
12. Ontwikkelingen	Vanaf 2016 is een nieuw afvalbeleidsplan van kracht waarin het gebruik van de milieuparken door alle inwoners van de regio en het terugdringen van de hoeveelheid restafval de belangrijkste speerpunten zijn.

6.8 Paragraaf 'Krimp'

Inleiding

In de gemeente Stein is het aantal inwoners de afgelopen jaren gedaald. Bevolkingsdaling heeft, in combinatie met een verandering in bevolkingssamenstelling, gevolgen voor terreinen als wonen, ruimte, onderwijs, zorg- en welzijnsvoorzieningen en werk. Het dalend inwonertal en aantal huishoudens zet de sociaaleconomische vitaliteit van de gemeente onder druk en kan tot verschraving van de leefbaarheid leiden. Uiteindelijk kan hierdoor een neerwaartse spiraal ontstaan. De opgave waar de gemeente Stein voor staat, geldt voor de gehele regio Westelijke Mijnstreek waar Stein deel van uitmaakt. Ook in de rest van Zuid-Limburg is sprake van bevolkings- en huishoudingsdaling of vindt dit op termijn plaats. Op basis van recente CBS gegevens blijkt wel dat de bevolkingskrimp zich minder hard manifesteert dan eerder geprognosticeerd.

Desondanks blijkt uit onderstaande tabel blijkt dat het inwonertal van de gemeente Stein de komende jaren terugloopt van 24.786 in 2017 naar 23.331 in 2025 en naar 22.323 in 2030.

Betreft	2000	2005	2010	2017	2020	2025	2030	2050
Aantal inwoners	26.320	26.772	25.673	24.786	24.246	23.331	22.323	17.486
Aantal huishoudens	10.653	11.177	11.154	11.252	11.176	11.029	10.777	8.731

Behalve de afname van het aantal inwoners en het aantal huishoudens zijn ook de vergrijzing en ontgroening van de bevolking relevant voor de ontwikkeling van de bevolking van de gemeente Stein. Uit onderstaande grafiek blijkt dat het aandeel 65+ geleidelijk stijgt naar 34% in 2030. Het aantal jongeren onder de 20 jaar daalt in de gemeente Stein naar 4.350 in 2020 (dit is een afname van 16% t.o.v. 2013). Tussen 2020 en 2030 daalt het aantal jongeren nog eens met 700 tot circa 3.650. (Bron: E,til Prognoseff prognose).

Op hoofdlijnen kan de demografische transitie de volgende mismatches veroorzaken, als er niet tijdig wordt geanticipeerd.

Aspect	Mismatch
ontgroening	afnemend draagvlak scholen afnemend draagvlak voorzieningen voor jongeren (bijvoorbeeld veldsporten, jongerencentra) ^{1) 2)}
vergrijzing	afname beroepsbevolking (deels te compenseren met verhoging pensioengerechtigde leeftijd) veranderende woningvraag ³⁾ toenemend draagvlak voorzieningen voor ouderen, met name gericht op vrije tijdsbesteding (cultuur, toerisme en recreatie, sommige sportvoorzieningen) toenemend aantal potentiële vrijwilligers (mobiele, zelfredzame senioren) toenemende zorgvraag (zorgafhankelijke, kwetsbare ouderen)
afname beroepsbevolking	krachte op de arbeidsmarkt beperking economische groei ⁴⁾

¹⁾ tevens beïnvloed door bezuinigingen

²⁾ tevens beïnvloed door autonome ontwikkelingen (schaalvergroting/internet)

³⁾ tevens beïnvloed door woningmarktcrisis

⁴⁾ tevens beïnvloed door economische en financiële crisis

Het is van belang hierin een nieuw evenwicht te vinden. De voornaamste basis daarvoor is gelegd in de strategische toekomstvisie waarin de volgende vijf kernwaarden zijn geformuleerd:

1. Een samenleving met sociale vitale kernen.
2. Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving.
3. Een bereikbare en bedrijvige gemeente.
4. Een dienstverlenende gemeente.
5. Een samenleving die trots en bewust is van haar eigen kwaliteit.

Om deze kernwaarden te verwezenlijken en te versterken hebben wij wensen en richtingen benoemd voor de komende tien jaar en geven hier inmiddels al geruime tijd uitvoering aan. Als vervolgstap is een visie op eigen kracht van de kernen in 2014 door het College vastgesteld: de Eigenkrachtvisie. In combinatie met de Eigenkrachtbijeenvakkomsten die zijn georganiseerd in de vijf kernen van Stein, is een transitieatlas opgesteld. Deze transitieatlas bevat de belangrijkste feiten en cijfers over de demografische en sociaal maatschappelijke ontwikkelingen in de gemeente Stein evenals het bestaande beleid en toekomstplannen van de gemeente. Op basis hiervan zijn scenario's opgesteld waarmee mogelijke keuzes en mogelijke strategieën voor de toekomst van de gemeente Stein bepaald kunnen worden. In 2016 heeft een verdieping/actualisatie van de transitieatlas plaatsgevonden. Dit document vormt in combinatie met de oplegnotitie Krimp 'Relaties demografische ontwikkelingen en (financieel) beleid van gemeente Stein' de voornaamste bouwsteen voor het debat in de Raad over het thema Krimp.

Krimpbijdrage 2017 en verder

In 2014 heeft het kabinet besloten de systematiek en normering van de krimpmatstaf te wijzigen in een decentralisatie uitkering bevolkingsdaling. De totale omvang van de decentralisatie uitkering voor de periode 2016-2020 bedraagt per jaar 11,2 miljoen euro. De uitkering wordt vanaf 2016 niet meer rechtstreeks aan alle krimpgemeenten uitgekeerd, maar aan de grootste gemeente in de regio die voldoet aan het criterium van minimaal 3% verwachte bevolkingsdaling. Voor de krimpregio Westelijke Mijnstreek betekent dit dus dat het krimpbudget voor deze regio naar de gemeente Sittard Geleen gaat. Met deze wijze van toekenning verwacht het ministerie van Binnenlandse Zaken een regionale en integrale aanpak van de krimpproblematiek te bevorderen. Besluitvorming over de besteding van de middelen is aan de regio. Er zijn verder geen voorwaarden gesteld, anders dan de directe relatie tussen uitkering en bevolkingskrimp. In de motivatie is een relatie gelegd met de kosten voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing van de krimpgemeenten, die onvoldoende zijn meegenomen in de uitkering van het Gemeentefonds. Het College heeft het voorstel aangenomen dat de DUB-middelen worden ingezet voor de aanpak van de particuliere woningmarkt en duurzaam hergebruik van maatschappelijk vastgoed. Dit zal in 2017 verder worden uitgewerkt.

7 FINANCIËLE BEGROTING

7.1 Algemeen

De financiële begroting beoogt het inzicht in de gemeentelijke financiën te vergroten en biedt daartoe een samenhangend inzicht in de ontwikkeling van de exploitatie en de belangrijkste vermogensbestanddelen.

De financiële begroting bestaat uit:

- de uitgangspunten begroting 2017 (par. 7.2)
- een overzicht van baten en lasten (par. 7.3)
- een overzicht van incidentele baten en lasten (par. 7.4)
- Overzicht toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (7.5)
- de berekening van het EMU-saldo (par. 7.6)
- een uiteenzetting van de financiële positie (par. 7.7)
- de investeringen (par. 7.8)

7.2 Uitgangspunten begroting 2017

Bij de samenstelling van de begroting 2017 is rekening gehouden met onderstaande uitgangspunten. Deze worden kort toegelicht.

Algemeen

- De begroting 2017 is samengesteld op basis van *bestaand beleid*.
- Budgetten zijn, voor zover mogelijk, onderbouwd met kwantitatieve en kwalitatieve gegevens (de zgn. APK's).
- Ramingen zijn gebaseerd op realistische inschattingen.
- Stelposten zijn geactualiseerd
- De begroting heeft een reëel ambitieniveau.
- Nog niet functioneel toe te rekenen bedragen worden via een stelpost inzichtelijk gemaakt.
- De ramingen van zowel exploitatielasten als investeringsbedragen die betrekking hebben op BTW compensabele posten en BTW-plichtige posten zijn exclusief de te verrekenen BTW opgenomen.

Loon- en prijsinflatie

- Voor de uitgangspunten van de loonkosten verwijzen wij naar paragraaf 6.6 bedrijfsvoering
- Voor prijsinflatie is in principe de nullijn gehanteerd.

Belastingen en tarieven

Betreffende het belasting- en tariefbeleid worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In de programmabegroting 2017-2020 is rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van 2% van de opbrengsten OZB.
- Bij de tarieven voor de afvalstoffenheffingen en de rioolheffingen wordt 100% kostendekking toegepast.
- In de programmabegroting 2017-2020 is rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van 2% van de opbrengsten van toeristen- en hondenbelasting
- Ook bij de bepaling van de legestarieven wordt uitgegaan van een jaarlijkse verhoging van 2%. Hierbij wordt, daar waar van toepassing, rekening gehouden met wettelijk gestelde maxima.
- Bij de huurtarieven voor de binnensportaccommodaties (sport- en gymzalen) wordt geen verhoging doorgevoerd. De tarieven voor de buitensportaccommodaties worden contractueel bepaald door de CBS indexeringen.
- Bij de marktgeden wordt uitgegaan van een kostendekkend tarief.
- Kostendekkingsplannen zijn in principe kaderstellend voor de tariefbepalingen.

De 2% stijging is inclusief inflatie en exclusief areaal uitbreidingen.

Kapitaallasten

- Afschrijving op investeringen vindt voor het eerst plaats in het jaar ná het jaar van ingebruikname/investeren. Er vindt dus géén afschrijving plaats in het jaar van investeren.
- Voor de berekening van kapitaallasten van nieuwe investeringen wordt het gemiddelde investeringsmoment gesteld op *1 juli* van het jaar. Daarom wordt in het jaar van investeren een half jaar rente als last in de begroting opgenomen.
- Bij de berekening van kapitaallasten wordt voor 2017 een rentepercentage van 3,5% gehanteerd en voor 2017 en later eveneens 3,5%.
- Voor bestaande activa wordt de rente berekend op basis van de zgn. 'renteomslag'. Dit percentage is bij de begroting 2017 opnieuw berekend. Berekening heeft plaatsgevonden op basis van de boekwaarde aan het begin van het begrotingsjaar.
- Jaarlijks wordt in de begroting een stelpost 'onderuitputting kapitaallasten' opgenomen van € 50.000. Hiermee wordt op voorhand rekening gehouden met enige vertraging bij de uitvoering van investeringen.

7.3 Totaal lasten en baten

(x € 1.000)	Werk	Begr	Begroting			Meerjarenplanning								
	2015	2016	2017		2018	2019			2020					
	Saldo	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Samenleving sociale vitale kernen	-20.972	-23.272	20.855	1.224	-19.632	20.160	1.224	-18.936	20.146	1.224	-18.921	20.203	1.224	-18.979
Aantrekkelijke woon- en leefomgeving	-7.038	-8.023	13.286	9.307	-3.979	11.761	6.698	-5.064	11.956	6.798	-5.159	12.090	6.805	-5.285
Bereikbare en bedrijvige gemeente	-9.221	-8.663	12.066	4.814	-7.252	11.789	4.816	-6.973	11.511	4.818	-6.693	11.530	4.820	-6.711
Dienstverlenende gemeente	-1.713	-1.389	2.068	806	-1.262	1.648	814	-834	1.692	814	-877	1.599	814	-784
Trots en bewust van haar eigen kwaliteit	-5.244	-4.322	1.284	77	-1.207	1.275	53	-1.222	1.212	53	-1.159	1.221	53	-1.168
Lokale heffingen	4.972	5.390	0	5.505	5.505	0	5.615	5.615	0	5.728	5.728	0	5.841	5.841
Algemene uitkeringen	35.502	34.994	0	33.077	33.077	0	33.018	33.018	0	32.837	32.837	0	32.858	32.858
Dividend	1.404	629	22	328	306	22	328	306	22	328	306	22	328	306
Saldo financieringsfunctie	344	190	3.324	3.444	119	3.430	3.544	114	3.607	3.716	109	3.594	3.698	104
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.349	1.021	414	1.182	768	438	1.196	758	438	1.182	744	446	1.173	726
Algemene dekkingsmiddelen	43.571	42.223	10.855	43.536	32.681	10.632	43.702	33.069	11.028	43.790	32.763	11.121	43.897	32.777
Onvoorzien	0	-43	134	0	-134	134	0	-134	134	0	-134	134	0	-134
Overhead	0	0	7.095	0	-7.095	6.743	0	-6.743	6.962	0	-6.962	7.059	0	-7.059
Saldo van baten en lasten	-617	-3.488	60.548	59.765	-783	57.400	57.306	-93	57.679	57.498	-181	57.897	57.613	-284
Toevoegingen/onttrekkingen reserves														
Samenleving sociale vitale kernen	-1.672	534	1.589	2.661	1.072	1.435	1.700	265	1.390	1.741	352	1.390	2.018	628
Aantrekkelijke woon- en leefomgeving	228	-383	1.352	134	-1.218	0	149	149	0	82	82	0	17	17
Bereikbare en bedrijvige gemeente	-1.000	10	0	40	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlenende gemeente	76	76	0	76	76	0	76	76	0	76	76	0	76	76
Algemene dekkingsmiddelen	3.396	2.522	1.107	2.221	1.114	0	252	252	0	195	195	0	164	164
Mutaties reserves	1.027	2.758	4.047	5.131	1.084	1.435	2.176	742	1.390	2.093	704	1.390	2.274	884
Resultaat	410	-729	64.595	64.896	301	58.834	59.483	648	59.068	-59.591	523	59.287	59.887	600

7.4 Incidentele baten en lasten

Volgens het BBV artikel 19, lid c moet in de toelichting op het overzicht van baten en lasten een overzicht van de incidentele baten en lasten worden opgenomen.

Incidentele baten (* € 1.000)	2017	2018	2019	2020
Programma I: Een samenleving met sociale vitale kernen				
Programma II: Een gemeente met een aantrekkelijk woon- en leefklimaat Beschikking over rioolvoorziening voor 50% kosten groot onderhoud vijver Steinerbos Subsidie provincie voor verbreden brug Berg aan de Maas Reserve BGE Bijdrage provincie in Dorpsbus Berg aan de Maas	250 725 90 20			
Programma III: Een bereikbare en bedrijvige gemeente				
Programma IV: Een dienstverlenende gemeente				
Programma V: Een samenleving die trots en bewust is van haar eigen kwaliteit				
Algemene dekkingsmiddelen Beschikking over algemene reserve voor: - Bijdrage kosten groot onderhoud vijver Steinerbos - Bijdrage in kosten functionele loods Berg aan de Maas - Upgraden begraafplaatsen - Toevoeging aan reserve gemeentelijke huisvesting Dekking uit reserve Krimp: - Project pilot eigen kracht	250 166 445 1.107 50	50		
Totaal incidentele baten	3.103	50		

Incidentele Lasten (* € 1.000)	2017	2018	2019	2020
Programma I: Een samenleving met sociale vitale kerne				
Programma II: Een gemeente met een aantrekkelijk woon- en leefklimaat Op orde brengen openbaar groen woonwagenlocaties Verbreden brug Berg aan de Maas Volkshuisvesting Bijdrage in kosten functionele loods Berg aan de Maas Onderhoud vijver Steinerbos Dorpsbus Berg aan de Maas	60 725 30 166 500 42	60		
Programma III: Een bereikbare en bedrijvige gemeente				
Programma IV: Een dienstverlenende gemeente Kosten upgraden begraafplaatsen	445			
Programma V: Een samenleving die trots en bewust is van haar eigen kwaliteit Kosten pilot eigen kracht	50	50		
Algemene dekkingsmiddelen Kosten project meldingen openbare ruimte Toevoeging aan reserve gemeentelijke huisvesting	50 1.107			

Incidentele Lasten (* € 1.000)	2017	2018	2019	2020
Totaal incidentele Lasten	3.175	110		

7.5 Overzicht toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Volgens het BBV artikel 19, lid d en artikel 23 lid c moet in de toelichting op; het overzicht van baten en lasten een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves worden opgenomen. In onderstaand overzicht zijn deze belangrijkste posten weergegeven

Mutaties reserves (x € 1.000)	Meerjarenraming			
	2017	2018	2019	2020
Reserve uitbreiding sporthal Stein	-20	-20	-20	-20
Reserve 3D's	-97	-143	-272	-548
Reserve nieuwbouw IKC de Triviant	-68	-68	-26	-26
Reserve Maaslandcentrum	-20	-20	-20	-20
Reserve archeologisch museum	-8	-8	-8	-8
Reserve knelp gem huisvesting	1.066	-41	-41	-41
Reserve Mergelakker	-17	-17	-17	-17
Reserve MFC Stein	-7	-7	-7	-7
Reserve bijdrage LED	-76	-76	-76	-76
Reserve incidentele investeringen	-148	-135	-126	-95
Totaal	605	-535	-613	-858

7.6 Uiteenzetting financiële positie

Financieel begrotingsbeeld

Belangrijk hierbij is dat het bij de financiële positie nadrukkelijk gaat om het beeld van de financiën over het begrotingsjaar en de daaropvolgende jaren. De financiële positie speelt een belangrijke rol in het kader van een adequaat en integraal afwegingsproces betreffende de te varen koers op de korte, maar vooral op de middellange termijn.

Op basis van uitgangspunten uit paragraaf 6.1 ontstaat het navolgende financiële beeld voor het jaar 2017.

Verloop begrotingssaldi 2017-2020 (bedragen x € 1.000)						
nr.	Omschrijving	raad dd	Meerjarenperspectief			
			2017	2018	2019	2020
P	Jaarschijven vastgestelde begroting 2016	10-11-15	+110	+376	+ 320	+ 320
	Mutaties raadsbesluiten:					
1	Eerste bestuursrapportage 2016	07-07-16	-227	-222	-320	-320
3	Amendement baten OZB	03-12-15	+167	+171	+174	+174
4	Multifunctionele loods Berg ad Maas	18-02-16	-1	-1	-1	-1
5	Doorgeschoven posten 2015 > 2016	18-02-16	0	0	0	0
6	Inhuur 3D	28-04-16	0	0	0	0
7	Cultuurtraject raad	28-04-16	0	0	0	0
	Subtotaal ná berap-I 2016/wijzigingen		+49	+323	+173	+173
2	Opstellen programmabegroting 2017	10-11-16	+252	+325	+350	+427
	Begrotingsaldo		+301	+648	+523	+600

De mutaties van uit bovenstaand overzicht met betrekking tot 'opstellen programma-begroting 2017' zijn bij de programma's en paragrafen opgenomen en toegelicht.

7.7 EMU saldo

Sinds Nederland deel uitmaakt van de Economische en Monetaire Unie (de EMU) worden voor het tekort (of overschot op de begroting: begrotingssaldo) en de schuld definities gebruikt die binnen de gehele EMU hetzelfde zijn. Er wordt sindsdien alleen nog gesproken over EMU-saldo en EMU-schuld. De overheidsschuld (EMU-schuld) van een land is de totale schuld (uitstaande leningen) van de overheid (de Rijksoverheid, de sociale fondsen en de decentrale overheden zoals gemeenten en provincies).

Het begrotingssaldo (EMU-saldo) is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de overheid in een bepaald jaar. Er kan een tekort of een overschot op de begroting zijn.

Het EMU-saldo en de EMU-schuld worden vaak uitgedrukt in een percentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP = het totaal van wat er in een land verdiend wordt met de verkoop van goederen en diensten), omdat zo de schulden van de verschillende EMU landen beter met elkaar vergeleken kunnen worden, dan wanneer je de schuld in euro's uitdrukt.

Al vele jaren is er een tekort op de begroting (enkele jaren uitgezonderd). De overheid heeft jarenlang meer uitgegeven dan er binnenkwam en dus geld geleend om alle uitgaven te kunnen doen. Zo is een schuld opgebouwd. Ieder jaar dat er een tekort op de begroting is, neemt de schuld toe met de omvang van dat tekort. Net als ieder ander moet de overheid over die schuld ook rente betalen en die rente-uitgaven vormen een grote post op de rijksbegroting. Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt die zijn neergelegd in het Verdrag van Maastricht en het Stabiliteits- en Groeipact. Zo mag het EMU-tekort van een land niet boven de 3% BBP uitkomen. Landen mogen in principe geen hoge tekorten hebben, omdat dit kan leiden tot een hogere rente of inflatie. Alleen in het geval van negatieve economische groei is een tekort van meer dan drie procent toegestaan.

EMU-tekorten werden mede veroorzaakt door een hoger dan verwacht EMU-tekort van de lokale overheden. De tekorten waren hoger dan in ramingen van het CPB was voorzien. Oorzaken voor het ontstaan van het tekort liggen met name in de oplopende netto grondaankopen van gemeenten en in de investeringen van gemeenten, provincies en waterschappen. Afgelopen jaren is overleg gevoerd over de mogelijkheden om het EMU-saldo van de lokale overheid te beheersen. Er is sprake van een gezamenlijk probleem dat gezamenlijk opgelost moet worden. Duidelijk is echter dat de lokale overheid geen blaam treft en handelt binnen de eisen over een sluitende begroting in baten-lastentermen. De afspraken zijn gericht om de informatievoorziening over het EMU-saldo van de lokale overheid te verbeteren, het tekort te beheersen en gezamenlijk te zoeken naar oplossingen in de sfeer van publiek-private samenwerkingen en het grondbedrijf. De lokale overheden zijn verplicht hun EMU-saldo in de begroting op te nemen.

Indien aan Nederland een boete wegens overschrijding van de EMU-norm wordt opgelegd en de decentrale overheden daarin een aandeel hebben, kan de minister van Financiën vaststellen voor welk deel decentrale overheden bijdragen in de boete, na regulier bestuurlijk overleg tussen de fondsbeheerders en de instanties die representatief geacht kunnen worden voor de desbetreffende decentrale overheden.

Bestaande wetgeving biedt geen instrumenten ter beheersing van het EMU-saldo van de decentrale overheden. Het instrumentarium in de Wet Hof, bestuurlijk overleg met als laatste redmiddel een sanctie-instrument, biedt de minister van Financiën een instrument om zijn verantwoordelijkheid in te vullen. Dit kan een bijdrage leveren aan het voorkomen van een financiële sanctie voor Nederland (als geheel) uit hoofde van de afspraken uit het Stabiliteits- en Groeipact. Het sanctie-instrument is bedoeld als een ultimum remedium. Dat wil zeggen dat bij overschrijding van de macronorm door decentrale overheden allereerst via bestuurlijk overleg wordt bezien of sprake is van een incidentele of structurele overschrijding. Een incidentele overschrijding kan bijvoorbeeld veroorzaakt worden door een samenloop van een aantal grote investeringen van een aantal decentrale overheden. Een dergelijke overschrijding is geen reden om nadere maatregelen te treffen. Mocht sprake zijn van een (dreigende) structurele overschrijding van de vastgestelde norm voor het EMU-saldo, dan is er in bestuurlijk overleg ruimte voor afspraken over een collectief verbeterpad van de decentrale overheden. Als bestuurlijk overleg onvoldoende resultaat oplevert, bestaat de mogelijkheid een sanctie op te leggen aan de decentrale overheden. In eerste instantie heeft de sanctie de vorm van een aan te houden depot. Wanneer ook na het opleggen van de sanctie geen verbetering waarneembaar is, wordt het depot omgezet in een boete. Als wel verbetering optreedt, valt het depot weer vrij.

In het Financieel Akkoord met de decentrale overheden is afgesproken deze kabinetsperiode geen sancties op te leggen bij een overschrijding van de tekortnorm, zonder dat sprake is van een

Europese sanctie.

Deze kabinetsperiode wordt gezien als een proefperiode, waarin ervaring wordt opgedaan met de procedurebepalingen die in de Wet Hof zijn opgenomen.

De gemeente Stein maakt als lagere overheid hier deel van uit. Het berekend EMU saldo laat het aandeel van de gemeente Stein zien in het EMU saldo van de totale Nederlandse overheid.

Hieronder volgt een berekening van dit saldo.

Berekening EMU-saldo		2016		2017	2018
		realisatie (x eur 1.000)	resterende raming (x eur 1.000)	raming (x eur 1.000)	raming (x eur 1.000)
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	0	-3.347	-479	181
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.477	1.629	3.002	3.103
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	0	1.576	1.138	1.138
-4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	1.790	2.675	7.905	5.985
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0
+6a	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)	0	0	0	0
- 6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	0	0	0	0
-7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	2.019	1.232	627	0
+8a	Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	174	104	959	0
- 8b	Boekwinst op grondverkoop	0	0	1.211	135
- 9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	1.355	2.515	2.036	1.217
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de andere genoemde posten	0	0	0	0
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en Aandelen	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo		-3.513	-6.461	-7.159	-2.915

7.8 Geprognosticeerde balans

Omschrijving <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Realisatie 31-12-15	Begroting 31-12-16	Begroting 31-12-17	Begroting 31-12-18	Begroting 31-12-19	Begroting 31-12-20
Activa						
<i>Vaste activa:</i>						
Immateriële vaste activa	255	176	124	74	29	16
- Afschrijvingen	0	79	52	50	45	13
- Investerings	0	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa	74.078	75.519	80.360	84.898	84.490	86.929
- Afschrijvingen		3.025	2.948	3.029	3.215	3.235
- Investerings		4.466	7.789	7.567	2.807	5.674
Financiële vaste activa						
Uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	12.208	4.208	4.208	4.208	4.208	208
Kapitaalverstekkingen aan deelnemingen	460	460	460	460	460	460
- Overige	9.047	8.674	8.290	7.895	7.577	7.252
Totaal vaste activa	96.048	89.037	93.442	97.535	96.764	94.865
<i>Vlottende activa:</i>						
- Voorraden	-4.511	-856	0	0	0	0
- Vorderingen	6.149	6.149	6.149	6.149	6.149	6.149
- Liquide middelen	121	121	121	121	121	121
- Overlopende activa	2.935	2.935	2.935	2.935	2.935	2.935
Totaal vlottende activa	4.694	8.349	9.205	9.205	9.205	9.205
Totale activa	100.742	97.386	102.647	106.740	105.969	104.070

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 31-12-15	Begroting 31-12-16	Begroting 31-12-17	Begroting 31-12-18	Begroting 31-12-19	Begroting 31-12-20
Passiva						
<i>Vaste passiva:</i>						
Eigen vermogen:						
- Algemene reserve	19.626	18.469	16.698	17.702	18.022	16.823
- Bestemmingsreserves	11.365	10.585	10.132	9.417	8.741	7.885
- Resultaat ná bestemming	410	-730	301	648	523	600
	31.400	28.324	27.131	27.767	27.286	25.308
<i>Voorzieningen</i>	6.107	4.806	3.903	3.824	3.821	3.452
- toevoegingen aan voorzieningen		1.595	1.137	1.138	1.138	1.138
- onttrekkingen aan voorzieningen		3.877	2.040	1.217	1.141	1.507
	0	-2.282	-903	-79	-3	-369
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar						
- Onderhandse leningen	50.308	51.329	58.686	62.222	61.935	62.383
- Door derden belegde gelden	48	48	48	48	48	48
- Waarborgsommen	15	15	15	15	15	15
	50.371	51.392	58.749	62.285	61.998	62.446
Totaal vaste passiva	87.878	84.522	89.783	93.876	93.105	91.206
<i>Flottende passiva:</i>						
Flottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar						
- Kasgeldleningen	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
- Banksaldi	3.411	3.411	3.411	3.411	3.411	3.411
- Overige schulden	4.348	4.348	4.348	4.348	4.348	4.348
	9.759	9.759	9.759	9.759	9.759	9.759
Overlopende passiva	3.105	3.105	3.105	3.105	3.105	3.105
Totaal flottende passiva	12.864	12.864	12.864	12.864	12.864	12.864
Totaal passiva	100.742	97.386	102.647	106.740	105.969	104.070

7.9 Investeringsplanning 2017-2020

Begripsbepaling

Investerings kunnen omschreven worden als een uitgave van enige omvang, waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Omdat het goed gedurende meerdere jaren wordt gebruikt, worden de lasten (de waardevermindering / afschrijvingslast en de rentecomponent) niet in een keer ten laste van de exploitatie gebracht, maar verspreid over meerdere jaren, afhankelijk van de levensduur van het aangeschafte goed.

Beleid

Onderstaand de belangrijkste beleidsmatige uitgangspunten welke gehanteerd worden bij de investeringsplanning:

- als waarderingsgrondslag wordt de historische kostprijs (c.q. vervaardigingsprijs) gehanteerd
- alle investeringen met een meerjarig 'economisch nut' worden geactiveerd.
- afschrijvingstermijnen worden gehanteerd op basis van het activabeleid en zoals opgenomen in de 'Financiële Verordening' (art. 212 Gemeentewet)
- afgeschreven wordt op lineaire basis
- op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven
- investeringen onder € 10.000 worden niet geactiveerd, maar in een keer ten laste gebracht van de exploitatie.
- afschrijvingen vinden voor het eerst plaats in het jaar ná investeren c.q. ingebruikname.
- het gemiddelde investeringsmoment is bepaald op 1 juli van het jaar. Dit betekent dat er in het jaar van investeren rekening wordt gehouden met een half jaar rente.

(x € 1.000)	2017	2018	2019	2020
Vervangen speelvoorzieningen	405	47	113	154
Vervangen armaturen veldverl T hETJEN	0	0	0	11
Vervangen afrastering acco Mergelakker	0	43	0	0
Vervangen afrastering acco Molenpark	15	0	0	0
Verv veldafrastering-poortjes t Hetjen	26	0	0	0
Vervangen ballenvangers t Hetjen	0	10	0	0
Vervangen armaturen veldverl Nederheides	0	0	0	11
Vervangen ballenvangers Heuvelstr	0	40	0	0
Vervangen armaturen veldverl Heuvelstr	0	0	0	11
Vervangen accom.afrastering voetb Urmond	22	0	0	0
Afrastering tennisbanen Urmond	29	0	0	0
Renovatie tennisbanen Urmond	51	0	0	0
Vervangen masten veldverl B-C t Hetjen	0	29	0	0
Renovatie toplaag sportveld t Hetjen	0	29	0	0
Vervangen masten veldverl Molenpark	0	12	0	0
Vervangen masten veldverl tennis Urmond	0	20	0	0
Vervangen ballenvangers voetb Molenpark	0	14	0	0
Verv veldafr,staalm, ballenv voetbal IVS	0	20	0	0
Verv mast veldverl B voetbal Havantia	0	15	0	0
Vervangen afrastering IVS	0	0	33	0
Vervangen veldafrastering Urmondia	0	0	21	0
Vervangen kunststoftoplaag Haslou	0	0	520	0
Veldverlichting tennis Urmond	0	0	0	34
Veldverlichting VVUrmond	0	0	0	23
Samenleving met sociale,vitale kernen	548	278	687	244
Aankoop gronden Heidekampspark	95	0	0	0
Planvoorb reconstructie Obbichterstraat	0	0	20	0
Reconst Julianastraat-Raadhuisstr -wegen	300	232	0	0
Rioolvergroten,afkoppelen Vaartstraat	0	40	0	0
Rioolvergroten,afkoppelen Moutheuvel	0	140	0	0
Afkoppelen kern Maasband	770	0	0	0
Starterslening	30	0	0	0
GGA Urmond Oost (wegen)	666	1.334	0	0

(x € 1.000)	2017	2018	2019	2020
GGA Urmond Oost (riolen)	1.000	2.000	0	0
Recons Dr. Poels/Ch.Geloesstr (wegen)	20	0	0	0
Afkoppelen riool Meers	0	0	50	50
Reconstructie Mauritsweg Stein	50	1.390	0	1.366
Reconstructie rotonde ACL	300	300	0	0
Verkeerskundige aanpassingen Obbichterst	0	0	0	400
LED armaturen openbare verlichting	240	90	200	200
Vervangen boogbrug Veestraat	725	725	0	0
Reconstructie ged. Bergerweg	70	0	0	0
GGA Stein centrum wegen	0	0	50	1.100
GGA Stein centrum riool	0	0	50	1.000
Afkoppelen omgeving Odalaan Urmond	0	165	0	0
Upgraden openbaar deel Steinerbos	802	0	0	0
Reconstructie ged Dross. J. v. Kesselstr	145	0	0	0
Reconstructie ged Haalbrugkens -Omphaliu	72	0	0	0
Nog te bepalen projecten vervangen riool	0	0	100	0
Geluidsvoorziening Tilliastraat	310	0	0	0
Vervangen lichtmasten	0	0	100	100
Reconstructie Molenweg Zuid	0	0	600	0
Rehabilitatie Nieuwe Postbaan	600	600	0	0
DWA Stadhouderslaan	145	0	0	0
Parkeerplaats Maasband	50	0	0	0
Reconstructie Heidekampweg	0	0	750	750
Vervangen VRI Urmonderbaan/A2	65	0	0	0
Reconstructie rotonde Veestraat	0	0	200	200
Vervangen riool Dross. Everthartstraat	300			
Maatregelen waterplan Stein Centrum	600	0	0	0
Reconstr Julianastr-Raadhuisstr (riool)	274	200	0	0
Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad	250	0	0	0
Aantrekkelijke woon- en leefomgeving	7.578	7.216	2.120	5.166
Ipads tbv raadsleden	0	22	0	0
Samenleving trots bewust eigen kwaliteit	0	22	0	0
Webrichtlijnen,upgrade internet P.01	21	0	0	0
PIP, Mijn overheid.nl P.04	10	0	0	0
Gemeenschappelijke Machtigings P.07	10	0	0	0
eNIK (Elektronische Ned ID kaart) P.08	0	10	0	0
Gemeenschap. ontsluiting basisreg P.19	10	0	0	0
Vervangen KIA Picanto	0	15	0	0
Hardware werkplekken mobiele devices	0	0	0	240
E-facturen P.34	17	0	0	0
Managementinformatiesysteem P.59	25	0	0	0
Basisreg Lonen, Arbeids en Uitkering P.6	0	16	0	0
Basisregistratie Ondergrond P.67	0	12	0	0
Algemene Dekkingsmiddelen	93	52	0	240
Totaal	8.519	7.567	2.807	5.650

7.10 Reserves en voorzieningen

Begripsbepaling

'Reserves' zijn vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die bedrijfseconomisch gezien vrij te besteden zijn. Tegenover een reserve staat géén direct aanwijsbare verplichting.

'Voorzieningen' hebben het karakter van een 'verplichting' en behoren tot het vreemd vermogen). Voorzieningen worden gevormd voor concrete of specifieke risico's of om te kunnen voldoen aan verplichtingen en ter dekking van verliezen die op de balansdatum daadwerkelijk bestaan. Voorzieningen worden gevormd ten laste van het resultaat (resultaatbepaling)

Beleid

De nota reserves en voorzieningen is op 11 september 2013 vastgesteld door de raad en vormt het uitgangspunt waarop de reserves en voorzieningen in deze begroting zijn opgenomen. Het instellen van en het onttrekken uit een reserve is het primaat van de raad (budgetrecht). Dit betekent dat hiervoor toestemming gegeven moet worden door de gemeenteraad.

Bestemmingsreserves worden ingesteld:

- voor concrete, binnen een vooraf bepaalde tijd te realiseren, door de raad vast te stellen doelen. Vindt de realisatie binnen de gestelde termijn niet plaats dan moet opnieuw een afweging door de raad plaatsvinden. Dit kan betekenen dat de reserve wordt gehandhaafd voor het doel waarvoor ze is gevormd of dat de bestemming wordt veranderd en de reserve wordt opgeheven;
- voor het dekken van kosten voortvloeiende uit redelijkerwijs niet in te schatten (omvangrijke) financiële risico's;
- voor de egalisatie van ongewenste schommelingen in de gemeentelijke tarieven die naar derden worden gehanteerd, indien de besteding niet dusdanig is gebonden dat de middelen moeten worden teruggegeven als ze niet zijn besteed aan het doel waarvoor ze zijn geheven;
- indien een bijdrage van derden wordt ontvangen voor een actief met een economisch nut, mag dit niet rechtstreeks in mindering worden gebracht op het actief, maar dient een reserve te worden gevormd. Deze reserve wordt dan over de resterende looptijd ingezet ter (gedeeltelijke)dekking van de kapitaallasten van het betreffend actief.

Voorzieningen worden ingesteld voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs zijn in te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's voor te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om lasten voortvloeiend uit risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering, zoals rechtsgedingen, reorganisaties;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren. Vereiste hierbij is dat hieraan een actueel meerjarig onderhoudsplan ten grondslag ligt;
- van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden met uitzondering van de voorschotbedragen als bedoeld in artikel 49 onderdeel b BBV.

Om het budgetrecht van de raad op het terrein van voorzieningen tot zijn recht te laten komen vindt het instellen van een voorziening bij afzonderlijk raadsbesluit (apart beslispunt) plaats

Verloop reserves 2017

	Stand 1-jan 2017	Storting 2017	Onttrekking 2017	Stand 31-dec 2017
* € 1.000				
Programma: Een samenleving met sociale vitale kernen				
Reserve Archeologiemuseum	131	0	8	123
Reserve uitbreiding sporthal	204	0	20	184
Reserve Maaslandcentrum	195	0	20	175
Reserve 3 Decentralisaties	3.318	1.588	2.539	2.367
Programma: Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving				
Reserve gemeentelijke huisvesting	363	1.107	41	1.429
Reserve afkoopsom geldelijke steun woonwagengstandplaatsen	4	0	3	1
Reserve nieuwbouw IKC de Triviant	368	0	68	300
Reserve Mergelakker	202	0	17	185
Reserve egalisatie afval	689	0	0	689
Reserve MFC Stein	242	0	7	235
Reserve MFC regiofonds	290	0	0	290
Reserve stationsomgeving	1.000	0	0	1.000
Reserve bouwgrondexploitaties (BGE)	310	0	113	197
Programma: Een bereikbare en bedrijvige gemeente				
Bestemmingsreserve fietsbrug Meers	990	0	40	950
Programma: Een dienstverlenende gemeente				
Reserve bijdrage LED	305	0	75	230
Algemene dekkingsmiddelen				
Algemene reserve	3.169	1.352	1.982	2.539
Algemene Essent reserve	14.889	0	0	14.889
Reserve krimp	413	0	50	362
Reserve incidentele investeringen	1.562	0	148	1.414
Totaal	28.644	4.047	5.131	27.560

Toelichting mutaties reserves

Reserve Artcheologiemuseum

Betreft een bestemmingsreserve voor de afdekking van de kapitaallasten van de extra investering in 2013 van € 155.000

Reserve uitbreiding sporthal

Deze reserve wordt ingezet ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten van de uitbreiding van de sporthal Merode

Reserve Maaslandcentrum

Betreft een bestemmingsreserve ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten die gemoeid zijn met de uitvoering van de revitalisering van het MLC. Deze reserve is gevoed met de opbrengst van de verkoop van het voormalig gemeentehuis van Elsloo.

Reserve 3 Decentralisaties

Om mogelijke tegenvallers bij de uitvoering van de 3 decentralisaties te kunnen opvangen heeft de gemeenteraad een reserve 3D in het leven geroepen.

Mocht er op bepaalde gebieden binnen het sociaal domein onderuitputting ontstaan in enig jaar dan worden deze middelen ingezet om eventuele tekorten op andere gebieden binnen het

sociaal domein op te vangen. Dit kan zowel in het betreffende jaar zijn, maar ook in een later jaar van de bestuursperiode.

Reserve gemeentelijke huisvesting:

Deze reserve wordt gevoed met de verkoopopbrengst van de grond (voormalig gemeentehuis) en ingezet ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten van het huidige gemeentehuis.

Reserve afkoopsom geldelijke steun woonwagens:

Deze reserve wordt ingezet ter gedeeltelijke dekking van de kapitaal- en exploitatielasten van woonwagens, waarvoor destijds een afkoopsom is ontvangen.

Reserve nieuwbouw IKC de Triviant:

Deze reserve is gevoed met de opbrengst van de bouwgrondexploitatie Assevedo-straat en ingezet ter gedeeltelijke dekking van de exploitatielasten (huurpenningen) van Bredeschool IKC de Triviant.

Reserve Mergelakker:

De opbrengsten uit de grondexploitatie worden aangewend ter dekking van investeringen ter realisatie van een nieuw clubgebouw ter huisvesting van de voetbal- en tennisvereniging die van het sportcomplex gebruik maken.

Reserve egalisatie afval:

De kosten van het afvalcompartiment worden gedekt uit de opbrengsten binnen dit compartiment. Een saldo wordt verrekend met de egalisatiereserve afvalstoffenheffingen.

Reserve MFC Stein:

De reserve is ingesteld voor het (gedeeltelijk) dekken van de kapitaallasten van het Multifunctioneel Centrum Stein. Daarnaast is in 2011 het teruggevorderde, teveel uitbetaalde subsidie aan het muziekonderwijs in deze reserve gestort. Dit ter dekking van de verhuiskosten na realisatie van het MFC.

Reserve MFC regiofonds:

In deze reserve is de bijdrage vanuit het regiofonds gestort.

Reserve Stationsomgeving:

Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een amendement in de raad van 7 november 2013. Deze reserve wordt pas aangesproken als cofinanciering door de overige partijen (gemeente Beek, Provincie Limburg, NS, ProRail etc.) voor het totaalproject is gegarandeerd. Bij aanwending van deze € 1 miljoen zal binnen de bestaande budgetten dekking gezocht worden voor de hiermee samenhangende rentekosten.

Reserve Bouwgrondexploitaties:

Deze reserve is ingesteld ter afdekking van de financiële gevolgen (afdekking kapitaallasten) voortvloeiende uit de gewijzigde verslagleggingsregels Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) Bouwgrondexploitaties per 1 januari 2016.

De reserve wordt gevoed door de vrijval van de voorziening "Te verwachten verliezen", gedeelte Bramert-Noord fase 1 en fase 2. Deze vrijval ontstaat eveneens als gevolg van de gewijzigde verslagleggingsregels.

Reserve fietsbrug Meers:

Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een amendement in de raad van 6 november 2014. Bij aanwending zal binnen de bestaande budgetten dekking gezocht worden voor de hiermee samenhangende rentekosten.

Reserve bijdrage LED:

De reserve bijdrage LED is in 2014 gevormd door in € 453.000 (6 * € 75.500) te onttrekken aan de krimpreserve en te storten in deze reserve. Voor de periode 2015 tot en met 2020 is de jaarlijkse bijdrage aan de LED van € 155.000 voor € 79.500 afgedekt uit de vrijval van de structurele procesgeldten voor de Regiovisie.

Algemene reserve:

De toevoeging aan de algemene reserve heeft betrekking op:

- Winstneming centrumplan/mergelakker (€ 1.352.000)

De onttrekking heeft betrekking op:

- Toevoeging aan reserve gemeentelijke huisvesting (€ 1.107.000)
- Upgraden begraafplaatsen (doorgeschoven vanuit 2016 (€ 445.000)
- Dekking kapitaallasten DVC (14.000)
- Dekking 50% kosten vijver Steinerbos (€ 250.000)
- Dekking kosten functionele loods Berg aan de Maas (€ 166.000)

Reserve krimp

De gemeente Stein ontving via de krimpmaatstaf geld uit het gemeentefonds. Om deze gelden in te zetten voor onderwerpen die met krimp te maken hebben is deze reserve gecreëerd.

Reserve incidentele investeringen:

Een bijdrage in de bezuinigingstaakstelling in 2011 is gezocht in aanwending van een gedeelte van de algemene reserve (Kadernota 2012).

Deze bezuiniging is onder andere gerealiseerd door het treffen van een bestemmingsreserve ter dekking van de afschrijvingskosten van incidentele investeringen;

Verloop voorzieningen 2017

	Stand 1-jan 2017	Storting 2017	Onttrekking 2017	Stand 31-dec 2017
* € 1.000				
Programma: Een samenleving met sociale vitale kernen				
Voorziening groot onderhoud gemeenschapshuizen en fanfarezalen	106	31	7	130
Voorziening (groot) bouwkundig onderhoud BOP	587	404	276	715
Voorziening groot sporttechnisch onderhoud	123	74	97	100
Voorziening kleine monumenten	2	0	0	2
Programma: Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving				
Voorziening dubieuze vorderingen woonwagewoners	5	0	5	0
Voorziening groot onderhoud wegen	248	532	702	78
Voorziening verwachte verliezen grondexploitatie	204	0	204	0
Voorziening onderhoud kunstwerken (bruggen ed)	115	31	11	135
Voorziening planschades	16	0	0	16
Voorziening Riool ex art.44 lid 2	621	0	250	371
Programma: Bereikbare en bedrijvige gemeente				
Voorziening Geldening Steinerbos BV	140	0	0	140
Programma: Samenleving trots en bewust van eigen kwaliteit				
Voorziening pensioenvoorziening APPA (oud) wethouders	618	33	44	607
Voorziening wachtgeldverplichtingen personeel	82	0	58	24
Voorziening boventallige medewerkers	265	0	177	88
Voorziening uitkeringen gewezen wethouders	768	0	177	591
Algemene dekkingsmiddelen				
Voorziening dubieuze debiteuren	28	0	0	28
Voorziening dubieuze debiteuren W&I	836	32	32	836
Voorziening vordering verkoop vennootschap	42	0	0	42
Totaal	4.806	1.137	2.040	3.903

Toelichting mutaties voorzieningen

Voorziening groot onderhoud fanfarezalen en gemeenschapshuizen:

De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.

Voorziening (groot) bouwkundig onderhoud (BOP):

De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.

Voorziening groot sporttechnisch onderhoud

De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende beheerplan.

Voorziening kleine monumenten

Het doel van deze reserve is het uitvoeren van restauratie en achterstallig onderhoud kleine monumenten.

Voorziening dubieuze vorderingen woonwagewoners

Ter afdekking van mogelijke oninbare vorderingen op woonwagewoners is de voorziening dubieuze vorderingen woonwagewoners gevormd.

Voorziening groot onderhoud wegen

De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.

Voorziening verwachte verliezen grondexploitaties:

De omvang deze voorziening moet voldoende zijn om de risico's af te dekken (zie paragraaf grondbeleid)

Voorziening onderhoud kunstwerken (bruggen ed):

De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.

Voorziening planschades

Om te voorkomen dat planschadekosten voor rekening van de gemeente komen, door het verlenen van vrijstelling van het bestemmingsplan, is deze voorziening gevormd. Er wordt een overeenkomst gesloten tussen de initiatiefnemer en de gemeente. Vooraf wordt er een bedrag aan de gemeente betaald waaruit eventuele planschades worden betaald.

Voorziening riool ex artikel 44 lid 2 BBV

De rioolvoorziening is verwerkt op basis van nominale waarde en met inachtneming van artikel 44, lid 2 BBV. Vanuit het GRP is er geen inzicht in de wijze waarop het riooltarief is opgebouwd en is een voorziening op basis van artikel 44, lid 1 BBV niet mogelijk.

Voorziening geldlening Steinerbos BV

In 2015 heeft Steinerbos BV een beroep moeten doen op de gemeente (op grond van de gesloten exploitatieovereenkomst) tot aanzuivering van het financieel tekort 2015 met een bedrag van € 140.000. Ter hoogte van datzelfde bedrag is een voorziening gevormd.

Voorziening APPA (oud) wethouders:

De toekomstige pensioenrechten van de (oud) wethouders is bij Wet geregeld in de Wet APPA (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers). Voor het realiseren van de verplichting ten aanzien van de verstreken dienstduur van de actieve wethouders, de oud-wethouders met wachtgeld en de oud-wethouders zonder wachtgeld, is deze voorziening gevormd.

Voorziening wachtgeldverplichtingen personeel:

In verband met betalingen van toekomstige wachtgeldverplichtingen voor personeel is deze voorziening ingesteld.

Voorziening boventallige medewerkers

In verband met de betaling van de maandelijkse loonkosten voor boventallige medewerkers is deze voorziening in 2015 gevormd.

Voorziening uitkeringen gewezen wethouders:

In 2014 is deze voorziening gevormd in verband met betalingen van te verwachten wachtgelduitkeringen aan gewezen wethouders in de periode 2015 t/m 2026. om de jaarlijkse schommelingen in de uitkeringen aan gewezen wethouders te egaliseren.

Diverse voorzieningen dubieuze vorderingen:

De toevoeging is gebaseerd op een inschatting van de oninbaarheid. Bedragen worden onttrokken zodra een debiteur daadwerkelijk oninbaar wordt verklaard.

Reserves en voorzieningen meerjarig

Verloop reserves 2018-2020

	Stand 31-dec 2017	Storting 2018	Onttrekking 2018	Stand 31-dec 2018	Storting 2019	Onttrekking 2019	Stand 31-dec 2019	Storting 2020	Onttrekking 2020	Stand 31-dec 2020
* € 1.000										
Programma: Een samenleving met sociale vitale kernen										
Reserve Archeologiemuseum	123	0	8	115	0	7	108	0	8	99
Reserve uitbreiding sporthal	184	0	20	163	0	20	143	0	20	123
Reserve Maaslandcentrum	175	0	19	156	0	20	136	0	19	117
Reserve 3 Decentralisaties	2.367	1.435	1.578	2.225	1.390	1.661	1.953	1.390	1.938	1.405
Programma: Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving										
Reserve gemeentelijke huisvesting	1.429	0	41	1.388	0	41	1.347	0	40	1.307
Reserve afkoopsom geldelijke steun woonwagengstandplaatsen	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Reserve nieuwbouw IKC de Triviant	300	0	67	233	0	26	207	0	26	182
Reserve Mergelakker	185	0	17	168	0	17	152	0	17	135
Reserve egalisatie afval	689	0	0	689	0	0	689	0	0	689
Reserve MFC Stein	235	0	7	228	0	7	221	0	6	215
Reserve MFC regiofonds	290	0	0	290	0	0	290	0	0	290
Reserve stationsomgeving	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000
Reserve bouwgrondexploitatie (BGE)	197	0	132	65	0	65	0	0	0	0
Programma: Een bereikbare en bedrijvige gemeente										
Bestemmingsreserve fietsbrug Meers	950	0	0	950	0	0	950	0	0	950
Programma: Een dienstverlenende gemeente										
Reserve bijdrage LED	230	0	76	154	0	76	78	0	76	3
Algemene dekkingsmiddelen										
Algemene reserve	2.539	0	26	2.513	0	28	2.485	0	27	2.458
Algemene Essent reserve	14.889	0	0	14.889	0	0	14.889	0	0	14.889
Reserve krimp	362	0	50	312	0	0	312	0	0	312
Reserve incidentele investeringen	1.414	0	135	1.279	0	126	1.153	0	95	1.057
Totaal	27.560	1.435	2.176	26.819	1.390	2.094	26.114	1.390	2.273	25.231

Verloop voorzieningen 2018-2020

	Stand 31-dec 2017	Storting 2018	Onttrekking 2018	Stand 31-dec 2018	Storting 2019	Onttrekking 2019	Stand 31-dec 2019	Storting 2020	Onttrekking 2020	Stand 31-dec 2020
* € 1.000										
Programma: Een samenleving met sociale vitale kernen										
Voorziening groot onderhoud gemeenschapshuizen en fanfarezalen	130	32	4	158	32	16	174	31	144	61
Voorziening (groot) bouwkundig onderhoud BOP	715	404	323	796	403	343	856	404	464	796
Voorziening groot sporttechnisch onderhoud	100	74	103	71	74	60	85	74	135	24
Voorziening kleine monumenten	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2
Programma: Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving										
Voorziening groot onderhoud wegen	78	532	513	97	532	552	77	532	601	8
Voorziening onderhoud kunstwerken (bruggen ed)	135	31	5	161	31	21	171	31	20	182
Voorziening planschades	16	0	0	16	0	0	16	0	0	16
Voorziening Riool ex art.44 lid 2	371	0	0	371	0	0	371	0	0	371
Programma: Bereikbare en bedrijvige gemeente										
Voorziening Geldlening Steinerbos BV	140	0	0	140	0	0	140	0	0	140
Programma: Samenleving trots en bewust van eigen kwaliteit										
Voorziening pensioenvoorziening APPA (oud) wethouders	607	33	44	596	33	44	585	33	44	574
Voorziening wachtgeldverplichtingen personeel	24	0	10	14	0	10	4	0	4	0
Voorziening boventallige medewerkers	88	0	88	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening uitkeringen gewezen wethouders	591	0	95	496	0	62	434	0	62	372
Algemene dekkingsmiddelen										
Voorziening dubieuze debiteuren	28	0	0	28	0	0	28	0	0	28
Voorziening dubieuze debiteuren W&I	836	32	32	836	32	32	836	32	32	836
Voorziening vordering verkoop vennootschap	42	0	0	42	0	0	42	0	0	42
Totaal	3.903	1.138	1.217	3.824	1.138	1.141	3.821	1.138	1.507	3.452

7.11 Uitvoeringsinformatie: taakvelden

OVERZICHT TAAKVELDEN		2017	2018	2019	2020
T.01	Bestuur	1.538-	1.553-	1.551-	1.560-
T.02	Burgerzaken	529-	544-	586-	514-
T.03	Beheer overige gebouwen en gronden	155-	155-	157-	157-
T.04	Ondersteuning organisatie	7.095-	6.743-	6.962-	7.059-
T.05	Treasury	1.597	1.607	1.588	1.574
T.061	OZB woningen	3.484	3.554	3.625	3.696
T.062	OZB niet-woningen	1.706	1.740	1.775	1.811
T.064	Belastingen overig	9	41	45	49
T.07	Algemene uitkering en overige uitk	33.077	33.018	32.837	32.858
T.08	Overige baten en lasten	278-	285-	277-	286-
T.010	Mutaties reserves	2.064	395	466	712
T.0	Bestuur en ondersteuning	32.345	31.075	30.803	31.123
T.11	Crisisbeheersing en Brandweer	1.129-	1.129-	1.129-	1.129-
T.12	Openbare orde en veiligheid	444-	447-	451-	459-
T.1	Veiligheid	1.573-	1.576-	1.580-	1.588-
T.21	Verkeer, wegen en water	2.925-	3.072-	3.258-	3.348-
T.22	Parkeren	41-	42-	41-	41-
T.24	Economische havens en waterwegen	0-	0-	0-	0-
T.2	Verkeer en vervoer en waterstaat	2.966-	3.113-	3.300-	3.389-
T.31	Economische ontwikkeling	20-	5-	5-	5-
T.33	Bedrijfsloket- en regelingen	51	27	11	10
T.34	Economische promotie	359-	213-	173-	177-
T.3	Economie zaken	328-	191-	167-	172-
T.41	Openbaar basisonderwijs	494-	472-	469-	469-
T.42	Onderwijshuisvesting	1.422-	1.345-	1.329-	1.321-
T.43	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.002-	1.004-	1.009-	1.012-
T.4	Onderwijs	2.918-	2.821-	2.806-	2.802-
T.51	Sportbeleid en activering	192-	205-	205-	205-
T.52	Sportaccommodaties	603-	614-	631-	690-
T.53	Cultuurpresentatie, productie part	386-	382-	384-	352-
T.54	Musea	177-	176-	176-	173-
T.55	Cultureel erfgoed	138-	108-	108-	108-
T.56	Media	651-	512-	524-	536-
T.57	Openbaar groen en (openlucht)recre	2.315-	2.174-	1.989-	2.003-
T.5	Sport, cultuur en recreatie	4.463-	4.170-	4.017-	4.067-
T.61	Samenkracht en burgerparticipatie	2.175-	2.173-	2.117-	2.113-
T.63	Inkomensregelingen	911-	904-	913-	923-
T.64	Begeleide participatie	5.014-	4.753-	4.535-	4.536-
T.65	Arbeidsparticipatie	428-	412-	469-	471-
T.66	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.830-	1.830-	1.830-	1.830-
T.671	Maatwerkdienst-verlening 18+	3.114-	2.767-	2.776-	2.784-
T.672	Maatwerkdienst-verlening 18-	6.212-	6.214-	6.217-	6.220-
T.681	Geescaleerde zorg 18+	58-	58-	58-	58-
T.6	Sociaal domein	19.743-	19.111-	18.916-	18.935-
T.71	Volksgezondheid	503-	510-	517-	517-
T.72	Riolering	779	831	876	880
T.73	Afval	1.135	1.164	1.143	1.148
T.74	Milieubeheer	555-	569-	568-	568-

OVERZICHT TAAKVELDEN		2017	2018	2019	2020
T.75	Begraafplaatsen	542-	96-	89-	89-
T.7	Volksgesondheid en milieu	314	821	845	853
T.81	Ruimtelijke ordening	112-	143-	142-	166-
T.82	Grondexploitatie (niet bedrijvente	158	175	108	42
T.83	Wonen en bouwen	414-	297-	306-	300-
T.8	VHROSV	368-	265-	340-	424-
TOTAAL		301	648	523	600

OVERZICHT PROGRAMMA - TAAKVELDEN

+ = nadelig resultaat, -/- = voordelig resultaat

Programma	Taakveld	2017	2018	2019	2020
Samenleving sociale vitale kernen					
	Bestuur en ondersteuning	-979	-188	-312	-588
	Beheer overige gebouwen en gronden	36	36	38	38
	Bestuur	8	8	18	18
	Mutaties reserves	-950	-143	-272	-548
	Overige baten en lasten	-73	-89	-97	-97
	Economie zaken	288	123	115	115
	Economische ontwikkeling	5	5	5	5
	Economische promotie	283	118	110	110
	Onderwijs	2.918	2.821	2.806	2.802
	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.002	1.004	1.009	1.012
	Onderwijshuisvesting	1.422	1.345	1.329	1.321
	Openbaar basisonderwijs	494	472	469	469
	Sociaal domein	13.633	13.286	13.292	13.299
	Begeleide participatie	6	6	6	6
	Geescaleerde zorg 18+	58	58	58	58
	Inkomensregelingen	388	389	389	390
	Maatwerkdienst-verlening 18-	6.212	6.214	6.217	6.220
	Maatwerkdienst-verlening 18+	3.114	2.767	2.776	2.784
	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.830	1.830	1.830	1.830
	Samenkracht en burgerparticipatie	2.025	2.023	2.016	2.011
	Sport, cultuur en recreatie	2.215	2.137	2.171	2.220
	Cultureel erfgoed	104	103	104	104
	Cultuurpresentatie, productie participat	386	382	384	352
	Media	651	512	524	536
	Musea	156	155	154	152
	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	107	150	152	165
	Sportaccommodaties	620	630	648	707
	Sportbeleid en activering	192	205	205	205
	Veiligheid	-5	-5	-5	0
	Openbare orde en veiligheid	-5	-5	-5	0
	VHROSV	2	2	2	2
	Wonen en bouwen	2	2	2	2
	Volksgezondheid en milieu	487	494	501	501
	Volksgezondheid	487	494	501	501
Totaal Samenleving sociale vitale kernen		18.559	18.670	18.569	18.351
Aantrekkelijke woon- en leefomgeving					
	Bestuur en ondersteuning	352	328	326	326
	Beheer overige gebouwen en gronden	119	119	119	119
	Belastingen overig	202	175	175	176
	Bestuur	20	20	20	20

Programma	Taakveld	2017	2018	2019	2020
	Burgerzaken	11	14	12	12
	Economie zaken	-19	5	21	22
	Bedrijfsloket- en regelingen	-51	-27	-11	-10
	Economische promotie	32	32	32	32
	Sociaal domein	-1	-1	-1	-1
	Arbeidsparticipatie	-1	-1	-1	-1
	Sport, cultuur en recreatie	1.238	1.024	936	938
	Cultureel erfgoed	30	0	0	0
	Musea	21	21	21	22
	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1.203	1.019	932	933
	Sportaccommodaties	-17	-17	-17	-17
	Veiligheid	1.555	1.558	1.562	1.565
	Crisisbeheersing en Brandweer	1.129	1.129	1.129	1.129
	Openbare orde en veiligheid	427	430	433	436
	Verkeer en vervoer en waterstaat	2.992	3.099	3.285	3.374
	Economische havens en waterwegen	0	0	0	0
	Parkeren	27	27	27	26
	Verkeer, wegen en water	2.965	3.072	3.258	3.348
	VHROSV	422	313	383	488
	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	-82	-99	-32	33
	Ruimtelijke ordening	105	136	135	159
	Wonen en bouwen	399	276	281	296
	Volksgezondheid en milieu	-1.343	-1.411	-1.435	-1.444
	Afval	-1.135	-1.164	-1.143	-1.148
	Milieubeheer	555	569	568	568
	Riolering	-779	-831	-876	-880
	Volksgezondheid	16	15	16	16
Totaal Aantrekkelijke woon- en leefomgeving		5.196	4.915	5.077	5.268
Bereikbare en bedrijvige gemeente					
	Bestuur en ondersteuning	17	17	17	18
	Bestuur	17	17	17	18
	Economie zaken	162	168	139	145
	Economische ontwikkeling	15	0	0	0
	Economische promotie	147	168	139	145
	Sociaal domein	6.060	5.775	5.625	5.636
	Arbeidsparticipatie	429	413	470	471
	Begeleide participatie	5.009	4.747	4.530	4.530
	Inkomensregelingen	523	515	524	532
	Samenkracht en burgerparticipatie	99	100	102	102
	Sport, cultuur en recreatie	1.005	1.005	906	906
	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1.005	1.005	906	906
	Verkeer en vervoer en waterstaat	-40	0	0	0
	Verkeer, wegen en water	-40	0	0	0

Programma	Taakveld	2017	2018	2019	2020
	VHROSV	7	7	7	7
	Ruimtelijke ordening	7	7	7	7
Totaal Bereikbare en bedrijvige gemeente		7.212	6.973	6.693	6.711
Dienstverlenende gemeente					
	Bestuur en ondersteuning	672	685	730	657
	Bestuur	155	155	155	155
	Burgerzaken	517	530	575	502
	Sport, cultuur en recreatie	4	4	4	4
	Cultureel erfgoed	4	4	4	4
	Veiligheid	23	23	23	23
	Openbare orde en veiligheid	23	23	23	23
	Verkeer en vervoer en waterstaat	14	15	15	15
	Parkeren	14	15	15	15
	VHROSV	-70	-64	-59	-80
	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	-76	-76	-76	-76
	Wonen en bouwen	6	12	16	-4
	Volksgezondheid en milieu	542	96	89	89
	Begraafplaatsen	542	96	89	89
Totaal Dienstverlenende gemeente		1.186	758	802	709
Trots en bewust van haar eigen kwaliteit					
	Bestuur en ondersteuning	1.150	1.165	1.152	1.161
	Bestuur	1.338	1.353	1.340	1.349
	Ondersteuning organisatie	0	0	0	0
	Overige baten en lasten	-188	-188	-188	-188
	Sociaal domein	50	50	0	0
	Samenkracht en burgerparticipatie	50	50	0	0
	VHROSV	7	7	7	7
	Wonen en bouwen	7	7	7	7
Totaal Trots en bewust van haar eigen kwaliteit		1.207	1.222	1.159	1.168
Algemene dekkingsmiddelen					
	Bestuur en ondersteuning	-33.558	-33.082	-32.716	-32.697
	Algemene uitkering en overige uitkering	-33.077	-33.018	-32.837	-32.858
	Belastingen overig	-211	-215	-220	-224
	Mutaties reserves	-1.114	-252	-195	-164
	Ondersteuning organisatie	7.095	6.743	6.962	7.059
	Overige baten en lasten	538	563	562	571
	OZB niet-woningen	-1.706	-1.740	-1.775	-1.811
	OZB woningen	-3.484	-3.554	-3.625	-3.696
	Treasury	-1.597	-1.607	-1.588	-1.574
	Economie zaken	-103	-105	-107	-110
	Economische promotie	-103	-105	-107	-110
Totaal Algemene dekkingsmiddelen		-33.661	-33.187	-32.824	-32.806
Eindtotaal		-301	-648	-523	-600

8 BIJLAGEN

8.1 Bijlage I Bezuinigingen

Bezuiniging:	2017	2018	2019	2020
Gerealiseerde/ingevuld bezuinigingen	-4.395.400	-4.530.400	-4.420.400	-4.418.400
Nog te realiseren bezuinigingen	-389.000	-735.000	-844.000	-846.000
Totaal bezuinigingen	-4.784.400	-5.265.400	-5.264.400	-5.264.400

De gerealiseerde bezuinigingen zijn door middel van diverse P&C documenten vastgesteld door de raad. Over al deze bezuinigingen is inhoudelijk in de P&C documenten gerapporteerd. Onderstaand is een overzicht van de **nog te realiseren bezuinigingen** weergegeven:

Nr	Document	Bezuiniging:	2017	2018	2019	2020
1	Kn 2012	Vervoer bewegingsonderwijs	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
2	Kn 2014, Coal.akk'14	Bezuinigingen Accomodaties	-72.000	-89.000	-96.000	-96.000
3	Kn 2012	Beheer woonwagenlokaties	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
4	Coal.akk'14	Totaal Inkoop	-188.000	-188.000	-188.000	-188.000
5	Kn 2014	Stopzetten vergoeding excessieve kosten woonwagens	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
6	Kn 2014	Verlaging exploitatietekort Steinerbos	0	0	-100.000	-100.000
7	Begroting 2016	Openbare Bibliotheken	0	-150.000	-150.000	-150.000
8	Begroting 2016	Minimabeleid	0	-20.000	-20.000	-20.000
9	Begroting 2016	Schuldhelpverlening	0	-10.000	-10.000	-10.000
10	Kn 2014, Coal.akk'13	Taakstelling bedrijfsvoering	-69.000	-218.000	-220.000	-222.000
		Totaal:	-389.000	-735.000	-844.000	-846.000

Toelichting nog te realiseren bezuinigingen

1. Vervoer bewegingsonderwijs

Afhankelijk van de oplossingen die worden gevonden in 2016 zal blijken of de bezuiniging in 2017 alsnog kan worden gerealiseerd. E.e.a. is afhankelijk van de mate waarin eigen vervoer (te voet of per fiets) haalbaar blijkt. Vooralsnog blijft de bezuinigingstaakstelling meerjarig in de begroting staan.

2. Bezuinigingen accommodaties

Stelposten bezuinigingen op accommodaties:

- In de begroting is een structurele stelpost opgenomen voor kosten van te treffen energiebesparende maatregelen en de beoogde energiebesparing. Zodra concrete maatregelen worden getroffen wordt deze stelpost verlaagd en op de desbetreffende programma's verantwoord.
- Van de structurele stelpost "onderuitputting onderhoudskosten accommodaties" groot € 50.000 is in 2015 € 34.000 gerealiseerd door het goedkoper aanbesteden van het preventief onderhoud van de W-installaties.
- Vanaf 2016 is een structurele bezuinigingsstelpost opgenomen van € 16.500 op het onderhoud van fanfarezalen en gemeenschapshuizen waarvan de gemeente geen eigenaar is.

3. Bezuinigingen beheer woonwagenlocaties

Momenteel beheert Maaskant Wonen de woonwagenlocaties in de gemeente Stein een en ander vooruitlopend op een overname. Met de fusie van Woningstichting Urmond en Wonen Limburg is er een nieuwe "specialist" op het gebied van beheer en exploitatie van woonwagenlocaties binnen onze gemeente. Er is overleg met beide partijen over de overname van de gemeentelijke woonwagenlocaties.

4. Bezuinigingen inkoop

Per 1 juli 2015 is inkoop gestart om de fundamenten te leggen voor een professionele inkooporganisatie voor gemeente Stein.

Per 25 juni 2016 is de eerste inkoopdiagnose met daarin conclusies en aanbevelingen opgeleverd. Vanuit de gedetailleerde uitwerking van de inkoopdiagnose zijn zullen concrete bezuinigingsmogelijkheden geformuleerd worden, die door de budgetbeheerders in concrete doelen vertaald worden en daarna in het inkoopjaarplan 2017 zullen landen.

Dit betreffen met name incidentele bezuinigingsmogelijkheden. De structurele gestelde bezuinigingen zullen door middel van bijvoorbeeld aanbestedingen van raamcontracten behaald moeten worden.

5. Stopzetten vergoedingen excessieve kosten woonwagens

De vergoeding excessieve kosten woonwagencentra vloeit voort uit het convenant met de corporaties, waarbij gemeente Stein voor 50% bijdraagt in de kosten van de gerealiseerde sedentaire woonvorm op de locaties Helmbloem en Heiperk te Stein en de locatie Achter de Hegge te Urmond. In het kader van het proces van normalisatie is gemeente Stein van mening dat deze kosten onderdeel zijn van het reguliere bedrijfsrisico voor een corporatie. Voor deze locaties geldt dat een en ander is te bezien in het licht van de overname van alle gemeentelijke woonwagenlocaties. Daarover zijn de gemeente en de corporaties met elkaar in gesprek

6. Verlaging exploitatiebijdrage Steinebos

De verlaging van de gemaximaliseerde exploitatiebijdrage ad € 981.000 is doorgeschoven en zal per 2019 verlaagd naar € 881.000

Deze verlaging kan niet binnen de huidige exploitatievorm van Steinerbos BV worden gevonden. Mede als gevolg hiervan is in 2016 een proces opgestart om de toekomst van Steinerbos te bezien.

Aan de hand van het gekozen voorkeursscenario 2 vindt thans uitwerking plaats, waarbij ook de vraag aan de orde is naar het meerjarig financieel perspectief van het zwembad/park. Ten tijde van het opstellen van deze tekst was op dit punt nog onvoldoende bekend om hier meer over te kunnen zeggen.

7. Openbare bibliotheken

De taakstelling per 2018 bedraagt € 150.000. Dit is ongeveer 25% van het subsidiebudget. De realisatie van de taakstelling wordt meegenomen in het nieuw te ontwikkelen regionale bibliotheekbeleid vanaf 2018. Aangezien de opgelegde taakstelling mogelijk zal leiden tot hoge frictiekosten (personeelskosten, huisvesting enz.) wordt de gemeenteraad zo adequaat mogelijk geïnformeerd over de voortgang.

8. Minimabeleid

In 2015 is op basis van de Participatiewet het minimabeleid aangepast en vastgesteld. Ter compensatie van het afschaffen van de Wet toeslag chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) en de CER (compensatie eigen risico) zijn door het rijk meerjarig extra middelen toegekend bovenop het begrote budget. Als belangrijkste compensatie, voor het wegvallen van deze regelingen, is de toegang tot gebruikmaking van deelname in de speciale ziektekostenverzekering van VGZ verruimt. Ook is door samenwerking met de stichting leergeld en goede toegang ontstaan voor de bestrijding van armoede die kinderen raakt. Het ontstane budget is vooralsnog ruim voldoende om het aangepaste minimabeleid uit te voeren en staat toe hierop meerjarig te bezuinigen (10.000 euro).

9. Schuldhulpverlening

Met ingang van 2016 wordt schuldhulpverlening in eigen beheer uitgevoerd. Ten opzichte van 2015 betekent dit dat de feitelijke kosten dalen maar dat er in 2016 wel sprake is van eenmalige kosten (aanschaf en implementatie software, etc.) en overgangskosten. Daarnaast wordt in 2016 en 2017 geïnvesteerd in preventie. Mede door inschakeling en training van vrijwilligers wordt hierbij gestuurd op vroegtijdige signalering en begeleiding van mensen met financiële problemen. Vanaf 2018 vervallen de investerings- en overgangskosten en nemen de totale kosten dus af, dit uitgaande van een gelijkblijvende vraag naar schuldhulp. Hierdoor kan vanaf 2018 structureel een bezuiniging worden ingeboekt. Wel zal jaarlijks de ontwikkeling van het beroep op schuldhulp worden gemonitord om tijdig trendwijzigingen te signaleren.

10. Formatie bedrijfsvoering

Deze stelpost formatie en bedrijfsvoering zal verder ingevuld gaan worden door bezuinigingen op bedrijfsvoering. Daarnaast wordt een bezuiniging op abonnementen doorgevoerd.

Overzicht gerealiseerde bezuinigingen

No.	Document	Bezuiniging:	2017	2018	2019	2020	Korte Toelichting/ Moment van realisatie
	Begr 2008	<i>Bezuinigen openbaar groen (deel 1)</i>					
		Bijstellen onderhoudskaders groen	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	Onderhoudsbudget openbaar groen is structureel verlaagd. Onderhoudskaders passen binnen de beschikbare budgetten
	Begr 2010	<i>Bezuinigen openbaar groen (deel2)</i>					
		Verminderen oppervlakte groen	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	Structureel gerealiseerd in 2012. (jaarrekening 2012)
		Adopteren zichtlocatie door bedrijven	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	Slechts € 1.000 gerealiseerd in 2012. Verschil wordt gecompenseerd door hogere besparing bij punt 3. (rek.2012)
		Verantwoorden groene buffers bij rioolbeheer	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	Beleidsplan
		Herinrichten groen met goedkoper te onderhouden groen	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000	Op 30 oktober 2014 heeft de raad het beleidsplan afvalwater Westelijke Mijnstreek vastgesteld. In dit plan is de visie op en het beleidsmatig kader voor de regionale invulling van de gemeentelijke zorgplichten afvalwater, hemelwater en grondwater vastgelegd.
							Op 3 december 2015 werd het bijbehorende kostendekkingsplan vastgesteld door de raad. Met het vaststellen van het kostendekkingsplan werd ook een extra rioolheffing voor grootverbruikers ingevoerd waarvoor samen met de commissie de uitgangspunten werden bepaald. Door de daling van het vast tarief per perceel resulteert dit voor de meeste burgers in een lagere aanslag voor de rioolheffingen.
	Berap I 2013	Omvormen groen	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000	
	Kn 2014	Groenonderhoud scholen	-15.200	-15.200	-15.200	-15.200	Beheerplan
							Het regionaal beheerplan afvalwater is in 2015 door het college vastgesteld. Het beheerplan beschrijft de regionale aanpak van het planmatig beheer (reiniging, inspectie, reparatie, vervanging) en de aanvullende beheeractiviteiten (databeheer, rekenmodel, monitoren, beoordelen kwaliteit etc.). Naast het beheerplan heeft het college in 2015 ook het projectenplan vastgesteld. Dit is het uitvoeringsplan van de noodzakelijke vervangingen en verbeteringen. Hierin wordt lokale integrale invulling gegeven op basis van regionale afstemming.
1		Totaal Bezuinigen openbaar groen	-270.200	-270.200	-270.200	-270.200	
2	Kn 2012	Aanwending algemene reserve	-400.000	-400.000	-400.000	-400.000	Bij riolen is geen sprake van achterstallig onderhoud. Wel zijn de rioolaansluitingen op het stamriool een aandachtspunt.

No.	Document	Bezuiniging:	2017	2018	2019	2020	Korte Toelichting/ Moment van realisatie
3	Kn 2012	OZB-Volledigheid WOZ bestanden	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	Financiële vertaling De in het beheerplan en het projectenplan behorende investeringen en onderhoudsbudgetten worden verantwoord op het programma 'een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving'.
	Kn 2014	Relatie OZB - Afvalstoffen	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	
		Totaal OZB	-210.000	-210.000	-210.000	-210.000	
4	Kn 2012	Economisch Beleid	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	Uitvoeringsbudget is structureel met € 10.000 verlaagd.
5	Kn 2012	WMO uitvoeringskosten	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	Deze taakstelling is ingetrokken en opgenomen in de taakstelling formatie & bedrijfsvoering
6	Kn 2012	GGD apparaatskosten	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	Transitiekosten GGD voor de implementatie van de opgelegde taakstelling. De bezuiniging op de GGD kan niet in het tempo zoals verondersteld in de kadernota worden gerealiseerd. In de opgelegde taakstelling is geen rekening gehouden met prijsindexering. Dit is in de 1e bestuursrapportage van 2013 structureel gerepareerd.
	Begr 2012	GGD bijdrage transitiekosten					
	Begr 2012	GGD actualiseren bezuinigingen					
	Berap I 2013	GGD herstel prijsindex	8.800	8.800	8.800	8.800	
		Totaal GGD	-31.200	-31.200	-31.200	-31.200	
7	Kn 2012	PIW Bijdrage	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	Taakstelling is structureel verwerkt. Het verlaagd budget is uitgangspunt bij opdrachtstelling aan PIW
8	Kn 2014, begr 2017						Insteek is de bezuinigingen die op de gemeente afkomen ook door te vertalen naar de belangrijkste verbonden partijen. Dit betekent dat binnen het bestuur van de gemeenschappelijke regelingen gekoerst moet worden op een kostenreductie. Gerealiseerd begroting 2017
		Professionele instellingen	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	
9	Kn 2012	PSZ	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	Taakstelling is structureel verwerkt; aangepast budget is uitgangspunt bij opdrachtstelling aan Spelenderwijs
10	Begr. 2016	PIW	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	Gerealiseerd begroting 2017

No.	Document	Bezuiniging:	2017	2018	2019	2020	Korte Toelichting/ Moment van realisatie
11	Kn 2012	Lokale educatieve agenda	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	taakstelling is structureel verwerkt; aangepast budget is uitgangspunt bij het jaarlijks opstellen van de educatieve agenda
12	Kn 2012	OAB	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	Taakstelling is structureel verwerkt
13	Kn 2012	Bibliotheek	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	Taakstelling is structureel verwerkt
14	Kn 2012	Muziekonderwijs	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	Taakstelling is structureel verwerkt
	Kn 2010	Afstoten/samenvoegen acco's (deel 1)	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	Realisatie verbouw Maaslandcentrum (2012), voordeel toepassen sportbesluit Mergelakker en Urmondia (2012), vervallen onderhoud en verkoopsom pand Bergenkenstr.11 (2013), voordelen actualiseren beheerplannen BOP en SOP (2013). De niet gerealiseerde bezuiniging 2012 is bij berap 2-2012 afgeraamd. Gerealiseerd met het voordeel van het actualiseren van de beheerplannen BOP en SOP (berap 2-2013) en het afstoten in 2014 van LTV Stein, Scouting en het cultureel erfgoed.
	Kn 2012	Afstoten/ samenvoegen acco's (deel 2)	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	
	Kn 2014	Bezuinigingen op accommodaties	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000	Deels (voor € 70.000) gerealiseerd met het actualiseren van het BOP en SOP in 2014 (berap 1-2014)
	Coal.akk'14	Onderuitputting Accommodaties	-58.000	-41.000	-34.000	-34.000	In berap 2-2015 is het aanbestedingsvoordeel (€ 34,000) van het meerjarig onderhoudscontract van de W-installaties en legionellabeheer verwerkt. De werkelijke onderhoudskosten 2015 vielen lager uit dan hiervoor was geraamd waardoor bezuiniging in 2015 is gerealiseerd.
15		Totaal Bezuinigingen Accomodaties	-428.000	-411.000	-404.000	-404.000	
16	Kn 2012	IMD	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	Budget is structureel verlaagd; IMD heeft taakstelling ingevuld en de jaarlijkse bijdrage bijgesteld.
17	Kn 2012	Regionale Brandweer	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	Lagere bijdrage vanaf 2015 verwerkt in begroting 2012. Deze lagere bijdrage is ook verwerkt in meerjarenbegroting van de brandweer ZL.

No.	Document	Bezuiniging:	2017	2018	2019	2020	Korte Toelichting/ Moment van realisatie
18	Kn 2012	Overige (groene)posten	-175.000	-175.000	-175.000	-175.000	De betreffende budgetten zijn structureel verlaagd (zg. "lucht uit de begroting")
19	Kn 2012	Rekenkamer	-13.000	-13.000	-13.000	-13.000	Werkbudget vanaf 2012 verlaagd via begr.2012
20	Kn 2012	Inkoop	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	Budgetten zijn taakstellend verlaagd In 2016 worden voor het eerst financiële en kwalitatieve voordelen zichtbaar, waarbij financieel de ongerealiseerde bezuiniging het doel is
			-12.000	-12.000	-12.000	-12.000	
		Totaal Inkoop	-162.000	-162.000	-162.000	-162.000	
21	Kn 2012	Formatie en bedrijfsvoering	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000	Taakstelling gerealiseerd in eerste bestuursrapportage 2013
	Begr 2012	Vervroegen taakstelling	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	Taakstelling gerealiseerd in eerste bestuursrapportage 2013
	Begr 2012	Bezuinigingen bedrijfsvoering breed	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	Taakstelling gerealiseerd in eerste bestuursrapportage 2013
	Begr 2012	Bezuinigingstaakstelling DVC	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	Taakstelling gerealiseerd in eerste bestuursrapportage 2013
	Kn 2014	Digitalisering klantdosiers					Momenteel wordt gewerkt aan een plan
	Kn 2014	2e taakstelling bedrijfsvoering	-56.439	-56.805	-56.805	-56.805	Structurele invulling in 2015 i.v.m vervallen MIA loket en incidenteel in 2015 vanwege vrijval kosten intensivering inkoopfunctie
	Coal.akk'13	Herijking DVC	0	0	0	0	Jaarrekening 2015 taakstelling herijking DVC toegevoegd aan formatie en bedrijfsvoering
	Begr. 2017	Invullen stelpost	-396.000	-247.000	-244.000	-242.000	Aframen van ongerealiseerde bezuiniging.
		Totaal Formatie en bedrijfsvoering	-1.202.000	-1.054.000	-1.051.000	-1.049.000	
22	Kn 2014	Minder speelvoorzieningen	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000	Budget voor onderhoud en vervanging vanaf 2014 in begroting 2014 verlaagd. De nieuwe kaders moeten nog worden vastgesteld in raad.
23	Kn 2014	Intensivering sociale recherche	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	Is structureel gerealiseerd, uitgaven zijn verlaagd (streng aan de poort)
24	Kn 2014	Geen kunsttransporten	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000	Vrijgekomen capaciteit leidt tot minder uitbesteding van klein onderhoud wegen. Dit onderhoudsbudget is vanaf 2014 in de begr. 2014 verlaagd.
25	Kn 2014	Onderhoud Openbare verlichting	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000	Door het afsluiten van een goedkoper contract met ZIUT is het onderhoudsbudget vanaf 2014 verlaagd via begr.2014

No.	Document	Bezuiniging:	2017	2018	2019	2020	Korte Toelichting/ Moment van realisatie
26	Coal.akk'14	Afboeken WWB risico	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000	In 2014 is er geen sprake van een eigen risico. Op basis daarvan is het ingeboekte eigen risico in 2015 en volgende jaren met 250,000 verlaagd.
27	Coal.akk'14	Onderuitputting WMO/Soc. Domein		-300.000	-300.000	-300.000	Opgevangen mbv ontwikkelingen decentralisaties
28	Coal.akk'14	Sportzone	-101.000	-101.000	-101.000	-101.000	Op basis van inhoudelijke afwegingen en de (niet) behaalde resultaten is de beslissing genomen om te stoppen met de sportzone. De structurele bijdrage aan de sportzone vrij valt hierdoor vrij.
29	Coal.akk'14	Leerlingenvervoer/vervoersstromen	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000	Op basis van de door het Shared Service Centrum Zuid-Limburg uitgevoerde aanbesteding van het leerlingenvervoer op Zuid-Limburgse schaal bestaat de verwachting dat op de budgetten voor het leerlingenvervoer kan worden gekort.
30	Coal.akk'14	Rente	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	Lagere rente is in Berap I 2015 doorgevoerd. De daarvoor in aanmerking komende budgetten zijn verlaagd.
31	Kn 2014	Verlaging additionele bijdrage Vixia	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	Deze stelpost is in 2017 afgeboekt in opdracht van Provincie Limburg
32	Kn 2014	Verlaging exploitatietekort Steinerbos begroting 2017	-100.000	-100.000			Momenteel wordt gewerkt aan het meerjarige bedrijfsplan Steinerbos BV, waarin deze taakstelling wordt meegenomen.
Totaal:			-4.395.400	-4.530.400	-4.420.400	-4.418.400	

8.2 Bijlage II Overzicht Formatie

Omschrijving	2016		2017	
	FTE	Pers.	FTE	Pers.
Directie 1)	1,50	2	0,00	0
Concerncontrol 1)	22,43	21	0,00	0
Puza 1)	13,01	16	0,00	0
VH&H 1)	16,23	18	0,00	0
W&I 1)	24,69	23	0,00	0
MRB 1)	13,79	16	0,00	0
Bora Binnen 1)	18,30	18	0,00	0
Bora Buiten 1)	9,62	10	0,00	0
Bestuursondersteuning 1)	9,38	12	0,00	0
Bestuurssecretariaat 1)	2,80	4	0,00	0
Babsen 1)	0,30	2	0,00	0
Griffie	2,00	3	2,00	3
Hoofdafdeling Secretaris	0,00	0	6,80	9
Hoofdafdeling Concerncontrol	0,00	0	4,00	4
Hoofdafdeling Bedrijfsvoering	0,00	0	31,44	34
Hoofdafdeling MRO	0,00	0	36,69	37
Hoofdafdeling W&I	0,00	0	28,51	30
Hoofdafdeling Dienstverlening	0,00	0	28,98	35
Bovenformatief	1,56	3	3,96	5
Raadsleden	21,00	21	21,00	21
College B&W	4,30	5	4,30	5
Totaal Gewezen Wethouders	11,00	11	9,00	9,00
Totaal	173,61	185	176,68	192

P-begroting in Euro's:

	Bijgestelde raming 2015	Werkelijk 2015	Bijgestelde raming 2016 na Berap II	Primaire raming 2017
Gemeente Stein	8.215.105	8.150.545	9.640.786	10.641.293
Totaal Gemeente Stein.	8.215.105	8.150.545	9.640.786	10.641.293

- 1) Als gevolg van de organisatie wijziging / organisatieveranderingstraject is er een nieuwe organisatie structuur ontstaan waarbij de medewerkers geplaatst zijn in de gewijzigde organisatie per april 2016. Diverse afdelingen zijn samengevoegd en herschikt.

8.3 Bijlage III Begrippenlijst

B

Balans	is een onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente.
Baten en lasten (stelsel van)	is een begrotingssysteem waarin alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Dit ongeacht het jaar waarin zij zijn ontvangen of betaald.
Begroting	is een overzicht van beleidsvoornemens, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2004 (BBV), onderscheidt een beleidsbegroting en een financiële begroting.
Behoedzaamheidsreserve	is een gedeelte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds dat het Rijk reserveert voor de uitlichting uit het gemeentefonds wegens verwachte onderuitputting van de rijksuitgaven.
Beleidsbegroting	is een onderdeel van de begroting waarin volgens het BBV met name ingegaan wordt op de programma's en via de zogenoemde paragrafen op de belangrijke onderdelen van het beheer. De beleidsbegroting bestaat uit: <ol style="list-style-type: none"> 1. het programmaplan; 2. de paragrafen.
Bestemmingsreserve	is een reserves waaraan een specifieke bestemming is gegeven
Bestuurlijk belang	heeft een gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft.

C

Categoriale indeling	is een indeling van baten en lasten naar voorgeschreven soorten zoals salarissen, rente en belastingen. Het BBV stelt verplicht dat gemeenten de begroting converteren naar categorieën in een apart document. Dit document wordt naar de toezichthouder en CBS gezonden.
Comptabiliteitsvoorschriften	zijn de wettelijke bepaalde voorschriften voor de inrichting van de gemeentelijke begroting en rekening. Sinds het begrotingsjaar 2004 zijn de nieuwe voorschriften volgens het Besluit Begroting en Verantwoording van kracht.

D

Deelnemingen	zijn privaatrechtelijke rechtspersonen waarin de gemeente risicodragend participeert.
Doelmatigheid (efficiency)	is de mate waarin een maximale hoeveelheid producten en prestaties is gerealiseerd met een minimale hoeveelheid middelen of een hogere kwaliteit wordt bereikt bij een gelijkblijvende hoeveelheid middelen. Onderzoek naar doelmatigheid richt zich vooral op de verbetering van de bedrijfsvoering.
Doeltreffendheid (effectiviteit)	is de mate waarin de geleverde producten en prestaties bijdragen aan het realiseren van de gestelde (beleids)doelen. Onderzoek naar doeltreffendheid richt zich op de vergelijking van het gerealiseerde en gewenste effect.

Doeluitkering	is een door een ministerie aan de gemeente verstrekte gelden ter uitvoering van een specifieke taak. Een doeluitkering is dus niet vrij besteedbaar.
Dualisering	is de ontvlechting van de taken en bevoegdheden tussen de gemeenteraad en het college. De raad richt zich primair op de kaderstellende en controlerende functie, het college op de uitvoerende functie. De wethouders zijn geen lid van de raad.
E Economische categorie	kostensoort; aanduiding van de soort kosten en opbrengsten naar bedrijfseconomisch gezichtspunt.
F Financieel belang:	van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en / of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.
Financiële begroting:	gaat volgens het BBV vooral in op de budgettaire aspecten en op de financiële gevolgen van de beleidsbegroting. De financiële begroting bestaat uit: <ol style="list-style-type: none"> 1. het overzicht van de baten en de lasten en toelichting; 2. de uiteenzetting van de financiële positie en toelichting.
Financiële positie	is een onderdeel van de financiële begroting, tevens de tegenhanger van de balans. De financiële positie van een gemeente geeft de grootte en samenstelling van het vermogen in relatie tot de baten en lasten.
Financiële rechtmatigheid	hiermee wordt bedoeld dat de financiële beheershandelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn uitgevoerd.
Functie:	is een onderdeel en afgeleide van een hoofdfunctie. Een functie komt overeen met een onderdeel van het gemeentelijk takenpakket en geeft een globale groepering van inkomsten en uitgaven per taakveld. Het BBV laat de indeling van de begroting aan de gemeente vrij, maar stelt verplicht dat gemeenten de begroting converteren naar voorgeschreven functies in een apart document t.b.v. het CBS.
G Gemeenschappelijke regeling	is het publiekrechtelijk juridische kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.
Gemeentefonds	uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden. Dit ter onderscheid van doeluitkeringen met een gebonden besteding.
K Kapitaallasten	afschrijving en toegerekende rente op activa.
Kostenplaatsen	op een kostenplaats worden lasten verzameld die niet direct aan een product kunnen worden toegerekend. De verzamelde lasten van een kostenplaats worden vervolgens op basis van geleverde prestaties toegerekend naar de producten.

L

Leges worden geheven ter dekking van de kosten van gemeentelijke dienstverlening. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

O

Overzicht van baten en lasten: is het onderdeel van de financiële begroting dat een overzicht geeft van alle baten en lasten die in de programma's zijn opgenomen.

P

Paragrafen: geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Planning- en controlcyclus de jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

Prestatie-indicator kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.

Product: is het resultaat van samenhangend handelen, zoveel mogelijk meetbaar gemaakt in de tijd, geld en kwaliteit. Een product wordt ruim geïnterpreteerd. Het kan zijn: een voorziening, een dienst, een goed of een activiteit. Een kern is dat er taakstellende afspraken aan verbonden kunnen worden.

Productenraming: wordt volgens het BBV opgebouwd vanuit de programmabegroting en geeft alle gemeentelijke activiteiten weer in termen van producten. De productenraming is het begrotingsdocument van het college en heeft

met name een beheersfunctie voor de uitvoering van de begroting.

Programma: is een samenhangende verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.

Programmabegroting: is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en in het aantal.

R

Raadsprogramma: De raad geeft in een raadsprogramma een agendering van de onderwerpen die in de raadsperiode aan de orde moeten komen. Het gaat als regel met name om de onderwerpen die in de visie van de raad politiek relevant zijn. Het raadsprogramma is de basis voor de planning en control van de raad. In een dualistisch stelsel kunnen alle raadsfracties een raadsprogramma ondertekenen.

Rekening: overzicht van de in een jaar gerealiseerde kosten en opbrengsten. De jaarrekening dient ter verantwoording. Tevens wordt in een jaarrekening de stand van de gemeentelijke vermogenspositie opgemaakt.

Reserve	bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn.
Risicoparagraaf	is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico's tot het moment van aanbieden van de begroting.
T Treasury	is het geheel van activiteiten in verband met de financiering.
V Verbonden partij:	is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.
W Weerstandscapaciteit:	is het geheel van geldmiddelen (zoals de algemene reserve) waaruit tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden, zonder dat de begroting en het beleid (direct) aangepast behoeven te worden.
Weerstandscapaciteit incidenteel:	is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de hoogte van het voorzieningenniveau van de programma's.
Weerstandscapaciteit structureel:	met de structurele weerstandscapaciteit worden die middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's.

8.4 Bijlage IV Lijst van afkortingen

A

ABWZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
AJZ	Algemene juridische zaken
APV	Algemene plaatselijke verordening
CC	Concerncontroller

B

BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto binnenlands product
BBV	Besluit begroting en verantwoording
Bbz	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BCF	BTW compensatiefonds
Berap	Bestuursrapportage
Wet BIBOB	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BLG	Bouwfonds Limburgse Gemeenten
BMO	Bedrijfs- en management ondersteuning
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BOP	Bouwkundig onderhoudsplan
BORA	Beheer openbare ruimte en accommodaties
BOS	Buurt onderwijs en sport
BRW	Brandweer

C

CAK	Centraal administratie kantoor
CIZ	Centrum Indicatiestelling zorg
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin

D

DMS	Document management systeem
DOP	Dorpsontwikkelingsplan
DVC	Dienstverlening Centraal

E

ECB	Europese centrale bank
EGEM	Electronische Gemeente
Eris	Eigendom registratie en informatie systeem
EMU	Economische en monetaire unie
ESF	Europees Sociaal Fonds

F

FD	Facilitaire dienstverlening
FIDO	Wet financiering decentrale overheid

G

GBA	Gemeentelijke basis administratie
GGA	Gebiedsgerichte aanpak
GGD	Geneeskundige gezondheidsdienst
GIS	Geografisch Informatie Systeem
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan

I	
ICT	Informatie en communicatietechnologie
IGOM	Intergemeentelijk overleg voor mobiliteitsvraagstukken
IHP	Integraal huisvestingsplan voor schoolgebouwen in Stein
IKL	Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg
IMD	Intergemeentelijke milieu dienst
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte Werkeloze Werknemers
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISD	Intergemeentelijke sociale dienst
J	
JIT	Jeugd interventie team
JPP	Jeugd preventie platform
K	
KRW	Kaderrichtlijn Water
KTO	Klant Tevredenheids Onderzoek
M	
MFC	Multifunctioneel centrum
MISA	Multifunctionele invulling sportaccommodaties
MRB	Maatschappelijk ruimtelijk beleid
Mia	Maatschappelijke ondersteuning Informatie en Advies
N	
NVVB	Nederlandse vereniging voor Burgerzaken
O	
OZB	Onroerende zaak belasting
P	
P&C	Planning en control
PIW	Partners in Welzijn
PB	Projectenbureau
PGB	Persoonsgebonden budget
PPS	Publiek private samenwerking
PuZa	Publiekszaken
R	
RBL	Regionaal Bureau Leerplicht westelijke Mijnstreek
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten
RO	Ruimtelijke Ordening
S	
SJAR	Steinse Jongeren Advies Raad
SLOK	Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven
SMART	Specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch, tijdgebonden
SOP	Sporttechnische onderhoudsplanning
V	
VNG	Vereniging van Nederlandse gemeenten
VH&H	Vergunningverlening, handhaving en heffingen
VROM	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer
VVE	Vroeg- en voorschoolse educatie
W	
Wamz	Wet op archeologische monumentenzorg
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
W&I	Werk en inkomen
Wcpv	Wet collectieve preventie volksgezondheid
WGA	Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten
WGR	Wet gemeenschappelijke regeling
WKPB	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	Waardering onroerende zaken
WPG	Wet publieke gezondheid
WSC	Wet op het Specifiek Cultuurbeleid (WSC)
WSW	Wet sociale werkvoorziening
WVG	Wet voorziening gehandicapten
WWB	Wet werk en bijstand

Z

Zvw	Zorgverzekeringswet
-----	---------------------